THEOLOGIA
MORALIS

OMNES SUCCINCTE COMPLECTENS

MATERIAS PRACTICAS

PRO

UTILITATE CONFESSARIORUM,
AC EXAMINANDORUM,

IN DUAS PARTES,

MORALEM, ET SACRAMENTALEM,
DIVISAS,

AUCTORE P. F. JOSEPHO A.

CÆSAREMONTANO

Ordinis Minorum Sancti FRANCISCI *Capucinorum*
bina vice Ministro Provinciali, &
Ss. Theologiæ Lectore.

PARS SECUNDA.

Materias ad Sacramenta pertinentes continens.

VENETIIS MDCCLXXII.
APUD FRANCISCUM EX NICOLAO PEZZANA,
Superiorum Permissu, ac Privilegio.

TRACTATUS I.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

Hic Tractatus tres continet quæstiones, 1. de Essentia, & Existentia Sacramentorum, 2. de Ministro, & subjecto, 3. de Effectu, & Cæremoniis.

QUÆSTIO I.

DE ESSENTIA, ET EXISTENTIA SACRAMENTORUM.

Quæritur. 1. Quid, & quotuplex sit Sacramentum?

Resp. 1. Sacramentum in genere definitur: signum sensibile rei sacræ a Deo permanenter institutum ad significandam, & conferendam gratiam. Sacramentum aliud est veteris Legis, quod est signum sensibile, sacrum a Deo permanenter institutum, ad significandam gratiam interiorem per passionem Christi in nova Lege dandam, & conferendam exteriorem, ac legalem in antiqua Lege. Aliud est novæ Legis, & definitur signum sensibile, sacrum a Christo Domino permanenter institutum, ad significandam, & producendam per se ex opere operato gratiam interiorem.

2. Sacramenta novæ Legis alia sunt mortuorum, quæ primo, & per se sunt instituta pro spiritualiter mortuis ad remittendum mortale, & ad conferendam ex opere operato gratiam primam sanctificantem, ut Baptismus, & Pœnitentiam. Alia viovorum, quæ per se primo sunt instituta pro viventibus vita spirituali gratiæ sanctificantis, ad illius augmentum; talia sunt reliqua Sacramenta.

Quær. 2. *Quot sint Sacramenta?*

Dico. Nulla extiterunt ante lapsum Adæ in brevissimo innocentiæ statu Sacramenta; quia nulla erant necessaria. Post lapsum vero in Lege naturæ extitit Sacramentum ad peccatum originale delendum, quod probabiliter fuit fides in Christum venturum actu aliquo externo manifestata a parentibus; quia *non est aliud sub cælo nomen datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*, *Act.* 4. In statu Legis scriptæ a Moyse usque ad Christum plura fuerunt Sacramenta, ut Circumcisio contra originale, Agnus Paschalis, Consecrationes Pontificum, & Sacerdotum, Expiationes, & Purificationes populi, *ita SS. Patres, & Concilia*. In nova vero Lege septem sunt Sacramenta, scilicet: Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, pœnitentia, extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium a Christo Domino immediate instituta, potestate auctoritatis, ut Deo, & potestate excellentiæ, ac meritoria, ut homine; quia ut Deus illis gratiam annexuit, & ut homo illam meruit. Quorum duo sunt mortuorum, & maxime necessaria, nempe Baptismus, & Pœnitentia; quia primam gratiam causant; & reliqua vivorum; quia illam, ut dispositionem præsupponunt, illiusque augmentum producunt, inter quæ præstantissimum est Eucharistia; quia ipsum Auctorem gratiæ continet.

Hinc 1. Lotio pedum non est Sacramentum; quia non est permanenter instituta, nec ex opere operato causat gratiam; nec prima Tonsura, nec Benedictio Abbatis, nec absolutio ab excommunicatione, nec Consecratio Ecclesiæ, vel Campanæ, Altaris, &c. quia non causant gratiam ex opere operato; nec Sacrificium Missæ, ut sic; quia primario ad protestandum supremum Dei Dominium, non vero ad gratiam ex opere operato causandam, ordinatur. 2. Sacramenta antiquæ Legis differunt a Sacramentis novæ Legis; quia illa non causabant gratiam veram, & internam ex opere operato, sed solum illam significabant,

& le-

& legalem, & externam causabant: novæ Legis vero causant gratiam veram internam ex opere operato.

Quær. 3. Quomodo Sacramenta perficiantur?

Dico: Omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi id, quod facit Ecclesia; quorum si aliquid desit, non perficitnr Sacramentum, *Conc. Florent.* Materia remota est res aliqua naturalis sensibilis, & proxima est materiæ remotæ usus, seu applicatio ad subjectum; formæ sunt verba, vel aliquid verbis æquivalens, quæ, nempe materia, & forma sunt partes essentiales intrinsecæ Sacramentorum constitutivæ, quæ debent uniri moraliter, & sibi coexistere secundum formæ significationem. Materia, & forma sunt a Christo determinatæ saltem in genere quoad Confirmationem, & Ordinem, & in specie quoad alia, relicta Ecclesiæ potestate eas, quoad alia determinandi pro locorum, & temporum diversitate. Verba Sacramentalia non sunt solum promissoria, vel concionatoria, sed vere consecratoria; quia vere ex opere operato consecrant, & sanctificant suscipientem Sacramenta rite dispositum.

Hinc 1. graviter peccat, & invalide, vel saltem dubie baptizat proferens formam, facta jam ablutione, vel faciens ablutionem, prolata jam forma; quia forma indicat actuale, & non futuram, vel præteritam ablutionem. 2. Invalide consecratur Hostia a tergo posita, vel in tabernaculo inclusa, vel sub corporali, aut mappa, seu pede calicis abscondita; quia non est juxta significationem verborum præsens, & per particulam *hoc* demonstrabilis. 3. Invalide absolvitur pœnitens absens, vel in tanta distantia, in qua negotia tractare, vel saltem signis pœnitens, & confessarius se intelligere nequeunt. Valet tamen confessio, & dolor diei præcedentis cum absolutione diei sequentis; quia pœnitentia exercetur per modum judicii non tantam inter accusationem, & sententiam simultatem requirentis, quamvis securius sit, dolorem, & confessionem saltem generice renovare. 4. Graviter peccat adhibens materiam dubiam sine extrema necessitate, ut baptizando aqua rosacea, vel in extrema necessitate illam non adhibendo; quia melior est materia dubia, quam nulla; vel adhibendo formam dubiam, ut bapti-

tando in nomine genitoris, geniti, & procedentis ab utroque.

Quær. 4. *Quænam mutatio irritet Sacramentum?*

Dico: Mutatio substantialis materiæ, vel formæ, quæ speciem materiæ, vel sensum formæ mutat, irritat Sacramentum; non vero accidentalis, licet fiat cum intentione ritum erroneum introducendi, vel substantialis putetur, modo intendat facere, quod facit Ecclesia; quia substantialis Sacramenti essentiam tollit, non vero accidentalis: est tamen contra Christi, & Ecclesiæ auctoritatem, & pro ratione gravis mutationis grave peccatum. Mutatio formæ substantialis fit sex modis. 1. Additione. 2. Detractione. 3. Variatione. 4. Verborum corruptione. 5. Transpositione. 6. Interruptione; & accidentalis fit mutatione idiomatis. Non licet adhibere materiam dubiam, nisi urgente necessitate, quando non potest haberi certa; nec formam conditionatam, nisi in dubio de valore Sacramenti irreiterabilis; vel in dubio de capacitate subjecti, vel valore materiæ; nec licet repetere formam ex frivola causa, etiam sub conditione: repetere tamen *amen*, vel syllabam, aut verbum non est nisi veniale, *P. Gerv.* quia censetur materia levis, & in dubio potius est inclinandum in reiterationem, quam in omissionem; quia satius est Sacramentum exponere periculo nullitatis, quam hominem periculo æternæ damnationis, *S. Aug.* præcipue cum apposita conditione præcaveatur irreverentia Sacramenti.

Hinc graviter peccat, & invalide baptizat mutans formam, 1. *additione*, dicendo cum Arianis, *in nomine Patris majoris, & Filii minoris, &c.* quia additione tollitur significatio SS. Trinitatis. Sic invalide consecrat, dicens: *hoc est Corpus meum aereum*; quia additione tollitur significatio veri Corporis: valeret tamen Baptismus, si majoris, vel minoris solum in mente quis cum Arianis retineret, formam consuetam externe pronunciando cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia; quia validitas desumitur a sensu externo expresso; sic valide baptizat dicens: *In nomine Patris ingeniti, & Filii geniti, & Spiritus sancti ab utroque procedentis*; quia non mutatur significatio substantialis; peccaret tamen venialiter contra ritum communem Ecclesiæ. Sic pariter valide baptizat: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; addendo per modum propositionis distinctæ: *quæ Personæ non sunt reali-*

realiter distinctâ; vel addendo nomen *B. V. Mariæ*, quia verba essentialia integre prolata statim operantur, secus, si illa verba tanquam pars prioris dictionis adderentur, & in nomine personarum non distinctarum, vel in nomine Mariæ, ut Personæ divinæ baptizare intenderet; quia, cum sensus prioris dictionis non esset sine posterioris completus, SS. Trinitatis significatio destrueretur. 2. *Detractione*; omittens in forma Baptismi verbum *Patris*, vel *Filii*; vel in forma Eucharistiæ *meum*. Non vero est invalida reticendo *amen*, vel *enim*; quia in una, & altera forma sensus manet essentialiter completus. 3. *Variatione*, invalide quis baptizat *in nomine SS. Trinitatis*, sine expressione personarum; quia mysterium SS. Trinitatis confuse, & non expresse substantialiter exprimitur; & saltem dubie baptizat: *in nomine Genitoris, Geniti, & Procedentis ab utroque*; quia de sufficienti SS. Trinitatis expressione a variis dubitatur Auctoribus: valeret tamen dicendo: *ego te abluo, lavo, vel tingo in nomine, &c.* vel cum Græcis; *baptizetur Servus Christi, &c.*; peccaret tamen graviter in Ecclesia latina contra usum communem. 4. *Verborum corruptione*, invalide baptizat dicens: *baptizo in nomine Matris, & Filii, &c.*, quia licet unica deficiat litera, fit tamen corruptio substantialis; econtra valide quis baptizat dicens: *ego te baptizo in nomine Patria, & Filia, & Spiritua sancta*; vel *in nomine Patri, & Eili, & Spiriti Sancti*. Similiter valide consecrat dicens: *hoc est corpus meus*, vel *corpus meus*, si fiat ex lapsu, vel ignorantia linguæ; quia ex communi audientium judicio, & conditione personæ baptizantis, vel consecrantis sensus integer manet: secus si patriam, vel filiam intelligeret; quia valor verborum æquivocorum dependet ab intentione proferentis. 5. *Transpositione*, invalide consecrat dicens: *hoc Corpus est meum*, vel *meum est hoc Corpus*; quia significatio mutatur substantialiter, & idem sonat ac, hoc corpus pertinet ad me: valide vero, sed illicite consecrat dicens: *hoc est meum Corpus*. 6. *Interruptione*, invalide absolvit dicens: *Ego te*, & post medium quadrantem, *absolvo*, &c. valide vero absolvit, si pronunciatis verbis: *Ego te*, dicat pænitenti, fac contritionem; & postea, *absolvo*, &c. *P. Thom. ex Charm.* quia communi judicio eadem est actio moralis, & significatio moraliter conjuncta. Si vero dicto *Ego te*, pœnitens

de aliquo se accusaret peccato, & Confessarius inquirat, moneat, pœnitentiam imponat, & tandem dicat: *absolvo*, non videtur ejusdem sensus moralis continuatio, sed forma ab initio, & integre dicenda; secus, si peccatum tantum audiat, & formam postea continuet. 7. *Idiomatis mutatione*, baptizans, vel consecrans in lingua germanica, vel gallica, valide, sed non licite baptizat, vel consecrat: gravius tamen peccat in alia lingua consecrans, quam baptizans; quia magis repugnat usui Ecclesiæ.

QUÆSTIO II.

DE MINISTRO, ET SUBJECTO SACRAMENTORUM.

Quæritur. 1. Quisnam sit Minister Sacramentorum, quid, & quotuplex intentio, conditio, ac necessitas?

Resp. 1. Minister Sacramentorum est, qui immediate Actionem sacramentalem causat; primarius est ille, cujus nomine Sacramenta administrantur. Secundarius est ille, qui nomine Christi Sacramenta administrat. Alius est ordinarius, qui secundum Legem a Christo præscriptam Sacramenta valide perficere potest. Alius extraordinarius, cui præter legem Christi ordinariam Sacramenta conficienda committuntur. Alius est ex officio, qui ad Sacramenta administranda est consecratus. Alius necessitatis, qui, licet non sacratus, in necessitate admittitur.

2. Intentio est actus deliberatus voluntatis aliquid faciendi, vel omittendi; attentio vero est actus intellectus considerantis objectum, vel actionem. Intentio sacramentalis dividitur 1. in formalem, seu internam: & materialem, seu externam; formalis est, qua Minister intendit explicite conficere Sacramentum formaliter sumptum, vel implicite, volendo perficere rem sacram, vel quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit, vel quod petitur a volente suscipere Sacramentum. Intentio materialis est, qua solum vult ritum externum intentionem internam detinens,

tinens, vel contrariam habens. 2. Dividitur in actualem, virtualem, habitualem, & interpretativam. Actualis est illa, qua quis actu intendit aliquid facere in actu signato, dicendo v. g. volo consecrare; vel in actu exercito attente faciendo, quod facit. Virtualis est, quæ virtute præcedentis actualis adhuc influit in effectum, & in Ministro virtualiter perseverat per actionum seriem. Habitualis est actualis, non quidem revocata, sed interrupta somno, vel notabili temporis mora, ita, ut non amplius influat. Interpretativa est, qua quis aliquid vult in causa cum prævisione effectus, vel quam censetur habiturus, si quædam poneretur conditio.

3. Conditiones aliæ sunt ex natura rei, ut te absolvo, si sis baptizatus, dispositus, vel nondum absolutus, &c. quæ semper subintelliguntur; non tamen verbis debent exprimi; aliæ extraneæ, sine quibus Sacramentum potest perfici, & hæ sunt, vel de præterito, præsenti, vel futuro.

4. Necessitas Sacramentorum est triplex. Extrema, gravis, & levis. Extrema est urgens mortis periculum. Gravis est, dum urget præceptum, v. g. confessionis annuæ, aut confitendi peccatum mortale. Levis est, dum quædam adest utilitas, ut lucrandi indulgentiam plenariam, vel communicandi in Festis solemnioribus.

Quær. 1. Quisnam sit primarius, & secundarius Sacramentorum Minister?

Dico. Minister Sacramentorum primarius est Christus: quia Sacramenta instituit, & ad eorum effectus, ut causa efficiens, & meritoria concurrit, ipsiusque nomine administrantur. Secundarius, lege ordinaria est solus homo viator ratione utens; quia ex Christi institutione actionem sacramentalem ponit: non tamen quilibet pro quolibet Sacramento; quia non omnes a Christo pro omnibus Sacramentis sunt deputati, excepto Baptismo, quia summe est necessarius. Lege extraordinaria potest etiam Angelus esse Minister; quia a Christo potest deputari.

Quær. 3. Quid requiratur in Ministro ad validam Sacramentorum administrationem?

Dico. Ad validam Sacramentorum administrationem requiritur in Ministro 1. potestas; quia sine potestate non agit in nomine Christi. 2. Intentio, quæ debet esse 1. formalis, saltem implicita, faciendi rem sacram cum circum-

cum-

cumſtantiis ritum ſacramentalem exprimentibus, vel quod facit Eccleſia, vel quod Chriſtus inſtituit, vel quod petitur: quia ſine intentione formali, ſaltem implicita non agit ut Miniſter Chriſti; & ita patet ex Concilio Florent. & Trid. *Seſſ.* 7. *c.* 11. 2. Debet eſſe determinata ad rem, verba, & ad perſonam præſentem, & in matrimonio in individuo; quia formæ ſunt pronunciativæ rei, & perſonæ determinatæ, & in matrimonio in individuo, quibus intentio debet proportionari, alias non eſſent veræ. 3. Debet eſſe actualis, vel ſaltem virtualis; quia actualis non ſemper eſt in noſtra poteſtate ob varias diſtractiones, quibus mens etiam nolens ſæpe occupatur, & virtualis vero influit per actionum ſeriem. Non vero ſufficit materialis, ſeu externa ponendi ſolum ritum externum, vel jocoſe, aut mimice; quia Miniſter non ageret in Perſona Chriſti, nec ſincere; nec habitualis, vel interpretativa; quia neutra influit; cum ſit interrupta, nec humano modo applicat agentem ad actionem; nec ſufficit conditionata de futuro; quia forma eſt abſoluta, & ſubſtantialiter mutaretur; valet tamen ſub conditione de præterito, vel præſenti, ſi conditio in ſe ſit impleta; quia in re eſſet abſoluta; non tamen requiritur, ut Miniſter intendat, vel ſciat effectum Sacramenti; quia Sacramenta agunt ex opere operato in nomine Chriſti poſito.

Hinc: nullum perficit Sacramentum, 1. *Defectu poteſtatis*, Diaconus ſimplex ordinans, vel laicus conſecrans. 2. *Defectu intentionis formalis*, Sacerdos panem ante ſe habens, & ex Evangelio legens: *Hoc eſt Corpus meum*; quia licet ponat ritum externum, nullam tamen habet intentionem conſecrandi; vel mater Aqua benedicta infantem aſpergens, vel lavando dicens; *te aſpergo, vel lavo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; quia licet ritum externum Baptiſmi ponat, & intendat facere rem ſacram, nempe benedicere infantem, non ponit ritum externum cum circumſtantiis ritum ſacramentalem Eccleſiæ exprimentibus; nec perficit Sacramentum in theatro ritum Baptiſmi mimice exhibens, niſi mutata intentione, facere intendat, quod facit Eccleſia, ut contigiſſe dicitur cum S. Geneſio, quia in prædictis deeſt intentio formalis, etiam implicita. Valet tamen Baptiſmus a pagano verum Deum, & Sacramenta ignorante, Trinitatem perſonarum, & eſſen-

ſentiæ unitatem non intelligente cum debita materia, & forma collatus, vel ab hæretico, aut Pelagiano gratiam, & infantes Baptiſmo regenerari, negante; modo intendant facere, quod Chriſtiani faciunt, vel quod ab illis petitur per talem ritum, quia illum exhibendo, implicite volunt facere, quod facit Eccleſia. Sic Lutheranus contrahendo matrimonium facit Sacramentum, ſuppoſito, quod contrahentes ſint Miniſtri, & adſint alia requiſita; quia licet non credat matrimonium eſſe Sacramentum, contrahendo tamen vult facere, quod Chriſtus inſtituit, & cum Sacramentum inſtituerit, etiam implicite illud intendit: ſic baptizando dicens: *volo facere, quod facit Eccleſia Lutherana, non vero quod facit Catholica*, valide baptizat, licet contrariam habeat intentionem; quia implicite prævalet intentio Sacramenti, quod utraque Eccleſia intendit; & vult facere, quod Chriſtus inſtituit. Non vero valeret, ſi adderet, *licet Catholica ſit conformis inſtitutioni Chriſti*; quia tunc cenſetur nolle, quod Chriſtus inſtituit, ac proinde, non facere Sacramentum. 3. *Defectu intentionis determinatæ ad rem* invalide conſecratur una ex pluribus Hoſtiis ſine illius determinatione, vel media pars Hoſtiæ, non determinando ſiniſtram, vel dextram; nec conſecrantur guttæ interius, & minus exterius calici adhærentes, & a vino in fundo ſeparatæ, niſi ſpecialiter eas Sacerdos conſecrare intendat. *Vide plura de Euchariſtia*. 4. *Defectu intentionis determinatæ ad perſonam* invalide abſolvit volens abſolvere Petrum, & non alium, ſi pronunciet formam ſuper Paulum, quamvis ordinarie debeat velle abſolvere præſentem; nec valide contrahit matrimonium cum Berta, quam credidit eſſe Joannam; quia non eſt intentio determinata ad perſonam præſentem, ſed ad Joannam. 5. *Defectu intentionis determinatæ ad omnia verba* invalide conſecrat proferens ex lapſu linguæ, vel alia intentione: *hoc eſt*, & poſtea cum intentione conſecrandi, *Corpus meum*; quia intentio non eſt ad omnia verba eſſentialia determinata. 9. *Defectu intentionis ſaltem virtualis* invalide conſecrat Sacerdos ante ſe panem habens, & in ſomno, vel ebrietate verba conſecrationis ſe prolaturum ſciens, verba conſecrationis proferens; quia intentio eſt tantum habitualis, vel interpretativa, quarum neutra influit. Mane vero faciens intentionem celebrandi, vel Baptiſmum petitum ſero adminiſtrandi, valide conſecrat, &

ba-

baptizat, licet in actuali consecratione, vel Baptismi administratione esset distratus, *Gobat. Tamb.* quod verum puto, non præcise vi intentionis prædictæ; sed quia in eo, qui sui est compos, fieri nequit, ut se induendo vestimentis sacris, & accedendo ad Altare, non habeat intentionem actualem, saltem in actu exercito; & virtualem in actuali consecratione, vel Sacramenti administratione, quæ sufficit, quamvis in praxi ante quamlibet Sacramenti administrationem actualis, & explicita pro majori securitate, ac præparatione elicienda sit: sic etiam, valide quis contrahit matrimonium per procuratorem, licet tempore contractus contrahens principalis dormiat, etiam supposito, quod contrahentes sint Ministri Sacramenti; quia intentio procuratoris actualis, vel virtualis est æquivalenter ipsius contrahentis principalis. 7. *Defectu intentionis absolutæ* invalide absolvit dicens: *absolvo te; si cras dimiseris occasionem proximam, vel restitutionem feceris*; sic invalide contrahit matrimonium dicens: *contraho tecum matrimonium, si post mensem dederis dotem promissam*; nisi reddita dote consensum renovaverit, & ut multi volunt coram Parocho; valet tamen, si dicat: *absolvo te, si sis dispositus*; vel *si sis baptizatus*, si revera sit dispositus, vel baptizatus; quia existente conditione supposita, intentio est absoluta; peccat tamen venialiter; saltem contra usum Ecclesiæ, & mortaliter, si adderentur conditiones incertæ; ut *baptizo te, si sis Germanus, vel fueris Romæ*, quia exponit Sacramentum nullitati.

Quær. 4. Quænam in Ministro ad licitam Sacramentorum administrationem requirantur?

Dico. Ad licitam Sacramentorum administrationem requiritur in Ministro, sive ex officio, sive necessitatis, 1. sub mortali, fides, & probitas consistens in statu gratiæ; quia triplex sanctitas Christi, Sacramenti, & gratiæ per Sacramentum collatæ exigit etiam sanctitatem, & statum amicitiæ Ministri, tam ex officio, quam ex necessitate cooperantis rebus ita sanctis, & quidem quoad Eucharistiæ consecrationem per confessionem, *Conc. Trid. Sess. 13. c. 7.* & quoad alia Sacramenta saltem per contritionem moranter certam; quia pro his nullibi extat præceptum confessionis, & certitudo moralis status gratiæ sufficit ad vitandum peccatum, nisi necessitas esset ita urgens, ut prius conteri non posset, ut in articulo mortis quoad Ba-

pti-

ptiſmum, S. *Thom.* & quoad pœnitentiam, quæ lapſis, ut Baptiſmus eſt neceſſaria; quia, cum Sacramenta propter hominum ſalutem ſint inſtituta, reverentia illis debita cedit neceſſitati. Non tamen requiritur fides, & probitas Miniſtri ad valorem Sacramenti; quia Eccleſia ſemper agnovit Sacramenta valida ab hæreticis, & peccatoribus in debita forma adminiſtrata, alias ſemper de illorum valore eſſet dubitandum, cum probitas, & fides Miniſtri ſæpe ſit incerta. 2. Requiritur ſaltem ſub veniali in Miniſtro attentio, & reverentia; quia ſancta debent ſancte, & devote tractari.

Hinc: graviter peccat 1. obſtetrix, etiam in neceſſitate infantem graviter periclitantem in ſtatu peccati mortalis baptizans, vel Parochus moribundum abſolvens, non præmiſſa contritione perfecta, niſi neceſſitas ita urgeat, ut præmitti nequeat; vel alia Sacramenta, etiam Viaticum adminiſtrans, *Laym. Suar. & alii*: quia non ita urgent; & licet Parochus Euchariſtiam adminiſtrando, Sacramentum non perficiat, gravem tamen etiam committit irreverentiam in ſtatu diſgratiæ, digniſſimum diſpenſando Sacramentum, & ſanctificationi ſuſcipientis proxime cooperando. Valide vero omnia adminiſtret Sacramenta Epiſcopus, vel Sacerdos, etiam hæreticus, etiam notorius excommunicatus non toleratus, degradatus, ſuſpenſus denunciatus, excepta pœnitentia; quia excommunicatus vitandus, degradatus, & ſuſpenſus nominatim denunciatus privantur juriſdictione extra mortis articulum. 2. Graviter peccat, ſaltem Diaconus in mortali functiones ſui Ordinis ſolemniter in Miſſa exercens, *Thom. ex Charm. Paul. Lugd.* quia licet Sacramentum non miniſtret, ad illius tamen confectionem proxime concurrit, non idem dicendum de Subdiacono, & Ordinibus minoribus; quia eorum functiones non ſunt ita ſacræ, & plurimæ poſſunt a laicis fieri, excepta Exorciſtæ functione; quia volens compeſcere dæmonem, cujus mancipium eſt, ob præſumptionem Chriſto injuriam facit, *P. Lugd.* nec graviter peccare videtur concionator in mortali, etiam ſolemniter concionans, non præmiſſa contritione, licet S. Thomas, & alii id doceant; quia non ita immediate ac proxime, ad juſtificationem peccatoris concurrit, ut in Sacramentorum adminiſtratione, *Rhodius, ac alii*; attamen Deo illudere videtur, ſi ſit peccator publicus, & hypocriſiam committit

ſal-

saltem venialem, si sit occultus; quia se externe Dei amicum, & interne per peccatum inimicum exhibet, & fructum impedit; nec graviter peccat in peccato mortali aquam lustralem conficiens, Templum, aut Altare, Chrisma, vel Oleum infirmorum consecrans, vel alia Sacramentalia perficiens, aut Eucharistiam e loco movens, *P. Gerv. & alii;* quia Sacramentalia non sunt res ita sanctæ, ut Sacramentorum confectio, nec localis Eucharistiæ motio est gratiæ ex opere operato causativa. 3. Graviter peccat Sacramenta petens, vel accipiens a quocunque Ministro improbo proprio, vel delegato; quia lex charitatis prohibet dare absque legitima causa occasionem proximo peccandi; excepto, 1. in extrema necessitate, & mortis articulo; in quo licet petere, & accipere Baptismum, & Pœnitentiam a malo Ministro etiam excommunicato non tolerato, hæretico, vel schismatico, *P. Thom. ex Charm. P. Gerv.* quia censuræ in odium mali Ministri, & non in detrimentum suscipientium sunt latæ, nec intendit Ecclesia ad illas obligare in mortis articulo, ut patet ex Concilio Trid. *Seff. 14. cap. 7.* & Concilii Trid. Interpretibus; Modo non adsit alius, & absit scandalum, nec præbeatur Catholicis occasio hæresim, vel schisma approbandi, vel ad hæreticorum partes deffectendi: tunc enim solum Baptismum infantibus in articulo mortis positis ab illis petere, & accipere licet; quia ipsis non aliud superest salutis remedium; non vero adultis, nec Pœnitentiam; quia Baptismo in voto, & perfecta contritione salvari possunt. 2. Excepta gravi necessitate, uti pro annua confessione, vel gravi peccato evitando, in qua licet Sacramenta petere, & accipere a quocunque malo Ministro ab Ecclesia tolerato; quia in gravi necessitate licet ab alio petere, quod licite præstare potest, si velit; non vero a non tolerato: quia Ecclesia id prohibet. 3. Excepta etiam necessitate evi, in qua, ut pro lucranda indulgentia, vel Jubilæo licet Sacramenta petere a Ministro malo tolerato, si sit Pastor proprius, & non adsit alius: quia utitur jure suo sibi a Pastore proprio debito; non vero a Ministro malo non proprio, quamvis parato, vel exposito. *P. Paul. Lugd.* contra. *P. Thom. ex Charm.*, *& P. Gerv.* quia tenetur impedire, ne proximus actu peccet, & Dei offensam continnet, cum possit sine gravi suo incommodo, uti fit in necessitate levi non accipiendo Sacramenta ab

eo,

eo, qui illa administrare non tenetur; bene autem in necessitate gravi; quia non censetur eum inducere, cum paratus sit.

Quær. 5. *Quodnam sit subjectum capax suscipiendi Sacramenta?*

Dico. Solus homo viator utriusque sexus lege ordinaria, & per se est subjectum capax suscipiendi omnia Sacramenta præsuppositis quibusdam dipositionibus: quia pro omnibus, & solis viatoribus sunt instituta, excepto Ordine, cujus fœminæ sunt incapaces, & excepta Pœnitentia, & extrema Unctione, & Matrimonio, quorum infantes non suut capaces; quia sine actibus propriis materia, & forma non debite ipsis applicantur.

Quær. 6. *Quænam requirantur ad validam Sacramentorum susceptionem?*

Dico. Ad validam Sacramentorum susceptionem requiritur in suscipientibus adultis, qui aliquando usum rationis habuerunt, intentio positiva, saltem habitualis, vel interpretativa, aut saltem consensus generalis percipiendi, quod facit Ecclesia; quia sine ulla intentione censentur absolute; & habitualiter nolentes, ac inviti, quibus Ecclesia Sacramenta administrare non intendit, prout docet communis illius praxis; & in Matrimonio virtualis; quia requiritur ad valorem contractus, quia contrahentes sunt simul Ministri, ut dicetur infra *de Matrim.* In parvulis vero, & perpetuo amentibus nulla requiritur intentio propria, sed sufficit illa Ecclesiæ, vel parentum; quia, cum propria voluntate nondum usi sint, non censentur habitualiter nolentes, vel inviti; & potest ministrans interpretari, eos tantum bonum sibi velle applicari. 2. Requiritur ad valorem Sacramentorum a Baptismo distinctorum, ut recipiens sit baptizatus: quia Baptismus est janua Sacramentorum, sine quo nullum vblide recipitur Sacramentum, ut communis docet Ecclesiæ praxis. 3. Fides quoad Sacramentum Pœnitentiæ; quia sine illa contritio vel attritio, quæ ad materiam essentialem hujus Sacrâmenti pertinent, haberi nequeunt; non enim quis potest vere conteri, nisi credat Deum esse bonum, & per peccatum offensum; potest autem alia Sacramenta valide recipere sine dolore, ac proinde sine fide.

Hinc 1. Infans pagani, vel judæi, aut perpetuo amens valide baptizantur, confirmantur, &c., quia non cen-

sen-

ſentur abſolute inviti: illicite tamen invitis eorum parentibus, niſi eſſent mancipia, vel in extremo mortis periculo, ut dicetur infra. 2. Invalide baptizatur paganus adultus reluctans, abſolute invitus, vel negative ſolum, vel ficte ſe habens, & corde diſſentiens, aut hæſitans, an velit baptizari, hic ſaltem ſub conditione debet denuo baptizari, quia requiritur conſenſus poſitivus, *Thom. ex Charm. Paul. Lugd.* aut poſt uſum rationis amens; quia cenſetur invitus habitualiter; vel dormiens, aut ignarus, niſi antea fuerint Cathecumeni, & Baptiſmum, vel alia Sacramenta petierint, & voluntatem non retraxerint; nec valet Matrimonium dato conſenſu in ſomno, vel in ebrietate, licet quis antea voluntatem contrahendi habuerit; quia habet rationem contractus, qui fit conſenſu ſaltem virtuali, & contrahentes habent rationem Miniſtri, niſi ſuppleatur per procuratorem dormiente, vel ebrio principali. 3. Chriſtianus poſt uſum rationis amens factus valide recipit extremam Unctionem, & Viaticum, ſed hoc indecenter; quia habet intentionem ſaltem interpretativam, & cenſetur velle ſibi ad ſalutem neceſſaria; non vero invitus, & adultus ignarus Religionis, & Sacramenti; quia illius ſumptio invita, vel ignara, licet ſit realis, non eſt Sacramentalis, nec ad Sacramenti effectum habitualiter ordinata. 4. Invitus ſecundum quid, ex metu reverentiali, precibus, minis, vel mortis metu motus, valide baptizatur, aliaque recipit Sacramenta; quia interne, vere, licet ægre, conſentit, & vult potius ea recipere, quam prædicta mala ſubire; non tamen tenentur, nec infantes ad onera, ut v. g. ratione Ordinis dicere Breviarium, ſervare caſtitatem, &c. quia ſic ordinati, & infantes cenſentur velle beneficia, non vero onera, niſi poſtea conſentiant; tenentur autem ad Breviarium, ſi habeant beneficium, & ad caſtitatem ſicut alii ſoluti.

Quær. 7. Quænam requirantur ad licitam Sacramentorum ſuſceptionem?

Dico. Ad licitam Sacramentorum vivorum ſuſceptionem, & ad mortale evitandum, requiritur in adulto ſtatus gratiæ per confeſſionem quoad Euchariſtiam, *Conc. Trid. Seſſ.* 13. *c.* 7; & quoad ordinationem, & matrimonium, ubi confeſſio præcipitur, *P. Grav.* quoad alia autem Sacramenta per contritionem perfectam moraliter certam; quia

quia ſtatus gratiæ moraliter certus ſufficit ad evitandam irreverentiam: ad evitandum vero veniale, quoad Euchariſtiam requiritur bonus voluntatis affectus, *P. Gerv. Rhod.* & quoad Baptiſmum fides eorum, quæ divinitus revelata, & promiſſa ſunt, *P. Thom. ex Charm.* quia *credere oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & quod inquirentibus ſe remunerator ſit*, *Hebr.* 11. 6; & ſaltem attritio in eo, qui ante Baptiſmum peccavit; quia ſine retractione peccati actualis non fit ipſius remiſſio, & in eo, qui ſolum habet originale, propoſitum ſervandi legem.

Hinc: graviter peccat Sacramenta vivorum adminiſtrans peccatori publico nullum ſignum pœnitentiæ publice danti, ſeu notorio notorietate facti, vel juris, etiam publice petentibus; vel occulto occulte petenti, modo indignitatem alia via; quam per confeſſionem ſciat, cujus ſigillum violare non licet; quia in utroque caſu gravem committeret contra Sacramenta irreverentiam, & ſuſcipientis peccato ſine ratione cooperaretur, excepto 1. in Gallia, ſi ſolum adſit notorietas facti, ne ob zelum Miniſtrorum indiſcretum, ſcrupulum, præcipitationem, & malitiam quis injuſte infamia notetur, requiritur ſententia declaratoria notorietatis facti, ut Sacramenta publice petenti recuſari poſſint, ac debeant; niſi in caſu extraordinario, ut ſi fraterna cæde in omnium oculis mox pollutus, vel Sacerdote in Altari publice percuſſo Communioni appropinquaret; quia hæc nulla tergiverſatione celari poſſunt, & juri divino ita claro Lex civilis derogare nequit ſine ſcandalo, & notorietati juris æquivalent: ſic aperte mortui in duello Eccleſiaſtica ſepultura, obſcœna repræſentantes, niſi reſipiſcant, Sacramentis privantur ſine Judicis declaratione, *Tourn.* quia uſu in notorietatem juris tranſierunt: non tamen fiat in Gallia ſine Epiſcopi conſilio, ſi haberi poſſit. 2. Excepto Matrimonio in quibuſdam regnis, in quibus cum hæretico publico ob magnum Reipublicæ bonum, & ſpem converſionis contrahere licet, *P. Paul. Lugd.* nec peccat Sacramenta adminiſtrans peccatori occulto publice petenti, cum ſine infamia, vel ſcandalo repelli nequeat, & Chriſtus ſuo exemplo in Juda, & continua Eccleſiæ praxis id docuerit, excepto Ordine; quia pro illo fit morum inquiſitio, & vitæ teſtimonium petitur; & excepta pœnitentia;

tia; quia illius recusatio fit occulte, licet publice petatur; nec licet publice Eucharistiam petenti porrigere Hostiam non consecratam; quia idololatria sacrilegium vitari non debet. Nec licet dare absolutionem ficte, etiam mortis vitandæ causa, *P. Gerv. & P. Gobat.* quia est mendacium cum injuria Sacramenti; negata tamen absolutione potest Confessarius proferre aliquas preces, ne adstantes negationem absolutionis cum fractione sigilli advertant, *P. Paul. Lugd.*

QUÆSTIO III.

DE EFFECTIBUS; ET CÆREMONIIS SACRAMENTORUM.

Quæritur. 1. Quinam sint effectus Sacramentorum?

Resp. Pran. 1. GRatia sacramentalis alia est vera interior, & communis omnibus novæ Legis Sacramentis, & est ipsa gratia habitualis, seu sanctificans prima, vel secunda reddens hominem justum, Deoque gratum. Alia est vera, interior, propria cuilibet Sacramento, & est gratia sanctificans, prout annexum habet jus ad gratias actuales necessarias ad assequendum finem cujuscunque Sacramenti. Alia est legalis, & exterior, quæ est consecratio, seu mundities quædam exterior, qua quis fit aptus ad certas Religionis functiones obeundas, ut Sacerdotii, &c. quæ est antiquæ Legis.

2. Causa alia est physica, quæ per realem influxum producit actionem, per quam existit effectus; alia moralis, quæ movet tantum causam physicam ad producendam actionem, per quam existit effectus; utraque vel est principalis, quæ agit virtute propria, vel instrumentalis, quæ agit virtute sibi a causa principali communicata.

3. Causare gratiam ex opere operato, est illam causare præcise vi operis ex instituto divino exerciti; causare gratiam ex opere operantis est causare præcise vi meriti conficiensis, vel suscipientis Sacramentum.

4. Obex, seu fictio; quæ hic idem sonant, est impedimentum ad recipiendam gratiam. Alius est negativus, qui

qui est carentia dispositionis necessariæ inculpabiliter, seu invincibiliter ignoratæ ad gratiam recipiendam. Alius positivus, qui est receptio Sacramenti cum conscientia peccati mortalis. His notatis.

Dico 1. Effectus primarius Sacramentorum est gratia sanctificans, ac sacramentalis, quam causant eo instanti, quo sunt essentialiter integra in non habente obicem ex opere operato; *Conc. Trid. Sess.* 7. c. 8; non quidem physice, sed moraliter; quia Deum solum movent moraliter ad illam producendam physice, majorem, vel minorem, secundum majorem, vel minorem subjecti dispositionem, *Conc. Trid. Sess. 6. Cap.* 7; Sacramenta mortuorum primam per se conferunt gratiam sanctificantem; quia primario sunt instituta pro remissione peccatorum, & per accidens secundam, si prima per Contritionem, vel Baptismum in voto jam sit producta; quia alias esset superflua illorum susceptio. Sacramenta vero vivorum producunt per se secundam; quia primario sunt instituta ad gratiæ augmentum, & per accidens primam in non ponentibus obicem, & facientibus, quantum in se est, *S. Thom.* quia ita Dei bonitas exigit. Sacramenta caracterem imprimentia cum obice recepta reviviscunt sublato obice positivo per Contritionem, vel Sacramentum Pœnitentiæ, & sublato negativo per positionem dispositionis omissæ: quia alias suscipiens gratia sacramentali maxime necessaria in perpetuum privaretur, quod bonitati Dei infinitæ repugnat; non vero alia caracterem non imprimentia; quia, cum possint reiterari, pro iis nulla urget necessitas, & sæpe oritur absurditas, ut in reviviscentia plurimarum confessionum, & communionum sacrilege factarum, excepta extrema Unctione, & Matrimonio, *S. Thom.* quia saltem durante eodem morbo, vel conjugio reiterari nequeunt. Nullum antiquæ Legis Sacramentum causabat gratiam ex opere operato, nec ipsa circumcisio, quia non præcise vi circumcisionis, sed ex Dei liberalitate ob futura Christi merita gratia producebatur, nec ex opere operantis; quia parvuli illud exhibere non poterant; ergo saltem circumcisio modo quodam medio, nempe per modum operis operati producebat gratiam ex meritis Christi, & per fidem parentum, *P. Gerv.*

Hinc 1. Perfecte contritus cum voto Sacramenti per absolutionem, vel Baptismum fluminis non primam, sed se-

cundam accipit gratiam; quia prima jam præexistit. 2. Amittens per peccatum mortale gratiam sanctificantem videtur amittere etiam sacramentalem, & jus ad specialia auxilia; quia illi est annexum, non vero caracterem; quia est indelebilis, ut mox dicetur; nec potestatem spiritualem Ordinis; quia fundatur in caractere indelebili. 3. Per accidens primam accipit gratiam recipiens in necessitate Eucharistiam cum vera attritione, & contritione solum putativa, vel præmissa confessione cum attritione facta Sacerdoti, quem putavit approbatum, qui tamen non est, vel inculpabiliter ignorans, se esse in mortali, & eliciens solum attritionem, *S. Thom.* vel recipiens aliud Sacramentum vivorum, ut confirmationem; quia Sacramenta vivorum producunt per accidens primam gratiam. 4. Baptismus sine fide, vel attritione ex ignorantia inculpabili receptus, reviviscit suppleta fide, vel attritione; omissa vero fide, vel attritione ex negligentia mortali, vel commisso mortali post Baptismum cum obice receptum requiritur contritio, vel attritio cum Sacramento; quia tunc est obex positivus, qui sola attritione non tollitur, sic Confirmatio, & Ordo, in, vel cum mortali conscio suscepti per contritionem perfectam, vel confessionem reviviscunt, & gratiam sacramentalem vi caracteris producunt.

Dico 2. Effectus secundarius quorumdam Sacramentorum est caracter, qui imprimitur in Baptismo, Confirmatione, & Ordine, ut fides docet in *Concilio Trid. Sess. 7. c. 9*: & juxta idem Concilium est signum spirituale indelebile impressum animæ, quo homo ad divina deputatur, & ab aliis distinguitur: unde non est mera denominatio extrinseca, vel relatio realis ad quædam agenda, vel recipienda, sed est verum accidens physicum, & absolutum: quia denominatio, vel relatio non dicitur imprimi, sed resultare, bene autem accidens physicum.

Quær. 2. Quid, & quotuplices sint Cæremoniæ?

Resp. Cæremonia est actus externus Religionis, qui ad honorem Dei, ortatum, & pompam cultus divini, ad decentem Sacramentorum administrationem, & ad devotionem populi excitandam institutus est. Cæremoniæ aliæ respiciunt Sacramentorum administrationem, & vocantur ritus sacramentales, quorum aliqui a Christo, alii ab Apostolis, alii ab Ecclesia sunt instituti. Aliæ respiciunt

cul-

cultum divinum in genere, & vocantur ſacramentalia, ſuntque partim ab Eccleſia inſtituta ad quoſdam effectus ſpirituales producendos, quæ ſunt 1. Oratio Dominica. 2. Signum crucis, Aqua luſtrali formatum. 3. Panis, vel Fructus ab Eccleſia benedicti. 4. Confeſſio generalis, vel pectoris tunſio corde contrito. 5. Eleemoſyna, ac alia opera miſericordiæ. 6. Tonſura clericalis, Abbatum Benedictio, vel Regum unctio, quæ hoc verſu continentur.

Orans; tinctus, edens, confeſſus, dans, benedicens.

Quær. 3. *Quiſnam Cæremonias inſtituere poſſit, an ſint laudabiles, ac neceſſario obſervandæ?*

Dico, Eccleſia poteſtatem habet inſtituendi, & mutandi Cæremonias, etiam in Sacramentorum diſpenſatione adhiberi ſolitas, ſalva illorum ſubſtantia, *Conc. Trid. Seſſ.* 21. *cap.* 1. quia accepit a Deo poteſtatem promovendi exteriorem cultum Dei, & ornandi Sacramenta; ſuntque honeſtæ, & laudabiles, ac utiles: quia Majeſtatem ac Reverentiam myſteriis Religionis conciliant, eorum notitiam promulgant. Ritus in Sacramentorum adminiſtratione ab Eccleſia uſitatos, & approbatos mutare, negligere, vel omittere peccatum eſt ex ſuo genere mortale; quia in re gravi; ut eſt Sacramentorum adminiſtratio, Eccleſiæ præcipienti ſub mortali eſt obediendum: per accidens vero eſt veniale, 1. Ob parvitatem materiæ: ſic leves ſunt, quæ remote, vel leviter, aut ſine ſingulari ſignificatione ad ſolum decorem, & actionem Sacramenti concurrunt, ut genuflexiones, inclinationes, pectoris tunſiones. 2. Si ex defectu non multum culpabili, ut defectu attentionis, ſcientiæ, ac experientiæ ſunt omiſſæ.

Hinc: graviter peccat 1. in baptizando ex reſpectu humano ad evinandum levem hæreticorum deriſum omittens inſuflationem, & quoſdam exorciſmos; quia ſunt de antiquo Eccleſiæ uſu, & contra dæmones plurimum efficaces, ut docet S. Cyrillus, & S. Aug. 2. Conficiendo Euchariſtiam plurimas omittens Cæremonias, licet accidentales, & ob urgentem moribundo opitulandi neceſſitatem fiat, *S. Thom.* quia in hac neceſſitate poteſt Miſſa interrumpi, & poſtea ſervatis Cæremoniis continuari; ſecus, ſi propriæ mortis ab inimicis, vel proxima Eccleſiæ ruina imminentis vitandæ cauſa fiat, *Pont.* quia tunc eſt impotentia phyſica eam continuandi. Vide infra *T. de Euch. Q.* 2. *Quær.* 8, vel ſi ob diſtantiam loci non poſſet

redire ad perficiendam Missam. 3. Non vero peccat ad infantem moribundum baptizandum, & alium simul ægrotum pariter moribundum administrandum vocatus omnes non essentiales Ecclesiæ Cæremonias baptizando, & ægroto extremam Unctionem administrando omittens, ne utriusque Sacramenti ritus observando, alteruter sine Sacramento obeat; illas tamen postea non supplens, cum tempus permiserit, graviter peccat; quia est materia notabilis, secus si unam tantum, aut alteram genuflexionem, vel crucem, &c. neglexerit.

Quar. 4. Quinam sint Sacramentalium effectus?

Dico. Sacramentalia remittere possunt peccata venialia, & aliquo modo etiam mortalia, & producere gratiam sanctificantem, non quidem immediate, & ex opere operato; quia non habent eandem, ac Sacramenta efficaciam; nec solum ex opere operantis pios motus excitando, sicut imagines, bona exempla, & locutio spiritualis; quia vim habent ex institutione Ecclesiæ majorem; sed modo quodam medio, nempe per modum operis operati, *P. Paul. Lugd. P. Gerv.* conferendo certas gratias actuales ob institutionem Ecclesiæ a Christo liberaliter concessas, quibus pii motus peccatorum mortalium remissivi, ut charitatis, ac contritionis perfectæ, aliique venialium remissivi, ut attritionis, &c. producuntur; etiam interdum alios adhuc conferunt effectus corporales, & spirituales, ut remissionem pœnæ temporalis, expulsionem dæmonis, operationem sanitatis; non tamen infallibiliter; quia non habent promissionem Christi obligatam, ut Sacramenta.

TRA-

TRACTATUS II.

De sacramentis in particulari.

Hic Tractatus duas duntaxat habet quæstiones, 1. de Baptismo, & de Confirmatione.

QUÆSTIO I.

DE BAPTISMO.

Quæritur. 1. Quid, & quotuplex sit Baptismus?

Resp. Baptismus est triplex, 1. sanguinis, qni est Martyrium pro Christo perpessum, 2. Flaminis, qui est desiderium Baptismi, seu perfecta cordis contritio. 3. Fluminis, qui est Sacramentum, & definitur: novæ Legis Sacramentum a Christo Domino institutum ad spiritualem hominis regenerationem per exteriorem corporis ablutionem factam aqua sub præscripta verborum forma.

Quær. 2. Quænam sit Baptismi necessitas, & quando sit institutus?

Dico. Baptismus est primum, & initerabile Sacramentum maxime necessarium necessitate medii parvulis, & adultis perpetuo amentibus in re, & aliis adultis ratione utentibus in re, vel in voto explicito Sacramenti; quia ita indicare videtur Conc. Trid. *Sess.* 6. *c.* 4. & necessitate præcepti: quia *Matthæi* 28. præcipitur: *euntes docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* excepto duplici casu, nempe, 1. Martyrii, quod in parvulis, & adultis sup-

plet Baptismum conferens gratiam sanctificantem ex opere operato, *S. Aug.*, *& Traditio Ecclesiæ.* 2. Ignorantiæ invincibilis Legis Baptismi; quia tunc sufficit Baptismus in voto implicito in actu perfectæ contritionis, vel charitatis, & in proposito generali servandi omnia Dei mandata inclusus; in neutro tamen casu gratia sacramentalis, nec caracter producitur; quia sunt effectus Sacramenti; nec Baptismus in voto totam delet pœnam temporalem, nisi charitas ita esset intensa, ut totius relaxationem mereretur. Baptismus fuit institutus ante Christi passionem; quia *Joan.* 3. Discipuli ejus ante passionem baptizabant Baptismo Christi, *S. August.* & incepit obligare facta illius sufficiente promulgatione tempore Pentecostes, quando proprie Lex nova obligare incepit. Differt a Baptismo Joannis; quia iste non causabat gratiam ex opere operato.

Hinc 1. Baptismo sanguinis salvantur, & ex opere operato justificantur parvuli, & a nativitate amentes, in odium fidei, vel Religionis occisi; quia ita tenet Ecclesia. 2. Adulti lethaliter vulnerati, vel occisi, quia fidem negare, vel ab exercitio certæ virtutis desistere noluerunt, licet in somno, vel dum actu non cogitaverunt, fuerint occisi, modo antea pro fide Christi, vel virtutis exercitio mori statuerint sine animo se defendendi, *P. Gerv.* quia intentio, ac voluntas habitualis in subjecto sufficit: non vero miles contra infideles pugnans, nec in obsequio pestiferorum moriens, nisi ex opere operantis, si charitas Dei perfecta simul concurrat. 3. Baptismo flaminis juxta S. Thomam, & S. Bernardum, ex opere operantis justificatur emittens professionem religiosam, licet defectu materiæ, vel formæ non fuisset valide baptizatus; vel eliciens actum perfectæ contritionis, vel charitatis cum voto explicito Baptismi, si sciat Baptismi præceptum, & se non esse, vel non valide baptizatum; vel cum voto saltem implicito in actu perfectæ charitatis, & voluntate servandi omnia mandata Dei contento, si nullitatem, vel obligationem Baptismi ignoret, *Tourn.* quia ita innuere videntur Concilii Trid. ac SS. Patrum testimonia, in utroque tamen casu, si vulnere lethali non moriatur, vel a morte resuscitetur, aut post perfectam charitatem nullitatem, vel obligationem Baptismi agnoscat, tenetur habita occasione recipere Baptismum fluminis;

nis; quia Baptiſmus ſanguinis, & flaminis, nec gratiam ſacramentalem, nec caracterem conferunt; & graviter peccat adultus Sacramentum ultra medium annum abſque rationabili a Prælatis approbata cauſa differens, vel Baptiſmum parvuli, ultra quartam diem, ob frequentiora mortis illius pericula, *P. Paul. Lugd.* quia quilibet tenetur ſalutis ſuæ, & ſuorum habere curam.

Quær. 3. *Quænam ſit materia & forma Baptiſmi?*

Dico. Materia remota ad valorem Baptiſmi requiſita eſt ſola aqua naturalis, vel elementaris qualiſcunque, modo non plus habeat de aliena ſubſtantia. Ita docet Concilium Trid. *Seſſ.* 7. *c.* 2. praxis Eccleſiæ, & ipſe Chriſtus, *Joan.* 3. dicens: *niſi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* & ad liceitatem extra neceſſitatem debet eſſe pura ſine mixtione, non turbida, nec dubia, & pro ſolemni ſaltem Baptiſmo ex ſacro Fonte, *P. Gerv. & alii*; materia verò proxima eſt exterior partis corporis notabilis ablutio facta a Miniſtro per aquam immediate ſupra corpus baptizandi defluentem per trinam aſperſionem, aut infuſionem, juxta loci conſuetudinem, quæ tamen non eſſentialiter, nec ſub præcepto debet eſſe trina, ſecluſa lege ſpeciali, cum unica formæ pronunciatione, quæ apud Latinos eſt: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, amen*; quia ſub his verbis Chriſtus Baptiſmum inſtituit, *Matth. ult.* nec valet alia, niſi ſit ſubſtantialiter æquivalens, ut Græcorum: *Baptizetur Servus Chriſti, &c.* debetque pro valore illius exprimi, 1. actio baptizantis, & perſona baptizandi, quod fit in lingua latina per verba: *Baptizo te.* 2. Unitas naturæ divinæ, quod fit per verba *in nomine*, in ſingulari. 3. Trinitas perſonarum explicita, & diſtincta, quod fit per reliqua verba *Patris, & Filii, &c.*

Hinc 1. *Defectu materiæ remotæ* invalide baptizat, graviterque peccat, etiam in extrema neceſſitate; 1. baptizans vino, lacte, ſucco ex roſis, aliiſve floribus, pyris, ceraſis, &c. expreſſo, *P. Thom. ex Charm.*, *P. Paul. Lugd. P. Gerv.* 2. Saliva, phlegmate, ſudore, lacrymis, urina, aqua ſupernatante cruori, *P. Gerv. P. Paul. Lugd.* 3. Juſculo bene cocto, *P. Paul.* præcipue quadrageſimali, ſi alia ſubſtantia prævaleat. 4. Coloribus ad pingendum aptis, *Dian. Gobat.* glacie, grandine, pruina non reſolutis, *P. Lugd.* vel reſolutis duntaxat in corpore baptizati; quia

licet

licet aqua postea fluat, iste aquæ motus non a baptizante, sed a calore baptizati causatur; saltem dubius est Baptismus, *Bill.* cum etiam aliquo modo ab applicante nivem, glaciem, &c. saltem mediate causari videatur; quia omnia prædicta, vel non sunt aqua elementaris, vel non sunt ad abluendum apta. 5. Dubie baptizat, & extra necessitatem graviter peccat baptizans jusculo tenui, vel leviter cocto, cerevisia, ptisana, aqua e sale resoluta, *P. Gerv.*, *& Paul. Lugd.* aqua rosacea, vel alia per alchimiam educta, mulso, brodio, aqua fluente ex arboribus, vineis, atramento tenui, *apud P. Gerv.* quia dubium est, an prædicta sint aqua elementaris, vel ad abluendum satis apta, ac proinde non nisi in extrema necessitate adhibenda cum hac forma conditionata: *si materia sit valida, ego te baptizo, &c.* & si infans moriatur, antequam rebaptizetur, sepeliri debet in loco sacro. 6. Valide vero quis baptizat aqua maris, putei, fontis, pluviæ, ex lapidibus, parietibus, nive, glacie, grandine, fluente ex humore, vel vaporibus; ut oræ ollæ adhærente, calida, frigida, colorata, *P. Gerv. Paul. Lugd.* etiam aqua balnei, etiamsi ex sulphure, vel cinere fluat, vel luto mixta, item lixivio, jusculo carne cocto, *P. Gerv.* quia omnia prædicta, vel sunt ex majori parte aqua elementaris, vel accidentaliter duntaxat mutata, & ad abluendum satis apta: lixivium tamen, & jusculum, a quibusdam habentur pro materia dubia; & graviter peccat extra necessitatem aquam adhibens impuram, & turbidam, vel in solemni Baptismo aliam, quam ex sacro fonte, *P. Gerv.* quia est contra communem Ecclesiæ usum.

Hinc 2. Ex defectu materiæ proximæ, invalide baptizat, 1. seipsum baptizans, vel solum vestes madefaciens, vel digito solum madefacto baptizandum sine tractu, vel successivo aquæ fluxu tangens, vel super cadentem in puteum, vel fluvium, vel sub tegulis tempore pluviæ stantem, vel fortuito aqua perfusum, vel etiam expresse in fluvium projectum animo eum baptizandi formam proferens; vel si unus abluat, & alter formam proferat; quia in prædictis non est ablutio, vel non facta a Ministro, nisi Minister teneat infantem sub stillicidio tempore pluviæ, vel nisi infantem in aquam intingat, vel projectum in puteum fune extrahat, *P. Gerv.* vel saltem videtur Baptismus dubius, nisi manibus baptizantis sal-

tem

tem fiat baptizati immersio; quia alias ablutio non videtur a Ministro facta, nec sit irregularis, si in extrema necessitate mors propterea, vel per infusionem acceleretur, *Bass. Dian.* nec debet fieri modo ita extraordinario, nisi in extema necessitate. 2. Dubie baptizat ablutione facta solum in pede, vel manu, aut digito, vel capillis, vel unguibus, aut umbilico, in tenuissima veste, vel secundinis, *Bass. Gobat. & alii;* vel in utero matris spongia, vel tubo aquam infundendo, *P. Gerv. & alii;* vel etiam in capite exterius parente; saltem securius est, ut rebaptizetur sub conditione, *Pont.* quia diversa est Auctorum opinio, cum nondum sit perfecte in mundum natus; nisi forte istius rebaptizatio in aliqua diœcesi prohibita sit, ut in Argentinensi, *Rit. Arg.* 3. Valide tamen baptizat post totalem egressionem infantis faciendo ablutionem in capite aspersione, immersione, vel infusione, quamvis non sit trina, fluente etiam unica gutta, vel proprio pondere, vel tractu, ut formando digito madefacto crucem in fronte, vel abluendo in pectore, vel in scapulis, *P. Gerv.* quia sunt partes notabiles, & in morali æstimatione, censetur homo ablutus; si tamen fieret ablutio unica gutta licet fluente, Baptismus videtur dubius, & sub conditione reiterandus, *Bill. quia* Auctores non conveniunt, cum dubium iis videtur, an vere possit dici unica gutta ablutus; unde extra necessitatem major quantitas aquæ est adhibenda; nec valeret, si ablutio fieret in partibus minoribus, vel saltem esset dubius; quia dubium est, an propterea possit dici ablutus; nec licite baptizatur infans extra necessitatem, nisi in capite, quia est nobilior pars, & ita præcepto, vel usu est receptum, *P. Gerv.*

Hinc 3. *Defectu formæ*, invalide baptizat, vel saltem dubie; quia controversia est inter Doctores, graviterque peccat 1. omittens in lingua germanica, vel gallica particulam *ego*; quia sine illa non satis clare exprimitur persona baptizantis; bene autem in lingua latina. 2. Omittens particulam *te*, vel aliquid æquivalens, ut in lingua græca *Servus Christi*, quia non exprimitur persona baptizandi; vel omittens *baptizo*, vel verbum æquivalens; quia non exprimitur actio Ministri; vel omittens in lingua germanica, vel gallica particulam *in*, quia nullus, vel saltem non completus est sensus; bene autem in lingua latina, 3. Dicens: *in nominibus* in plurali; quia non expri-

exprimitur unitas naturæ divinæ, vel omittens particulam *et*; quia non satis clare exprimitur distinctio personarum; vel baptizans tantum in nomine Christi, vel Domini, vel Trinitatis absque nominatione personarum; quia non exprimitur Trinitas personarum: valide vero quis baptizat in omni lingua, omittendo *amen*, vel in lingua latina *ego*, vel *in*; quia sine illis sensus formæ est substantialiter completus; venialiter tamen peccat contra usum Ecclesiæ.

Quær. 4. Quisnam sit Minister Baptismi?

Dico. Quamvis omnis homo viator cujuslibet sexus, conditionis, ac Religionis valide, & in necessitate licite baptizaret; quia ex Concilio Flor. & Traditione constat, hanc fuisse voluntatem Christi ob maximam hujus Sacramenti necessitatem: Minister tamen primarius ordinarius est Episcopus, & secundarius est Parochus: quia ambo habent jurisdictionem ordinariam, ipsisque Christus dixit: *docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* & extraordinarius est Diaconus, qui non solum in extrema, sed etiam in gravi necessitate ex commissione Episcopi, vel Parochi solemniter baptizare potest, *c. Diac. dist.* 93. *Tournely*, *Laym.* & reliqui, etiam infideles, & hæretici sunt Ministri necessitatis, quibus non nisi in extrema necessitate, & sine solemnitate baptizare licet; quia ita docet Concilium Flor. & praxis, ac Traditio Ecclesiæ; debetque quidam servari ordo, etiam in necessitate, & præferri dignior minus digno, & quidem sub mortali Præsbyter Diacono, & Diaconus aliis Clericis, ac laicis, & fidelis infideli *P. Gerv.* & sub veniali Subdiaconus aliis Clericis, & isti laicis, *ibid.* quia Presbyter, ut Minister ordinarius, & Diaconus, ut extraordinarius, jus quoddam habent baptizandi, & fidelis præ infideli, quod violare grave est peccatum, non vero alii; nec sine injuria Ordinis Presbyter Subdiaconum, vel alium inferiorem ad baptizandum committere potest, nisi tempore pestis, ut ipse pro aliis Sacramentis administrandis conservetur, *P. Gerv.* nemo potest semetipsum baptizare; quia debet inter baptizantem, & baptizatum esse discretio, *Innoc. III. cap. debet de Bapt.* potest tamen valide unus plures baptizare applicando ipsis simul materiam, & formam: *Ego vos baptizo, &c.* & plures unum, ut causæ totales, quilibet integram materiam, & formam ponendo; quia non fit mutatio

ratio substantialis in utroque casu, & qui primus absolvit producit effectum; non vero licite; quia est contra praxim Ecclesiæ; nec valide, ut causæ partiales, dicendo: *nos te baptizamus*; vel unus applicando materiam, & alter formam; quia Sacramentum non potest dividi, & forma non esset in posteriori casu vera.

Hinc: graviter peccat 1. Sacerdos, qui nec est Parochus, nec Vicarius absque necessitate, & licentia Episcopi, vel Parochi baptizans, vel parentes alieno Parocho infantem baptizandum offerentes; quia jus alienum, nempe proprii Parochi graviter violant. 2. Diaconus præsente Presbytero, etiam in necessitate baptizans, vel Parochus id illi committens, vel Subdiaconus præsente Diacono; quia præsente Presbytero non est necessitas, ut Diaconus baptizet, nec præsente Diacono, ut baptizet Subdiaconus. 3. Graviter peccat Lutheranus baptizans præsente Catholico; quia est Minister improbus. 4. Venialiter saltem peccat Exorcista, vel alius in minoribus baptizans præsente Subdiacono, vel Ludimagister præsente Exorcista, vel alio in minoribus, vel obstetrix præsente Ludimagistro, vel alio masculo, nisi illa melius esset de modo baptizandi instructa, vel si vir decenter ad mulierem parientem, vel infantem periclitantem ingredi nequeat, ut si in utero matris adhuc hærens esset baptizandus, in quo ultimo casu etiam proprio Parocho est præferenda, *Paul. Lugd.* rebaptizandus tamen est infans ab obstetrice baptizatus, si ob accelerationem, perturbationem, ignorantiam, &c. rationabile esset dubium de illius valore non vero baptisarus apud hæreticos, si soleant in debira forma baptizare.

Quær. 5. *Quodnam sit Subjectum Baptismi?*

Dico. Solus, & omnis homo viator est subjectum capax Baptismi, etiam infideles, & a nativitate perpetuo amentes valide, ac licite baptizari possunt; quia ita docet perpetua Ecclesiæ praxis, ac Traditio, & Concilium Trid. *Seff.* 7. *Can.* 13. etiam infantes hæreticorum, apostatarum, & infidelium mancipiornm, etiam invitis parentibus; quia hæretici subjecti sunt Ecclesiæ, & ad fidem cogi possunt, & mancipia jure infantum privati sunt, ac contra eorum voluntatem in Fide Catholica possunt educari. Non vero invitis parentibus licite baptizantur infantes infidelium Principibus infidelibus, vel Chri-

stia-

ſtianis civiliter ſolum ſubditorum, *Conc. Tolet. IV.* quia; ſi ſic baptizati relinquantur parentibus, exponuntur apoſtaſiæ, & eorum Baptiſmus profanationi, & ſi a parentibus abſtrahantur, fit ipſis injuria contra Jus naturale, quod habent in ſuos infantes; niſi 1. infantes eſſent in certo mortis periculo. 2. Si alteruter parentum conſentiret, *Conc. Tolet. IV.* vel ſit Chriſtianus, aut ad fidem converſus; quia cenſetur conſentire. 3. Si infans ſit perpetuo, vel ab infantia ante uſum rationis amens; quia ceſſat periculum injuriæ Sacramenti, & libertatis, quam nondum habuit in poſſeſſione. 4. Si juſte, vel injuſte a parentibus ſit abſtractus, & non debeat reſtitui. 5. Si rationis compos baptizari petat.

Hinc, invalide baptizatur 1. infans in utero matris nulla illius parte exterius parente, *S. Aug.* niſi ſpongia, vel tubo in utero matris ablui poſſit; quia in extrema neceſſitate medium dubium potius adhibendum, quam nullum, *P. Gerv.* nec eum ex utero matris cum probabili vitæ matris periculo ſecare licet, ne ſine Baptiſmo pereat, *S. Thom. & communis*; etiamſi mater conſentiat; quia non habet vitæ ſuæ dominium; bene autem ſi ſalva matre id fieri poſſit; quamvis aliquod ſubeſſet periculum; quia quilibet tenetur vitam temporalem exponere pro ſpirituali proximi in extrema neceſſitate, *Gobat.* vel ſi mater mortis ſupplicio eſſet damnata, & executio ob bonum publicum non poſſet differri; quia amiſit jus vitæ diutius conſervandæ. 2. Invalide baptizatur monſtrum procreatum ex muliere, & bruto maſculo; quia non eſt homo, nec ex ſemine ab Adamo deſcendente; procreatum vero ex homine maſculo, & bruto fœmella debet ſub conditione baptizari, ſi pars eſſentialis, ut caput, vel pectus ſit hominis; quia dubium eſt, an ſemen fœminæ requiratur ad generationem hominis. 3. Invalide baptizatur monſtrum procreatum ex viro, & fœmina, ſi nulla pars eſſentialis ſit hominis, ſed caput, & pectus ſint ferina; quia ſine parte eſſentiali hominis non eſt homo; debet tamen ſub conditione baptizari, ſi vel caput, vel pectus ſit hominis; quia dubium eſt, an ſit homo, & abſolute, ſi caput, & pectus ſint hominis; quia cenſetur homo eſſentialiter. 4. Duo gemelli coadunati duo pectora, & duo capita habentes, quilibet debet ſeorſim baptizari; ſi habeant unum duntaxat caput, & duo pectora, vel duo capita, & unum

pe-

pectus, unus absolute, & alter sub conditione baptizandus est, *P. Gerv.* quia dubium est, an duo sint homines integri essentialiter; si habeant duos pedes quilibet & duo brachia, & ambo unicum caput, & pectus, unico Baptismo baptizandi; quia ex partibus integrantibus, & non essentialibus multiplicatis non probatur multiplicitas animarum, & hominum. Expositi Xenodochiis, si non constet, an sint baptizati, rebaptizentur sub conditione, nec fides adhibenda schedulis collo appensis, vel adjectis, nisi locus, dies, & persona, quae baptizavit, assignentur, *Rit. Argent*; & tunc indagetur veritas; si sint plurium mensium, vel annorum, ac sani, consuletur Episcopus, si non constet de Baptismo, *ibid.*

Quar. 6. Quinam sint effectus Baptismi?

Dico. Tres sunt, sublato obice, Baptismi effectus praecipui: nempe 1. gratia habitualis cum aliis donis, videlicet habitus fidei, spei, & charitatis &c. illi annexis, hominem sanctificans, & remittens omne peccatum, originale, ac personale, quoad culpam, & poenam aeternam, ac temporalem; quia ita declaravit Concilium Flor. & Trid. *Sess.* 5. *c.* 5. 2. Est gratia sacramentalis, quae est ipsa habitualis prout habet jus annexum ad gratias actuales necessarias ad christiane vivendum, & ad conservandam vitam spiritualem in Baptismo acceptam, & ad alia Sacramenta digne suscipienda. 3. Caracter. Effectus secundarii sunt duo, nimirum 1. subjectio jurisdictioni Ecclesiae. 2. Cognatio spiritualis, quam patrinus, & matrina, ac baptizans, non inter se, sed cum baptizato, & baptizati parentibus contrahunt, non tamen illam contrahunt Procuratores, vel patrini secundarii, *Suarez*; quia non nisi ut testes adhibentur.

Quar. 7. Quaenam ad Baptismum valide, ac licite suscipiendum requirantur?

Dico. Ad Baptismum valide, & ad caracterem recipiendum requiritur in adulto consensus, seu voluntas saltem habitualis, vel interpretativa; ad licite vero, & ad alios effectus principales recipiendos requiritur 1. in adulto fides in Christum. 2. Saltem attritio supernaturalis, ac proinde timor Domini, spes, amor saltem initialis, odium, ac detestatio peccati, & propositum novae vitae; quia haec omnia attritio supernaturalis, seu contritio imperfecta comprehendit, quae tamen in habente solum ori-

gina-

ginale, vel cum originali tantum veniale, non est necessaria pro effectu principali gratiæ, & donorum Spiritus Sancti, *Bass.* sed sufficit voluntas servandi legem; quia veniale non impedit effectum gratiæ principalem, & originale tollitur sine attritione.

Quær. 8. Quando Cæremoniæ Baptismi sint supplendæ, & Patrini adhibendi?

Dico. Cæremoniæ aliæ sunt Baptismum antecedentes, aliæ comitantes, aliæ subsequentes, quæ, si fuerint etiam ex necessitate omissæ, suppleri debent; quia ita communis docet Ecclesiæ praxis; & debent, reiterari, si Baptismus invalide fuerit administratus, *S. Antoninus, & Reginald.* si nimirum illius invaliditas fuerit notoria, & sine admiratione, ac scandalo, reiterari possint: non tamen in hæreticis valide baptizatis ad fidem conversis, ne ipsorum Baptismus credatur invalidus. Debet quoque in Baptismo, saltem solemni, unus de præcepto adhiberi patrinus, vel una matrina; non vero plures, quam unus patrinus, & una matrina, *Conc. Trid. Sess.* 24. *cap.* 2. ne impedimenta matrimonii per cognationem spiritualem nimis multiplicentur. Officium patrini, ac matrinæ est, 1. baptizandum, Parocho præsentare. 2. Pro baptizando respondere, si ipse nequeat. 3. Illum, dum baptizatur, tenere. 4. Eum de manu baptizantis suscipere. 5. In rebus fidei instruere, si parentes id præstare nequeant. Excluduntur ab officio patrini 1. amentes. 2. Non baptizati. 3. Infames. 4. Publice excommunicati. 5. Religiosi, & Sanctimoniales. 6. Pater, & mater baptizandi, hæretici, & apostatæ; potest tamen Catholicus a catholico esse patrinus, quamvis Minister hæreticus baptizet, *Laym. & alii.*

QUÆ-

QUÆSTIO II.

DE CONFIRMATIONE.

Quæritur. 1. Quid sit Confirmatio, & quando sit instituta?

DIco. Confirmatio est verum, & initerabile novæ Legis Sacramentum a Christo Domino institutum, uti docet Concilium Trid. *Sess.* 7. *Can.* 1. & Traditio Apostolica, & definitur: Sacramentum a Christo institutum, quo baptizatus per Unctionem Chrismatis in fronte per modum crucis factam sub præscripta verborum forma corroboratur ad fidem firmiter tenendam, & intrepide profitendam. Quamvis non constet certo de tempore illius institutionis: probabilius tamen videtur, complete fuisse institutum post resurrectionem, quando Christus Apostolos, & eorum Successores instituit Episcopos, ac Ministros istius Sacramenti, *Joan.* 20. eis dicendo: *sicut misit me Pater, & ego mitto vos, &c.*

Quær. 2. Quanam sit materia, & forma Confirmationis?

Dico. Materia remota essentialis Confirmationis est Chrisma ex oleo olivarum, ac balsamo confectum, & ab Episcopo benedictum, ita docet Concilium Flor. continuaque praxis Ecclesiæ. Proxima vero essentialis, ac totalis est impositio manuum Episcopi per unctionem Chrismatis in fronte confirmandi per modum Crucis facta; quia de impositione manuum expresse loquitur Scriptura, *Act.* 19. & de Unctione chrismatica, Ecclesia, ac SS. Patrum Traditio. Forma hujus Sacramenti sunt verba Ministri, in Ecclesia latina: *Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen*. quia hæc in Ecclesia latina præscribitur, *Conc. Flor.* quam determinandam Christus Ecclesiæ reliquit.

Dico. Confirmatio est nulla, vel saltem dubia, & sub conditione reiteranda, 1. *defectu materiæ remotæ*, si sit facta oleo nucum, vel amigdalarum, &c. vel sine balsamo, vel non benedicto ab Episcopo, vel ita corrupto, ut nullam habeat odoris fragrantiam; & est illicita, ac morta-

liter peccaminosa facta Chrismate non renovato, nisi in extrema necessitate fuisset adhibita. 2. *Defectu materiæ proximæ*, facta impositione manuum Episcopi sine Chrismate, vel omisso signo Crucis. 3. *Defectu formæ*, adhibendo formam Græcorum in Ecclesia latina, vel omittendo priora verba: *Signo te signo Crucis*, vel verba subsequentia: *confirmo &c.* quia de omnibus prædictis diversæ sunt Auctorum opiniones, & de fide nihil decisum est, quæ Confirmationem saltem reddunt dubiam.

Quær. 3. Quisnam sit Minister, & subjectum Confirmationis.

Dico. Solus Episcopus est Minister ordinarius Confirmationis; quia ita definivit Concilium Trid. *Seff.* 7. *Can.* 3. & ita docet perpetua Ecclesiæ Traditio. Simplex Sacerdos tamen potest esse extraordinarius auctoritate a S. Pontifice delegata; quia ita declaravit Concilium Flor. & varia Ecclesiæ facta; non tamen est de fide. Subjectum hujus Sacramenti est omnis, & solus homo baptizatus, sive infans, sive adultus; quia ita docet Ecclesiæ praxis.

Hinc: valida est Confirmatio a Missionario simplici Sacerdote Chrismate ab Episcopo benedicto collata alicui Americano baptizato, cum dispensatione Papæ; invalida vero collata non baptizato; quia non est subjectum capax; vel Chrismate ab Episcopo non benedicto; quia non est materia valida, vel saltem est dubia, in necessitate tamen adhibenda; vel præsente alio Episcopo; quia non esset necessitas.

Quær. 4. Quænam sit dispositio, & obligatio Confirmationis?

Dico. Ad valide Confirmationem, vel caracterem recipiendum, requiritur in adulto intentio, seu voluntas habitualis, vel interpretativa, vel in infantibus intentio Ecclesiæ; ad licite vero, & cum fructu percipiendam requiritur 1. status gratiæ, & si sit in mortali, saltem contritio perfecta, *P. Gerv. Sylvius*, *Cabassutius*, *Pont.* per accidens tamen posset requiri Confessio, si nimirum peccati mortalis conscius non posset perfectam, & moraliter certam elicere contritionem. 2. Bona opera, præcipue oratio. 3. Ætas, videlicet septennium, nisi prius haberet usum rationis, vel esset periculum mortis, vel alia Diœcesis consuetudo, vel longo tempore differenda: non ta-

men

men infantibus, nec adultis hoc Sacramentum est necessarium necessitate medii, quia solo Baptismo possunt salvari; nec necessitate præcepti, saltem per se obligantis, *S. Thom. Melch. Pap. Innocent. I.* bene autem per accidens obligantis, 1. tempore persecutionis, vel gravis tentationis contra Fidem, vel Religionem. 2. In præsentis mortis periculo, in quo ordinarie majores sunt contra Fidem tentationes; quia quilibet tenetur adhibere media vincendi tentationes, quale pro his est Confirmatio. 3. Quando quis pervenit ad annos discretionis, & Episcopus est præsens paratus, nec habeat legitimam causam differendi, nec brevi speret eandem occasionem; quia hoc esset illud contemnere, *Conc. Senon.* cujus contemptus est mortale.

Hinc 1. Graviter peccant parentes Confirmationem infantum post usum rationis sine ratione, & prævisione alterius occasionis brevi futuræ differentes; quia periculis salutis probabiliter futuris circa fidem eos sine ratione exponunt; vel adulti oblata occasione illam sine ratione negligentes; quia medium suæ salutis spernere censentur, nisi brevi eandem occasionem sperent. 2. Graviter peccat Confirmationem accipiens peccati mortalis conscius sine prævia confessione, vel perfecta contritione moraliter certa.

Quær. 5. Quinam sint Confirmationis effectus?

Dico. Tres sunt Sacramenti Confirmationis effectus præcipui; videlicet 1. est gratia sanctificans, non quidem prima per se; quia est Sacramentum vivorum, sed secunda, quæ est illius augmentum. 2. Gratia sacramentalis, quæ est ipsa habitualis habens jus annexum ad gratias actuales necessarias ad Christi nomen intrepide confitendum, & tentationes contra Fidem fortiter superandas. 3. Character, quo adscribitur militiæ Christi. Effectus secundarius est cognatio spiritualis; quia ita indicat Concilium Tridentinum *Sess.* 24. *c.* 2. Cæremoniæ sunt sex, 1. adhibitio unius tantum patrini confirmati pro masculis, & unius matrinæ pro fœminis, qui non debent esse iidem, qui fuerunt in Baptismo; debetque patrinus confirmandum præsentare Episcopo, & in defectum patrini Baptismi erudire confirmatum; vel nullus adhibeatur, ubi consuetudo est pro Confirmatione nullum adhibendi; ne cognatio spiritualis, quæ est impedimentum matrimonium dirimens, multiplicetur, *Rit. Arg.* 2. Mutatio nominis, si

fuerit ridiculum, vel indecens. 3. Manus Episcopi impositio chrismatica, & versus confirmandos illius extensio. 4. Levis alapæ inflictio, ut addiscant adversa pro Christi nomine pati. 5. Apprecatio pacis. 6. Circumligatio frontis fascia linea per triduum pro reverentia Chrismatis, & pro intimanda gratiæ acceptæ perpetua conservatione, nisi alia sit consuetudo.

Hinc 1. Existens in mortali, putans se esse in statu gratiæ, & recipiens Confirmationem præmissa sola attritione omnes recipit illius effectus; quia per accidens confert primam gratiam. 2. Patrinus non confirmatus graviter peccat, & non contrahit cognationem secundum communiorem apud *P. Gerv.* quia non est patrinus legitimus, *ibid.* Saltem impedimentum est dubium; quia ex utraque parte variæ sunt opiniones probabiles, *la Croix*; desuper consulendus est Episcopus.

TRA-

TRACTATUS II.

DE EUCHARISTIA.

Hic Tractatus duas habet quæstiones, 1. de Eucharistia prout est Sacramentum, 2. de Eucharistia prout est Sacrificium.

QUÆSTIO I.

DE EUCHARISTIA PROUT EST SACRAMENTUM.

Quæritur. 1. Quid sit Eucharistia, & quænam ejus partes essentiales?

DIco. Eucharistia est verum novæ Legis Sacramentum a Christo Domino institutum ad spiritualem animæ refectionem, in quo Corpus, & Sanguis Christi vere, & realiter, & substantialiter sub speciebus Panis, & Vini continentur. Unde non consistit essentialiter in usu; quia illius sumptio est solum illius applicatio, & conditio, ut causet gratiam; non in actuali Consecratione; quia illa peracta remanet Sacramentum; non in solis speciebus; quia solæ non causant gratiam; non in solo Corpore, & Sanguine Christi: quia non sunt signum sensibile sine speciebus; sed constituitur essentialiter, & intrinsece, & in facto esse in re permanente; quia partes essentiales Sacramenti permanentis debent esse permanentes, videlicet in

speciebus Eucharisticis Panis, & Vini, & in Corpore, ac Sanguine Chisti tanquam materia; quia per Corpus, & Sanguinem Christi constituitur in ratione cibi, ac refectionis spiritualis, & per species Panis, & Vini fit sensibilis; & in verbis Consecrationis moraliter perseverantibus tanquam forma; quia virtute veritatis verborum persistit realis Corporis, & Sanguinis Christi præsentia. In fieri vero constituitur per Corpus, & Sanguinem Christi sub speciebus Panis, & Vini tanquam materia proxima, quia proxime constituunt Cibum spiritualem animæ, & verbis actualibus Consecrationis tanquam forma, Corpus, & Sanguinem Christi perficiente; quia per illa Corpus, & Sanguis Christi consecrantur, & efficiuntur quoad esse reproductum sub speciebus Panis, & Vini. Quamvis plures, vel diversæ sint species Panis, & Vini, non sunt tamen plura numero Sacramenta; quia sub illis continetur idem Christus, ac proinde eadem est refectio; fiunt autem plura numero Sacramenta, 1. pluralitate personarum; si plures personæ plures sumant Hostias. 2. Morali disjunctione, quando unus plures sumit Hostias diverso tempore; non vero, si plures, vel diversas eodem moraliter tempore, species accipiat.

Quær. 2. Quænam sit materia remota, & proxima, ac forma Eucharistiæ?

Dico. Materia remota Eucharistiæ pro valore illius requisita est solus panis triticeus ex aqua naturali igne assus; quia est solus Panis simpliciter, qui tempore, quo Christus Pascha celebravit, communi erat usui Judæorum, & quo ipsemet Christus usus est pro hujus Sacramenti institutione, sive azimus, sive fermentatus sit, *Conc. Flor.* quia uterque est Panis verus; magis tamen conveniens est azimus, & in Ecclesia latina graviter præceptus; quia Christus eo usus est instituendo Eucharistiam tempore azimorum, *Marc.* 18. quo Judæi utebantur juxta Legem suam. Materia vero Calicis est Vinum de vite usuale; quia tale Christus adhibuit, *Matth.* 26. *Non bibam amodo de hoc genimine vitis*, & ex præcepto gravi Ecclesiæ paululum aquæ naturalis admixtum; quia ita declarat Concilium Flor. & Trid. *Sess.* 22. *c.* 7. Praxis, & Traditio ab Apostolis derivata, quæ non prius in Vinum, sed immediate cum Vino in Sanguinem Christi convertitur, quia manet Vinum usuale, licet paucæ illæ guttæ admixtæ non physice

fice prius in Vinum convertantur. Materia vero proxima sunt Corpus, & Sanguis Christi sub speciebus Panis, & Vini; quia maxime constituunt Cibum spititualem animæ sensibilem; & forma sunt verba Consecrationis, quæ essentialiter, & sufficienter in his verbis consistunt: *Hoc est Corpus meum. Hic est Sanguis meus, vel Calix Sanguinis mei;* quia per illa sufficienter, ac efficaciter significatur conversio Panis, & Vini in Corpus, & Sanguinem Christi, ac Christus iisdem verbis consecravit, *Marc.* 14. illaque pro forma instituit, *Conc. Flor. Traditio SS. Patrum.* Mortaliter tamen peccat omittens alia verba in Consecratione Calicis adhiberi solita, excepta particula *enim* sub veniali dicenda. Verba Consecrationis sunt historica simul, & assertiva; quia proferuntur a Sacerdote tanquam a Christo dicta cum narratione historiæ per verba: *qui pridie, quam pateretur, &c.* & simul cum intentione efficiendi, quod significant, & Christus fecit. Pronomina *hoc*, & *hic* significant substantive Corpus, & Sanguinem Christi, non quidem clare, sed confuse, videlicet *hoc Corpus, quod est in fine prolationis. est Corpus meum. Hic Sanguis, qui est in fine dictionis, est Sanguis meus*; quia si clare significarent Corpus, & Sanguinem Christi, essent identica, & nugatoria, idem, & eodem modo significantia. Consecratio utriusque speciei non est de necessitate Sacramenti; quia quælibet species potest esse Sacramentum; est tamen de necessitate Sacrificii commemorativi Passionis Christi, & gravis præcepti divini; quia sine utriusque Consecratione non repræsentatur effusio Sanguinis Christi, & Christus utramque consecravit, atque Apostolis, & eorum in Sacerdotio Successoribus consecrandam præcepit, *Luc.* 22. dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.*

Hinc: 1. *Defectu Panis triticei*, invalida est materia Consecrationis, 1. Panis ex hordeo, milio, avena, farre, *S. Thom; Tourn.* 2. Ex leguminibus, ut fabis, pisis, &c. ex fructibus arborum, ut castaneis, &c. ex radicibus, ut cyclamino, &c. *Paul. Lugd. P. Gerv. & alii*; quia omnia prædicta non sunt panis simpliciter, ac triticeus. 3. Materia dubia est amylum, *P. Gerv.* spelta, siligo, secale, *Bill.* quia de eorum nominibus non conveniunt Lexica, nec Doctores de eorum valore; & saltem extra necessitatem non alius, nisi ex tritico presse sumpto, gallice *fro-*

ment, adhibendus est; quia quando agitur de valore Sacramentorum major securitas, & in dubio sub mortali tutior pars est tenenda; in necessitate autem non nisi illa species, quæ ex communi æstimatione Diœcesis, ac judicio prudentum, pro specie tritici habetur, *P. Gerv.* uti illa a S. Thoma censetur, quæ ex tritico in malis terris seminato nascitur, & a quibusdam spelta, siligo appellatur, vel secale, olyra, seu frumentum secundarium, *Diction. Pomai*, gallice *segle*, *P. Gerv.*

Hinc. 2. *Defectu præparationis*, invalida sunt materia 1. placentæ, artocreata, & similia ex farina quidem triticea, sed melle, saccaro, lacte, butyro, aqua rosacea confecta, *Paul. Lugd.* quia non sunt panis usualis, nisi mixtio fieret in ita parva quantitate, ut in communi æstimatione rationem veri panis triticei haberent, *P. Gerv.* 2. Invalida est materia, massa ex tritico, & aqua naturali cruda, vel in sartagine fricta, vel sole torrida, *P. Paul. Lugd.* quia non est panis; valida tamen est panis in furno, vel sub cinere, vel in ferro calido coctus; quia verus est panis. 3. Valida est materia, sed sub gravi peccato in Ecclesia latina prohibita, panis fermentatus, vel in greca azimus, & nec pro præcepto Missæ audiendæ implendo, nec pro Viatico in necessitate dando adhibenda est, *P. Gerv. & P. Paul. Lug.* quia hic ritus in tanto mysterio semper strictissimi juris est habitus, excepto, quando consecrata utraque specie panis deprehenderetur corruptus, nec alius, nisi fermentatus haberi posset, tunc prævaleret necessitas integritatis Sacrificii, & fermentatus esset consecrandus, *Paul. Lugd.* vel si Sacerdos latinus solum transiret per Ecclesiam græcam, posset eidem se conformare, vel suum retinere ritum: domicilium vero figens, debet se conformare loco, & Grecus vicissim in Ecclesia latina, *P. Gerv.* si Græci legitima potestate in Ecclesia latina pro suo ritu habeant Templa, possunt ipsi, non vero Latini in illis in fermentato consecrare, *P. Gerv.*

Hinc. 3. *Defectu vini usualis*, invalida est materia Calicis, 1. vinum in uvis adhuc existens, & nondum expressum, *S. Thom.* 2. Agresta, seu omphacium ex uvis nondum maturis, & acetum; quia illud nondum est vinum, & istud est corruptum. 3. Sapa, seu mustum ad dimidium, vel tertiam partem decoctum, seu defrutum, *Tourn.* seu vinum pani imbibitum; quia cessant esse potus quamvis

post

post Consecrationem pani imbibitum Consecrationem retineat, *P. Gerv.* quia manet eadem species vini. 4. Vinum totaliter congelatum non dissolutum; quia licet quoad substantiam maneat, non tamen est usuale, vel saltem est materia dubia; quia diversæ desuper sunt Doctorum opiniones. 5. Vinum adustum, vel aromatibus, saccaro, &c. conditum, *Paul. Lugd.* vel mixtum aliena materia prædominante, vel adæquante, *P. Gerv.* vel vinum ex pomis, pyris, &c. expressum; quia non est vinum usuale. 6. Materia valida, sed illicita sunt vappæ, mustum, vinum parum acescens; quia sunt vinum usuale, quoad substantiam, sed non satis purum ob fæces admixtas, nec consuetudine longæva mustum permittitur, *P. Gerv. Suar.* licet fieret in honorem alicujus Sancti; quia Sancti non debent honorari cum irreverentia Sacramenti dignissimi; deficiente tamen alio vino, parum acescens posset adhiberi pro Sacrificio, *Gob. Suar.* & ita praxis satis communis in Parochis ruralibus docet. Etiam esset materia valida vinum miraculosum, sicut illud in Cana Gallilææ a Christo productum; quia esset usuale, sicut ex vite. 7. Graviter peccat mixtionem aquæ omittens, vel eam ante Missam faciens in dolio vel urceolo; quia non eandem habet significationem sicut in Missa; vel in nimia quantitate excedente tertiam partem, quam Concilium Tiburicense anno 995. permisit, si nempe vinum fuerit robustum, si debile, vix quarta pars sine scrupulo admisceri potest, *P. Gerv.* imo octies plus vini exigit Paulus Lugd. securius est, ut non multum aquæ infundatur, *P. Gerv.* unica guta sufficit, *S. Thom.* in nullo vero casu licet Missam incipere prævisо defectu aquæ, *Gob.* nisi metu mortis; quia præcepta humana non cum tanto periculo obligant, secluso contemptu Fidei, aut Religionis.

Hinc 4. Materia in se valida invalide consecratur, 1. *Defectu intentionis Ministri* ad illam determinatæ, sic 1. invalide consecrantur Hostiæ a Sacristano inscio Sacerdote in Altari positæ; quia non censetur intendere eas consecrare; nec consecrantur fragmenta etiam post oblationem, sed ante Consecrationem ab aliis Hostiis decisa; quia quoad decisa videtur cessare intentio, quam habuit in oblatione, & non censetur velle consecrare nisi, quod pro communione fidelium juxta usum Ecclesiæ est consecrabile; pro majori tamen securitate cum aliis fragmentis

su-

ſumenda ſunt. 2. Non valide conſecrat volens ex decem Hoſtiis conſecrare quinque, illas non determinando, vel mediam partem Hoſtiæ, non ſpecificando dexteram, vel ſiniſtram: quia nulla per intentionem Miniſtri determinate particula *hoc* demonſtratur. 3. Non conſecrantur guttæ a vino in fundo Calicis ſeparatæ, & minus, exterius ei adhærentes, *Corinck*, *Baſſ. Suar. Laym.* niſi expreſſe illas conſecrare intendat, volendo conſecrare omne, quod eſt in Calice conſecrabile, quomodocunque exiſtens; quia volendo ſolum facere, quod facit Eccleſia, cenſetur tantum velle conſecrare, quod eſt in fundo Calicis per modum continui, non tamen abſtergantur; quia, cum Auctores non conveniant de illarum Conſecratione, Conſecratio aliquo modo dubia eſt: duas tamen Hoſtias ſibi cohærentes in manibus tenens, quamvis unicam eſſe credat, ambas conſecrat, *P. Gerv. & communis*; quia cenſetur velle conſecrare, quod habet in manibus; pro majori tamen ſecuritate ambas ſumat, nullamque ad adorandum conſervet; ſi ante Conſecrationem duas advertat, unam deponat, & poſt ſumptionem eam ſumat, vel alteri conſecrandam relinquat, *P. Gerv.* quia jam oblata fuit. 4. Si particula non conſecrata cadat in Ciborium, vel conſecrata miſceatur non conſecratis, poſſunt ſub conditione omnes conſecrari, quæ non ſunt conſecratæ, vel debent omnes ſumi; vel ſi unica non conſecrata miſceatur conſecratis, aliis diſtribui, dando cuilibet duas, *Lugo*; ſi vero gutta vini cadat in Calicem conſecratum, non eſt reiteranda Conſecratio ſub conditione; quia ſumitur per modum unius, *Lugo.* 2do *Defectu debitæ præſentiæ materiæ*, invalide conſecratur 1. Hoſtia a tergo poſita, quamvis ſapore, nutu, vel per ſpeculum eſſet ſenſibilis, *P. Gerv. cum communi*; nec ſub mappa Altaris, vel Corporalis, vel ſub pede Calicis occultata; nec poſt parietem, vel in Sacriſtia, vel cubiculo, vel Tabernaculo incluſa; quia non ita eſt præſens; ut particula *hoc* denotari poſſit: bene autem in Ciborio, etiam clauſo, vel Calice cooperto, *Lug. & alii*; quia juxta communem hominum ſenſum continens ſumitur pro contento, & particulis *hoc*, & *hic* ſatis demonſtratur, quamvis non diſcooperientes Ciborium, vel Calicem digni ſint reprehenſione. 2. Non conſecrantur particulæ in Altari, ſed extra Corporale poſitæ, licet in Sacriſtia intentionem particulas conſecran-

crandi habuerit; *Suar. Tamb.* quia non sunt præsentes juxta præceptum Ecclesiæ, nempe intra corporale, nec censetur velle eas in tali statu, & situatione contra præceptum Ecclesiæ consecrare, nisi intentionem habuerit expresse in tali positione consecrandi; sumendæ tamen sunt post consecratas species, vel sub conditione in alia Missa cum aliis consecrandæ sunt, *Tamb.* intra corporale vero positæ, sunt consecratæ, licet in actu Consecrationis de illis actu, non cogitaverit, *ita communis*; quia intentio virtualis sufficit; etiam licite consecrantur ante præfationem allatæ, facta prius illarum oblatione mentali, imo modo adsint ante Consecrationem; si alias fideles sine Communione essent mittendi, *Gob. Tamb. P. Gerv.* si tantum unus esset dimittendus, communicetur potius particula a majori Hostia decisa, *Gob.* nisi in aliqua Diæcesi esset prohibitum, uti in Argentinensi, excepto pro Viatico, *Rit. Arg.* & si non adesset numerus sufficiens Hostiarum pro numero communicantium, redeat ad Altare, & ibi aliquas Hostias dividat pro singulis communicandis, *ibid.* possuntque distribui absque mortali statim post Consecrationem; non vero sine veniali absque necessitate, *Gob.* quia est quædam inordinatio. 3. Non consecrantur in nimia distantia, v. g. 30. passuum, *Paul. Lugd.* vel totum mare, si esset vinum, vel totus mons, si esset panis; quia materia non esset secundum tenorem verborum præsens, nec omnes partes maris, vel montis particulis, *hoc*, & *hic* sunt demonstrabiles; bene autem secundum aliquas partes, si determinentur. 4. Excedendo in quantitate graviter peccat, consecrans majorem quantitatem, quam ante corruptionem specierum consumi potest, vel particulas notabiliter desiguratas, ut triangulares, quadratas; quia est contra communem Ecclesiæ usum: valide tamen consecrantur minimæ, modo sint aliquo sensu, visu, tactu, odoratu, &c. sensibiles, quia sunt Panis verus: alias cæcus non valide consecraret: non vero omnino insensibiles, quamvis post Consecrationem factæ insensibiles, Consecrationem retineant, *Laym. Corninck, Vasq. Suar.* favetque huic opinioni Concilium Trid. *Sess.* 13. *Can.* 3.

Hinc 5. *Defectu formæ*, 1. invalide consecrat omittens, *hic*, vel *hoc* vel *hic* intelligendo adverbialiter pro hoc loco; quia non significaretur conversio in Corpus, & Sangui-

guinem Christi. 2. Valide consecrat omittens *enim*, sed venialiter peccat, & graviter, omittendo *Calix*, dicendo: *Hic est Sanguis meus; Paul. Lugd.* vel alia verba consueta antecedentia, *qui pridie*, *&c.* vel *accipite*, *& manducate*, *& bibite*, *&c.* vel subsequentia, *novi & aeterni Testamenti*, *&c.* quia est in re gravi contra praeceptum, & usum Ecclesiae; quamvis sine illis habeatur significatio substantialiter integra. 3. Graviter peccat formam nimis alte proferens, ita ut ad 40. passus audiatur, *Gob.* quia in re gravissima agit contra communissimum Ecclesiae ritum; & venialiter, si ad 6. vel 7. passus audiatur; vel laicus ex joco, vel mimice illa proferens; quia gravis esset illorum verborum irreverentia; non vero peccat, si illa ex libro legat; vel sine joco dicat, *Gob.* nec peccant infantes sine illorum prolatione, & absque Vestibus sacris facientes sacra, *ibid.* Reliqua de mutatione formae *vide de Sacram. in genere*.

Quar. 3. An, & quomodo Christus sit, & fiat praesens in Eucharistia?

Dico, Christus est vere, & realiter, ac substantialiter praesens in Eucharistia, & quidem ante usum; quia Christus instituendo hoc Sacramentum dixit ante usum: *Hoc est Corpus meum*; *Hic est Calix Sanguinis mei*; patetque ex perpetua Traditione Ecclesiae, ac SS. Patrum jam primi, secundi, & tertii saeculi, & praxi fidelium ad aegrotos in domos Eucharistiam deferentium, & definitione Concilii Trid. *Sess. 13. Can.* 4. Fit autem praesens non per impanationem; quia esset unio hypostatica; non per consubstantiationem, quae est simultanea Panis, & Corporis Christi praesentia, sed per transubstantiationem; quia ita Fides docet, quae juxta Concilium Trid. *Sess. 13. Can.* 2. est mirabilis, & singularis conversio totius substantiae Panis in Corpus, & totius substantiae Vini in Sanguinem Christi manentibus duntaxat accidentibus Panis, & Vini, quae transubstantiatio non fit per adductionem Corporis Christi, nec per modum unionis, nec per actionem conservativam; quia nulla harum est conversio totius substantiae in Corpus Christi a Concilio Tridentino indicata, sed fit per reproductionem Corporis, & Sanguinis Christi, non quidem simpliciter, sed cum certis conditionibus, nempe 1. ex substantia Panis, & Vini, ita ut neutra remaneat; alias non esset conversio,

sed

sed illarum mutatio. 2. Ita ut alia substantia, nempe Corpus & Sanguis Christi succedat; alias esset annihilatio. 3. Vi positionis Corporis, & Sanguinis Christi; quia si nulla esset desitionis unius, & positionis alterius connexio, duæ essent actiones, una annihilatio, & altera creatio, neutra vero conversio. 4. Ut fiat sine subjecti substantialis, sed solum accidentalis, nempe quantitatis, & aliorum accidentium transitu; quia alias esset corruptio, & generatio.

Quær. 4. Quid vi verborum sit in Eucharistia præsens?

Dico. Vi verborum Consecrationis ponitur sub speciebus Panis solum Corpus Christi, & sub speciebus Vini solus Sanguis; quia sub speciebus Panis solum Corpus, & sub speciebus Vini solum Sanguinem significant; per concomitantiam vero naturalem sub utraque specie continetur Corpus, Sanguis, & anima; quia vi verborum ponitur sub speciebus Panis Corpus vivens, quod non esse potest sine Sanguine, & anima, & sub speciebus Vini Sanguis vivus, quia non potest esse vivus sine Corpore, & anima; & per concomitantiam supernaturalem divinitas, & personalitates, Conc. Trid. *Sess.* 13. *C.* 3. quia uniuntur eidem naturæ divinæ, & mediante unione hypostatica Corpori, & animæ Christi, etiam separatis; quia *quod verbum semel assumpsit, numquam semel dimisit*.

Hinc: si Apostoli in triduo mortis Christi consecrassent; sub speciebus Panis solum Corpus, & sub speciebus Vini solus Sanguis fuisset præsens, & divinitas; & personalitates solum per concomitantiam.

Quær. 5. Quomodo existat Christus in Sacra Hostia, & qualibet illius parte?

Dico. Totus Christus existit sub specie Panis, & totus sub specie Vini, & sub quavis earum parte. Conc. Trid. *Sess.* 13. *Can.* 3. etiam sub parte quantumcumque parva, ac in infinitum divisibili; *ita commun. Thomistarum, & Scotistarum apud Mastr.* quia, si non esset in una minori, nec esset in aliis majoribus, quæ sunt ejusdem rationis, ac proinde, nec in tota Hostia, etiam ante separationem; quia alias facta separatione partis a parte specierum deberet de novo produci; non tamen est pluries actu ante separationem, nisi virtualiter, & potentialiter eo modo, quo partes sunt plures in continuo; nec est definitive in

Hostia

Hostia ut anima, ita ut non sit simul alibi; quia, ut Fides docet, est in qualibet parte separata, & simul in cælo; nec circumscriptive more corporum naturalium; quia non habet extensionem externam impenetrabilem, & partes extra partes correspondentes partibus loci, sed solum internam, & partes extra partes in ordine ad se cum aptitudine proxima ad extensionem externam, & impenetrabilem; quia est Corpus organicum habens quantitatem, quæ non consistit in actuali extensione, sed in proxima aptitudine, & exigentia extensionis impenetrabilis: existit vero Corpus Christi in Eucharistia modo quodam spirituali, ac definitivo; sed miraculoso, incomprehensibili, ac sacramentali, & circumscriptive saltem mediate ratione specierum in loco circumscriptive existentium. *Paul. Lugd.* habet etiam alia accidentia statui sacramentali non repugnantia, & a loco independentia, ut visionem, & gaudium beatificum, velle, intelligere; quia habent connexionem naturalem, vel supernaturalem cum substantia Christi; non vero accidentia a loco, vel actuali extensione externa, aut sensibus dependentia, ut audire, videre, &c. *S. Thom.* nec potest alterari, ut calefieri, frigefieri, moveri de loco, nisi per accidens ad modum specierum; nec potest videri naturaliter; quia species objectorum, & dictæ alterationes sunt materiales, quantæ, ac extensæ dependentes ab extensione in ordine ad locum.

Quær. 6. Quomodo in Eucharistia existant species Panis, & Vini, & illis corruptis desinat Corpus Christi?

Dico. Totam Panis, ac Vini substantiam converti in Corpus, & Sanguinem Christi manentibus duntaxat speciebus Panis, & Vini, de Fide constat; quia ita Concilium Constant. Lat. Flor. & Trid. *Sess.* 13. *Can.* 2. definierunt, quæ, in quocunque sensu accipiuntur, vel modo explicantur, non sunt imaginariæ, vel phantasticæ, sed veræ, ac reales a substantia Panis, & Vini absolute independentes in esse, & conservari, sensus externos realiter, ut prius in Pane, & Vino ante Consecrationem afficientes, nempe quantitas, quæ nulli inhæret subjecto, & color, sapor, odor, durities, &c. nulli quidem subjecto mediato, nempe substantiæ, sed solum immediato, videlicet quantitati inhærentes; quia ipsa est commune omnium accidentium subjectum; quibus ita corruptis, vel mutatis naturaliter, vel miraculose, ut etiam corrumpere-

retur, vel defineret substantia, si adhuc adesset, etiam desinit Corpus, & Sanguis Christi, non per annihilationem; quia manet alibi, nempe in cælo; non per corruptionem; quia nulla perit forma, nec manet subjectum commune substantiale, cum totus ibi desinat Christus; non per conversionem; quia non desinit vi productionis alterius substantiæ succedentis; sed quia corruptis accidentibus desinit Verborum Consecrationis veritas; ac proinde desinit per mutationem substantialem privativam; quia desinit, & nulla alia substantia producitur, saltem vi illius desitionis, sed propter exigentiam accidentium corruptorum, *P. Gerv.*

Hinc 1. Apparentibus miraculose in Eucharistia aliis speciebus, v. g. Carnis, vel Sanguinis ex Hostia fluentis, ita, ut etiam defineret substantia Panis, si adesset, non remanet Christus, si fiat in punitionem perfidiæ indigne suscipientis, vel eam inhonorantis; permanet vero, si fiat dicta mutatio in confirmationem fidei, vel consolationem suscipientis, vel si species panis integræ substantialiter cum sanguine maneant, *Coninck*; quia manentibus speciebus, manet veritas Consecrationis, & si non remanentibus speciebus Panis non remaneret Christus, non esset in confirmationem fidei, ne in suscipientis consolationem; modo mutatio specierum non sit perpetua; quia tunc species censentur corruptæ, vel corrumpendæ, & Christus desiturus, dictæque species non nisi ut Crux Christi essent adorandæ, & non sumendæ, sed in honesto loco collocandæ; quia in carnem, vel Sanguinem mutatæ non habent modum convenientem sumptionis; & si in Missa talis mutatio contingat post Consecrationem, de novo est consecrandum; non tamen ad id tenetur, *S. Thom. & communis*; quia Christus tali miraculo censetur dispensasse integritatem Sacrificii. 2. Si misceatur Sanguis Christi cum vino non consecrato ejusdem speciei, non amittit Consecrationem, *Mastr.*, *& communis contra S. Thom.* quia remanet eadem species vini, & olim dum laicis utraque species dabatur, miscebatur Sanguis speciebus non consecratis, ut omnibus sufficeret, *Gob.* si misceatur cum vino non consecrato alterius speciei, ut tertia exurgat, amittit Consecrationem, *S. Thom. P. Gerv. & communis*; quia non remanent eædem species, possetque ordinariæ refectioni inservire, *Lugo*; attamen ob reveren-

verentiam ſpecierum, & ad majorem ſecuritatem cum reverentia eſſet ſumendum, etiamſi unica duntaxat gutta Sanguinis integro infundatur dolio; & ſi eſſet ejuſdem ſpeciei, non niſi ad Sacrificium Miſſæ adhibendum, vel poſt Communionem eſſet ſumendum.

Quær. 7. Quiſnam ſit Miniſter Euchariſtiæ conſecrandæ, & diſpenſandæ?

Dico. Solus Sacerdos rite ordinatus eſt Miniſter Euchariſtiæ valide conſecrandæ; quia ſolis Apoſtolis, & eorum in Sacerdotio Succeſſoribus Chriſtus hoc Sacramentum conficiens dixit *Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationem;* & conſtat ex Concilio Nicæno. I. *Can.* 18. Lateranenſi IV. Florent. & Trid. *Seſſ.* 22. *Can.* 2. ſoluſque Sacerdos eſt Miniſter Euchariſtiæ diſpenſandæ ordinarius; quia Apoſtolus Paulus 1. *Cor.* 4. ſolos Sacerdotes vocat Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei, patetque ex Concilio Trid. *Seſſ.* 13. *Can.* 8. & quidem 1. ex officio Parochus, ſeu Paſtor illam adminiſtrare tenetur ſuis ſubditis ſub mortali, etiam ſolum ex devotione illam petentibus; quia ad Paſtores ſpectat paſcere oves ſuas, & ſuæ curæ commiſſis frangere Panem vitæ, non ſolum abſolute, ſed etiam ad ſpiritualem duntaxat profectum neceſſarium. 2. Poteſtate delegata, vel rationabiliter præſumpta Miſſam in eorum Eccleſiis celebrans, illam adminiſtrare poteſt aſſiſtentibus; quia exoptat Concilium Trid. *Seſſ.* 22. *Can.* 8. ut fideles in ſingulis Miſſis adſtantes Euchariſtiæ fiant participes; non vero contradicente, vel invito Paſtore in propria ſua Eccleſia; quia nulli licet mittere falcem in meſſem alienam. 3. Ex privilegio Papæ Religioſi mendicantes poſſunt illam adminiſtrare, 1. in ſuis Eccleſiis, *Leo X. Nicolaus V. Sixt. IV. Paul. IV. & Clement. Relig. de Privil.* etiam Sæculares in eorum Eccleſiis de licentia Superioris ſaltem præſumpta celebrantes, *Jul. II. apud Baſſaum.* 1. In Miſſionibus, *P. Gerv.* 3. In Oratoriis publicis, ſeu privatis, *Bonagr.* ſi ibi conſervetur Euchariſtia. 4. In Oratoriis, & domibus nobilium, ac infirmorum, ſi ibi cum licentia Papæ, vel Epiſcopi celebrare contigerit, *P. Gerv.* modo Communionem ibi diſtribuere non ſit inhibitum, ut in quibuſdam Diœceſibus, excepto quoad omnia prædicta loca pro Viatico, & pro Communione Paſchali, niſi eſſent famuli in loco exempto habitantes, & commenſales, *Baſſ.* vel hoſ-

pites

pites transeuntes intra monasterium ægrotantes, quibus etiam extremam Unctionem dare possunt, *Bonagr.* vel in extrema, seu justa, ac vera necessitate, *P. Gerv.* excepto tempore interdicti generalis, vel particularis personæ interdictæ. 4. In extrema necessitate potest, ac tenetur saltem ex charitate quilibet Sacerdos semper, & ubique Eucharistiam administrare, etiam sibiipsi; quia id potest Diaconus in gravi necessitate, ut dicetur infra, etiam extra mortis periculum, *Casp. ex Con. Nican. Canon.* 14. non vero ex sola devotione; quia est contra praxim Ecclesiæ.

Hinc: graviter peccat 1. Parochus negligens, vel recusans administrare suo Parochiano Eucharistiam etiam ex devotione solum petenti; quia gravi eum privat utilitate ex justitia debita; non vero alius Sacerdos; quia tenetur tantum sub mortali ex præcepto charitatis illam administrare in necessitate petentibus, *Paul. Lugd.* 20. Invito, vel contradicente Parocho in ipsius Ecclesia administrans, vel in propria, vel alio loco pro Communione Paschali, vel Viatico, vel in loco, vel personæ interdictæ; quia jus alienum in gravi materia violat.

Quær. 8. *Quisnam sit Minister extraordinarius Eucharistiæ distribuendæ.*

Dico. Minister extraordinarius Eucharistiæ dispensandæ est Diaconus ex commissione Sacerdotis in necessitate, licet non sit extrema; quia ita declaravit Concilium Carthag. IV. *Can.* 38. potestque seipsum in necessitate communicare, *Conc. Nican. I. Can.* 18. *apud P. Paul. Lugd.* etiam extra mortis periculum, *Caspens.* modo non obstet Diœcesis consuetudo, *P. Gerv.* non vero Subdiaconus, vel inferioris ordinis, patet ex Concilio Nicæn. I. Arelat, & Carthag. IV. ne quidem pro Viatico potest alios, vel seipsum communicare, *S. Thom.* quia Eucharistia non est de necessitate medii, nec urget præceptum, si sine irreverentia Sacramenti, & juxta Ecclesiæ ordinem impleri nequeat, excepto 1. in casu, in quo Eucharistia unicum esset salutis remedium, ut cum existens in mortali omni adhibito conatu non posset elicere contritionem perfectam moraliter certam, nec aliud recipere Sacramentum. 2. Cum dispensatione Papæ; quia non jure divino inferioribus Diacono, vel laicis, sed solum Ecclesiastico prohibitum est Eucharistiam attingere, eamque in primi-

tiva Ecclesia laici sibiipsis, & aliis administrabant; & de facto laicis, etiam peccatoribus, deficientibus aliis, Eucharistiam e loco immundo, vel pro cavenda gravi profanatione amovere licet, *S. Thom.*

Hinc 1. Parocho impedito ob concionem, vel confessiones excipiendas, vel ipso absente, potest Diaconus ex illius commissione licite Eucharistiam distribuere, etiam in necessitate gravi sibi sumere, *Conc. Nican. I. Can.* 14. etiam extra mortis periculum, ut in longo morbo, *Casp.* modo non obstet Diœcesis consuetudo, *P. Gerv.* & in articulo mortis etiam sine commissione ex præsumpta Parochi voluntate, vel ipso irrationabiliter nolente, ex præsumpta Episcopi, vel Papæ facultate, *Paul. Lugd.* 2. Deficiente Ministro ordinario, & extraordinario potest Subdiaconus, vel etiam laicus Eucharistiam pro Viatico aliis, vel sibi administrare, si peccati mortalis reus, de sufficienti contritionis perfectione pro prima gratia acquirenda ob animi perturbationem, vel morbi vehementiam rationabiliter dubitet, nec aliud recipere possit Sacramentum, *Paul. Lugd. & alii*; quia tunc unicum esset probabile suæ, vel proximi salutis remedium; cum gratiam primam sanctificantem per accidens probabiliter causet.

Quær. 9. Quinam sint subjectum capax Eucharistiæ?

Dico. Omnis, & solus homo viator baptizatus sanus, sive ægrotus est subjectum capax Eucharistiæ cum aliquo fructu percipiendæ, etiam parvuli ante usum rationis, quia ipsis olim dabatur, Conc. Trid. *Seff.* 21. *cap.* 4. & a nativitate amentes, *Tourn.* quia parvulis æquiparantur. De facto autem a sæculo duodecimo, *Tourn.* ex tacito Ecclesiæ præcepto non nisi rationis compoti est administranda, *Rit. Rom. Paul. V. & Lug.* quia ante annos discretionis nemo illam recipere tenetur, *Conc. Trid. Seff.* 21. *c.* 4. *& Can.* 4. & ratione privati, ut amentes, & phrenetici vix sine gravi irreverentiæ periculo, nisi habeant lucida intervalla, illam recipere possunt, ut etiam docet praxis Ecclesiæ.

Hinc: graviter peccat 1. Eucharistiam administrans infantibus ante rationis usum, vel a nativitate amentibus, vel a nativitate mutis, ac surdis nullum Eucharistiæ desiderium, vel fidei, ac pietatis indicium habentibus, vel energumenis ab immundo Spiritu continuo agitatis, nulla luci-

lucida intervalla habentibus, vel mortaliter ebriis, aut mortuis; vel peccatoribus publicis nullum pœnitentiæ signum exhibentibus, ut in duello mortaliter læsis, *vid. de Sacr. in gen.* Q. 2. q. 7. *Hinc*, quia omnes prædicti, vel carent usu rationis, vel sunt indigni, & administrans contra communem in re gravi ageret Ecclesiæ usum; nec debet dari reis ad mortem damnatis, licet confessis, nisi ubi permittitur, ut in Germania, & Italia, & tunc debent vinculis solutis communicari, & pridie, vel etiam eadem die, ut docet praxis Romæ, ac plures Auctores; non vero in Gallia, & Hispania, *Tourn.* usus cujuslibet Diœcesis est servandus. 2. Non administrans Eucharistiam amentibus, & energumenis lucida intervalla habentibus, *S. Thom.* ac debitam pietatem exhibentibus, *Rit. Argent.* in phrenesim subito in morbo versis in articulo mortis etiam Viaticum dari debet, vel non mortaliter ebriis, *Gob.* si antea illius desiderium, quod virtualiter perseverare censetur, apparuerit, *Conc. Carthag.* 4. *Can.* 76. vel signa doloris comprimendo manus, vel pectus percutiendo dederint, quamvis antea in peccati obstinati vixerint, *Nav.* & si non constet de mortali, in bono statu præsumendi sunt, *P. Gerv.* modo nullum sit vomitus, vel alterius irreverentiæ periculum, quod, cum raro in actu amentibus; val ebriis desit, ordinarie iis Eucharistiam conferre non expedit, *P. Paul. Lugd. & Rit. Arg.* debet etiam dari semifatuis, licet levem rationis usum habentibus, vel subito mutis, aut surdis testimonium voluntatis illius præteritæ, vel præsentis in suo nutu habentibus, *Conc. Arausf. I. Can.* 12.

Quær. 10. *Quotnam requirantur ad Eucharistiam percipiendam ex parte Corporis dispositiones?*

Dico. Ad Eucharistiam cum fructu percipiendam tres requiruntur ex parte corporis dispositiones, videlicet: 1. est jejunium naturale a primo ictu horæ duodecimæ nocturnæ, vel quadrantis, quando quadrantes sonat, nihil, quantumvis parvum, per modum cibi, aut potus, aut medicinæ ab extrinseco per os in stomachum per se, & non tantum per accidens, vel præter intentionem trajiciendo, non quidem ex præcepto divino, sed ecclesiastico ab Apostolis derivato; quia ita docet Traditio, ac praxis Ecclesiæ, & Concilium Trid. *Sess.* 13. exceptis 1. moribundis, qui jejuni Viaticum recipere nequeunt. 2. Pro

cavenda Sacramenti irreverentia. 3. Ex metu gravi, pro vitando scandalo, vel infamia. 4. Pro integritate Sacrificii. 5. Cum dispensatione Papæ, *P. Gerv. & communis*; quia etiam ab initio Ecclesiæ non jejunis dabatur. 2. est puritas carnis, & immunitas a pollutione, etiam inculpabili, vel per pœnitentiam retractata. 3. est habitus, ac corporis ad modestiam, & pietatem compositio, *S. Carolus Borrom.*

Hinc 1. Ob fractionem jejunii naturalis sub mortali a communione abstinere tenetur, 1. qui cibum, vel potum sumpsit, etiam in minima quantitate; quia non datur parvitas materiæ, audito jam primo ictu duodecimæ noctis, vel primo quadrantium, si quadrantes horologium sonet, *P. Gerv. & communis*; potest tamen quis sequi quodlibet horologium, modo communiter non erret, vel non tarde ambulet, *Bass. & alii communiter*; potest etiam quis statim post mediam noctem communicare, quamvis paulo ante comedisset, *Bass.* est tamen minus decens, *ibid.* 2. Ex industria deglutiens saccarum, seu glycyrrhizam in ore liquefactam, vel succum tabaci illud masticando; non vero frangitur jejunium, si exspuantur, & aliquæ guttæ salivæ adhærentes præter intentionem deglutiantur, vel si aliquæ guttæ aquæ os lavando, vel per nares sumptæ, vel tempore pluvioso in os cadentes, vel aliquæ guttæ vini, aut jusculi illud gustando, vel sanguinis ex digito vulnerato extractæ, vel ex naribus, vel gingiva, vel sudoris ex facie, aut alterius humoris ex capite fluentis, vel reliquiæ ex priori die dentibus adhærentes, vel musca respirando deglutiantur, *Bass. P. Gerv. & alii communiter*; modo prædicta non ex industria deglutiantur, vel in notabili quantitate, ut os aqua plenum, *P. Gerv.* quia si casualiter præter intentionem deglutiantur in parva quantitate salivæ adhærendo, non sumuntur per modum cibi, nec impediunt communionem. 3. Masticans & ex industria deglutiens chartam, papirum, terram, vel carbones, *Billuart*; quia saltem est dubium, an jejunium naturale frangant, cum aliqui affirment; quia sunt digestibilia; alii negant; quia non sunt cibus; in dubio autem de jejunio a communione est abstinendum; quia stat possessio pro lege: non vero jejunium naturale frangit aurum, argentum, &c. vitrum, officulum, frustulum ligni, filum, fumus, vel pulvis Tabaci per nares sumpti, *Lugo*, *Bass.*

Baff. & alii; quia non sunt cibus, nec digestibilia, nec per modum cibi sumpta; nec frangitur jejunium per ablutionem ante Hostiam, vel particulam palato, vel calici adhærentem sumptam; *P. Gerv.* quia, cum communio sit actus successivus, sufficit, quod quis ab illius initio, cum Hostia sumitur, sit jejunus; nec frangitur per Hostiam consecratam, *ibid.* quia binatio, non sumpta ablutione, in necessitate permittitur, & triplex Missa in Nativitate Domini ex devotione.

Hinc 2. Non jejuno communicare licet, 1. pro Viatico, urgente mortis periculo, si jejunus communicari nequeat; nec communio scrupuloso differenda est, supposito mortis periculo, nec pro communicando jejuno, Eucharistia post mediam noctem ad ægrotum deferenda est, *Bill.* quia non est in usu, & Concilium Constantiense infirmos pro Viatico a jejunio eximit; etiam licet pluries in eodem morbo, præsertim morbo ingravescente; aut novo periculo imminente, *Rit. Arg. Lugo, P. Gerv. & alii*; etiam non jejuno, *P. Gerv. Billuart, Lugo*; & ita usus Ecclesiæ obtinuit, *Lugo*; modo dies non pauci intercesserint, qui prudentum pastorum arbitrio determinandi relinquuntur, *Rit. Arg.* prout sunt sex, septem, vel octo dies, *Lug. Billuart*; vel decem, *Rit. Parif.* & infirmetur ad mortem, *Bill.* si vero non tantum sit periculum, vel illud infirmi evaserint, non nisi jejunis danda est Eucharistia ex devotione communicare volentibus, *Rit. Rom. & Arg. Tourn.* nisi forte talis esset infirmitas, ut jejunium sufferre nequeant, *Tourn.* præcipue si diu sint infirmi, & nunquam jejuni communicare possint; nec licet non jejuno celebrare pro dando Viatico, *Lugo, Baff. & communior*; quia præceptum Viatici non obligat, nisi possit dari juxta ritum gravem Ecclesiæ; nec potest incidens in periculum mortis eadem die, qua celebravit, vel Eucharistiam sumpsit, adhuc semel communicare pro viatico, *Tourn. P. Gerv. & communior*; quia præcepto jam satisfecit, licet periculum ignoraverit; sicut audiens Missam, ignarus, esse Dominicam; & prohibitum est eadem die bina vice communicare, nisi specialiter forte in aliqua Diœcesi permittatur pro Viatico, uti in Argentinensi, *Rit. Arg.* consulendum tamen, ut altera die iterum communicet pro Viatico, quamvis non teneatur, etiamsi tres, sex, vel octo dies antea communicasset, *Lug. Baff.* quia

præceptum non obligat, nisi circa mortem, sive nota, sive ignota sit, quæ aliquando etiam longiori tempore, post sumptum Viaticum sequitur. 2. Non jejuno Sacerdoti, vel ipso absente, laico communicare licet pro salvanda Sacramenti reverentia, ne igne comburatur, a bestiis devoretur, vel ab infidelibus indigne tractetur. 3. Pro evitanda infamia, vel scandalo, si inchoata Missa, præsertim solemni, recordetur, se non esse jejunum, potest pergere; ne diffametur, vel scandalum, aut murmur in populo pariat. 4. Pro integritate Sacrificii, si Sacerdos post consecrationem deficiat, potest, ac debet non jejunus prosequi, si non adsit jejunus; vel si sumpto calice advertat, se aquam, vel aliam materiam non consecrabilem consecrasse, debet denuo consecrare, & licet non jejunus sumere; vel si post sumptionem fragmenta inveniat; vel etiam finita Missa, vel in Sacristia, vestibus tamen sacris adhuc indutus, potest illa sumere, *Tamb. Bass. Granad.* quia pertinent, ut supponitur, ad idem Sacrificium; non vero, si pertineant ad aliud Sacrificium, nisi commode servari nequeant, *Lugo*, *Tamb.* & *alii*.

Hinc 3. a Communione abstinendum, saltem ex decentia, ob copulam eadem die, vel licite in matrimonio, aut pollutionem in somno habitam; vel illicite, sed per pœnitentiam retractatam, *S. Thom.* quia propter naturalem suam fœditatem turpem imaginationem, tepiditatem, ac distractionem ordinarie causat, & devotionem impedit, nisi infamiæ periculum, Festi solemnitas, Jubilæi consecutio, vel celebrandi obligatio ex justitia, vel periculum lapsus in mortalia, vel singularis spiritualis profectus, vel obedientia eam suadeant, vel solum animo consequendæ prolis, vel petitioni debiti satisfaciendi causa fuisset habita; quia tunc non ita devotionem impedit, nec propter communionem debitum petitum negandum est, nisi de consensu compartis; quia Apostolus Paulus 1. *Cor.* 7. ait: *nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi*.

Hinc 4. a Communione abstinendum ob tussim, vel vomitum, nisi cibum, vel parvam particulam non consecratam, cum qua fieri potest experientia pro Viatico, saltem per horam retinere queat, in dubio tamen potest dari, *Gob.* quia Sacramenta instituta sunt propter homines; vel si vomitus non ex cibo, sed morbo creatur; sed non, nisi

nisi cessante post sex horas vomitu, vel judicante Medico, sumpta Eucharistia, per horam non esse vomiturum; si per accidens evomat, & species Hostiæ integræ appareant, servetur rubrica, & caute separatæ in loco sacro (non in Tabernaculo, *Rit. Arg.*) serventur, & corruptæ in Sacrarium mittantur, *Rub. Miss.* si non appareant, vomitus comburatur, & cineres in Sacrarium mittantur, *Rub. Miss.* nec vomitorium sumatur, nisi post horam a communione, nisi post communionem in tantum incideret morbum, ut necessitate urgente vomitorio juvari deberet, *Gob.*

Hinc 5. Non accedant ad sacram Communionem facie picta, aperto sinu, vultu ad luxuriam composito, *Innoc. XI.* sed præter faciem nihil nudum cernatur, genibus flexis, non pectore, brachiisque scabello innixi, *S. Carol. Borrom.* non tamen communionem impedit immundities vestimentorum, si non habeant meliores, nec menstruum, nec fluxus sanguinis, nec lepra; si tamen aliis horrorem causaret, saltem in publico non communicet lepra affectus, *P. Gerv.*

Quær. 11. *Quot requirantur ad Eucharistiam dispositiones ex parte animæ?*

Dico. Tres quoque ex parte animæ requiruntur dispositiones ad Eucharistiam cum fructu percipiendam, videlicet, 1. est status gratiæ, & quidem per confessionem sacramentalem ex gravi præcepto divino, & ecclesiastico omnes Christianos, etiam Sacerdotes quomodocunque contritos sub mortali obligante, nisi desit copia Confessarii, & urgeat gravis celebrandi, vel communicandi necessitas, *Conc. Trid. Sess.* 13. *c.* 7. quod si necessitate urgente Sacerdos absque prævia confessione cum sola contritione celebraverit, quamprimum confiteatur, id est proxima occasione, sub novo mortali, & non suo duntaxat tempore, quando confitebitur, *Alex. VII. in damnatione propositionis* 38. *&* 39. 2. est immunitas a veniali; quia peccata venialia devotionem actualem, ac fervorem charitatis refrigerant, ac effectum saltem aliquem, nempe remissionem venialium, quæ sine retractatione non remittuntur, impediunt; non tamen requiritur sub præcepto; nec sub novo veniali, modo non habeat affectum ad veniale, nec in ipso actu communionis sit commissum; quia tunc ob irreverentiam novum esset veniale. 3. Est devotio actualis,

lis, & reverentia magna erga hoc Sacramentum, *S. Thom.* quia excellentia tanti Sacramenti eam ex decentia exigit, & communio absque legitima præparatione per actus fidei, spei, charitatis, humilitatis, &c. & actuali devotione est perniciosa, & timendum, ne ut tepidus quis ex ore Christi evomatur.

Hinc 1. Graviter peccat Sacerdos, seu laicus peccati mortalis conscius sine prævia confessione celebrans, vel communicans, quamvis prius contritionem elicuerit; quia contra grave Dei, & Ecclesiæ agit præceptum, nisi, 1. deficiente copia Confessarii in mortis articulo communicaverit pro Viatico, vel celebraverit pro Viatico dando moribundo, *P. Gerv. Paul. Lugd.* 2. Ne populus propriæ Parochiæ in Festo, vel Dominica fine Missa maneat; vel ne murmurandi, temere judicandi, vel diffamandi occasionem præbeat; vel ut exequias corpore præsente faciat; vel matrimonium, advenientibus jam nubentibus, benedicat, vel Missam pro certa die annunciatam dicat; vel si Missa jam inchoata peccati mortalis memor, recedendo ab Altari, gravem infamiam sibi, vel scandalum aliis causet, *S. Thom. Paul. Lugd.* quia sunt veræ necessitates; si tamen confessio posset præmitti, puta inchoata Missa post Evangelium sub concione confitendo in Sacristia janua clausa; vel honesto prætextu Missam populo annunciatam differendo, ad hoc tenetur, *Bill.* non vero post Consecrationem Missam interrumpere, *ibid.* nec ante Consecrationem cum populi admiratione: non vero sufficit, 1. simplex metus admirationis, vel suspicionis ingerendæ, ut si privatus non celebret; vel Clericus, Monachus, aut Monialis non communicet in die a statutis, vel consuetudine pro communione indicta, *Paul. Lugd.* quia non gravis oritur inde infamia, nec scandalum; cum suspicio, & admiratio aliorum non sit grave peccatum, nec desunt media prætexandi aliam indispositionem. 2. Nec sufficit obligatio satisfaciendi oneri Capellaniæ, vel ut pro stipendio celebret, ut ex eo vivat, nisi esset necessitas valde gravis, vel extrema, *Tamb.* 3. Nec ut ipse, vel alius particularis in Festo, vel Dominica Missam audiat. 4. Nec pro evitanda etiam gravi infamia, si quis ob pravam consuetudinem absolutionem non acceperit; quia stat penes ipsum opitulante Dei gratia se emendare, & absolutionis se dignum efficere. 5. Nec si ultima

die

die quindenæ Paschalis defuerit copia Confessarii; quia impotentia excusat a præcepti obligatione, & potest confessio paschalis differri; nec si solum absit Confessarius ordinarius, vel in quem singularem habet confidentiam, vel si in præsentem omnino nullam habeat, vel sua scelera ei revelare pudeat; quia hæc sunt onera confessioni intrinseca, quæ omnes subire debent; nec si solum adsit Confessarius pro non reservatis, sed si reservata confitenda habeat, illa cum aliis ei confiteri tenetur, & indirecte absolvi, cum onere proxima occasione alteri habenti potestatem ea confitendi, *Lugo. Bill. & alii*; nec excusatur, si Confessarium absentem sine gravi incommodo accedere queat, ut non nisi per horam distantem favente tempore, sanitate, ac negotiis, & hora celebrandi non urgente; quia tunc non est vera necessitas sine confessione celebrandi.

Hinc 2. Graviter peccat in necessitate deficiente copia Confessarii celebrans, vel communicans non præmissa contritione moraliter certa, nisi irruentibus hostibus præcipue hæreticis gravem timeret Sacramenti irreverentiam, & ante illius sumptionem ob animi perturbationem non posset conteri, vel Missa jam inchoata, vel ante linteum communicaturus flectens, tam cito contritionem perfectam elicere non posset, nec sine scandalo, vel infamia recedere, *Lugo*, *Vasq.* non sufficit tamen quilibet ignominiæ metus, nec facile in Missa excusari potest; cum parvam in ea morulam facere, & occulte mente conteri possit. 2. Graviter peccat Sacerdos, si necessitate deficiente Confessario contritus celebraverit, & non quamprimum habita prima occasione confessus fuerit, sed suo solum tempore post tres, quatuor, aut plures dies neglecta prius habita occasione, quamvis non celebraverit, sed solum communionem laicam sumpserit; vel si non mortalis conscius, sed ex oblivione in mortali accesserit, vel non in necessitate, sed ex malitia celebraverit, *P. Gerv. & alii*; vel solum de mortali dubitaverit, *P. Gerv. cit.* cum Communissima, licet non amplius sit celebraturus, *P. Paul. Lugd.* quia in prædictis eadem est ratio, ac si in necessitate mortalis conscius celebrasset, & dubia sunt sicut cætera confitenda, nisi esset scrupulosus, *Gob. Tamb.* quia isti timent, ubi non est timor; vel nisi dubium ob rationes sufficientes deposuerit, *P. Gerv.* non tamen tenetur

lai-

laicus, vel non Sacerdos sumpta in mortali Eucharistià quamprimum illud confiteri, sed sufficit suo tempore, quando alias confitebitur, *Suar. Vasq. Paul. Lugd. P. Ger.* quia Concilium Trid. loquitur tantum de Sacerdotibus; nec peccat celebrans non integre absoluta pœnitentia, *Alex. VIII. in damnatione propositionis opposita*, *Thom. ex Charm.* nec peccat conscius plurium tantum venialium non præmisso dolore, *Conc. Trid. Sess.* 13. *Cap.* 7. & 8. quia veste nuptiali gratiæ sanctificantis censetur indutus, modo in ipso actu communionis non actu peccet voluntaria distractione, vana gloria, vel de veniali complacentia; quia tunc novum veniale committeret ob specialem contra Sacramentum irreverentiam, *Gob. Rhod.* nec carens suavi perfectæ charitatis sensu, nec is, cui non inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expers a communione arcendus, *Alex. VIII. cit.* congruenter tamen, & laudabiliter, & aliquando necessario sacra differtur communio pravis consuetudinibus implicatis, vel nuperrime in enormia peccata prolapsis, vel tepidis ad sacram communionem sæpe accedentibus, & de venialibus se non emendare curantibus, donec se pietatis operibus dignum Christi habitaculum pro frequentiori communione sufficienter præparaverint, modo non urgeat præceptum, vel alia communicandi necessitas, *P. Paul. Lugd.*

Quær. 12. *Quænam sit Eucharistiæ necessitas, & obligatio communionis?*

Dico. Eucharistia non est per se ad salutem necessaria necessitate medii, nec in re, nec in voto saltem proprio; quia sine illa, ac illius voto proprie dicto salus obtineri potest, ut a parvulis prout de fide definivit Concilium Trid. *Sess.* 21. *Can.* 4. & ab adultis statim post Baptismum morientibus; quia, cum habeant gratiam sanctificantem, per Baptismum sunt in Christo, & nihil illis, qui in Christo sunt, est damnationis, *Rom.* 8. potest tamen necessaria, 1. necessitate medii in voto improprie dicto, & sumpto pro voluntate generali servandi omnia mandata Dei, ac proinde sumendi Eucharistiam tempore præcepto; quia hæc voluntas requiritur ad primam gratiam sanctificantem in adulto; vel in re per accidens, si in peccato mortali solum attritus usu rationis privaretur, & nullum aliud posset recipere Sacramentum, nec extremam

mam Unctionem, *Thom. ex Charm.* quia tunc nullum aliud haberet remedium recuperandi primam gratiam. 2. Necessitate præcepti jure divino omnes adultos ratione utentes, etiam infideles obligantis, quia Christus omnibus etiam capharnaitis infidelibus, *Joan.* 6. illud imposuit, suppositis debitis dispositionibus per Baptismum, Fidem, &c. & infantes quamprimum annos discretionis, *Conc Trid. Sess.* 21. *Can.* 4. vel usum rationis judicio Parochi sufficientem adepti fuerint, qui aliquibus circa annum decimum; aliis modo circa 14. contingere solet, *Tourn.* præcipue autem per se obligat, 1. in articulo mortis; quia Concilium Nic. ita statuit, & ad superandas tentationes in ultima lucta ordinarie vehementiores præcipue est necessaria. 2. Pluries in vita; quia anima spirituali nutritione sæpius indiget; quam obligationem Ecclesia acepta a Christo potestate determinavit pro omnibus perfecto usu rationis gaudentibus, 1. ut fiat semel in anno tempore Paschali a Dominica Palmarum 15. diebus, comprehenso Sabbato Palmarum, si incidat Festum Annunciationis B. V. Mariæ. 3. In Ecclesia parochiali; quia ita innuunt Canon: *omnis utriusque*, ac variæ Bullæ præcipue *Paul. IV. & Clem. VIII.* 3. De manu proprii Parochi, *ibid.* vel illius substituto, *Tourn.* 4. Non sacrilege, *Innoc. XI. in damnatione propositionis* 55. quia non esset refectio animæ, sed mors. Pœnæ autem excommunicantes in tempore Paschali latæ sunt ferendæ sententiæ, *Laym.* & non nisi jubente Episcopo infligendæ, *P. Gerv.* Denique obligat per accidens, quoties pro vincenda gravi tentatione, vel evitando mortali judicatur necessaria: quia quilibet tenetur adhibere remedia; quando ad salutem æternam consequendam sunt necessaria.

Hinc 1. Graviter peccant Parochi communionem ex negligentia sine ratione infantibus perfecto usu rationis gaudentibus differentes, vel parentes eam illis non procurantes; quia obligantur præcepto; vel Viaticum in articulo mortis, quando doli certo sunt capaces, nimirum quando sciunt distinguere inter Eucharistiam, & alium cibum, quando advertunt, se male agere, & homines propter talia a Deo puniri, *P. Gerv.* si dubitetur de usu rationis, potest dari; quia olim etiam ante usum rationis dabatur, & Sacramenta sunt in favorem hominum instituta; vel non dari, *Hug. Rhod.* quia nondum contraxerunt, nec agno-

scunt

ſcunt obligationem. 2. Graviter peccant ægroti lethaliter decumbentes communionem negligentes; vel rei morte condemnati, ſi illam poſſint habere; vel milites prælium inituri, ſi prius communicare poſſint, nautæ longam, ac periculoſam navigationem inſtituentes, præcipue in mari; puerperæ primo parientes, vel partu ordinarie periculoſo laborantes; quia omnes prædicti cenſentur in periculo mortis verſari. 3. Graviter peccat faciens communionem paſchalem, ſed ſacrilege, vel in aliena Eccleſia, vel in propria non de manu Parochi, vel alterius de ipſius licentia, ſed invito, vel contradicente Parocho, vel in Eccleſia Cathedrali, niſi ſimul ſit ſua parochialis, quamvis eam de manu Epiſcopi loci, ſed ignorantis, eum non eſſe parochianum, acceperit; quia non cenſetur, eum velle diſpenſare a lege communi, *Tourn.* vel peregrini, advenæ, itinerantes, in Eccleſiis Regularium communicantes, *Tourn. Nav. Lug. & alii*; quia etiam Viaticum ex Eccleſia parochiali accipere tenentur, & in dubio, cum auctores quoad horum communionem ſint diviſi, tutior pars eſt tenenda; vel faciens primam ſuam communionem non in Eccleſia parochiali, *Tourn.* Sacerdotes tamen, etiam ſæculares ubique celebrantes ſatisfaciunt communioni paſcali, *Ethic. Amor. Simonet, & alii apud Tourn.* quia conſuetudine ita eſt receptum; ſæcularibus tamen Sacerdotibus conſulendum eſt, ut eam in Parochia faciant, *ibidem*; etiam ſatisfaciunt Religioſi Clerici, ac laici, eorumque famuli intra ſepta, & loco exempto degentes, & commenſales in eorum Eccleſiis communicantes; quia hoc privilegio a SS. Pontificibus conceſſo gaudent nemine contradicente, *Paul. Lug. Tourn. Henr. a S. Ign.* etiam eorum hoſpites intra clauſtra ægrotantes, quibus etiam Viaticum, & extremam Unctionem dare poſſunt, *Baſſ. Gerv. Bonag.* non vero extra clauſtra commorantes; ſed tenentur adire Parochiam, *S. R. Congr.* ſufficit tamen pro communione paſchali licentia interpretativa, vel de futuro ratihabitio, *Tamb. P. Gerv.* quia non de valore, ſed de liceitate agitur; in praxi tamen ſine expreſſa, vel in ſcriptis exhibita non dari debet. 4. Graviter peccat omittens communionem paſchalem, vel eam non faciens in Eccleſia parochiali, & omittens elapſo anno ſimul annualem denuo peccat, ac toties quoties advertenter, ac voluntarie eam differt, *Tourn. Suar. Azor.* quia duplex eſt præ-

ceptum,

ceptum, unum præcipiens communionem paſchalem, alterum implicite negativum prohibens, ne ultra annum differatur, *Auct. cit.* qui annus videtur currere a Paſchate ad Paſcha; quia ultra illud tempus ſine ratione non poteſt differri, & Parochi eam elapſo Paſchate urgere ſolent ſupponentes; ommiſſa Paſchali, nec annuam fuiſſe factam; facta vero ante Paſcha communione annuali in propria Parochia, & omiſſa ſolum Paſchali, non tenetur ſub novo peccato elapſo tempore Paſchali communicare., *Tourn. Bill. Paul. Lugd.* quia Paſchalis affixa eſt tempori, & iam implevit præceptum communionis annualis quoad ſubſtantiam, & circumſtantiam loci. 5. Prævidens impedimentum annuæ communionis, & non præveniens ante annum elapſum: non vero peccat prævidens impedimentum Communionis paſchalis facta ante Paſcha annuali in propria Parochia; quia Communio paſchalis affixa eſt tempori paſchali, & communio ante Paſcha facta habet rationem communionnis anticipatæ, *Tourn.* quamvis ſecurius ſit, ut ſumpta eo anno jam communione prævifo impedimento pro communione paſchali, adhuc brevi ante Paſcha eam ſumat, *Pont. V. communio*, & prævidens impedimentum in ſecunda hebdomade, tenetur communicare in prima; quia intra tempus præſcriptum poteſt, & debet fieri: ob eandem rationem prævifo impedimento pro tempore Paſchali, facta communione anticipata pro annuali, adhuc tenetur tempore Paſchali, ſi eo durante ex improviſo impedimentum illius tollatur, *Paul. Lugd.* ſaltem ſecurius eſt, & ſtrictæ ad illam eſt monendus, *Tourn.* præcipue, ſi ſine Parochi licentia, & ſcitu eam anticipaſſet: qui plura habet domicilia, debet præferre longioris moræ; vel ubi actu manet tempore Paſchali: ibi ſatisfaciat, *Pont.* qui actu eſt Pariſiis tempore Paſchali, poteſt ire in ſuam villam ibidem communicaturus, *Tourn.* 6. Graviter peccat omittens communionem Paſchalem, quia ligatus eſt cenſura, vel quia ob odium, voluntatem nocendi, vel non reſtituendi, veniam petendi abſolutionem non obtinuit; quia poteſt, & tenetur abſolutionem a cenſura ſibi procurare, & per emendationem vitæ abſolutionis ſe reddere dignum, nec poteſt ipſe propria malitia ſuffragari; non vero peccat, ſi Confeſſarius differat abſolutionem ob confeſſionem generalem judicatam neceſſariam, ad probandum, an concubinam ejiciat, inimico condonet, reſti-

restitutionem faciat, vel alia causa rationabili, *Tourn. Pont.* non vero excusatur falsa humilitate se proprio judicio indignum communione reputans, *Tourn.* quia non subsistit vera humilitas cum legis transgressione.

Quær. 13. *An Eucharistia sub utraque specie sit necessaria?*

Dico. Quamvis Eucharistia sub utraque specie a Christo Domino fuerit instituta, non tamen Jure divino laicis sub utraque specie fuit præcepta; sed solum Sacerdotibus illam consecrantibus; ita definivit de fide, Concilium Trid. *Sess.* 22. *Can.* 1. quia sub unica specie totus sumitur Christus cum Corpore, & Sanguine, & sumptioni unius solum speciei Panis totus a Christo promittitur Eucharistiæ effectus essentialis, nempe vita æterna, *Joan.* 6. Nec Jure divino utriusque speciei sumptio fuit prohibita; cum primi fideles eam aliquando sub una, aliqaando sub utraque sumpserint specie, *Actor*, 11. & ita docuit Traditio, ac praxis Ecclesiæ usque ad 12. særulum; postea tamen crescente numero fidelium Ecclesia justa de causa laicis usum Calicis interdixit: videlicet 1. ob periculum effusionis sepius secutæ ob multitudinem populi Christiani accedentis. 2. Ob difficultatem species relictas conservandi. 3. Ob multorum ex eodem Calice bibendi repugnantiam. 4. Ob penuriam vini in multis Regionibus. 5. Ne ob hæreticorum contentionem, & ob continuum usum Jure divino crederetur necessaria; nec Eucharistiam sub utraque specie sumentibus major confertur gratia ex opere operato; quia est eadem res sub utraque specie, & ita declarat Concilium Trid. *Sess.* 21. *c.* 3.

Quær. 14. *An Communio quotidiana sit licita?*

Dico. Quamvis quotidiana communio existenti in statu gratiæ non sit sub mortali prohibita, & in se, & ex parte Sacramenti laudabilis, & a Concil. Trid. *Sess.* 22. *Can.* 6. exoptata, ut fiat ab omnibus fidelibus; ex parte tamen sumentium illius utilitas ex eorum dispositione, puritate conscientiæ, qualitate status, & negotiorum dijudicanda est; & ex SS. Patribus recte infertur 1. paucissimos hoc tempore utpote frigido esse, quibus quotidiana communio permitti possit; cum non nisi extraordinario fervore ardentibus, & ab omni affectu venialium liberatis, ac in statu primitivæ Ecclesiæ existentibus concedenda sit. 2. Paucissimos esse, quibus hebdomadaria possit prohiberi;

cum

cum supposito statu gratiæ solum tepide sæpius accedentibus, de venialibus se emendare non curantibus, vel nuperrime in enormia peccata lapsis aliquando differenda sit, *Paul. Lugd.* 3. Nullum esse in statu gratiæ existentem, cui menstrua non possit consuli; quia antidotum est, quo liberamur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præservamur, *Conc. Trid. Sess.* 13. *c.* 2.

Quær. 15. *Quinam sint effectus Eucharistiæ?*

Dico. Eucharistiam non per se conferre remissionem peccatorum, ac primam gratiam sanctificantem, de fide constat, *Thom. ex Charm.* quia est Sacramentum vivorum primam gratiam tanquam dispositionem supponens, prout indicat Apostolus 1. 11. *probet autem seipsum homo:* bene autem illam causat per accidens, *S. Thom.* unde sex sunt effectus spirituales, nempe primarius est nutritio spiritualis animæ per augmentum gratiæ sanctificantis, & jus ad gratias actuales ad conservandam vitam spiritualem, charitatem, ac unionem cum Christo; quia primario ad hoc a Christo est institutum, quem causat cum manducatur trajiciendo, & recipiendo species in stomacho: 2. Est remissio venialium, partim vi Sacramenti, partim mediantibus auxiliis ad pios affectus contritionis, &c. *Mastr. P. Gerv.* & præservatio a mortalibus, *Conc. Trid. Sess.* 13. *c.* 3. Est dulcedo spiritualis animæ, nisi pravis, & inordinatis affectibus impediatur; quia est cibus spiritualis animam recreans. 4. Pœnæ alicujus remissio, *S. Thom.* 5. Est gloriæ adeptio, *S. Thom.* quia est pignus futuræ nostræ gloriæ, ac æternæ hæreditatis, *Conc. Trid. ci.* 6. Est Viaticum; quia præbet vires viæ ad patriam: effectus vero corporales sunt quatuor, nimirum 1. unio carnis Christi cum nostra, ita SS. Patres, non per unionem hypostaticam, nec per physicam per modum formæ; nec solum localiter per realem præsentiam, sed moraliter simul, & realiter nos in Christum convertendo amore, ac imitatione, & spiritu suo nos informando, etiam consumptis jam speciebus, *P. Gerv.* 2. Diminutio ardoris, ac fomitis concupiscentiæ, *S Thom.* quia est vinum germinans virgines, *Zach.* 9. 3. Cordis hilaritas, vultus lætitia, oculorum modestia, linguæ refrænatio, & honesta sensuum, ac totius corporis compositio. 4. Resuscitatio in novissimo die corporis gloriosi, ad majorem nempe splendorem, & gloriam, quia *Joan.* 6. Christus ita promisit

po-

poteſtque Euchariſtia prodeſſe alias, etiam defunctis, non quidem ut Sacramentum ex opere operato, *S. Thom.* quia eſt cibus ex opere operato non niſi ſumenti proficiens; bene autem ut Sacrificium, ut dicetur infra, & ut Sacramentum ex opere operantis, etiam defunctis, ut declaravit *S. Congr. Card. Concil. Trid.* damnando propoſitionem contrariam.

Hinc: 1. In mortali inculpabiliter vel ignoranter cum ſola attritione communicans per accidens recipit primam gratiam; ſi vero culpabiliter vel ſcienter, fiat cum ſacrilegio ſua peccata auget; quia eſt Sacramentum vivorum. 2. Retinens ſpecies Euchariſtiæ in ore uſque ad eorum corruptionem, nullam vi Sacramenti recipit gratiam; quia illud non manducavit; bene autem poſt illius comeſtionem illas e ſtomacho ejiciens incorruptas; quia vere manducavit; conſulendum ei tamen eſt, ut iterum communicet, ſi urgeat præceptum, quod non ſolum comeſtionem, ſed etiam retentionem Sacramenti videtur exigere, nec ſatis certo conſtat, quo tempore gratias cauſet. 3. Non majorem recipit gratiam diutius ſpecies in ſtomacho incorruptas retinens, ſaltem ex opere operato; quia alias major Hoſtia, & major vini quantitas majorem producerent gratiam, cum corruptioni diutius reſiſtant, quod videtur carere fundamento; bene autem per accidens pios eliciendo affectus, *P. Gerv. & alii*. 4. Offerens ſacram Communionem pro amico, vel anima in Purgatorio ſibi ſoli ex opere operato prodeſt; quia cauſat gratiam per modum cibi ex opere operato, & aliis, pro quibus offertur, ex opere operantis per bonos affectus, quia datur communicatio ſuffragiorum.

QUÆSTIO II.

DE EUCHARISTIA PROUT EST SACRIFICIUM.

Quæritur. 1. Quid, & quotuplex ſit Sacrificium?

Reſp. 1. SAcrificium late eſt quælibet actio Deo oblata, ut Oratio, Eleemoſyna, &c. ſtrictius, & proprie dictum definitur: oblatio externa rei ſenſibilis legitime

time instituta, & soli Deo facta a legitimo Ministro per realem Hostiæ immutationem, vel destructionem ad testandum supremum Dei Dominium in omnes creaturas, & nostram subjectionem; vel brevius: est destructio rei Deo oblatæ, qua Deum vitæ, ac mortis Auctorem agnoscimus, *Bellarm.* estque inter omnes actiones Religionis excellentissima. 2. Sacrificia antiqui Testamenti varia erant ratione rei oblatæ, ac modi; Sacrificium vero novi Testamenti, licet in se sit unicum, ratione finis tamen dividitur 1. in latreuticum, quod Deo offertur ad ipsum cultu latriæ colendum. 2. In Eucharisticum, seu pacificum, quod Deo offertur in gratiarum actionem pro beneficiis ab eo acceptis. 3. In impetratorium, quod Deo offertur pro beneficiis ab eo impetrandis. 4. Propitiatorium quod Deo offertur pro remissione peccatorum.

Quær. 2. An Missa verum sit Sacrificium, & in quanam actione consistat?

Dico. Eucharistia est verum, ac proprie dictum Sacrificium, quod in Missa offertur; 1. quia habet conditiones ad verum Sacrificium requisitas, cum Corpus, & Sanguis Christi sub speciebus Panis, & Vini sensibiles soli Deo a legitimo Ministro Sacerdote immolentur, quatenus vi verborum solum Corpus sub speciebus Panis, & solum Sanguis sub speciebus Vini ponitur, & sic quasi gladio spirituali a se invicem separantur ad recognoscendum supremum Dei Dominium. 2. Quia ita definivit Concilium Nic. I. *Can.* 18. & Trid. *Sess.* 22. *Can.* 1. & perpetua Ecclesiæ, ac SS. Patrum Traditio ita docet: ideoque essentialiter consistit in sola Consecratione; quia per illam recte & essentialiter mors Christi repræsentatur, & victima mystice, ac realiter destruitur, & quidem mystice, quia Corpus, & Sanguis vi verborum separantur; & realiter; quia Christus per Consecrationem recipit quasi vulnus lectuale, & ponitur in statu proximo ad destructionem realem, & actualem quoad esse reproductum per sumptionem, quam importat tanquam partem integrantem; quia per illam realiter, & actualiter destruitur Christus quoad esse reproductum, & ideo ab Ecclesia præcipitur facienda ab alio Sacerdote, etiam non jejuno pro complendo Sacrificio, si Sacerdos celebrans post Consecrationem deficiat: non tamen sumptio est essentialis; quia per sumptionem destruitur primario in utilitatem sumentis, & non

ad recognoſcendum ſupremum Dei Dominium; ſed per ſolam Conſecrationem; alias quælibet communio eſſet Sacrificium; & quidem Conſecratio utriuſque ſpeciei eſt de eſſentia, & neceſſitate Sacrificii, ac præcepti divini, quatenus Miſſa eſt commemoratio Sacrificii cruenti; 1. quia ſine utriuſque ſpeciei Conſecratione non repræſentatur Sacrificium crucis per effuſionem, & ſeparationem Sanguinis a Corpore oblatum, quam ſpecies ſeparatim poſito myſtice denotant; 2. Quia Chriſtus hoc Sacrificium ita inſtituit, & continuandum præcepit: *Hoc facite in meam commemorationem*, *Luc.* 22. non vero eſt utriuſque ſpeciei Conſecratio de neceſſitate Sacrificii ſimpliciter, *Paul. Lugd. Suar. Lugd. & communior*; quia per unius Conſecrationem ponitur ſolum Corpus vi verborum, ac proinde ut ſeparatum a Sanguine, & mortuo modo.

Hinc 1. Miſſa in die Paraſceves non eſt verum Sacrificium; quia non fit in ea Conſecratio, nec eſt obligatio illam audiendi in die annuntiationis B. V. in eam cadentis., 2. Nullo in caſu licet conſecrare unam ſpeciem ſine altera; quia Chriſtus utriuſque Conſecrationem præcepit, & eſt de eſſentia Sacrificii, prout eſt ab eo inſtitutum in memoriam Paſſionis; niſi poſt Conſecrationem Panis agnoſceret, Vinum eſſe venenatum, vel notabiliter immundum, nec aliud poſſet haberi; tunc nec poſſet, nec teneretur illud conſecrare; quia ſumptio venenati eſſet moraliter impoſſibilis, ac illicita, *P. Gerv.* & notabiliter immundi contra reverentiam Sacramenti, ac prohibita. 3. Sacrificium crucis, Cœnæ Domini, & Miſſæ ſunt idem numero quoad rem oblatam, non vero crucis quoad modum; quia iſtud eſt cruentum, alia incruenta, & illud Cœnæ, & Miſſæ differunt numero quoad diverſas numero Conſecrationes, & ſpecies, *P. Gerv.* 4. Differt Sacrificium a Sacramento, 1. quia Sacrificium conſiſtit partim in actione ſacrificandi per Conſecrationem, partim in victima immolata; Sacramentum vero in re permanente. 2. Quia ad eſſentiam Sacrificii requiritur utraque ſpecies ad repræſentandam mortem, & paſſionem Chriſti; ad Sacramentum vero ſufficit unica. 3. Sacrificium primario & immediate ordinatur ad cultum Dei; Sacramentum vero ad noſtram ſanctificationem.

Quær. 3. *Quotuplex ſit Sacrificium Miſſæ, illius fructus, & portio?*

Dico.

Dico. Idem Sacrificium Missæ est, 1. latreuticum; quia offertur Deo ad testandum supremum ejus dominium in omnes creaturas, 2. Eucharisticum; quia offertur in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis. 3. Propitiatorium; quia remittit peccata mortalia, ac venialia, quoad pœnam temporalem immediate, & quoad æternam, & culpam per gratias actuales veræ pœnitentiæ. 4. Impetratorium; quia diversa per illud impetrare possumus bona spiritualia, & temporalia: unde triplex est fructus Missæ, nempe 1. satisfactorius pro pœna temporali ex opere operato. 2. Impetratorius gratiarum actualium etiam ex opere operato. 3. Meritorius gratiæ sanctificantis, remissionis culpæ ac pœnæ æternæ, aliorumque bonorum temporalium, & spiritualium ex opere operantis mediante pœnitentia, & aliis operibus prædictarum gratiarum actualium: etiam triplex est portio fructus ex opere operato, nempe satisfactorii, ac impetratorii, 1. est generalis proveniens ex Missæ Sacrificio, quatenus in nomine Ecclesiæ a Sacerdote, ut Ministro Ecclesiæ offertur, & toti Ecclesiæ æqualiter prodest, sive pro multis, sive pro paucis offeratur; quia licet ista portio intensive sit determinata, ac finita; extensive tamen syncathegorematice est infinita, & potest pluribus æque, ac paucis ex Christi liberalitate prodesse. 2. Est specialis, seu ministerialis, aut media, quæ oritur ex Sacrificio, quatenus a Sacerdote ut Ministro Christi, ac in ipsius persona offertur, & prodest iis, quibus eam Sacerdos pro libitu applicat; vel qui speciali modo ad Sacrificium concurrunt offerendo stipendium, vel alia ad Sacrificium necessaria. 3. Specialissima, quæ provenit ex Sacrificio, quatenus Sacerdos in propria persona celebrat, ipsique soli prodest, quamvis pro aliis applicet, *Tourn. P. Gerv.*

Hinc 1. Actio Sacrificii Missæ quatenus fit a Christo non est meritoria; quia cum Christus non sit amplius viator, via ordinaria non potest amplius mereri, sed certam portionem meriti crucis Sacrificio tribuit pro satisfactione, & impetratione ex opere operato: est tamen meritoria quatenus fit a Sacerdote ex opere operantis; quia est actio bona, quæ omnes potest habere conditiones meriti. 2. Sacrificium non producit immediate primam gratiam, nec per accidens prout est Sacrificium; quia non est a Christo ad hunc effectum immediate producendum institu-

rum; bene autem, prout est Sacramentum saltem per accidens, ut supra dictum est *de Sacr. in gen.* 3. Quamvis Sacrificium Missæ gratias actuales ad opera pœnitentiæ, & meritoria, ex opere operato, & infallibiliter conferat, non tamen infallibiliter habent effectum defectu nostræ cooperationis, nec alia bona spiritualia, ac temporalia ex opere operato, & infallibiliter conferuntur; sed in quantum nobis sunt salutaria, & pro ratione devotionis offerentis, & adstantium.

Quær. 4. An valor Missæ sit infinitus?

Dico. Quamvis Sacrificium Missæ ex parte rei oblatæ, & quoad sufficientiam infiniti sit valoris; quia est eadem Hostia, quæ in cruce fuit oblata, sola offerendi ratione diversa: *Conc. Trid. Sess. 22. cap.* 2. quæ infiniti est valoris utpote personæ infinitæ dignitatis; quoad effectum tamen, applicationem, & ex opere operato est finitus, ac determinatus; 1. quia Christus non vult omnes passionis suæ meritum in qualibet Missa applicare, ut frequentior fiat illius oblatio, & fidelium magis excitetur devotio. 2. Quia si esset infinitus quoad applicationem, unica Missa sufficeret pro omnibus vivis, ac defunctis, pro omnibus stipendiis, ac fundationibus, quod est contra praxim Ecclesiæ, & damnationem propositionis oppositæ ab Alex. VII. valor tamen Sacrificii Missæ est infinitus syncathegorematice ex opere operantis ex parte offerentium, & assistentium; quia potest magis, ac magis, pluribus, & pluribus æqualiter prodesse ex liberalitate Christi juxta majorem devotionem celebrantis, ac numerum assistentium; & nunquam exhauritur, nec, quomodocunque multiplicatis assistentibus, sic in Missa parochiali in Dominica non minor percipitur fructus, quam in alia Missa, in qua pauciores assistunt: minuitur vero portio ministerialis ex opere operato, si ista pro pluribus applicetur, quia alias unica Missa posset pluribus stipendiis satisfieri, quod damnatum est ab Alex. VII.

Hinc 1. Missa mali Sacerdotis ex opere operato tantum valet, quantum boni; quia fructus ex opere operato datur prout ab ipso Christo offertur juxta ipsius determinationem: minus vero valet ex opere operantis, quoad orationes; quia Deus peccatores non audit, & execrabilis est ejus oratio, *Prov.* 28. 2. Fructus est opere operantis non minuitur, sive plures, sive pauciores Missæ assistant;

quia

quia quilibet recipit pro sua devotione ex Christi liberalitate; minuitur vero ex opere operato, & quilibet minus percipit, si pluribus applicetur, quam si uni applicaretur; quia portio a Christo ex opere operato dividitur inter eos, quibus applicatur, *P. Gerv.*

Quær. 5. Quisnam sit Minister Sacrificii Missæ?

Dico: Christus Dominus primarius est, ac æternus Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, Hostia simul, & principalis offerens in Missa; quia in qualibet seipsum Deo offert ministerio Sacerdotis ut Concilium Trid. *Sess.* 22. *cap.* 2. indicat; & solus Sacerdos rite ordinatus potest esse Minister consecrans, & Sacrificium immediate Deo offerens tanquam publicus Minister Christi, Ecclesiæ, ac populi, etiam excommunicatus, suspensus, vel degradatus, saltem valide, sed non licite; quia solus Sacerdos a Christo ad sacrificandum est constitutus, & a nemine alio hoc caractere, ac potestate potest privari; fideles vero illud offerunt mediante duntaxat Sacerdote tripliciter, 1. modo quodam generali, ut membra Ecclesiæ, cujus nomine a Sacerdote offertur. 2. Modo quodam speciali, movendo Ministrum stipendio, vel necessaria ad Sacrificium suppeditando, ut pro ipsis sacrificet. 3. Missæ assistendo, illamque audiendo, & cum Sacerdote illam offerendo.

Quær. 6. Pro quibusnam Sacrificium Missa possit, & debeat offerri?

Dico. Potest Sacrificium Missæ offerri pro omnibus omnino hominibus vivis, atque defunctis, *Conc. Trid. Sess.* 22. *Can.* 3. quia institutum est pro omnibus, & Christus pro omnibus mortuus est; nisi specialis obstet Ecclesiæ prohibitio, ne illius nomine pro quibusdam publice oretur, prout prohibet publice, & nominatim orare pro excommunicatis non toleratis. *Tourn.* & pro infidelibus, vel si nullius fructus Sacrificii sint capaces, ut damnati. Tenetur secundum probabiliorem, ac securiorem quilibet Sacerdos, etiamsi curam animarum non habeat, sæpius, aut frequenter in anno celebrare, *Bass. P. Gerv. Tourn.* vel singulis Dominicis, ac Festis solemnibus, si Episcopus jubeat. *S. Thom.* & applicare portionem ministerialem, seu mediam iis, quibus ratione officii, fundationis, stipendii, vel feriæ promissionis obligatus est, per intentionem ante Missam, vel saltem ante Consecrationem factam, vel per

virtualem ſaltem implicitam, aut habitualem non revocatam; *P. Thom. ex Charm. Laym.* quia applicatio ſe habet per modum donationis, quæ valet, donec revocetur; non vero ſufficit interpretativa, vel conditionata de futuro, *Paul. Lugd.* quia fructus Miſſæ non poteſt ſuſpendi; portio autem generalis non poteſt applicari; niſi toti Eccleſiæ, cujus nomine celebrat, & ſpecialiſſimam non niſi ſibi ipſi; quia utraque ex natura rei a Chriſto, & ab Eccleſia ita eſt determinata, *Tourn. P. Gerv.*

Hinc 1. Graviter peccat *Miſſam offerendo*, 1. Sacerdos eam offerens nomine Eccleſiæ, vel populi pro infidelibus, & excommunicatis non toleratis; quia Eccleſia graviter prohibet cum illis publice communicare in divinis ipſius nomine peractis. 2. Pro damnatis; quia ſupponeret redemptionem ex inferno contra fidem; poteſt tamen Miſſa offerri, 1. pro infidelibus, ac hæreticis indirecte; quia poteſt offerri pro extirpatione infidelium, & hæreticorum, ac dilatatione Eccleſiæ, quæ fiunt per eorum converſionem. 2. Directe pro Lutherano, Judæo, Turca, ſaltem a Miniſtro, ut eſt perſona privata mentaliter, *P. Gerv. & alii;* quia Eccleſia prohibet tantum ſuffragia communia publica ipſius nomine pro ipſis applicanda, & gratiarum actualium pœnitentiæ, ac converſionis, aliorumque bonorum impetrandorum ſunt capaces; indecens tamen eſſet a Judæo, vel Turca ſtipendium accipere. 3. Pro fidelibus juſtis, ac injuſtis; quia licet peccatoribus non proſit ſatisfactio, quæ ſupponit remiſſionem culpæ, prodeſt tamen quoad gratias actuales ad pœnitentiam, & mediante illa ad primam gratiam, ac meritum. 4. Pro parvulis baptizatis; quia illis prodeſt ad conſervandam, vel impetrandam ſanitatem, ac vitæ prolongationem. 5. Pro cathecumenis; quia ſupponuntur in gratia per deſiderium Baptiſmi. 6. Pro defunctis beatis; quia ipſis poteſt obtineri gloria accidentalis, ac veneratio in Eccleſia, & pro infantibus poſt Baptiſmum mortuis; quia ſunt beati. 7. Pro animabus in Purgatorio, *Conc. Trid. Seſſ. 22. Can. 3.* quia ipſis ex opere operato prodeſt ad remiſſionem pœnæ, *Maſtr. Suar. Vaſq. & aliis* & poteſt ipſis impetrari, ut fideles pro earum liberatione orent. 8. Pro ſanitate pecorum, ut bovis, equi, &c. pro pluviis, &c. prout ſunt hominis bona; quia non pro bove, ſed hominis bono offertur.

Hinc

Hinc 2. Graviter peccat *non celebrando*, 1. simplex Sacerdos, licet nullam animarum curam vel beneficium habeat, toto anno nunquam celebrans, vel non ad minimum ter, vel quater in Festis præcipuis, saltem secundum probabiliorem, & securiorem, *Auct. supra cit.* quia Innocentius III. in Concil. Later. IV. graviter eos increpat, & Concilium Trid. *Sess.* 22. *cap.* 1. dicit, Christum etiam Successoribus in Sacerdotio, ut offerrent, præcepisse; unde gravem obligationem prædicti Auctores colligunt; vel non celebrantes singulis Dominicis ac Festis solemnibus, si Episcopus mandet: *S. Thom.* & quamvis S. Bonaventura non videatur gravem agnoscere obligationem aliquoties in anno celebrandi; attamen dicit: cum Sacerdos ex negligentia celebrare omittit, privat Trinitatem laude, & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, justos subsidio, & in Purgatorio existens refrigerio, Ecclesiam Christi spirituali beneficio, seipsum medicina, & remedio. 2. Graviter peccat Parochus non celebrans in diebus, quibus obligantur ipsius subditi audire Missam, vel non nisi diebus de obligatione, & nunquam, vel valde raro aliis dibus celebrans, ita ut ipsius subditi ex devotione Missam audire nequeant: quia non solum tenetur suis ovibus pascua absolute necessaria administrare, sed etiam proficua, & in iis devotionem, & perfectionem christianam promovere. 3. Superiores Ecclesiarum Cathedralium Collegiatarum, non procurantes, vel negligentes Missam capitularem, vel conventualem, vel duplicem in feriis Quadragesimæ, quatuor Temporum, Rogationum, vigiliarum, occurrente in iis Festo novem lectionum, *Paul. Lugd. citans cap. cum creat. de celebr. Missa;* excepta die infra Octavam, in qua unica duntaxat dicenda est de feria, nisi esset Octava Corporis Christi, *Rub. gen.* vel si una, aut altera tantum omitteretur ob parvum Sacerdotum numerum, *P. Gerv.* nec ad eas tenentur Regulares sub mortali, nec Moniales ad applicationem Missæ conventualis seclusa consuetudine, vel fundatione: nos Capucini tenemur ex consuetudine, & ordinationibus generalibus ann. 1613. ad conventualem pro fratribus, ac benefactoribus applicandam. *Bonagr.* & ad alias in feriis, ut Ecclesiæ Collegiatæ, *Cap. gen.* 1637. non vero sub eadem obligatione, *Bass. Gavant.* quia Ecclesiæ Regularium non stricte Collegiatæ, sed Conventuales ab Innocentio IV.

nuncupantur. 4. Beneficiatus obligatus ex fundatione qualibet die ad dicendam Missam per se, vel per alium, illamque non qualibet die dicens, nec per alium supplens; non tamen mortaliter peccaret, eam semel in hebdomade omittendo ob infirmitatem corporalem, vel ad celebrandum indispositionem, aut gravia negotia; nec eam per alium supplens, si non expresse habeatur in fundatione per se, vel per alium, *Panormit. Cabass. & Canonistæ communiter apud P. Thom. ex Charm.* quia non censetur fundator ita rigide velle obligare. Sic etiam obligatus singulis septimanis ad Missam pro defuncto, satisfacit eas anticipando, & eas per 52. dies continuos dicendo; quia solvit actuale debitum cum majori defunctorum, ac promptiori auxilio, nisi ita singulis septimanis essent affixæ, ne locus nulla septimana sit sine Missa, vel nisi pro defunctis successive morientibus essent fundatæ, *Lug. Tamb.* quia tunc postea morientes iis Privarentur.

Hinc 3. Graviter juxta multos peccat *non applicando*, 1. Parochus non applicans singulis diebus saltem Dominicis, ac Festivis principalioribus pro suis ovibus, *Bass. Paul. Lugd. & S. Congr.* vel semel in hebdomade, *Bass. cit.* quia Concilium Trid. ait: quibus cura animarum commissa est, præcepto divino mandatum esse, oves suas agnoscere, & pro eis Sacrificium offerre, *Sess. 23. Can. 1.* nisi beneficium haberet valde tenue, & vix pro sustentatione mediocri sufficiens, ut Parochi Regii. 2. Graviter peccat non applicans Missam ex voto, juramento, ex obedientia Superioris, statuto, vel consuetudine graviter obligante debitam, vel ex charitate in gravi, vel extrema necessitate spirituali, vel ex promissione seria, vel pro stipendio facta, vel fundatione, saltem, si non una tantum vice omittatur; quia obligatio unius Missæ levi stipendio potest redimi, nisi relative fiat gravis ob damnum; valet tamen applicatio contra obedientiam, vel aliam obligationem facta. 3. Religiosus, vel alius ex præcepto obligatus ex inadvertentia nemini applicans, censetur applicasse ad intentionem Superioris, vel præcipientis; *Gavant. & alii*; quia habitualiter, ac implicite censetur velle implere voluntatem Superioris; si Superior nullam habuit, censetur sibi applicasse, *P. Gerv.* quia habitualiter, & ita actu censetur velle; si fructus sit incapax, transit in thesaurum Ecclesiæ, non tamen sufficit intentio, quam habuisset appli-

plicandi pro amico, si scivisset, eum esse mortuum, vel illa indigere; quia est de futuro, nec valet pro primo morituro, vel oblaturo stipendium, *S. Congr. Card. sub Clem. VIII.* quia fructus Missæ non potest suspendi, nec solvi debitum nondum contractum: valeret tamen, si tempore applicationis jam esset defunctus, vel stipendium depositum, *Bass.* quia obligatio est actualis, licet ignota, etiam valet applicatio ante duos, vel tres dies facta, quamvis de ea non amplius cogitet, *Paul. Lugd. Thom. ex Charm.* imo ante decem vel totidem annos, *P. Gerv.* modo eam non implicite, alteri applicando, vel explicite, eam revocando, retraxerit; quia se habet per modum donationis, quæ valet donec revocetur; etiam valet applicatio ad intentionem Superioris, vel pro anima, quam scit Deus magis indigere, vel pro charitate debita, licet celebrans hæc ignoret; quia satis est determinata.

Hinc 4. Graviter peccat, 1. *accipiendo stipendium* pro labore intrinseco Missæ, ut genuflectendi, orandi, vel pro triplici fructu; quia non sunt pretio æstimabilia, & esset simonia. 2. Rigorose exigens stipendium notabiliter supra taxatum a Papa, vel Episcopo, aut consuetudine; non vero si majus sponte offeratur; quia volenti non fit injuria. 3. Plura stipendia taxa minora pro pluribus Missis accepta, auctoritate propria ad numerum stipendii soliti eas reducens, *S. Congr. Card.* vel duplicatum pro eadem Missa accipiens, *Alex. VII.* vel ad certas Missas ex fundatione obligatus eas simul pro stipendio applicans; quia esset duplicatum pro eadem Missa accipere stipendium; vel accepto stipendio pinguiori pro Missa, & eamdem dans alteri pro stipendio minori, *Urb. VIII. Alex. VII. Ben. XIV.* potest tamen aliquando aliquid ab æditue pro expensis cereorum, panis, vini, & ornamentorum retineri, si non adsint alii reditus, *Urb. VII. P. Gerv. Tour.* nec tenetur Beneficiatus ad certas Missas obligatus dare stipendium pro Missis reditibus sui beneficii proportionatum legenti illas, sed sufficit dare ordinarium, *S. Congr. & P. Gerv. contra Tourn.* & promittens Missam uni pro sanitate, alteri pro patre defuncto, tertio pro conversione infantis improbi, potest unica Missa satisfacere, *Tamb. Gob.* quia quilibet recipit partem sibi promissam sine alterius præjudicio, modo mens promittentis non fuerit cuilibet Missam specialem applicare, sic potest

poteſt Miſſam defuncto ex charitate debitam applicare pro defuncto, quoad ſatisfactionem, & alios fructus ſibi, vel alteri reſervare, *Gob.* in neutro vero caſu pro ſtipendio; quia fructus debetur offerenti ſtipendium, qui defunctis non eſt applicabilis. 4. Graviter peccat oblato, & accepto ſtipendio ſine determinatione numeri Miſſarum eas non juxta taxam Diœceſis, ſed in minori numero applicans, *S. Congr. Card. ſub Urb. VIII.* vel recipiens onera perpetua Miſſarum ſine licentia Epiſcopi ſub pœna interdicti, vel Regulares ſine licentia Generalis ſub pœna privationis omnium officiorum, vocis activæ, & paſſivæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia, *S. Congr.* vel recipiens ſtipendium pro tot Miſſis, ut intra modicum tempus celebrari nequeant, *Urb. VIII.* quale cenſetur unus, vel duo menſes, *Lug. & alii*; præcipue ſi non petantur pro neceſſitate urgente, ut pro remiſſione peccatorum, dono pœnitentiæ, refrigerio animarum in Purgatorio, &c. niſi eas longius differat de conſenſu petentium ſaltem præſumpto, cum ſciant petentes, eas ob quantitatem Miſſarum in tali loco petitarum non poſſe citius dici. 5. Miſſam pro præſenti neceſſitate urgente petitam, ut pro moribundo, puerpera periclitante, vel pro felici litis mox dirimendæ exitu differens, donec præterierit neceſſitas, teneturque ad reſtitutionem ſtipendii; quia non niſi hac conditione petitæ ſunt, ut ſtatim dicantur; vel ſæpius dicens Miſſam contra intentionem fundatoris ſine juſta cauſa, vel Epiſcopi diſpenſatione, *P. Gerv.* non tamen peccat graviter non dicens votivam, vel de requiem, vel in tali Altari, vel loco, ſed dicens Miſſam ordinariam in alio loco, vel Altari, & nullum eſt peccatum, ſi fiat legitima ex cauſa; quia, v. g. dies votivam, vel de requiem non permittit, etiam lucratur indulgentiam in Altari privilegiato per Miſſam de Feſto, modo pro anima defuncta applicetur; ſi applicatio fuerit præſcripta, *P. Gerv.* ſecurius tamen eſt, dicere Miſſam de requiem, ſi rubrica illam permittit; etiam valet applicata in ſtatu diſgratiæ, & lucratur indulgentias pro defunctis, *Baſſ.* quia ſufficit poſitio conditionis præſcriptæ pro indulgentia defunctorum. Etiam gratius eſt Deo, applicare pro defunctis, quam pro vivis, *Lugd. Suar, &c.* quia vivi ſeipſos juvare poſſunt, & magis prodeſt offerenti; quia defuncti non omnium fructuum ſunt capa-

capaces, quos sibi reservare potest, nisi pro stipendio applicet.

Quær. 7. Quomodò, quoties, & ubi celebrare liceat?

Dico. Per se licitum est, & laudabile, quotidie Missam celebrare; quia S. Andreas ait: *ego quotidie immolo Agnum immaculatum*, excepta die Parasceves, in qua omnes sub mortali, (*P. Gerv.*) veræ prohibentur Missæ, in quibus consecratur, *Cap. Sabb. de Consecra. dist.* 3. etiamsi in eam incidat Festum Annunciationis B. V. Mariæ, *Gob. & com.* & excepta Cœna Domini, ac Sabbato S. in quibus una solemnis duntaxat in qualibet Ecclesia permittitur, & privatæ prohibentur, *S. R. Congr.* 11. *Febr.* 1690. *&* 16. *Apr.* 1710. ex rationabili tamen causa etiam in istis, nempe Cœna Domini, & Sabbato sancto, Missæ privatæ in loco privato ante solemnem dici possunt, *P. Gerv. & alii*; imo etiam publice incidente in iis Festo Annunciationis B. V. juxta dispositionem Ordinarii, *Auct. Cit.* in Missa Sabbathi Sancti omissis Prophetiis, & introitu, quo Missa caret, dicto Psalmo *Judica* cum *Gloria*, & confessione incipiendo a *Kyrie eleison*, & in fine dicendo Vesperas; quia sunt pars Missæ, *P. Gerv.*, potest quoque Festum, etiam quoad forum transferri, *P. Gerv.* præcipue ubi est consuetudo illud transferendi. Semel duntaxat in eadem die celebrare licet, *Alex. II. Honor. III.* excepta Nativitate Domini, & vera necessitate ab Episcopo recognita; nec celebrare licet de Jure communi ante auroram, id est ante crepusculum contingens duabus circiter horis cum media in æstate, & duabus horis in hyeme ante ortum, seu apparitionem corporis solis in nostris partibus, *Bill.* nec post meridiem, *P. Gerv. & communis*; excepto Festo Nativitatis Domini, & casu necessitatis, vel privilegii; nec extra Ecclesiam ab Episcopo consecratam, aut ab eodem, vel alio de illius licentia benedicta, vel extra oratorium ab Episcopo ad celebrandum deputatum, benedictum, vel non benedictum celebrare licitum est absque necessitate, dispensatione, aut privilegio; quia jus graviter prohibet, *Sylvest. Pap. & Conc. Trid. Sess.* 22. *& communis*.

Hinc 1. *Ratione temporis*, 1. non licet celebrare Missam in die Parasceves, etiam incidente in eo die Festo, v. g. Annunciationis B. V. Mariæ; ut populus audiat Missam, *P. Gerv. & communis*; nec pro dando Viatico, *ibid.* nec defi-

deficiente majori Hostia pro sepulchro, vel cæremoniis, sed sumenda est parva ex Ciborio, præmonito populo; *P. Gerz.* si tamen etiam parva deesset, & timeretur scandalum, ac murmur populi, posset privatim de passione, seu de cruce celebrari, & alius, vel si non adesset, idem Sacerdos, non sumpta purificatione, cum illa publice celebrare officium, *Gab.* quia Jus naturæ pro evitando scandalo publico tribuit licentiam, si ab Episcopo haberi nequeat. 2. Incidente Festo Annuntiationis B. V. vel alterius in die Cœnæ Domini, vel Sabbati Sancti, possunt aliquæ privatæ juxta determinationem Episcopi, etiam publice dici, sed ante solemnem finiendæ, ut populo præbeatur occasio satisfaciendi præcepto; vel nullo incidente Festo, in loco privato pro dando Viatico moribundo; non vero solius devotionis propriæ, vel alienæ causa; quia devotioni prævalet consuetudo, ac decreta S. Congregationis. 3. Plures eadem die licitum est dicere Missas, non sumpta purificatione, si Parochus plures habeat Parochias, consentiente Ordinario, vel ad evitandum scandalum publicum, ac murmur populi, vel pro dando Viatico, *P. Gerv.* modo adhuc sit jejunus, & ex alia Parochia haberi nequeat; standum tamen quoad hoc consuetudini loci, & scandalum est evitandum, quod posset oriri, si bis celebraret. 4. Graviter peccat celebrans statim post mediam noctem, vel in hyeme statim post matutinum, ubi media nocte dicitur, vel una hora ante crepusculum, vel post meridiem, *ita communis*; quia notabiliter excedit tempus præscriptum, & venialiter, si minor fuerit excessus, in nostris tamen partibus in summa æstate Missa dici potest hora prima cum media post mediam noctem; quia circa hoc tempus aurora, seu crepusculum juxta supra dicta incipit, & communiter duabus horis ante apparitionem solis, *Bill.* excipitur 1. Missa noctis Nativitatis Domini. 2. Casus necessitatis pro dando Viatico, vel præbendo occasionem audiendi Missam populo ante crepusculum peregrinaturo, eum alias non audituro, *Thom. ex Charm.* ob confessiones audiendas, exequias solemnes celebrandas, vel supplicationes publicas, concionem, solemnitatem Officii, ubi est consuetudo celebrandi Missam privatam, post solemnem post meridiem tantum finitam, *Bill.* 3. Consuetudo ab Episcopo saltem tacite approbata, sic in hyeme in partibus septentrionalibus

bus hora quinta, vel una aut duabus horis ante crepusculum celebrari solet, *P. Thom. ex Charm. P. Gerv.* 4. Ex privilegio; sic Episcopi possunt una hora ante auroram, vel post meridiem celebrare, vel facere pro se celebrari, *Billuart*; & mendicantes posse tribus horis ante auroram ex rationabili causa, vel statim post meridiem, vel post mediam noctem matutino nondum finito celebrare, multi docent, sed huic privilegio videtur derogatum per Concilium Trid. *Sess. 22. de observandis*. Denique graviter peccat Missam conventualem solemnem ante matutinum, & Laudes in Choro persolutas dicens, ubi publice cantari, vel legi solent; quia est gravis inordinatio; non vero graviter peccat celebrans Missam privatam non recitato matutino; quia rubrica non est præceptiva, nec alibi extat præceptum sub mortali obligans, *Tourn. & alii*; peccat tamen venialiter, si fiat sine causa; quia est contra rubricam directivam, quæ aliquam saltem importat obligationem per accidens defectu finis honesti, & nullum, si fiat ex aliqua causa honesta.

Hinc 2. *Ratione loci*, graviter peccat 1. celebrans in Ecclesia polluta ante reconciliationem ab Episcopo factam, si fuerit consecrata, vel ex commissione Papæ, vel ab eo privilegiato, uti sunt Prælati, & Guardiani FF. Minorum pro eorum Ecclesiis Aqua benedicta ab Episcopo, vel a se, si Episcopus sit mortuus, vel 14. horis distet. *Leo X. Laym. Bil. P. Gerv.* vel a delegato ab Episcopo, si solum fuerit benedicta, *cap. ult. de Consecr.* imo defacto usus obtinuit, ut etiam a simplici Sacerdote ex Episcopi commissione ea fieri possit, etiamsi Ecclesia consecrata fuerit poluta, *Rit. Argent.* tuncque delegatus adhibere debet ritum in Pontificali præscriptum, & uti aqua, quæ dicitur Gregoriana, id est cum sale, vino, & cinere ab Episcopo benedicta, *ibid.* nisi esset celebrandi necessitas, ut si populus diu deberet manere sine Missa, præcipue in Dominica, vel Festo; vel moribundus mori sine Viatico; prius tamen petendus est consensus Episcopi, nisi necessitas urgeat *Billuart. & alii communiter*; non tamen per talem Missam Ecclesia polluta reconciliatur, *ibid.* nisi fuisset dicta antequam illius pollutio fuerit nota, *P. Gerv. Curel. a Crem. & alii*; quia minus requiritur ad reconciliationem, quam ad consecrationem. 2. Graviter peccat, polluta Ecclesia, ante Canonem non rece-

recedens, non vero eo incepto; quia Sacrificium censetur inchoatum, non autem antea: polluitur autem Ecclesia quatuor ex causis, quæ debent esse publicæ evidentia facti, vel juris, *Billuart*. 1. Copiosa, ac mortaliter mala sanguinis effusione; non sufficiunt tamen aliquæ duntaxat guttæ ex naribus, nec ex percussione non mortali, ut inter pueros rixantes; nec mutilatio sine Sanguinis effusione, nec effusio Sanguinis ex vulnere extra Ecclesiam accepto; sufficit tamen notabilis Sanguinis effusio extra Ecclesiam ex vulnere in Ecclesia accepto, *Tourn.* 2. Homicidio voluntario, & mortaliter Ecclesiæ injurioso, etiam maleficantis, *Laym. & alii communiter*; sive in, sive extra Ecclesiam moriatur, modo vulnus in ea acceperit, *Billuart*; non vero si joco, casu, in amentia, vel pro justa sui defensione fuerit factum, vel existens in Ecclesia occidisset existentem extra Ecclesiam, licet postea eam ingrediatur, ac in ea moriatur; bene autem, si existens extra Ecclesiam occidat existentem in Ecclesia. 3. Voluntaria seminis humani effusione, etiam licita, ut in actu conjugali, *Thom. ex Charm. P. Gerv.* nisi ob diuturnam, ac necessariam in Ecclesia cohabitationem, ut tempore belli, excusentur, *P. Gerv.* quia Ecclesia non censetur usum matrimonii cum tanto animæ periculo magis prohibere in Ecclesia, quam homicidium pro sui defensione factum, nec sufficit una, aut altera gutta; quia actus non est perfectus, nec in somno, quamvis ex causa culpabili sit orta, *Billuart*; quia non videtur ita turpis. 4. Sepultura hæretici denuntiati, vel cujuscunque nominatim excommunicati. *Cap. Consul. apud Tourn.* vel non baptizati, *ibid.* nisi esset infans in utero matris, *Laym.*; quia est pars matris; bene autem, si fuerit ex utero sectus, & rursus in ea repositus, *Sylvius*; quia perinde est, ac si mater mortuum peperisset: corpus interdicti debet exhumari, non tamen polluit Ecclesiam, *Laym.*; nec hæretici non denuntiati, licet sit publicus, *Tourn.* 5. Execratur Ecclesia, & amittit Consecrationem sine illius pollutione, si omnes parietes, vel major pars simul destruatur, *Cap. lign. de Consecr.* vel omnis eorum crusta, vel major pars, *Tourn.* quia in ea Consecratio consistit, & in ea cruces, ac Chrismatis Unctiones fiunt; non vero si successive reparentur, modo pars reparata semper sit minor relicta, *Billuart citans Cap. lign. extra de Consecr.*

nec

nec per destructionem tecti, vel aliorum lignorum, *Cap. lign. cit.* nec amittit Benedictionem destructis parietibus, *Casp. & alii communiter*; quia Benedictio inhæret pavimento, & Consecratio parietibus, nec amittit Altare fixum Consecrationem destructis parietibus, nec Ecclesia destructis Altaribus, *Tourn.* bene autem polluta Ecclesia polluntnr Altaria fixa, & vicissim, *Tourn.* quia pollutio afficit totum locum, cujus Altare pars est, non vero portatilla; quia loco non sunt annexa; polluta Ecclesia etiam polluitur Cœmeterium, sed non vicissim, *C. si Eccl.* nec polluto cœmeterio polluitur aliud pariete separatum, *ibid.* nec destructa Ecclesia execratur cœmeterium: reconciliata Ecclesia reconciliatur simul cœmeterium ex pollutione Ecclesiæ pollutum, *Bill.*

Hinc 3. Extra Ecclesiam sub dio, vel tentorio celebrare licet, I. *ex necessitate*, sic celebrare licet extra Ecclesiam, 1. si Ecclesia fuerit diruta, vel combusta *Cap. conced.* 2. In longa peregrinatione per loca infidelium, in quibus non reperiuntur Ecclesiæ, & peregrinantes diu, ut per mensem, vel Festis solemnioribus Missa carere deberent, *ibid.* 3. In castris pro exercitu, & in littore maris pro navigantibus, *Cap. 3. de Consecr.* 4. In navi, si absit periculum effusionis Sanguinis, ut si mare sit tranquillum, vel alius Sacerdos, aut Diaconus calicem teneat, *Bill.* saltem cum licentia Papæ. 5. In solemni Festo, ut Dedicationis, Primitiis, &c. cum parva Ecclesia magnum populi concursum capere nequeat, *P. Gerv.* 6. Quoties ex illius omissione cultus Dei notabiliter minueretur, *Bass.* petenda tamen licentia Episcopi, si haberi possit, *ibid.* II. *ex dispensatione Papæ, vel Episcopi*, in domibus nobilium, pro ægrotis, &c. quia licet quoad Episcopos Concilium Trid. videatur contrarium, intelligitur, tantum, ut non sine rationabili causa permittant, *Sylvius, Nav. & alii*. III. *ex privilegio* possunt Episcopi itinerantes ubique, si Ecclesiam commode accedere nequeant, vel non itinerantes in loco decenti celebrare, vel facere sibi celebrari, *Cap. ult. de Reliquiis in 6.* & Regulares mendicantes in suis Oratoriis, & aliis locis decentibus suorum Conventuum, *Rodriq. Peirm. Lez. & alii*; quia Concil. Trid. prohibet celebrare tantum in dominibus privatis extra Ecclesiam; Monasteria autem non sunt domus privatæ, & sub nomine Ecclesiæ comprehenduntur, *Cap.*

Abb.

Abb. SS. hac autem dist. 54. patetque ex usu, nemine reclamante: privilegio autem celebrandi extra suos Conventus in omni loco honesto videtur derogatum per Concilium Trid. *Sess.* 22. vel derogandum ab Episcopis; quia Concilium Trid. eos monet, ne patiantur in privatis domibus extra Ecclesiam, & ad divinum cultum dedicata, & ab ipsis designanda Oratoria a sæcularibus, & Regularibus quibuscunque Sacrificium peragi, non obstantibus privilegiis, vel exemptionibus quibuscunque; nec ipsis licet celebrare in Oratorio privato, licentia pro una tantum Missa concessa, nisi in casibus a Jure communi in loco profano permissis, ut in necessitate pro Viatico, vel si Dominus, in cujus gratiam licentia fuit concessa, non adfuisset primæ Missæ, *Quintanadvennas apud P. Gerv.* nec in necessitate in cameris sæcularium, ubi ipsi cum fœminis dormiunt, & conjunguntur, nisi esset urgentissima, *Bass.*

Quær. 8. *Quænam ad Missam celebrandam requiratur?*

Dico. Ad Missam celebrandam requiritur 1. necessario, & sub mortali Altare lapideum non notabiliter fractum, illius magnitudinis, ut maiorem partem Calicis, & Hostiam cum Patena contineat, fixum, vel portatile ab Episcopo, vel ex solius Papæ commissione ab alio Sacerdote consecratum, coopertum tribus mappis, vel duabus, quarum una sit duplicata, ab Episcopo, vel alio habente potestatem, benedictis; cum duobus cereis accensis, Missali Canonem continente, & Ministro masculo seclusa necessitate, *ita communis*. 2. Sub veniali Crux, etiam venerabili solemniter exposita, *S. R. Congr.* 16. *Junii* 1703. ubi hoc Decretum usu est receptum; duo candelabra, cereus pro Elevatione ex parte Epistolæ, antipendium, tabellæ secretarum, & campanula ad Sanctus, & Elevationem movenda, cussinus, ampullæ vitreæ, vel ex alia materia pro aqua, & vino, cum pelvicula, & manutergio mundo, *Rubr. & communis*. 3. Requiritur sub mortali Calix cum Patena ex auro, vel argento, vel saltem, cogente paupertate, ex stanno ab Episcopo, vel alio privilegiato a Papa consecratus, & corporale lineum, ab Episcopo, vel alio habente potestatem, benedictum; & sub veniali palla ex parte, quæ tangit Calicem, linea, similiter benedicta; velum Calicis, Bursa, non necessario benedicta, *P. Gerv. & alii communiter*; quia non

sunt

sunt tanti momenti, ut Corporale, nec Purificatorium, *P. Gerv. communis contra Tourn. & Paul. Lugd.* quia rubrica de illius Benedictione nullam facit mentionem, & ipsi Auctores adversæ sententiæ fatentur, posse aliud linteum mundum loco illius adhiberi, nec Missam defectu illius esse omittendam, *Paul. Lugd.* quia non Corpus Christi immediate tangit, ut Corporale, sed solum reliquias Sanguinis; & pro Palla potest adhiberi Corporale; quia est pars illius; nec debet consecrari lunula Monstrantiæ, ne Ciborium, sed solum benedici ab habente potestatem benedicendi alia Paramenta; quia tangunt Eucharistiam, ut Corporale. 4. Requiritur sub mortali Humerale, seu Amictus, Alba, Planeta, Stola, & Manipulum, ab Episcopo, vel alio habente potestatem, benedicta, non notabiliter lacera, aut scissa, *Rubr.* & sub veniali Cingulum similiter benedictum, *Gobat. & alii*; quia res levis ipsis videtur, & potest ipsius loco Stola adhiberi, *P. Gerv.* ac color correspondens Festo, saltem sub nullo ex rationabili causa. 4. Requiritur sub mortali Tonsura cum habitu clericali, *P. Gerv.* nisi gravis excuset necessitas; quia severe præcipiuntur, *C. si quis de vit. & hon. cler.* & non sit cooperto capite, præcipue sub Canone; quia Zacharias Papa & Urbanus VIII. districte id inhibuit; nec cum baculo Vestibus sacris indutus eat ad Altare, *C. nullus de Consecr. dist.* 1. 5. Requiritur sub mortali, ut serventur reliquæ rubricæ præceptivæ, & directivæ non negligantur cum scandalo, vel contemptu, aut animo novum introducendi ritum, *P. Gerv.* quia hoc graviter a S. Pio V. & Concilio Trid. prohibetur.

Hinc 1. *Defectu Altaris*, graviter peccat 1. celebrans in Altari non consecrato, vel notabiliter fracto, præcipue circa medium, ubi est sepulchrum, vel fracto sigillo sepulchri, *Paul. Lugd. & alii*; vel omnibus cornibus, *P. Gerv.* quia in ipsis fit unctio; vel ita fracto, ut majorem partem calicis, & Hostiam cum Patena non contineat, *P. Thom ex Charm.* 1. *& alii*; vel si fuerit fixum, separata mensa a reliqua structura, nisi seorsim fuerit consecrata, vel tota structura simul, mensa non separata, in alium locum fuerit translata; quia in omnibus prædictis amittitur Consecratio. 2. In Altari non cooperto tribus mappis, vel saltem duabus, quarum una est duplicata; vel non benedictis ab Episcopo, vel alio privilegiato a Pa-

pa, vel licentiam non benedicta, *Ruff. & alii*; quia non videtur hoc præceptum ita rigorosum. 3. Sine duplici cereo ardenti, sufficit tamen unus cereus in necessitate, vel in graviori ex sevo, vel oleo, *P. Gerv. & alii*; & si Missa jam incepta fuisset extinctum; ante Consecrationem, si aliud haberi nequeat; est recedendum ab Altari, nec pro Viatico celebrandum; *Lohn. & Ruff.* post Consecrationem vero pergendum; *Ruff.* quia prævalet integritas Sacrificii; & si aliud haberi potest; est exspectandum. 4. Sine Missali saltem Canonem continente, *P. Gerv. & alii*; quia sine eo se exponit periculo graviter errandi; si tamen certo sciret, se non erraturum; & propriam Missam in charta scriptam ante se haberet, in gravi necessitate sine illo celebrare liceret, *Lohn. & alii* 5. Sine ministro masculo, *Cap. in sub. de cohob. Cler. & mul.* nisi esset in necessitate, *P. Gerv.* vel ne in die Festo ipse, & populus Missa careant, vel pro Viatico celebraret. *Ruff.* etiam toleratur in quibusdam locis ex consuetudine, ut Moniales a longe, vel a Choro respondeant, Sacerdote sibi ipsi vinum, & aquam ministrante; nec graviter peccat celebrans sine cruce, & si haberi nequeat, nec venialiter, etiamsi ex devotione tantum celebraret; *Lohn. Ruff.* sufficit etiam picta in icone Altaris; vel in tabella secretarum; *Merati, P. Gerv.* non tamen sufficit crux parva super Tabernaculo posita, *S. Rit. Congregatio*, 16. *Junii* 1603.

Hinc 2. *Defectu Vasorum sacrorum*, graviter peccat celebrans in Calice notabiliter fracto; & refecto, vel de novo inaurato sine nova Consecratione; quia si ad usum Sacrificii non amplius fuerit aptus, vel per novam inaurationem, juxta probabiliorem, amittit Consecrationem, cum novam acquirat superficiem; non vero per lotionem, nec si hæretici impie eo abusi fuissent; decet tamen, ut ab Episcopo, vel simplici Sacerdote benedicatur, *Billuart*; nec amittit Consecrationem per amissionem inaurationis; quia licet juxta rubricas cupa, ac superior pars Patenæ debeat inaurari, non tamen jubet præceptive, decens autem est, ut rursus inauretur, ac consecretur, *Rit. Argent*; nec per parvam refectionem; quia adhuc remanet aptus ad usum Sacrificii; nec peccant reficientes eum tangentes; bene autem laici venialiter, vel Clerici non Subdiaconi sine justa causa tangentes Calicem, Patenam, Corporale, Pal-

Pallam, Purificatorium, Ciborium, & Lunulam, postquam usui fuerint applicata; quia antea licet ea tangere; & Linteamina lota, non vero Calicem, vel Patenam post Consecrationem, *Billuart*; quia ita docet usus; nisi essent Clerici, vel laici mendicantium ex officio, vel jussu Superiorum tangentes; *Tamb. Bass.* & si Corpus Christi actu contineant, tangentes mortaliter peccant; quia est res gravissima; *Thom. ex Charm.*

Hinc 3. *Defectu Vestimentorum sacrorum*; graviter peccat 1. celebrans Vestibus sacris enormiter immundis, vel indecenter laceris, *Lohn. Ruff. & alii*; quia gravis est irreverentia; vel adhibens Albam, cujus manica fuit extracta, & iterum refecta sine nova Benedictione; quia priorem amisit, cum ad Sacrificium facta fuerit inepta; vel Superior munda, & integra procurare graviter negligens; inferiores possunt judicio Superiorum de immunditia notabili, vel fractione acquiescere, *Laym. Ruff.* detritæ non ad usus profanos, sed ad alios sacros debent adhiberi; vel comburi, ex profanis tamen possunt fieri sacræ; quia Benedictione purificantur. 2. Celebrans sine Humerali, vel Alba, aut Planeta, Stola, vel Manipulo; nisi fieret sine uno, aut altero ex minoribus, in gravi necessitate; *P. Gerv.* ut pro communicando moribundo, vel ad vitandum murmur populi, vel pro satisfaciendo præcepto, *Tamb. & alii*; sine omnibus vero non licet celebrare, nisi ex metu mortis non in contemptum fidei incusso. Advertens in Missa, se non habere Stolam, vel Manipulum; si habeat multos observatores, pergat, si paucos, illum petat, *Gob.* venialiter tantum peccat sine Stola extra Missam communicans, vel sine Cingulo celebrans, vel iterum nexo, si neutra pars amplius fuerit sufficiens cingendo Sacerdoti; quia amisit Benedictionem; nec graviter peccat non servans colorem juxta Festum, ut celebrando in Paramentis albis in Festo Martyris; & nullum, si fiat ex rationabili causa, ut in pauperibus Ecclesiis, vel in magno celebrantium concursu deficientibus Paramentis, &c. *Billuart*; nisi notabilis inde oriretur deformitas, ut adhibendo nigrum in Festo Paschæ. Aurum æquivalet albo, rubro, & viridi, non vero violaceo, & nigro, *Merat, & alii*; si Paramentum plures habeat colores, & nullus prævaleat, pro nullo valet, *Merat*; quia nec album, nec rubrum, &c. dici potest, nisi necessitas;

vel usus aliter suadeat; si unus prævaleat, pro illo tantum valet, seclusa necessitate, *Mer. cit. Turri.* in alienis Ecclesiis debet adhiberi color illus, in diebus, in quibus in iis Votivæ prohibentur, licet aliud Festum recitaverit, *S. R. Congr. 11. Junii.* 1701. 3. Graviter peccat celebrans sine Tonsura, & habitu clericali, vel cum baculo; potest tamen cum baculo sine Paramentis sacris accedere ad Altare, & in cornu Evangelii se induere, si reliqua sine baculo possit peragere, *Gloss. & Bass.* 4. Celebrans tecto capite, etiamsi sit infirmus, sine dispensatione Papæ, vel Episcopi, vel proprii Prælati Regularis, si difficilis sit ad Papam recursus. *P. Gerv. Tamb.* 5. Nudis pedibus, peccat saltem venialiter, nisi esset Ordinis discalceati, *Paul. Lugd.* ex decentia tamen etiam ab istis adhibendæ sunt crepidæ, *Lolm.*

Hinc 4. *Circa rubricas* graviter peccat 1. scienter, vel negligentia graviter culpabili contra rubricam præceptivam, vel Decretum S. R. Congr. in forma rigorosa Decreti promulgatum, vel declarationem rubricæ præceptivæ agens, vel quæ partem notabilem efficiunt, tales sunt rubricæ, 1. de jejunio naturali, de materia, forma, intentione Ministri, statu gratiæ, reverentia Sacramenti, de loco, hora, ara, lumine, ministro masculo, de munditia, integritate, benedictione, ac numero vestimentorum sacerdotalium, de Calice, Patena, Corporali, Missali, Canone secreto dicendo, de Concordia Missæ conventualis cum Officio in Ecclesiis Collegiatis, non vero in Regularium, *hactenus Lolm, Gav.* 2. In ipso actu celebrationis, præter verba Consecrationis, gravia sunt, confessio ante gradum Altaris cum precibus annexis, Epistola, Evangelium, Hostiæ, & Calicis oblationes, Præfatio, Oratio dominica, Oratio *Libera nos* in Canone, verba quæ dicuntur in fractione, & mixtione Hostiæ cum Sanguine, trina *Agnus Dei* repetitio, *Domine non sum dignus*, *Ruff.* item mixtio aquæ cum vino, elevatio Hostiæ, & Calicis post Consecrationem, fractio Hostiæ, ac mixtio cum Sanguine, fragmentorum collectio, Patenæ, & Calicis purificatio, Calicis post Hostiam Consecratio, & illius sumptio, *Ruff.* notabilis pars Canonis, ut aliqua illius Oratio, vel integra periodus, vel notabilis illius distractio voluntaria; non vero extra Canonem, *Paul. Lugd.* quia prædicta communiter a Theologis gravia judicantur. 3.

Per

Per accidens partes leves fiunt materia gravis, cum eas quis omittit, negligit, vel immutat cum scandalo astantium, vel ex contemptu, aut habituali indevotione, & negligentia; quia tunc adest contemptus, saltem interpretativus; vel cum intentione novum ritum introducendi, ut faciunt illi novatores, qui secreto dicenda, alta voce proferre affectant, vel in tanta quantitate omittentes, vel male facientes, v. g. faciendo inclinationes, & genuflexiones tantum simulatas, vel loco crucis confusas manum circulationes, &c. ut omnia in eadem Missa simul sumpta prudentum judicio novum ritum, vel notabilem materiam efficiant, *Ruff.* vel eas faciens ita celeriter præcipue ex consuetudine, ut quis vix in celebratione Missæ, quadrantem horæ impendat, vix a mortali excusari potest; quia ob scandalum astantium, irreverentiam tanto Sacramento illatam, & contemptum Sacrificii sic quasi perfunctorie celebrati, videtur res gravis. *Paul. Lugd.* & pro aliorum devotione celebrans ultra tres quadrantes eam sine ratione extendens, vix excusatur a veniali, *ibid.* quia tædium, murmurationem, ac indevotionem astantibus ingerent, illorum peccati fit particeps, econtra vero materia levis sunt preces ante Missam, vel se vestiendo recitari solitæ, *Gloria in excelsis*, *Credo*, *Evangelium S. Joannis* in fine, una, aut altera Collecta, vel quæ certo tempore, ut Paschali, Pentecostes, &c. solent superaddi in Præfatione, *communicantes*, vel *hanc igitur*, vel quæ solent omitti in Missis defunctorum; unum, aut aliud verbum in Canone, ut Papæ, Episcopi, vel alicujus Sancti, vel *enim* in forma Calicis, nonnullæ oculorum elevationes, inclinationes, genuflexiones, peccatoris tunsiones, populi salutationes, vel mutatio unius, aut alterius Collectæ, Epistolæ, Evangeli, Gradualis, &c. vel dicendo unam Missam pro alia, ut votivam in Dominica, vel duplici, vel Octavis prohibitis, aut Feriis, secluso in omnibus prædictis scandalo, contemptu, vel animo, novum introducendi ritum, *P. Gerv. Paul. Lugd. & alii*, 4. Qui omiserit *Gloria in excelsis*, *Credo*, Collectam, vel aliam Epistolam, aut Evangelium dixerit, vel aliud omiserit, non sunt resumenda immutando ordinem Sacrificii, *S. Thom.* nisi sint de substantia Sacrificii, vel ad sequentes cæremonias necessaria, ut fractio Hostiæ, *P. Gerv. Paul. Lugd.* sic dicto *Dominus vobiscum*, non amplius dicendum

Gloria in excelsis, vel *Credo*; quia inverteretur ordo; si quis non recordetur, an aliquid dixerit, non propterea præcise repetendum; si probabiliter dubitet, & sit de essentia Consecrationis, resumendum a forma Consecrationis, si non sit de essentia, non repetendum, *Ruff. & alii*; nec si recordetur absoluta Missa, se non consecrasse, *Paul. Lugd.* quia esset actio distincta. Infirmus, si partem notabilem, vel partium minorum notabilem quantitatem omittere deberet, non potest celebrare, *Ruff.* si solum genuflectere nequeat, celebrare potest, secluso scandalo, quod in sacello privato facile evitatur, *Ruff.*

Quær. 9. An Missam aliquando interrumpere liceat?

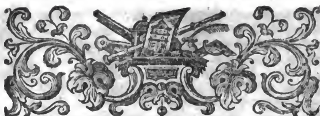
Dico. Missam sine gravi causa interrumpere nunquam licet; quia est una totalis actio, quam interrumpere prohibetur in Jure *Cap. nullus Episc. de Consecr. D. 1. & c. 7. Q. 1.* majorque requiritur ratio pro interruptione post Consecrationem, quam ante Consecrationem; & adhuc major, si postea non esset continuanda: causæ autem legitimæ interrumpendi Missam sunt 1. praxis Ecclesiæ. 2. Impotentia moralis, seu necessitas propria, vel aliena corporalis, vel spiritualis. 3. Impotentia physica.

Hinc 1. Graviter peccat sine justa causa Missam notabiliter interrumpens, puta per horam, vel forte etiam per semi-horam, *Bill.* præcipue si fiat cum scandalo, murmuratione astantium, &c. quamvis fieret ante Consecrationem, vel animo eam postea continuandi, *ibid.* quia in re gravi agit contra praxim Ecclesiæ; & venialiter, si brevior sit interruptio, secluso scandalo, *ibid.* quia minori fit deformitate.

Hinc 2. Missam interrumpere licet. 1. ante Consecrationem ob concionem post Evangelium, vel ob promulgationem Edictorum, Sponsalium &c. ob solemnitatem Professionis Religiosæ, vel ob Ordines, etiam post Consecrationem ob necessitatem propriam, ut ventris, morbi, &c. vel alienam, ut propter baptizandum infantem periclitantem, vel infirmum morti proximum absolvendum, vel administrandum, alias sine his Sacramentis probabiliter morituros; quia necessitas propria, vel proximi ita exigit. 3. Ante, vel post Consecrationem, etiamsi Missa postea non esset perficienda, absoluta tamen sumptione, si fieri possit, si Sacerdos subito infirmetur, vel ob periculum mortis imminentis, quod aliter vitari nequit, puta ob

ob incendium, vel subitaneam Ecclesiæ ruinam, vel incursum sicariorum; quia est impotentia physica, etiamsi enim Saeerdos maneret, Sacrificium pariter maneret imperfectum; nisi mors instaret in odium fidei, *Bill.* quia tunc videtur Sacrificium complendum, & pro cavenda Sacramenti irreverentia sumptio saltem facienda. 4. Ante Consecrationem Missam interrumpere, & etiam non perficere licet, dum Sacerdos recordatur, se esse in mortali, vel non esse jejunum, vel aliqua censura esse ligatum, si possit ab Altari recedere sine scandalo, vel nota infamiæ; quæ ordinarie contingere solent, si celebret publice, & tunc pœniteat, & prosequatur; vel si excommunicatus expelli nequeat Canone nondum incepto, vel post sumptionem, Canone jam incepto, reliqua in Sacristia absolvendo, *vide Tr. de Cens. Q. 2. quær. 4. Hinc 3.*

TRACTATUS IV.

DE POENITENTIA.

Hic Tractatus dividitur in septem quæstiones, 1. de essentia & existentia, materia, & forma Sacramenti Pœnitentiæ, 2. de Contritione, 3. de Confessione, 4. de Satisfactione; 5. de Ministro, 6. de effectibus Pœnitentiæ, 7. de Satisfactione per Purgatorium, Suffragia, & indulgentias.

QUÆSTIO I.

DE ESSENTIA, ET EXISTENTIA PŒNITENTIÆ.

Quæritur. 1. Quid sit Pœnitentia, ut Virtus, & ut Sacramentum?

Resp. PŒnitentia potest considerari, ut virtus, vel ut Sacramentum; ut virtus definitur: habitus supernaturalis, quo homo movetur ad odium, & detestationem peccati commissi, quatenus est offensa Dei, & injuria, cum proposito non peccandi de cætero, Justitiæque divinæ satisfaciendi; unde illius actus sunt, 1. vitæ prioris mutatio. 2. Odium, detestatio, ac dolor peccati. 3. Propositum vitæ melioris. 4. Vitæ prioris vindicta satisfaciendo Justitiæ divinæ. Ut Sacramentum vero definitur: Sacramentum a Christo institutum ad peccata post Baptismum

mum commiſſa remittenda per actus pœnitentis, & abſolutionem Sacerdotis.

Quær. 2. *An detur virtus Pœnitentiæ, & quænam ſit illius neceſſitas?*

Dico. Datur Pœnitentia, quæ ſpecialis, & ab aliis diſtincta eſt virtus; quia habet objectum formale diſtinctum, nempe Juris divini læſi reparationem; & quovis tempore mortali peccato inquinatis fuit neceſſaria neceſſitate medii; quia via ordinaria ſine Pœnitentia, vel formali, ſi de peccato cogitet, vel ſaltem virtuali in charitate perfecta incluſa, ſi de peccato non cogitet, non fit illius remiſſio; & neceſſitate præcepti obligantis per ſe in probabili mortis periculo, & ſæpe in vita; charitate erga nos obligamur ſalutis noſtræ eſſe ſollicitos; & de facto ex præcepto Eccleſiæ ſingulis annis; quia virtus pœnitentiæ eſt diſpoſitio, & quaſi materia Sacramenti Pænitentiæ ſingulis annis præcepti.

Quær. 3. *An etiam detur Sacramentum Pœnitentiæ, & quænam ſit illius neceſſitas, & effectus?*

Dico. Datur quoque verum, ac ſpeciale Pœnitentiæ Sacramentum a Baptiſmo, ac Baptiſmi memoria diſtinctum; qnia ita definivit Concilium Trid. *Seſſ.* 14. *Can.* 1. *ac Can.* 2. & graviter lapſis poſt Baptiſmum abſolute neceſſarium in re, vel in voto; quia ita declarat idem Concilium Trid. *Seſſ.* 14. *cap.* 2. in quo abſolutio ſacramentalis peccata vere, ac proprie dimittit, & non tantum declarat remiſſa: quia abſolutio, & verba Chriſti veram remiſſionem, & non ſolum veniæ declarationem indicant, ut definivit Concilium Trid. *Seſſ.* 14. *Can.* 9. Nullumque eſt in hac vita crimen vere pœnitenti irremiſſibile; quia Chriſtus nullam facit exceptionem.

Quær. 4. *Quænam ſit materia, & forma Sacramenti Pœnitentiæ?*

Dico. Materia remota Sacramenti Pœnitentiæ ſunt peccata poſt Baptiſmum commiſſa; ſive ea ſint mortalia, nondum confeſſa, quæ ſunt materia neceſſaria; quia neceſſario in confeſſione manifeſtari debent; ſive venialia, & mortalia jam abſoluta, quæ ſunt materia libera, & ſufficiens; quia non neceſſario in confeſſione ſunt declaranda, ſufficiunt tamen pro ſacramentali abſolutione. Materia proxima ſunt actus pœnitentis; videlicet contritio, confeſſio, & ſatisfactio; quia ita indicare videtur Concilium

Flor.

Flor. ac Trid. *Seff.* 14. *Can.* 4. & forma funt verba abfolutionis; funtque partes illius effentiales, excepta fatisfactione, quæ licet in voto fit effentialis, actualis tamen eft tantum pars integrans; quia fine illa haberi poteft Sacramentum.

Hinc: peccatum originale non eft materia remota Sacramenti Pœnitentiæ, nec imperfectiones, quæ funt contra confilium, ut non obtemperare fideliter divinis infpirationibus, nonnullas mortificationes ad perfectionem conducentes negligere, afferre fufficientem exiguam tamen præparationem ad Sacramenta, commoditates in victu, & veftitu optare, incurium effe in fuis rebus; nifi in certis circumftantiis fimul fint venialia, unde pro majori fecuritate aliud certum addendum eft peccatum pro materia abfolutionis.

Quær. 5. *Quibufnam verbis forma Sacramenti pœnitentiæ exprimatur?*

Dico. Forma Sacramenti Pœnitentiæ effentialiter debet exprimi verbis humana voce prolatis, quia ita declarat Concilium Flor. & Trid. *Seff.* 14. *cap.* 3. & ex inftitutione Chrifti effentialiter debet effe indicativa, nec fufficit deprecatoria, vel folum declaratoria; quia eft inftar actus judicialis, ut ait Concilium Trid. *Seff.* 14. *cap.* 6. nec valet conditionata de futuro; quia illius effectus non poteft fufpendi; & quamvis conditionata de præfenti fit valida, non tamen eft licita fine rationabili caufa, qualis eft fi Minifter dubitet, 1. an abfolverit. 2. An materia allata fit fufficiens. 3. An pœnitens habeat ufum rationis, *P. Gerv.* forma de neceffitate gravis præcepti conftat his verbis: *abfolvo te a peccatis tuis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti;* quia ita habet ufus Ecclefiæ vim Legis habens, & fub veniali: *Amen*; de neceffitate vero Sacramenti folum confiftit in his verbis: *Abfolvo te*; quia fufficienter exprimunt Miniftrum, fubjectum, ac effectum, quem producunt; verba tamen antecedentia, & fubfequentia in Rituali Romano Pauli V. præfcripta, quamvis fine omni peccato poffent omitti; quia Concilium Trid. *Seff.* 14. *cap.* 3. tantum ait, illa verba laudabiliter adjungi, fine caufa tamen non funt intermittenda, *P. Gerv.*

Hinc 1. Juxta Rituale Romanum, impofita Pœnitentia, Sacerdos manibus junctis ait: *Mifereatur tui, &c.* deinde manu dextra verfus pœnitentem elevata, & finiftra pectus tan-

tangens dicit: *Indulgentiam, absolutionem, &c.* deinde *Dominus noster Jesus Christus te absolvat, & ego auctoritate illius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis* (*suspensionis*, si sit Clericus) *& interdicti in quantum possum, & tu indiges; deinde ego te absolvo a peccatis tuis* (formando Crucem) *in nomine ✠ Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, amen. Passio Domini nostri Jesu Christi, merita B. V. Mariæ, & omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali patienter sustinueris, sint tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ, amen; ita Rituale Rom. Paul. V.* urgente necessitate, ut in articulo mortis, sufficit: *Ego te absolvo ab omnibus censuris, & peccatis tuis in nomine Patris, &c. ibid.* quando pœnitens vero accedit ad confessionem, dicit Confessarius: *Dominus sit in corde tuo, & in labiis tuis, ut bene & integre confitearis omnia peccata tua, in nomine Patris ✠ & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Rit. Argent.*

Hinc 2. Invalide absolvit dans absolutionem sola mente, verba essentialia absolutionis cogitando; vel absenti per scripturam, vel internuncium, *Clem. VII. in damnatione propositionis contrariæ;* vel adhibens verba non idem significantia, vel solum declaratoria, ut, *declaro te absolutum;* vel obsecratoria, ut: *obsecro, ut Deus remittat peccata tua:* vel *misereatur tui omnipotens Deus, &c.* vel *indulgentiam, & absolutionem, &c.* absolutio tamen ab excommunicatione potest dari quibuslibet verbis, imo nutibus, signis; scriptura; quia aliquando datur per modum concessionis, *Thom. ex Charm.* 2. Graviter peccat adhibens alia verba, quamvis idem significantia, ut: *remitto tibi peccata tua;* vel *impendo tibi Sacramentum pœnitentiæ, jubeo te absolvi, absolvaris a peccatis tuis, Hugo, & alii.* 3. Omittens verba *a peccatis tuis, &c.* solum vero venialiter peccat omittens *Amen*, vel tuis, *P. Gerv.* vel in lingua latina, *ego;* *quia absolvo* personam satis clare indicat. 4. Graviter peccat non prius dicens: *te absolvo ab omni vinculo excommunicationis*, si vere sit excommunicatus. 5. Nec venialiter peccat omittens verba antecedentia, & subsequentia absolutionem in necessitate, quando est concursus populi, vel periculum mortis, vel alia causa rationabilis accelerandi; vel dicens: *Passio Domini nostri Jesu, &c.* exeunte jam pœnitente ex Confessionali, etiam sine necessitate, *P. Gerv.*

QUÆ-

QUÆSTIO II.

DE CONTRITIONE.

Quær. 1. *Quid, & quotuplex sit Contritio, Timor, & Amor?*

Resp. 1. Contritio generice sumpta est animi dolor, ac detestatio de peccato, ut est offensa Dei, cum proposito non peccandi de cætero, cum voto confitendi, & satisfaciendi; & duplex est, perfecta, & imperfecta. Contritio perfecta est animi dolor, & detestatio super omne detestabile, de peccato commisso, ut est offensa Dei summe, & propter se dilecti, cum proposito non peccandi de cætero. Contritio vero imperfecta, seu attritio est dolor de peccato per motiva supernaturalia inferiora dilectione Dei perfecta, ut ex metu gehennæ, & pœnarum etiam temporalium, sed ut a Deo infligendarum, quia ut sic simul dolet de peccato, ut est offensa Dei, a quo punitur; vel ex turpitudine peccati, quatenus est offensa Dei, cum amore aliquo initiali in utroque casu, non quidem perfectæ charitatis, sed spei, quo quis Deum tanquam fontem totius justitiæ diligere incipit.

2. Timor alius est mundanus, qui est fuga mali temporalis per peccatum; alius servilis, qui est fuga peccati, ut pœnæ a Deo infligendæ, causativi, & est duplex; nempe simpliciter servilis, & serviliter servilis, sive cum servilitate. Timor simpliciter servilis est fuga peccati, ut pœnæ per fidem apprehensæ causativi, sine affectu illud committendi, si pœna abesset. Timor serviliter servilis, est fuga peccati, ut pœnæ causativi, cum affectu illud committendi, si pœna abesset. Timor alius est initialis, quo quis initio conversionis fugit peccatum, quatenus est offensa Dei, & pœnæ inductivum. Alius filialis, quo quis fugit peccatum, quatenus est offensa Dei propter se super omnia dilecti.

3. Amor alius est affectivus, & inefficax, qui sistit in solo affectu inefficaci, & complacentia de summa Dei bonitate. Alius effectivus, & efficax, seu obedientialis, qui simul includit voluntatem efficacem adimplendi Dei vo-

lun-

luntatem, & omnia ipsius mandata. Alius est amor concupiscentiæ, seu spei, quo Deus super omnia diligitur, ut nobis bonus, beatitudo, ac finis noster ultimus. Alius amicitiæ, seu perfectæ charitatis, quo Deus super omnia diligitur propter se, prout in se summe bonus est; & hic adhuc a quibusdam dividitur in amorem simplicis benevolentiæ, quo Deus amatur; ut est in se bonus, nondum ut amicus, & ut nos redamans; & benevolentiæ amicabilis, quo Deus amatur, ut in se summe bonus, amicus, & nos mutuo redamans, & se communicans per gratiam, & gloriam jure in hac vita, & re in altera. Alius est intensive summus, quo Deus summa ac ferventissima inclinationis tendentia amatur. Alius appretiative summus, quo Deus super omnia amatur, aut facta comparatione, omnibus præfertur.

Quær. 2. Quot conditiones Contritio habere debeat?

Dico. Contritio in genere, ut sit materia Sacramenti Pœnitentiæ sufficiens, septem habere debet conditiones; videlicet 1. debet esse vera, ac realis, & non solum putativa; quia alias non vere immutat peccatorem. 2. Formalis, & expressa, nec sufficit virtualis in actu charitatis inclusus; quia est pars Sacramenti essentialis, quæ debet adesse formaliter explicite. 3. Debet esse interna, & spiritualis; nec sufficit mere sensibilis; quia debet esse in voluntate. 4. Supernaturalis, tam ratione auxilii gratiæ: quia debet esse impulsus Spiritus Sancti, *Conc. Trid. Sess.* 14. *cap.* 4. quam motivi; ut gehennæ, vel perfectæ charitatis per fidem propositi, ac proinde exper omnis culpæ etiam venialis, actum intrinsece ratione finis, vel motivi afficientis; quia actus sic venialiter intrinsece affectus non potest esse impulsus Spiritus Sancti, nec a gratia productus, 5. Universalis ad omnia mortalia nondum remissa generatim, saltem ratione motivi generalis, se extendens; quia unum sine alio non potest remitti. 6. Summa appretiative, saltem ratione motivi, ut vi illius potius mallet omnia mala subiisse, & omnia bona amisisse, amicitia Dei recepta, quam peccasse: non tamen necessario intensive summa, vel sensibilis; quia appretiative summa sufficienter restituit rationem finis ultimi. 7. Propositum universale, saltem quoad omnia mortalia: efficax, & absolutum non peccandi de cætero, & quidem explicitum, *Tourn. & alii*; estque securius; quia Concilium Florentinum, ac

Tri-

Tridentinum, præter dolorem; propositum expresse requirunt. Ut autem sit Contritio perfecta, insuper requiritur 1. amor Dei super omnia; efficax; saltem virtualis in charitatis perfectæ motivo inclusus; quod est bonitas Dei; *Lug. Suar. & alii*: 2. Ut sit expers omnis culpæ, etiam venialis; actum etiam duntaxat concomitantis; *Suar. Tanner, Gobat., ac alii apud P. Gerv*: quia actus; etiam solum peccato veniali concomitatus non procedit a charitate Dei perfecta; eo enim tempore; quo quis Deum leviter offendit; non perfecte eum amat; ac proinde etiamsi actus peccato veniali concomitanter duntaxat conjunctus possit esse bonus; non tamen est ex amore Dei perfecto: *Vide Tract. de Act. hum. Quæst. 4: quær. 8*: Indicia autem veræ Contritionis sunt 1. fuga occasionis peccati: 2. Frequens de Deo cogitatio: 3. Ardens inquirendi; ac inveniendi Deum; desiderium: 4. Studium bonorum operum. 5. Vindicta peccati: 6. Constantia in observatione mandatorum Dei.

Hinc: non valide absolvitur 1. habens dolorem fictum; licet invincibiliter verum credat; quia licet de novo peccet, non tamen justificatur: 2. Habens solum charitatis actum sine dolore explicito; quia deficit pars essentialis Sacramenti; licet extra Sacramentum justificet: 3. Lacrymis solum, ac fletu veniam petens sine interna voluntatis detestatione peccati; quia est mere sensibilis; ac dolor externus: 4. Dolens tantum ob moralem, vel civilem peccati turpitudinem; vel ob infamiam; quæ, v. g. ex furto, adulterio; &c. oritur; vel quia est contra rationem, vel illativum mali temporalis sine relatione ad Deum; vel parentum offensivum; ac eorum pœnam inductivum: vel ex naturali solum, vel temperamenti inclinatione; quia dolor non est supernaturalis: 5. Dolens solum ex motivo turpitudinis alicujus peccati particularis; v. g. fornicationis; cum alia adhuc confiteatur peccata mortalia; quia non est universalis. 6. Si magis timeat homines; vel amittere bona temporalia; ac vitam; quam offendere Deum; quia non est summus; & super omnia. 7. Si velit abstinere a peccatis, non tamen restituere; vel condonare inimico; vel vitare occasionem proximam; quia propositum non est universale; vel efficax; vel eliciens dolorem; non tamen cogitans de proposito; quia propositum non est explicitum; ac proinde in

omni-

omnibus prædictis casibus confessio est reiteranda. 8. Non tamen requiritur, ut dolor sit sensibilis; nec illius certa temporis mensura; quia potest peccator in instanti a Deo converti; longius tamen tempus a peccatoribus inveteratis, & gravissimis peccatis deditis est adhibendum; nec certus intensionis gradus; nec formalis; & explicita ad omnia mala comparatio; sed sufficit virtualis; dolendo de Deo summo bono; dilecto, & per peccatum offenso; nec debet esse singularis de singulis peccatis in particulari, nec examen; vel explicita, ac distincta peccatorum in particulari cogitatio, nisi per accidens ratione restitutionis; confessionis; vel mediorum; nec debet necessario ante confessionem elici; quamvis consultius sit; sed sufficit ante absolutionem elicitus; quia confessio adhuc moraliter durat; & fit dolorosa per dolorem subsequentem; nec debet immediate ante confessionem elici, modo non sit revocatus formaliter, vel virtualiter per novum peccatum; vel nimis distet à confessione; quia partes debent moraliter in se, vel sua virtute durare, & uniri, ut unum simul morale efficiant judicium; quod fit, si domi doleat, & eat ad Ecclesiam; vel ante quatuor horas, vel etiam vespere, si mane confiteatur; *Bass. Tamb. Lugo*; etiamsi dolor actu non referatur ad confessionem, & sine intentione confessionis fuerit elicitus, *Tamb. Lug. & communior apud Gerv.* quia virtualiter ad illam refertur per propositum in dolore inclusum servandi mandata Dei; ac proinde confitendi, vel postea refertur; debet enim aliquo modo uniri comparti; nec debet necessario renovari, si immediate post absolutionem confiteatur peccatum antea oblitum; quia prior adhuc moraliter perseverat, *Lugo, cum communiori apud P. Gerv.* sed in praxi tene securius, & paulo ante confessionem, & pro qualibet absolutione renova dolorem; quia novum fit Sacramentum; & in re tanti momenti, quod securius est præferendum; nec debet esse universalis, quoad omnia venialia pro valore Sacramenti, bene autem pro omnium remissione vi Sacramenti; nec requiritur, ut pœnitens credat, se non amplius mortaliter peccaturum; *Nav.* sed sufficit, si ita sit affectus, ut nolit, & proponat, cum gratia Dei non amplius peccare.

Quær. 3. *Quomodo Contritio sit necessaria?*

Dico. Contritio generatim sumpta quovis tempore fuit ne-

necessaria, peccatori necessitate medii ad impetrandam peccatorum mortalium veniam, ut indicat Scriptura; & Conc. Trid. *Sess.* 14. *cap.* 4. nec per se sufficit sola virtualis in charitate Dei perfecta inclusa, *Thom. ex Charm.* quia Concilium Trid. *Sess.* 14. *cap.* 4. requirit contra Lutherum ad justificationem impii, praeter novae vitae propositum, veteris etiam odium, nec sine eo videtur posse subsistere perfecta charitas, dum cogitatur de peccato: potest tamen virtualis, ac implicita sufficere per accidens extra Sacramentum non cogitanti de peccato naturali oblivione, vel nimia intentione ad actum charitatis, vel martyrii, *P. Gerv. & alii*; quia sine explicita in non cogitante de peccato potest perfecta esse charitas; requiritur etiam saltem virtualis dolor extra Sacramentum necessitate medii ad remissionem venialium, *S. Thom*, vel saltem virtualis peccatorum commissorum displicentia in actibus aliarum virtutum inclusa, quibus homo ita in Deum, vel res divinas fertur, ut venialia displicerent, si in memoriam venirent, *S. Thom.* Contritio quoque perfecta, vel imperfecta cum confessione est necessaria necessitate Praecepti divini, & Ecclesiastici homini graviter lapso; quia variis in Scripturae locis Poenitentia praecipitur, quae sufficienter pro remissione non fit sine contritione perfecta extra, & saltem imperfecta cum Sacramento, quod obligat per se in probabili vitae, vel perpetuae amentiae periculo, & saepe in vita; quia charitate erga nos, & Deo volente obligamur, esse salutis nostrae sollicitos, & ab Ecclesia praecipitur annua confessio, cujus contritio, vel attritio pars est essentialis; per accidens vero obligat, 1. ratione alterius praecepti obligantis ad statum gratiae; ut pro Sacramentis vivorum suscipiendis, vel administrandis. 2. Quando judicatur necessaria ad gravem tentationem superandam, vel ad grave malum a Republica avertendum: non tenetur tamen peccator statim post mortale, vel quamprimum commode potest, conteri, *S. Thom. & alii*; quia praeceptum Poenitentiae est affirmativum, quod non statim, & pro semper obligat; nec speciale impoenitentiae peccatum committitur, nisi quando per se directe obligat, *P. Gerv. & com. ibid.* quia tunc specialiter censetur impoenitens.

Hinc 1. Non justificatur impius solum eliciens charitatis actum, nullum prioris vitae habens odium, Concilium

lium Trid. *Seff.* 12. *cap.* 4. quia licet charitas operiat multitudinem peccatorum, non videtur tamen esse perfecta, nisi accedente peccatorum displicentia, vel retractione, si illorum recordetur; secus, si nullius sit memor, vel solum venialia habeat; quia tunc sufficit virtualis in charitate perfecta inclusa, *S. Thom.* 2. Non speciale impœnitentiæ peccatum, præter sacrilegium, committit Sacramenta in mortali sine Pœnitentia suscipiens, vel administrans; nec in tentatione defectu contritionis succumbens aliud impœtentiæ, præter id, in quod vi tentationis labitur; nec pro avertendis populi calamitatibus se non reconcilians, aliud committit, præter id, in quo labitur conra charitatem, aut justitiam legalem, non promovendo bonum commune; quia per se non directe, sed solum per accidens in prædictis obligat præceptum Pœnitentiæ. 3. Bene autem peccat peccato impœnitentiæ speciali post mortale non conterens in probabili vitæ, vel insaniæ perpetuæ periculo; vel nunquam pœnitere volens; vel contritionem nimis, & ultra annum differens, *Laym.*, *P. Gerv. & alii*; quia in his præceptum Pœnitentiæ per se obligat, & censetur habere cor impœnitens, quod sibi iram Dei thesaurizat, *Rom.* 2. nec minus, quam præceptum charitatis urget: non tamen peccat peccato impœnitentiæ singulis diebus Dominicis, & Festivis, vel quoties, ac quamprimum peccatum memoriæ occurrit, non conterens; quamvis omnibus tanquam salutare consilium frequens suadenda sit contritio.

Quær. 4. *In quo consistat Contritio perfecta, & quomodo peccatorem justificet?*

Dico. Contritio perfecta essentialiter constituitur, & distinguitur ab imperfecta, seu attritione per proprium motivum amoris Dei super omnia propter se dilecti, & non per certum intensionis gradum, & in quocunque gradu intensionis, cum voto Sacramenti saltem implicite in contritione perfecta incluso justificat extra Sacramentum, non tantum in casu necessitatis, sed semper, & ordinarie; quia quilibet perfectæ charitatis gradus, est perfecta charitas, ac proinde justificat cum contritione, & voto Sacramenti, ut S. Scriptura, SS. Patres, & Concilium Trid. expresse docent, nullam de certo intensionis gradu faciendo mentionem; nec posset dici, in quo gradu requiratur, semperque deberemus esse anxii.

Quær. 5. An Contritio imperfecta, seu Attritio sit bona, laudabilis, ac sufficiens ad Sacramentum dispositio?

Dico. Attritio concepta ex timore simpliciter servili est bona, ac laudabilis; quia illius motivum, nempe metus gehennæ per fidem cognitæ est bonum, & laudabile, prout S. Scriptura, & SS. Patres indicant, nos illo deterrendo a peccatis, & Concilium Trid. expresse definivit *Sess.* 6. *can.* 8. estque supernaturalis, & voluntatem peccandi excludens, ac proinde sufficiens pro Sacramento dispositio, quia juxta Concilium Trid. *Sess.* 14. *cap.* 7. est impulsus Spiritus Sancti, & viam parat ad justitiam in Sacramento: ut tamen sufficiat cum Sacramento, & disponat ad justitiam in eo recipiendam, requiritur aliquis amor initialis, nempe spei; quia juxta Concilium Trid. *Sess.* 6. Ad justificationem requiritur, ut pœnitens Deum justitiæ fontem diligere incipiat, quod fit per amorem spei; quia ut justitiæ fons est nobis bonus, & objectum amoris spei, & si requireretur perfecta charitas, superfluum esset Sacramentum; quia nunquam primam conferret gratiam.

QUÆSTIO III.

DE CONFESSIONE.

Quæritur. 1. Quid sit Confessio, & quot illius conditiones?

Resp. 1. Confesio definitur: sacramentalis accusatio peccatorum suorum post Baptismum commissorum facta Sacerdoti ad eorum veniam virtute clavium obtinendam.

2. Sexdecim vulgo a Theologis assignantur conditiones, vel ad validitatem, vel perfectionem Confessionis requisitæ, his versibus contentæ.

Sit simplex, humilis Confessio, pura, fidelis.
Nec non nuda, frequens, discreta, libens, verecunda
Integra, secreta, & lacrimabilis. accelerata.
Fortis, & accusans, & sit parere parata.

Inter has conditiones integritas, & secretum, seu sigillum potissimum sunt consideranda.

Quær. 2.

Quær. 2. Quotuplex sit integritas Confessionis, & quot illius conditiones?

Resp. Integritas duplex est, materialis, & formalis. Integritas materialis est accusatio omnium omnino peccatorum mortalium, nullo dempto. Integritas formalis est accusatio peccatorum, quæ pœnitens potest, & debet hic, & nunc confiteri. Ad integritatem Confessionis requiritur 1. examen morali diligentia factum. 2. Accusatio peccatorum mortalium quoad speciem, & numerum, ac circumstantiàs speciem mutantes, vel in eadem specie notabiliter aggravantes; quamvis de his non conveniant Auctores.

Quær. 3. Quid sit sigillum Confessionis?

Resp. Secretum, vel sigillum Confessionis est strictissima, & indispensabilis obligatio servandi sub secreto, quæ in Confessione sacramentali fuerunt audita.

Quær. 4. Quando obliget præceptum Confessionis Sacramentalis?

Dico. Confessio omnium peccatorum mortalium post Baptismum commissorum præcepta est Jure divino; quia Christus Apostolos, eorumque Successores Judices instituit, eisque dedit potestatem judiciariam dimittendi, & retinendi peccata, *Joan.* 20. quam prudenter sine prævia per Confessionem notitia exercere nequeunt; & ita de fide definivit Concilium Trid. *Sess.* 14. *can.* 6.estque antiquus, ac perpetuus Confessionis auricularis in Ecclesia usus, ut testantur SS. Patres jam in quinque primis sæculis, S. Clemens, S. Iræneus, Origenes, S. Ambrosius, S. Augustinus; & lapsos in mortale obligat Jure divino per se in articulo mortis, ac sæpius in vita, *Tourn.* & per accidens, quando sumenda est Euchafistia, vel sine illa gravis tentatio vinci nequit; ex præcepto vero ecclesiastico sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ, & privationis sepulturæ ecclesiasticæ per sententiam imponenda, semel in anno juxta Concilium Later. IV. facienda proprio Sacerdoti, id est Parocho; sine exclusione tamen Papæ, ac Episcopi, aliorumque Sacerdotum ab Episcopo delegatorum, vel generaliter & sine exceptione temporis approbatorum, etiam Regularium; quia ita expresse declaravit Clemens X, & alii SS. Pontifices; etiamsi in approbationis instrumento addita sit clausula ordinaria, *de consensu Parochorum*, quæ ex condescensu, non ex necessitate ap-

poni, declaravit Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus anno 1655. ut dicetur infra.

Hinc 1. Graviter peccat, & invalide absolvit Sacerdos a longe, non pœnitentem, sed solum illius domum, in qua est, videns; quia deest Confessio sensibilis; vel dans absolutionem absenti per litteras, *Clem. VIII.* valeret tamen absolutio, si mutuo Confessarius, ac pœnitens se audire possent, v. g. ex cubiculo, etiam ostio clauso, vel si Confessarius pœnitentem a tribunali septem, vel octo passibus jam discessum adhuc videat; quia censetur adhuc sufficienter præsens, *P. Paul. Lug.* 2. Graviter peccat confitens nutibus, vel per nuntium, aut scripto, cum proprio ore confiteri possit, nisi porrigendo scripturam addat, se accusare de contentis in charta, *Lug. Rhod.* præcipue si fiat ex rationabili causa, ut ex nimia verecundia in puella, vel ob difficultatem loquendi in ægroto, *P. Gerv. Gob.* secus si nihil addat, præcipue mala fide; quia est contra praxim communem Ecclesiæ in re gravi, ideoque defectu dispositionis invalide absolvitur, licet per se esset valida, ac licita in necessitate, si alio modo confiteri non posset, ut moribundus, qui dedit signa etiam in absentia Confessarii. 3. Graviter peccat Confessarius confessionem sine examine sufficienti factam advertens, & Pœnitentem non examinans; rudiores tamen non increpandi, sed juvandi sunt; quia Confessarius non solum Judicis, sed etiam Medici vices gerere debet.

Hinc 2. Graviter peccant 1. omnes Confessionem annuam omittentes usum rationis habentes, qui in pueris circa septimum, vel octavum annum, malum puniri, bonum remunerari cognoscentibus, contingere solet: annus vero a tempore Paschali ad alterum est deputandus; quia ita mos invaluit, quem Concilium Trid. tanquam pium retinendum probat. 2. Graviter peccant in peccato mortali sine prævia Confessione prælium, vel periculosam navigationem aggredientes, vel mulieres gravidæ omittentes Confessionem instante primo partu, vel alio, si periclitari soleant; vel imminente captivitate ab hæreticis, vel barbaris, vel amentia perpetua, vel operatione periculosa per Chyrurgum facienda; quia omnes isti censentur in periculo mortis, vel non implendi præceptum tempore præscripto: quamvis a communione essent excusati, ut pueri ante annum duodecimum, vel moribundi ob pericu-

riculum vomitus, vel alio impedimento, etiamsi annuam fecerint, quia tunc præter præceptum annuæ confessionis, præceptum divinum adhuc obligat, nec potest Confessio dispensari; quia est de jure divino; potest tamen differri Confessio Paschalis ex justa causa, *Conc. Later. IV. Can. omnis:* 3. Graviter peccat toties, quoties, non facta Confessione annua, occasionem confitendi scienter quis negligit, vel si præviso impedimento Confessionem non anticipet: confitens tamen prima die hujus anni, & ultima sequentis anni, v. g. die lunæ post Dominicam in Albis hujus anni, & Dominica in Albis secundi anni, satisfacit præcepto annuæ Confessionis, licet duobus annis distet Confessio, *Lug.* sed minus conformiter fini præcepti; unde securius est, ut una non distet ultra annum ab altera; si confitens in Dominica in Albis, & die lunæ sequenti, satisfacit pro duobus annis, præcedenti nimirum, & sequenti; non tamen tenetur eam anticipare ob periculum oblivionis peccati mortalis, *Sylv. Navar. & communior contra Tourn.* quia Concilium Trid. requirit tantum Confessionem peccatorum, quæ post diligens examen memoriæ occurrunt, & fideles non tenentur ad diligentiam extraordinariam, uti est indilata Confessio, alias vix ab uno posset Confessio differri ad annum, a paucis ad medium, vel aliquot menses, nisi statim peccata scribant in charta. 3. Nec tenetur confessus per annum, & tempore Paschali solum venialia, iterum confiteri; si in eodem tempore lapsus sit in mortale, vel si recordetur mortalis sine culpa, ex oblivione, vel justa causa omissi; *Tour.* quia Confessione venialium satisfacit præcepto, si quis non habeat mortalia confitenda, *Rhod. P. Gerv.* quia lex sine differentia Confessionem præcipit, licet, ad venialium non obliget; bene autem, si sua culpa mortale omiserit; quia tunc Confessio fuisset sacrilega, qua non impletur præceptum, *Alex. VII.* in Paschate tamen, vel in articulo mortis post diligens examen non reperiens nisi venialia, etsi non per se absolute teneatur confiteri, tenetur tamen per accidens ratione scandali, ad vitandum præsumptionis peccatum, vel ne seipsum decipiat, putando venialia, quæ forsan sunt mortalia, ac se tempore Paschali saltem Sacerdoti præsentare, & se nullius mortalis conscium esse, testari, *S. Thom.* nec tenetur pluribus annis non confessus tot facere postea Con-

fessiones, quot omisit; quia obligationes annorum praecedentium in hac hujus anni simul circa idem praeceptum concurrunt, eademque Confessione omnibus satisfacit; in praxi tamen tutius est, ut qui una Confessione satisfecit pro annis elapsis, alia adhuc satisfaciat pro anno currente, praecipue si de novo mortaliter peccaverit, *Billuart.*

Quær. 5. Quanam pertineant ad integritatem Confessionis?

Dico. Ad integritatem Confessionis pertinent non solum peccatorum numerus, species, & circumstantiæ speciem mutantes, ut definivit Concilium Trid. *Sess.* 14. *cap.* 7. sed etiam in eadem specie notabiliter aggravantes, debenteque in Confessione declarari, & præcipue in certis peccatis, ut in furto, & quando propter illas notabiliter diversum judicium circa pœnitentiam, & media esset ferendum; quia rationes a Concilio Trid. pro declaratione circumstantiarum speciem mutantium allegatæ etiam militant pro notabiliter aggravantibus; cum sine illis peccata non integre innotescant Judici, ut de gravitate, & pœna, ut opportet, judicare possit, & quia sæpe malitiam magis augent, quam speciem mutantes.

Hinc 1. Qui uno actu plures occidit, veneno fontem inficiendo, vel integrum pagum combussit, toti societati, vel familiæ detraxit, tenetur dicere numerum personarum, si de distincto cogitaverit; quia tot sunt numero distincta peccata; secus si plures confuso cogitaverit; quia tunc de pluribus confuse se accusare dicendo, se occidisse, vel combussisse totum pagum, vel detraxisse toti familiæ, societati, &c. 2. Accusans, se furtum grave commisisse, & restituisse, non satis se accusat, si furtum fuerit, v. g. centum aureorum; bene autem si esset unius, vel alterius taleri; quia Confessarius notabiliter aliter judicaret, & majorem pœnitentiam imponeret furto 100. aureorum, quam unius, vel alterius taleri; sic accusans, se decies perjurasse, non addendo ex longæva consuetudine voluntaria, non recte se accusavit; quia ob hanc circumstantiam aggravantem notabiliter efficaciora media adhiberet.

Quær. 6. An peccata dubia etiam pertineant ad integritatem Confessionis, & an mentiri in Confessione semper sit mortale?

Dico. Non minus ad integritatem Confessionis pertinent peccata dubia, quæ ut dubia declarari debent, sive dubium

bium sit de substantia actus, an illum commiserit; sive an sit mortale; sive an peccatum sit confessus, modo dubium nitatur aliqua ratione; quia peccata, de quibus tenemur conteri, & quae sunt in conscientia, debent declarari, prout sunt in conscientia, & ita docet S. Thomas cum aliis, & communis praxis Ecclesiae, ac sensus fidelium, nisi esset scrupulosus, vel longum tempus intercesserit, post quod moraliter impossibile esset, omnium recordari, vel si dubium esset negativum, nulli, vel levi, ac insufficienti rationi innixum; quia tunc esset irrationabile, & ut scrupulus deponendum; imo quodcunque peccatum mortale, ut dubium confessum, postea ut certum cognitum, debet quis ut tale iterum confiteri, sive illud in genere, sive in particulari, sive numerum notabiliter minorem dixerit; quia notabiliter aliter est in conscientia, *Lug. P. Cerv.* non vero, si majorem, vel ut certum declaraverit, quod postea dubium apparet; quia absoluto majori, vel certo, etiam minus in eo inclusum, & incertum censetur absolutum: mentiri autem circa materiam Confessionis necessariam est peccatum grave; quia in re gravi decipit Confessarium, irritum quoque facit Sacramentum, & est leve in materia non necessaria, ut circa peccata venialia, vel mortalia confessa; nisi venialia esset pro materia Sacramenti, vel notitia de mortali confesso esset necessaria Confessario pro cognitione dispositionis, & status poenitentis.

Hinc 1. Graviter peccat sciens numerum certum, puta sexies se peccasse, si addat circiter, vel plus minusve; quia sextum peccatum, quod est certum, declarat, ut dubium, & aliter, ac est in conscientia, vel si dicat, sexies, vel septies; quia superaddit dubium, quod non est in coscientia, ac proinde saltem mentitur in re gravi, *Billuart*; nisi eum excuset simplicitas, vel inadvertentia; & in Confessione generali debet addi, peccatum non fuisse confessum, vel ab ultima Confessione fuisse confessum, vel ab ultima Confessione fuisse commissum; quia notabiliter aliud judicium fertur de peccatis jam confessis, quam non confessis. 2. Qui se accusavit, se alia adhuc commisisse mortalia, nescire vero speciem, & numerum, postea illa cognoscens, tenetur de novo speciem, & numerum eorum aperire in Confessionali; sic qui se accusavit, se habuisse turpem cogitationem, sed dubita-

re, an consenserit; se notabiliter bibisse, nescire tamen, an fuerit ebrius, juxta tutiorem in praxi debet, ut certa illa denuo confiteri, si se consensisse, vel ebrium fuisse, postea agnoscat, *Lug. P. Gerv. Gobat.* quia notabiliter alia sunt in conscientia; quamvis opposita opinio non minus sit speculative probabilis juxta istos Auctores mox citatos, quia Confessarius jam agnovit peccati speciem, & numerum, & forte consensisse, vel ebrium fuisse, eumque in quantum indiget, absolvit. Sic qui se accusavit, se circiter decies perjurasse, non tenetur repetere, licet duodecies contigisse, postea agnoscat; sic qui declaravit, se centies circiter blasphemasse, sufficienter se accusasse censetur, quamvis centies, & decies id fecerit; secus, si centies, & vigesies blasphemaverit, *P. Gerv.* quia To *circiter* numerum parvum, non vero notabiliter majorem indicat, prout duo respectu decem, & decem respectu centum censeri possunt; non vero viginti, quod per prudens judicium a majori, & minori numero dijudicandum est, *Lugo, Vasq. apud P. Gerv.* 3. Graviter peccat peccato contra veracitatem, & alio peccato contra Religionem per Sacrilegium, negans in Confessione mortale, quod fecit, vel affirmans, quod non fecit, vel majorem numerum, vel dubium pro certo, vel certum pro dubio, vel ita pallians vel proferens, ut a Confessario non intelligatur, ut mortale; quia gravem Sacramento facit injuriam, nisi aliquando ignorantia, & bona fides, vel scrupulositas excuset simplices existimantes, securius esse, majorem dicere numerum similiter confitens unum numero mortale pro alio, v. g. occisionem Petri, pro occisione Pauli, vel deflorationem Bertæ pro defloratione Catharinæ, *Lugo, Tamb. Vasquez. & alii*; quia licet non teneatur explicare distincte individuationem, non potest tamen unam, quam non commisit supponere pro alia, quam fecit; nisi nomen hominis occisi duntaxat celare voluisset sic valida est Confessio se accusantis se occidisse hominem, qui vocatur Petrus, licet vocetur Paulus; quia error non cadit in substantiam actus, nec est mendacium in re gravi: invalida tamen esset dicentis, se occidisse hominem, quem occidit Paulus, quamvis etiam ipse alium occiderit; quia error est circa substantiam actus.

Quær. 7. An aliquando liceat manifestare in Confessione complicem, & personam, quæ fuit objectum peccati?

Dico.

Dico. Pœnitens tenetur sub mortali, & onere restitutionis famæ, occultare complicem, quocum peccavit, vel personam, quæ fuit objectum peccati, circa quod peccavit, si detrimentum famæ inde patiatur, quando suum peccatum, & circumstantias necessarias potest explicare sine complicis, vel objecti sui peccati manifestatione; vel alium commode adire, vel exspectare Confessarium, qui non novit complicem, vel personam, quæ fuit objectum peccati, *ita communis;* quia non licet diffamare proximum sine legitima causa; si tamen absque manifestatione complicis, vel objecti peccati, non possit peccati proprii speciem, vel circumstantias necessarias declarare; potest, & tenetur pro integritate Confessionis non solum complicem, sed etiam objectum peccati declarare, modo urgeat præceptum Confessionis, & sine gravi incommodo non possit alium adire, vel expectare Confessarium, cui complex sit ignotus, *S. Thom. P. Gerv. & communior;* quia complex sciens integritatis Confessionis obligationem, peccando amisit jus famæ apud Confessarium, & pro persona, quæ fuit objectum peccati adest ratio sufficiens manifestandi crimen Confessario, nempe integritas Confessionis; cum hoc etiam in Judicio civili practicetur; strictius tamen in hoc casu alius Confessarius inquirendus est; quia non ut complex interpretative sui manifestationi consentire censetur; etiam aliquando licet pro consilio necessario, vel remedio pœnitentis, ut liberetur ab importunis sollicitationibus, & occasione peccandi, manifestare complicem in, vel extra Confessionem, vel pro præcipuo complicis bono, ut corrigatur, *Tourn.* si sit periculum relapsus; quia ob hos fines licet extra confessionem revelare hero furta domestici, Patri meretricium filiæ, Superiori peccatum inferioris; caute tamen, ne, 1. sigillum Confessionis veniat in suspicionem. Ne ex vindictæ, vel invidiæ stimulis viros probos diffamandi occasio foveatur, *Tourn.* complicem vero inquirere nefas videtur, a detractione vix excusabile, *S. Bonav.* & Concilium Coloniense graviter id prohibuit; quia Confessio est instituta pro correctione pœnitentis, non complicis; ob specialem tamen abominationem sollicitantis in, vel ratione confessionis illum pœnitens sub negatione absolutionis declarare tenetur Episcopo, ubi Bulla Gregor. XV. & Benedict. IV. usu sunt receptæ.

Hinc

Hinc 1. Graviter peccat re habita cum persona sacra illius Religionem, vel statum clericalem, v. g. talis Ecclesiæ collegiatæ, in Confessione manifestans, *P. Paul. Lugd.* quia diffamatio redundat in Statum, & sufficit, si dicat, cum persona sacra, vel religiosa peccasse. 2. Qui cum sorore consentiente, vel etiam totis viribus renitente peccavit, tenetur in utroque declarare circumstantiam personæ, nempe sororis; quia alias non exprimitur incestus, & confessio non est integra; sic qui matrem viduam ex fornicatione gravidam, quam Confessarius noscit innuptam, graviter percussit, tenetur manifestare circumstantiam graviditatis, licet adhuc sit occulta, si percutiendo abortum intenderit, vel procuraverit, *P. Thom. ex Charm.* quia, licet illa sit inculpabilis, alio modo hoc peccatum declarare nequit, modo in utroque casu non possit haberi alius Confessarius; secus secluso abortus periculo. 3. Conjugati peccata inter se esse commissa notabili luxuriæ excessu declarare possunt, & debent; quia cum aliis esset simul adulterii species; sic sponsus potest manifestare Confessario, cum sponsa peccasse, licet cum aliis non esset peccatum specie distinctum; quia utrique est gratius Confessarium scire, inter se ipsos, quam cum aliis peccatum fuisse perpetratum, & ubi est casus reservatus, omnino declarandum est, modo in prædictis sine notabili incommodo alius adiri, vel expectari non possit Confessarius, quod semper supponitur; non tamen tenetur Confessionem differre cum jactura Communionis Paschalis, vel magnæ indulgentiæ ut Jubilæi, nec si per duos, vel tres menses manere deberet in mortali nec directe, nec indirecte remisso, *Lug. Tamb. apud P. Gerv.* quia, cum nesciamus, quid erit in Crastino, ut dicit S. Jacobus, æternæ damnationis periculo esset expositus; nec peccati reum agnoscit Tamburinus, ac P. Gerv. eum, qui ob solam consolationem spiritualem, quam sentit apud aliquem Confessarium, nollet alium quærere, vel expectare; quia injuriam sibi factam ob consolationem uni, aut alteri taciturno manifestare licet, & complex peccando jus famæ apud Confessarium amisisse, & in illius manifestationem in Confessione interpretative consensisse videtur, quod tamen in praxi dissuadendum, præcipue quoad objectum peccati ob solam consolationem, non tamen ad restitutionem famæ compellendus; quia ordinarie est morali-

raliter impossibilis, & vix aliud Confessario sine mendacio suaderi potest.

Quær. 8. *Quando infirmi sensibus destituti sint absolvendi?*

Dico. Infirmus subito vi morbi obmutescens, vel omnium sensuum usu destitutus potest, ac debet absolute absque conditione absolvi, si coram Sacerdote signum probabile doloris, vel antea dederit saltem coram uno, & de re testimonium ferente, *Conc. Carth. IV. Rit. Rom. Paul. V.* quia dolor probabilis, & Confessio generica, ac confusa per aliqua signa indicata in hoc casu necessitatis pro integritate Confessionis sufficit juxta Christi voluntatem per praxim generalem Ecclesiæ manifestatam; qui vero signum duntaxat dubium dederit, quale etiam censeri poterit vita christiana antea peracta, sub conditione absolvendus est; quia vita non solum ipsa christiana est pœnitentiæ professio, sed etiam signum probabilius, & certius desiderii Confessionis, & doloris per diem externè per varia opera christiana, ut aspersione Aquæ benedictæ, formatione Crucis, auditione Missæ, examine vespertino, &c. manifestati, quam alia signa æquivoca, & dubia, ob quæ absolutio sub conditione juxta communem Doctorum opinionem dari debet, deinde conditione superaddita vitatur periculum sacrilegii, ac irreverentiæ Sacramenti, & consulitur saluti æternæ moribundi; non ita dijudicandum de eo, qui non christiane vixit, ut hæreticus, vel concubinarius, &c. quia istorum voluntas in malo obfirmata non præsumitur mutata, nullo dato signo nec dubio.

Hinc 1. Moribundus usu linguæ destitutus dans signum doloris, tundendo pectus, suspirando, oculos ad cœlum levando, stringendo manus, respiciendo aliquam piam imaginem, &c. præcipue, si ad interrogationem de dolore fiant in præsentia Confessarii, vel in absentia saltem uno de visu testante, absolvi potest, ac debet absolute; quia sufficit in hac necessitate signum probabile doloris, & Confessionis tacitæ; si vero signa sint dubia, an non forte vehementia dolorem ea exhibuerit, vel materialiter fuerint facta, sub conditione absolvendus est. 2. Moribundus omnium sensuum usu destitutus, si christiane vixerit, præcipue si preces matutinas, & vespertinas persolverit, *Pater noster* oraverit, examen vespertinum, etiam præcedenti die fecerit, Missam audierit, &c. potest, & debet absolvi conditionate; quia probabiliter dolor etiam præceden-

dentis diei, & expresse non ordinatus ad Confessionem sufficit, ut supra dictum est, & vita christiana, ac similes actus sunt confessio implicita, & doloris signa saltem dubia, & alia adhuc dedisse præsumitur: non vero hæretico, concubinario, usurario, vel in flagranti crimine, ut in duello, blasphemia, ebrietate mortali sensibus destituto; quia in his dispositio ad Sacramentum præsumi nequit.

Quær. 9. *Quanam sint causa a materiali Confessionis integritate excusantes?*

Dico. Duæ sunt causæ a materiali Confessionis integritate excusantes, videlicet, 1. impotentia physica, quæ nullo conatu potest superari, ut est oblivio naturalis, & ignorantia peccati invincibilis; quia ad impossibile nemo tenetur. 2. Impotentia moralis, quæ est magna difficultas Confessionis, sive ex parte confessarii, sive ex parte pœnitentis, uti periculum gravis damni, sive temporalis, sive spiritualis Confessioni extrinseci sibi, vel Confessario, vel alteri ex confessione peccati probabiliter imminentis; quia præceptum positivum, uti est Confessionis, non obligat cum tanto incommodo, eique præceptum charitatis prævalet.

Hinc 1. *Impotentia physica*, ab integritate Confessionis excusatur pœnitens, 1. peccati immemor, vel illud ignorans inculpabiliter. 2. Mutus, & surdus, qui nec scriptura, nec gestu, vel alio modo sua peccata manifestare potest; tenetur tamen scriptura, si scribere possit; quia periculum revelationis tollitur combustione chartæ; non vero tenetur quis scribere Confessionem ob periculum oblivionis; quia solum tenemur confiteri, quæ prævio examine occurrunt memoriæ, & quia est modus extraordinarius, quem nemo tenetur adhibere. 3. Milites, & navigantes imminente bello, vel naufragio. 4. Moribundi, vel instante alio mortis periculo pœnitenti, vel Confessario probabiliter non manente tempore sufficiente pro integra omnium peccatorum Confessione. 5. Ignorans idioma Confessarii; quia æquiparatur muto, ac surdo; nec tenetur quis confiteri per interpretem; quia Jus divinum, & Concilium Lateranense, ac Tridentinum non obligant, nisi secrete, & soli Sacerdoti sua peccata confiteri; excepto articulo, vel probabili mortis periculo, in quo aliqua venialia, & mortalia in genere confiteri debet; quia

in

in tanto periculo salutis videtur obligari lege charitatis erga se, ne se periculo æternæ damnationis exponat, *Coninck*, & *alii apud Bass.* imo suadendum, ut omnia confiteatur, *P. Gerv.* quia interpres etiam ad sigillum tenetur, præcipue si interpres sit Sacerdos, quamvis non approbatus.

2. *Impotentia morali* excusantur 1. Sacerdos, si sua peccata sine fractione sigilli confiteri nequeat. 2. Pœnitens, si sibi, vel Confessario, vel cuilibet alteri inde grave immineat periculum gravis morbi, pestilentiæ, carceris perpetui, membrorum mutilationis, gravis infamiæ, ex revelatione Confessionis, vel si non possit confiteri, nisi alio audiente, excepto tamen quoad hoc mortis articulo, *P. Gerv.* quia tunc tenetur confiteri saltem aliqua venialia, & mortalia in genere. 3. Si pœnitens timeat grave odium sui, vel proximi, vel malæ tractationis, persecutionis a Confessario, præcipue, si pœnitens, vel alius ab eo dependeat, vel ei cohabitet. 4. Si nimia timeatur fatigatio ægroti, nec scrupulose cum istis agendum, differendo absolutionem, quamvis in diem adhuc sequentem supervivere possent, *P. Gerv.* 5. Si sit periculum sollicitationis a Confessario ad turpia. 6. Si timeatur periculum relapsus pœnitentis, vel Confessarii ex longiore examine circa turpia ex fragilitate nota expertum; quia tunc expedit leviter se, vel pœnitentem examinare cum periculo oblivionis nonnullorum, debetque se Confessarius caute in examinando in hac materia lubrica gerere, & non ita stricte, ut in aliis materiis, pœnitentem examinare tenetur. 7. Si pœnitens sit scrupulosus; modo in omnibus prædictis 1. non adsit alius Confessarius, & urgeat præceptum Confessionis, vel necessitas celebrandi, vel communicandi ad evitandum scandalum, vel gravem infamiam, & non exspectari possit alius Confessarius; non tamen tenetur per longum tempus exspectare alium cum suæ salutis jactura, *P. Gerv.* 2. ut non solum sit dubium, vel levis suspicio mali; quia possessio stat pro præcepto, quod est certum. 3 Ut malum sit extrinsecum Confessioni, & non solum timeatur confusio pœnitentis, verecundia, vel jactura famæ, ac bonæ opinionis apud Confessarium; quia hæc sunt intrinseca Confessioni, iisque non obstantibus Confessio a Christo præcepta est. 4. Ut non plus reticeatur, quam necessarium est ad evitandum periculum, vel da-

damnum; sic qui timet solum ex incestu, se saltem accusare tenetur de fornicatione. 5. Ut peccata inculpabiliter omissa cessante causa excusante in sequenti Confessione manifestentur, *Alex. VII. in damn. propos.* 11. & si culpabiliter fuerint omissa, præter sacrilegium commissum tota repetenda est Confessio, & subsequentes, nisi sacrilegii commissi inculpabiliter immemor, bona fide in iis processerit: non tamen ab integritate Confessionis excusat magnus in solemnitate concursus populi, etiamsi maxima pars Confessione esset privanda, *Innoc. XI. in damnatione propositionis* 59. bene autem instante bello, naufragio, incendio vitæ periculoso; nec excusat casuum reservatio, sed urgente præcepto Confessionis, vel necessitate celebrandi, aut communicandi, videtur quis obligari reservata confiteri non habenti a reservatis; quia ab illis saltem indirecte absolvitur, & ea in sequenti Confessione habenti potestatem iterum debet pro absolutione directa aperire; *P. Gerv. cum communi; vid infra Q. 5. quær. 11. Hinc 2. num.* 7. nec auditis quibusdam peccatis deficiens animo; vel non satis intelligens idioma potest absolvere ab auditis, & quoad alia peccata eum ad alium mittere, *P. Gerv. cum communi*; nec potest Superior solum absolvere reservata, & inferior alia peccata; quia non est, ut supponitur, necessitas dimidiationis urgens; nec sufficit pro absolutione Confessio peccatorum in genere extra mortis periculum, v. g. dicendo peccavi graviter, vel peccavi contra Justitiam, vel consensi malæ cogitationi; sed, si non habeat alia peccata secundum speciem, & numerum confitenda, debet saltem veniale in specie determinatum supperaddi pro materia certa absolutionis; quia alias Sacramentum exponeretur periculo nullitatis; potest tamen saltem per se confiteri uni mortalia, & alteri venialia; non vero vicissim venialia prius uni, & mortalia postea alteri; quia prima non esset formaliter integra; nec prius mortalia uni, & venialia Confessario ordinario, si inde libertatem peccandi quæreret.

Quær. 10. Quænam sit Sigilli sacramentalis obligatio?

Dico. Datur Sigilli sacramentalis indispensabilis obligatio, nullo in casu, nec quidem ob periculum vitæ, Reipublicæ, ac Regni violanda, *Tourn. & alii*; quia est contra Jus naturale prohibens diffamare proximum, & violare fidem de secreto tacite a Confessario datam; contra Jus divi-

vi-

vinum Confessionem secretam instituens; contra naturam Sacramenti tribuens securitatem secreti, quo non servato nullus forte ad illam confugeret; contra præceptum Ecclesiæ, *Cap. omnis utriusque sexus*, prohibens peccatorum in, vel occasione Confessionem auditorum revelationem, obligans non solum Sacerdotem, sed omnes, qui ex Confessione sacramentali immediate, vel mediate, licite; vel illicite, verbis, vel signis noverunt, etiam minima, quæ Confessionem, vel levissime odiosam reddere possunt; quia non datur parvitas materiæ, in quantum illius transgressio est sacrilegium contra Religionem, & reverentiam Sacramenti, quamvis prout est læsio Justitiæ veniale in materia levi esse possit. Potest tamen expresse, ac libere pœnitente consentiente ejus secretum revelari; sed in praxi parce, & multa cum prudentia, & pro bono solum pœnitentis, & sumpto in re magni momenti illius in scriptis consensu pro majori Confessarii securitate: quia, cum possit per se, potest etiam illud per Confessarium revelare; non tamen sufficit implicita, dubia, interpretativa, aut præsumpta pœnitentis licentia: & minus vi, dolo, precibus importunis, vel metu reverentiali obtenta; quia est res pœnitenti odiosa; licet etiam uti notitia ex sola Confessione sacramentali hausta, si nullum directæ, vel indirectæ revelationis subsit periculum, nec ullum pœnitenti, vel alteri gravamen possit sequi; quia non obest Sacramento, nec pœnitenti, non autem licitum est illa uti cum periculo directæ, vel indirectæ fractioni sigilli, vel pœnitentis, aut alterius gravamine; quia inde Confessio redderetur odiosa, ac formidabilis, *S. Congr. inquis.* 1682. 8. *Novemb.* & Superioribus expresse prohibet Clemens VIII. uti notitia Confessionis subditorum ad exteriorem gubernationem: non tamen tenetur pœnitens ad sigillum sacramentale; quia in ipsius favorem est institutum; bene autem ad naturale in iis, quæ sunt in damnum Confessarii; vel alterius, vel contra rationabilem ejus voluntatem, *Thom. ex Charm. & alii*; pœnæ frangentis sigillum sacramentale, sunt depositio a sacerdotali Officio, & in arctum Monasterium inclusio per Judicis sententiam, ut patet ex cap. *omnis utriusque*; sed de facto sunt arbitrariæ.

Hinc 1. Frangens sigillum triplex committit peccatum, vide-

videlicet, injustæ diffamationis mortale, vel veniale pro gravitate materiæ; infidelitatis ratione secreti violati etiam grave, vel leve pro ratione gravitatis materiæ; & sacrilegii contra reverentiam Sacramenti semper mortale; quia non datur materiæ parvitas, & revelatio tantum venialis Confessionem graviter redderet odiosam; etiam revelans post mortem pœnitentis peccatum in, vel occasione Confessionis auditum, vel etiam Confessarius fictus, vel interpres, vel Superior, a quo fuit petita licentia absolvendi a reservatis per alium, Doctor consultus a Confessario, non vero consultus a pænitente, licet in ordine ad Confessionem faciendam petiisset consilium; tenetur tamen ad naturale, *Bill.* quia consultatio illius non est Confessio inchoata, nec consulti notitia procedit ex Confessione facta, nec consulens cogitat obligare ad sigillum sacramentale, sed duntaxat naturale. 2. Contra sigillum sacramentale graviter peccat Confessioni vicinus, etiam inculpabiliter aliquid audiens, vel ex vultu, aut gestu pœnitentis, vel Sacerdotis aliquid percipiens, vel Confessionem sctiptam inveniens, ac legens, vel legi audiens, & aliis revelans; quia notitia provenit a Confessione Sacramenti immediate, vel mediate; non vero committeret sacrilegium Confessarius fictus, si pœnitens sciverit esse laicum, licet per ignorantiam Confessionem validam crediderit, *Lug.* nec si Confessio facta fuerit animo ficto, vel ex joco, vel animo trahendi Confessarium in peccatum, vel secretum extra Confessionem datum fuisset, & acceptatum sub sigillo Confessionis; quia in prædictis non esset Confessio sacramentalis, esset tamen contra sigillum naturale, & peccatum detractionis. 3. Contra sigillum graviter peccant duo Confessarii loquentes de peccatis in Confessione ejusdem a quolibet auditis, etiamsi fieret in utilitatem pœnitentis; quia quilibet habet illa sub sigillo; nec potest Confessarius de peccato publico loqui, ut audito in Confessione; quia ut tale est sub sigillo; nec dicere, se eum non absolvisse, ob eandem rationem, licet peccator sit publice recidivus: potest tamen sine fractione sigilli dicere, se non absolvisse, addendo; quia non habuit materiam absolutionis; vel quia incepit Confessionem generalem; nec licet Confessario extra Confessionem loqui ipsi pœnitenti de peccatis confessis, etiam pro supplendo errore commisso, sine expresso, ac libero

bero ejus consensu; quia odiosum esset pœnitenti, nisi fieret statim post Confessionem, *Henriq.* quia moraliter adhuc durat, vel nisi in sequentibus Confessionibus ex rationabili causa fieret, præcipue si eadem materia tangatur, ut in recidivis, *Bass. Sanch. Bonac. & alii*; quia ideo idem Confessarius suadetur recidivis pro remedio: unde si error sit supplendus, vocet pænitentem ad Confessionale, & petat licentiam de præteritis loquendi Confessionibus, & si exposita necessitate nolit illam dare, pœnitens sibi imputet spirituale damnum. 4. Graviter contra sigillum peccat manifestans pœnitentiam, quæ solet pro mortalibus imponi, v. g. Rosarium, vel manifestans defectum etiam solum venialem in specie v. g. mendacium, vel defectus naturales ex Confessione solum cognitos, v. g. esse morosum, rudem, scrupulosum, indoctum, tempus nugis conterere, esse debitis gravatum, irregularem, spurium, &c. quia pœnitens aliquando similibus magis solet affligi, quam per revelationem venialium; secus si solum in genere diceret, se audivisse illius peccata, vel audivisse solum venialia, nisi comparative dicendo, ipsum solum confessum fuisse venialia; quia de aliis suspicarentur mortalia; vel dicendo: hic solum hodie confessus est tantum venialia; quia in aliis Confessionibus, audientes supponerent, confessum fuisse mortalia; vel unum laudando, ita, ut de aliis prœbeatur occasio cogitandi malum; vel exhibendo ob puritatem conscientiæ ex Confessione cognitam specialem benevolentiam, & alteri ob audita in Confessione odium, vel asserendo, in tali civitate non ampla committi grandia peccata; vel in Confessione audivisse scelera enormia; & magis, si dicatur de aliquo Statu Religioso, vel Parochia, regnare in ea certa peccata in Confessione solum cognita; quia infamia redundat in ejus membra; secus si id de populosa Provincia, vel Regno diceretur, *Bill.* vel si revelet defectus, & imperfectiones complicis ex Confessione alterius cognitos; quia hæc omnia reddunt Confessionem valde odiosam. 5. Petitus ad audiendam Confessionem certæ personæ, quam noscit ex Confessione recidivam, vel in occasione proxima, &c. eam audire recusans cum aliorum mali suspicione; secus si nemo, vel solum pœnitens advertat, *Tamb. Coninch.* quia perinde est, ac si auditum dimittat. 6. Peccat contra sigillum Sacramenti negans

suffragium ei, quem solum ex Confessione noscit indignum, præcipue si publice dari debeat, *Suar.* vel Superior ex sola Confessionis notitia subditum ab officio arcens, vel non promovens, vultum austeriorem ostendens, durius alloquens, illius colloquium fugiens, ex familia mutans, licentiam exeundi e Monasterio recusans; famulum male tractans, vel e domo ejiciens, quem ex Confessionem furem esse novit, vel ancillam, quam scit ex Confessione peccare cum famulo; vel repellens a Matrimonio, quem ex Confessione noscit impedimento laborare dirimente, vel ab Ordinibus, quem ex Confessione scit esse hermaphroditum, & in eo prævalere sexum fœmineum, vel a celebratione Missæ, quem ex Confessione novit non esse Sacerdotem, etiamsi in quibusdam prædictorum pœnitens non advertat, Confessarium uti notitia suæ Confessionis, quia sunt effectus pœnitenti ingrati, & si pœnitentes scirent, similia licite fieri, a Confessione deterrerentur: licet tamen occasionem lapsus pœnitentis amovere, ut res suas diligentius custodire, seras mutare, claves apud se servare, fores, ac fenestras melius claudere, ancillam non solam cum servo relinquere, insidias in via positas ex Confessione cognitas declinare, aliam sumendo viam, vel domi manendo; vinum ad Missam paratum veneno esse infectum sciens ex Confessione, relinquere, vel Missam omittere; quia, cum hæc etiam alio possint fine fieri, pœnitenti non sunt rationes, credendi fieri ex notitia Confessionis, & etiamsi animadverteret, non possunt tamen vere pœnitenti esse rationabiliter odiosa, qui suæ emendationi cooperari tenetur, modo pœnitentis peccatum inde non manifestetur, vel rubore afficiatur, *Thom. ex Charm. & alii*; quia rubor vix abesse potest in inferiore respectu Superioris, quibus similia difficilius permittuntur ob Decretum Clementis VIII. possunt etiam proditores Reipublicæ manifestari ex Confessione alterius cogniti, *Suar. Bellarm.* etiamsi pœnitens, & socii criminis animadvertant, Confessarium tali notitia uti, *Coninck*; modo pœnitens non manifestetur; quia nulla fit sigilli manifestatio; minime autem; si pœnitenti malum inde eveniret, & a sociis criminis occideretur, quod vix in dato casu præcaveri potest: etiam potest quis uti notitia Confessionis ad actus pœnitenti gratos, modo non fiat peccati revelatio, uti orare pro illius conver-

versione, suam negligentiam, vel severitatem, quam ex Confessione novit, aliis nocivam, emendare, benigniorem vultum ostendere, familiarius cum pœnitente agere, gratias speciales concedere a verbis, ac factis offensivis abstinere; &c. etiamsi pænitens advertat hæc fieri ex notitia Confessionis; quia non reddunt Confessionem odiosam. 7. Peccat contra sigillum imponens peccatori ob peccata occulta pœnitentiam publicam, quæ gravis criminis movet suspicionem, nisi de spontaneo pœnitentis consensu, *Suar.* potest tamen imponi, ut certam personam, domum, officium dimittat; quia sunt occasio proxima, quamvis suspicio mali notior fiat; quia non tam ex Confessarii præcepto, quam pœnitentis culpa, & obligatione provenit suspicio. 8. In dubio præsumendum est in favorem sigilli Confessionis; sic dubitans, an notitia proveniat ex Confessione, vel res occasione Confessionis fuerit manifestata, sub sigillo tenenda est; judex agnoscens, accusationem rei provenire a Confessione, vel fractione sigilli, tenetur a judicio desistere, & Confessarius tenetur negare, imo etiam jurare, se delictum in Confessione auditum nescire, nempe cogitando pro foro externo; nec debet confiteri peccatum, quod sine fractione sigilli revelari nequit, & ordinarie schedam Confessionis dare debet, se eum audivisse in Confessione; non vero addendo, se absolvisse, etiamsi absolvisset, ne id non addendo non absolutis, suspicandi occasio præbeatur: negans tamen privatim schedam non ageret contra sigillum, *Lug. Bonac. & alii*; quia non tenetur positive occultare ipsius indispositionem, & sibi attribuat, si nota fiat; imo publico peccatori, & non externe vere pœnitenti vix sine scandalo dari potest, si propterea absolutus credatur, *Lug.* secus, si multos audiens, ita, ut absolutis schedam præbens, & non absolutis negans, istorum peccata indirecte prodat, *Tourn.* nec facile a subditis, vel novitiis licentia est petenda pro usu notitiæ Confessionis; quia non est vere libera, sed sæpe ex metu reverentiali concessa, nec pro correptione complicis, *Bassa. apud P. Gerv.* 9. Si sponsus se accuset de peccato, non vero sponsa, non potest ipsi negare absolutionem, nec dicere, sponsum se accusasse; quia non magis sponso, quam sponsæ credendum, & potest supponi habere justam rationem tacendi, vel alteri fuisse confessam; potest tamen eam generice exami-

nare, an nihil habeat contra sextum præceptum, nulli pravæ cogitationi consensum præbuerit; sciens vero aliunde, visu, vel certo duorum testimonio peccatum, quod pœnitens non est confessus alteri, & malitiose confiteri renuit, non potest eum absolvere; bene autem si solum dubitet, vel unius testimonium habeat; quia fides pœnitentis ei æquivalet, & præferenda est.

QUÆSTIO IV.

DE SATISFACTIONE.

Quæritur. 1. Quid, & quotuplex sit Satisfactio?

Resp. 1. Satisfactio in genere est debiti cujuscunque solutio; Sacramentalis vero definitur: voluntaria pœnæ a Confessario impositæ tolerantia ad reparandam injuriam Deo per peccatum illatam, & extinguendam pœnam temporalem peccatis debitam; tales pœnæ juxta Concilium Trid. *Sess.* 6. *c.* 14. sunt jejunium, eleemosyna, oratio, & alia pia opera, etiamsi essent aliunde præcepta.

2. Sacramentalis Satisfactio duplex est, vindicativa, & medicinalis, Satisfactio vindicativa est, quæ imponitur præcisæ ad peccata præterita vindicanda. Medicinalis est, quæ præcipue ad peccata imposterum præcavenda imponitur; tales sunt, quæ contrariæ sunt peccatis, ut avaris eleemosyna, libidinosis jejunium, superbis humilitatis officia, desidiosis devotionis opera, ut orationes, certarum Ecclesiarum visitationes, breves peregrinationes, facile recidentibus frequens confessio, & si expediat communio, &c. Alia est publica cum solemnitate, v. g. stare ante fores Ecclesiæ cum cereo accenso; alia publica sine solemnitate, videlicet, quæ peragitur coram iis, qui scandalum passi sunt. Alia canonica, quæ per Canones pro certis peccatis est decreta, quæ tamen de facto abrogata est, sicut & canones pœnitentiales; perutile tamen est, eos pœnitentibus indicare, ut sciant, quam suaviter tractentur, & impositam libentius, & ferventius peragant.

Quær. 2.

Quær. 2. An remissa culpa, remittatur tota pœna temporalis, & qualem Confessarius teneatur imponere pœnitentiam?

Dico. Remisso peccato quoad culpam, non semper remittitur tota pœna temporalis; quia Populus Israeliticus, David, & alii; etiam remissa culpa, a Deo graviter puniti sunt, *Num.* 14. *&* 2. *Reg.* 12. & ita definivit Concilium Trid. *Sess.* 6. *Can.* 30. unde Satisfactio non est tantum ad vitæ novæ custodiam, & aliorum exemplum; sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & Sasfationem pro pœna temporali peccatis quoad culpam remissis debitam; quia ita expresse definivit Concilium Trid. *Sess.* 14. *Can.* 13. tenetur proinde Confessarius sub mortali imponere pœnitenti pœnitentiam convenientem, & proportionatam, etiam pro venialibus, vel mortalibus jam confessis, *Bill.* quia est pars integrans Sacramenti; & ita declaravit Concilium Trid. *Sess.* 14. *cap.* 8. nullam de venialibus faciens exceptionem; non tamen imponenda est solum sub consilio; quia Confessarius tanquam Judex ad eam obligare debet, & quidem pro peccatis occultis occultam, & pro publicis publicam pro tollendo scandalo, sed sine solemnitate, & aliquando cum solemnitate, sed cum consensu Episcopi.

Hinc 1. Graviter peccat Confessarius non imponens pœnitentiam pro peccatis gravibus, imo etiam pro venialibus, vel gravibus jam confessis, *P. Paul. Lugd. Billuart*; *contra P. Gerv.* quia, licet in se pro venialibus imposita sit quid leve; est tamen quid grave respectu Sacramenti; cum sit pars illius integrans, & sine illa maneret mutilum cum gravi irreverentia. 2. Non imponens pœnitentiam proportionatam, & gravem pro gravi peccato, uti communiter censetur Rosarium quinque decadum, vel æquivalens, apud *P. Gerv.* non tamen ita, ut tot Rosaria, quot mortalia habet, injungenda sint; sed secundum prudens judicium, *Dian. ibidem;* etiam opera interna, ut meditatio, vel alias præcepta, ut jejunium in Vigilia, vel divinum Officium clerico; quia acquirunt per Sacramentum valorem ex opere operato, hoc regulariter tamen non licet, nec expedit, *Billuart*; quia videtur plus a reo requiri, quam ab innocente, alias non sentiret vindictam; & videtur etiam Ecclesiam opus perculiare requirere, nisi ex rationabili causa, ut, si alio modo non

possit integre satisfacere ob infirmitatem, occupationes, &c. potest ipsis prodesse quoad valorem ex opere operantis, *Thom. ex Charm. Lug. & valde communis*; verum securius est, aliam adhuc superaddere; Excusari tamen potest Confessarius non imponens pęnitentiam, 1. si pęnitens accepta absolutione iterum redeat solum cum venialibus, extendendo saltem tacite priorem pęnitentiam ad subsequens peccatum; sed securius est in praxi novam imponere, & si afferat mortale, nova videtur omnino imponenda, *Bill.* nisi forte addat, ut priorem peragat ferventius, *P. Gerv.* 2. Quando pœnitens sensibus est destitutus, vel valde infirmus; huic tamen imponat saltem invocationem nominis Jesu, si non possit ore, saltem corde, vel tunsionem pectoris, &c. & si graviorem meritus sit, graviorem, sub conditione, si convaluerit, peragendam, 3. Si ex revelatione divina constet, nullam amplius deberi peccatis Satisfactionem, & pœnitentem contra relapsum sufficienter esse præmunitum; quia in prædictis casibus Sacramentum non potest dici mutilum, sed tantum, quando caret integritate debita, & possibili. 4. Saltem speculative, quando pœnitens tanto cum dolore est confessus, ut tota simul pœna remissa censeatur, vel per alia opera plene satisfecisse, vel per indulgentias plenarias mox lucrandas integre satisfacturum, prudenter judicetur; in praxi vero in his tribus casibus semper pœnitentia est imponenda; quia seclusa revelatione sciri nequit, an vehementia contritionis, vel per alia bona opera aut indulgentias plene satisfecerit: potest tamen minor imponi 1. ob perfectionem contritionis, vel ob Satisfactiones prævie præstitas, vel ob indulgentias mox lucrandas. 2. Ob pœnitentis utilitatem, ut si timeatur pusillanimitas pœnitentis, horror confessionis, vel majorem non esse implendam. 3. Ob difficultatem majorem implendi, ut ob senectutem, morbum, paupertatem, laborem, peregrinationem, &c. 4. Si addat illa verba: *quidquid boni feceris, &c. S. Thom. Gob.* quia per illa verba omnia illius bona opera aliquo modo ad Satisfactionem elevantur: unde Confessarius non facile peccat mortaliter in imponendis mitioribus pœnitentiis vindicativis, modo non deficiat in medicinalibus; quia tutius est ait Gerson, cum parva pœnitentia, quæ sponte suscipitur, perducere ad purgatorium, quam cum magna non adimplenda ad infernum; impru-

imprudenter tamen ageret, & pro gravitate excessus peccaret, imponendo jejunium infirmis, vel opificibus gravi labore continuo fatigatis, vel abstinentiam a carne filiisfamilias, vel cum aliis conviventibus, vel diuturnas orationes servis, & ancillis in fraudem temporis, ac obsequiorum dominis debitorum. 5. Aliqui addunt, Confessarium minorem posse imponere pœnitentiam, quatenus sacramentalis est, non posse per alium, ac proinde nec per Confessarium peragi, mox dicetur infra.

Quær. 3. *An pœnitens teneatur acceptare, ac implere pœnitentiam, & an ipse, vel Confessarius illam mutare possit?*

Dico. Tenetur etiam pœnitens acceptare pœnitentiam, si sit rationabilis; quia ubi est obligatio præcipiendi, etiam est obediendi, cum sint correlativa, illamque per se implere, cum circumstantiis, & tempore a Confessario præscripto, vel nullo determinato, quamprimum commode potest ante, vel post absolutionem, *Tourn.* non tamen necessario ante, absolutionem, Sixtus IV. & Alex. VIII. & ita docet perpetua praxis Ecclesiæ; valetque, etiamsi esset in statu disgratiæ; quia ex opere operato habet valorem, modo non actu graviter peccet, dum illam implet; quia non potest novo debito satisfacere pro antiquo: non potest tamen pœnitens eam mutare propria auctoritate, nisi sit aperte injusta, *P. Gerv.* consulat tamen in hoc casu prius alium Confessarium; neque in melius, *Lugd. & comm.* quia alia etiam melior non habet valorem ex opere operato; sed potest Confessarius, qui eam imposuit, ex rationabili causa eam mutare, vel minuere in eadem, vel alia confessione, si saltem confusam adhuc habeat peccatorum memoriam, & de novo pœnitentem absolvat; quia est idem Judex; non vero extra confessionem, nisi statim post absolutionem, vel post breve tempus; quia cessat esse Judex; nec alius, nisi ex rationabili causa audita integra confessione; quia tunc fit Judex; & si fuerit imposita pro reservatis, non nisi ab habente a reservatis, *Lug. cum probabiliori*; quia alius non habet jurisdictionem in reservata; facta autem a Confessario mutatione pœnitentiæ, potest pœnitens propria auctoritate peragere primam, *Bill.* quia in ipsius favorem facta est mutatio, nec videtur esse contra mentem Confessarii.

Hinc 1. Graviter peccat pœnitens pœnitentiam gravem

pro mortalibus impositam, vel notabilem illius partem omittens, vel in aliam mittens, vel nimis differens, vel voluntarie distracte persolvens; differendo eam tamen non facile graviter peccat; quia obligatio magis in rem, quam tempus cadit, *P. Gerv.* nec potest pœnitens propria auctoritate pœnitentiam peragere per alium: Alex. VII. quia Satisfactio debet esse actus pœnitentis, ac propriis viribus peragi, *Cap. omnis utriusque sexus;* nec a Confessario, si sit medicinalis; quia medicina non prodest, nisi sumenti; nec vindicativa, nisi forte ex parte, ut docet Thom. ex Charm. quia datur communio Sanctorum; non tamen esset satisfactoria vi Sacramenti, *Bill.* & deberet esse in statu gratiæ; nec potest imponere per alium implendam, *Lugo, & alii communiter*, ob rationes mox dictas; nisi essent opera, quæ per alios solent peragi, ut porrectio eleemosynæ per servum, vel alium, etiamsi ex propriis daret, *Billuart*; quia idem est, ac si pecuniam daret pœnitenti, & pœnitens postea per alium pauperi; vel applicatio Missæ per Sacerdotem; non tamen esset satisfactoria sacramentaliter, nisi ratione petitionis, vel stipendii oblati. 2. Graviter peccat pœnitentiam gravem, vel levem pro multis tantum venialibus ad mortale valde disponentibus injunctam, vel circumstantiam notabiliter inflictivam omittens, *P. Gerv.* quia videtur simul medicinalis pro cavendo mortali, vel probabiliter omittens etiam levem pro aliis venialibus non ita ad mortale proxime disponentibus; vel pro mortalibus jam confessis impositam, *P. Paul. Lugd. Billuart*; quia est pars integrans Sacramenti, & eadem esse videtur exequendi pœnitentiam, ac imponendi obligatio; secus, si levis duntaxat pars omittatur, vel circumstantia non notabiliter afflictiva, sic non graviter peccat 1. obligatus ad Rosarium coram aliqua pia imagine, vel flexis genibus, si illud dicat alibi, vel stando; bene autem, si in certo loco notabiliter distante, vel in certa peregrinatione notabili esset dicendum, vel ad jejunium esset obligatus in certa vigilia in honorem alicujus Sancti, si circumstantia hujus temporis principaliter a Confessario fuerit intenta, *Billuart.* 2. Nec graviter peccat recusans pœnitentiam irrationabilem, uti votum castitatis, vel Religionis ingressum, vel recusando rationabilem simul, & absolutionem, cum spe apud alium obtinendi faciliorem, *Lug. Suar.* nec venialiter, si fiat ex

justa

justa causa. 3. Nec peccat peragens pœnitentiam tempore alterius boni operis præcepti cum eo compatibilis, ut Rosarium in Dominica in Missa; nisi aliter constet de intentione Confessarii; sic non satisfacit jejunio a Confessario imposito, vel Missæ, jejunando in Vigilia de præcepto, vel audiendo Missam in Dominica; nec duabus Missis, duas audiendo eodem tempore a duobus Sacerdotibus; quia alia censetur esse intentio Confessarii; nisi aliter constet ex aliis circumstantiis; ut si imponatur jejunium singulis diebus veneris per mensem, vel auditio Missæ per decem dies continuos, satisfacit, licet die veneris in eo mense sint quatuor tempora, vel infra decem dies Dominica, vel Festiva; omissa tamen justa ex causa, vel desidia, una, aut altera die debet suppleri alia die, nisi ex intentione Confessarii nota plane affixa fuisse tali diei. 4. Pœnitens excusatur a pœnitentia, si fiat moraliter impossibilis, vel ita difficilis, ut a Confessario non fuisset imposita, uti jejunium, vel peregrinatio ægroto, vel quando aperte est immoderata, & nimia; tenetur tamen ad partem convenientem, & alium Confessarium de excessu consulere convenit. 5. Si pœnitentiæ sit oblitus, nec eundem posset interrogare Confessarium, tenetur ad æquivalens, *P. Gerv.* non tamen repetere Confessionem apud alium, *Lugo, Tamb. Gob. & communis apud P. Gerv.* 6. Excusari, saltem quoad aliquam partem, si lucretur indulgentias, putant aliqui; sed; cum ea lucrasse raro constet, consultius est, ut impleatur integra; & si sit medicinalis, etiam ad eam tenetur, *Bonac.*

QUÆSTIO V.

DE MINISTRO PŒNITENTIÆ.

Quæritur. 1. Quid, & quotuplex sit potestas Ministri Pœnitentiæ?

Resp. Duplex est potestas Ministri, nempe Ordinis, & & jurisdictionis. Potestas Ordinis est potestas remittendi peccata Sacerdoti in sua ordinatione collata, & est incompleta defectu subditorum, & quasi in actu pri-

primo. Poteſtas juriſdictionis, ſeu juriſdictio eſt poteſtas, qua Sacerdos tanquam Judex poteſt in actu ſecundo ferre ſententiam abſolutionis in ſubditum, & eſt duplex, nempe juriſdictio ordinaria, quæ alicui competit ratione officii curam animarum annexam habentis, & delegata, quæ habetur tantum ex commiſſione ordinariam habentis.

Quær. 2. Quid ſit Approbatio?

Reſp. Approbatio eſt authenticum Epiſcopi teſtimonium, quo Sacerdos ad confeſſiones audiendas idoneus declaratur, ac deputatur; dicitur deputatur; quia de facto juriſdictio ſimul cum approbatione ab Epiſcopo confertur, vel collatione beneficii parochialis, vel mediante examine, vel alio modo idoneum declarando; non vero, quia approbatio eſt formaliter jurisdictionis collatio, *P. Gerv.* quæ poteſt dari ſeorſum a Papa.

Quær. 3. Quid, & quotuplices ſint caſus reſervati?

Reſp. Caſuum reſervatio eſt reſtrictio poteſtatis abſolvendi a certis peccatis facta poteſtate abſolvendi ab aliis. Caſus reſervati ſunt triplicis generis, 1. Papales, qui Papæ reſervantur, & omnes ordinarie annexam habent excommunicationem excepta jure novo falſa inſimulatione innoxii Sacerdotis apud Judices eccleſiaſticos in puncto ſolicitationis in tribunali, ubi Bulla Benedicti XIV. eſt recepta. 2. Epiſcopales, quos Epiſcopus ſibi reſervat, vel qui ex ſtatuto, vel conſuetudine Epiſcopatui reſervantur. 3. Regnlares, quos Regularium Superiores ſibi reſervant.

Quær. 4. Quid, quotuplex ſit abſolutio?

Reſp. Abſolutio eſt actus judicialis a Miniſtro legitime approbato prolata conferens gratiam de ſe remiſſivam peccatorum; & eſt duplex: directa, qua peccatum per ſe, & ſecundum ſe remittitur; & indirecta, qua peccatum conſequenter remittitur propter alia directe abſoluta, quæ ſine aliis non poſſunt remitti; indirecte remiſſa debent adhuc directe abſolvi.

Quær. 5. Quid, & quotuplex ſit occaſio peccati?

Reſp. Occaſio peccati eſt omne id, quod in peccatum trahere poteſt; & eſt duplex, proxima, & remota. Occaſio remota eſt illa, quæ aliquando, ſed raro ad peccatum inducit, ſic fere omnes res temporales, *P. Paul. Lugd.* vel in qua quis frequentius abſtinet, *Gob. apud P. Gerv.* ut ſi quis in eadem occaſione decies tentatus ter-

qua-

quaterve tantum succumbit, *ibid.* proxima est, quæ ordinarie, id est semper, vel fere semper in grave peccatum, sive in idem, sive diversum inducit, *P. Gerv. & commun.* vel in qua quis frequentius peccat, quam abstinet, *Gob. apud P. Gerv.* sic qui in eadem occasione decies tentatus sexies, vel octies succumbit, *ibidem*; proxima alia est per se, seu naturalis, quæ ex natura sua ordinarie homines fragiles inducit ad peccatum. Alia per accidens, seu personalis, quæ non ex se, sed considerata pœnitentis prava dispositione inducit in peccatum. Alia est voluntaria, quæ deseri potest sine gravissimo incommodo. Alia involuntaria, quæ deseri non potest, vel physice, ut ab incarcerato cum flagitioso; vel moraliter, nimirum sine gravi peccato, vel detrimento honoris, bonorum, vitæ, gravi scandalo, incommodo, quæ prudentis Confessarii judicio discernenda sunt, *P. Gerv.* alia præsens, in qua quis est; alia absens, vel interrupta, quam quis quærit, ut ludi, chorei, societas in caupona.

Quær. 6. Quisnam sit recidivus, & consuetudinarius?

Resp. Recidivus est, qui nimis frequenter, vel sæpius in peccata mortalia ejusdem speciei labitur. Consuetudinarius est, qui ex pravo habitu peccat. Consuetudo alia est voluntaria, quam quis scienter contraxit, vel emendare neglexit. Alia involuntaria, quam inadvertenter quis contraxit, vel omnibus mediis præscriptis, ac conatu hactenus adhibito, emendare non potuit.

Quær. 7. Quid sit titulus coloratus, & error communis?

Resp. Titulus coloratus est, qui habet speciem veri tituli, ut collatio beneficii parochialis, sed a parte rei invalida propter simoniam. Error communis est, quando quis in loco, ubi excepit confessionem, communiter creditur habere jurisdictionem, vel officium habens jurisdictionem annexam, quod non habet.

Quær. 8. Quænam requirantur ex parte Ministri ad absolutionem validam?

Dico. Ad validam absolutionem ex parte Ministri quatuor requiruntur, videlicet, 1. potestas Ordinis, ut sit Sacerdos; quia solus Sacerdos est Minister Sacramenti pœnitentiæ, solis enim Apostolis, & eorum Successoribus Sacerdotibus Christus dixit *Joan.* 20. *accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c.* & ita expresse de fide definivit Concilium Trid, *Sess.* 14. *Can.* 10. 2.

10. 2. Jurisdictio vel ordinaria per officium curatum, vel delegata, quia ipsi per officium curatum, vel delegationem conferuntur subditi dirigendi in ordine ad vitam æternam, ut Concilium Trid. *Sess.* 4. *cap.* 7. expresse declarat, & quia natura judicii exposcit, ut sententia in subditos duntaxat feratur, sine qua jurisdictione nequidem venialia, nec mortalia jam rite confessa, & remissa absolvere potest, *Congreg. Card. sub Innoc. XI.* 1679. *apud Thom. ex Charm.* 3. Approbatio Episcopi loci, quia ita declaravit Concilium Trid. *Sess.* 23. *cap.* 15. sine qua invalide absolvit, & incurrit suspensionem ferendam in jure, *Can. placuit, &c. apud Billuart*; quæ approbatio, & jurisdictio debet esse expressa, actualis, ac formalis; nec sufficit interpretativa de futuro; quia quod non est actu, non potest actu operari; bene autem tacita, seu interpretativa de præsenti signo aliquo externo manifestata, quam Superior actu censetur conferre. 1. Cum videat, & sciat, non approbatum audire confessiones, & taceat, cum facile eum impedire posset, saltem, ut valide, non vero; ut licite absolvat, *P. Gerv. Gobat. vide quæ dicta sunt p.* 1. *Tr.* 1. *de Act. hum. Quær.* 6. *Hinc. num.* 2. 2. Cum adest titulus coloratus cum errore communi invincibili etiam quoad casus reservatos; quia propter publicam utilitatem ad evitandos scrupulos, perturbationes, & maxima incommoda, ecclesia supplet, modo pœnitens sit in bona fide. An etiam sufficiat solus error communis, vel sententia probabilis, divisi sunt Doctores. Probabilius videtur solum errorem communem conferre jurisdictionem; quia secus eadem incommoda sequerentur, & eo ipso, quod sit populo expositus, videtur simul adesse titulus apparens, nempe consensus Parochi, quoad jurisdictionem, vel Ordinarii quoad approbationem, & jurisdictionem, in praxi tamen securius est, ut ita absolutus denuo confiteatur. Etiam probabilius videtur, Confessarium licite, ac valide posse uti jurisdictione, quam probabilius credit se habere, vel in pœnitentem, vel in casum; quia est consuetudo, ac praxis communis Confessariorum, quam Ecclesia scit doceri, ac practicari, & non reclamans censetur eam approbare ad plura incommoda tollenda, & moraliter certum est, jurisdictionem in hoc casu ab Ecclesia suppleri, si in re deficeret. Non idem dicendum de opinione probabili extra casum gravis necessitatis, in quo melius

melius est medium dubium, quam nullum; quia non ita huic opinioni suffragatur Ecclesia, sed potius illam reprobat damnando hanc propositionem: *non est illicitum, in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti relicta tutiore*, *Innoc. XI.* nullo modo autem jurisdictionem confert opinio dubia; nec error particularis; quia Ecclesia non intendit tollere, nisi malum publicum, nec censetur supplere imprudentiam dubitantis. 3. Supplet Ecclesia jurisdictionem in articulo mortis; quia ita declarat. Denique requiritur ad validam absolutionem intentio Ministri, de qua egimus de Sacramentis in genere; & attentio ad unum saltem peccatum; quia alias deficit materia.

Hinc 1. Confessio est nulla ex parte Ministri, *defectu Sacerdotii* audita a Ministro non baptizato, vel non masculo, vel alio modo non valide ordinato; nec suppletur titulo colorato, & errore communi; quia est Juris divini.

Hinc 2. *Defectu jurisdictionis, vel approbationis*, 1. invalide absolvit Parochus vi duntaxat sui beneficiis approbatus, in aliena Parochia sine licentia Parochi, nisi alia sit praxis Diæcesis; quia vi beneficii in sua solum Parochia habet jurisdictionem; valide tamen excipit confessiones, 1. si esset proprius parochianus, quem ubique, etiam extra Diœcesim absolvere potest, *S. Congr. Card.* 1707. *& Benedict. XIV.* 2. In aliena Ecclesia excipiens confessiones in conspectu Superioris, vel Parochi dictæ Ecclesiæ non reclamantis, vel contradicentis, cum facile posset, *P. Gerv* quia sufficit ratihabitio de præsenti ante absolutionem signo externo manifestata; in praxi tamen non licite; quia exponit Sacramentum nullitati, imo nec valide, si timore rixarum, vel aliunde approbatum credens non reclamat. Si simul sit approbatus pro tota Diœcesi, prout nunc fere ordinarie fit, & si sit pro sua sola Parochia approbatus, valide tamen absolvit in sua Parochia omnes ad ipsum accedentes, etiam extradiœcesanos ex tacito Episcoporum consensu consuetudine firmato; etiam tempore Paschali *Eugenius IV.* modo non fiat in fraudem, *Bill.* & exceptis Monialibus; etiam alius pro tota Diœcesi approbatus in tota Diœcesi valide excipit confessiones; non vero licite in Ecclesia aliena, nisi de consensu saltem interpretativo, qui supponitur a Parochis, quibus ordinarie spiritualia exercitia exhibentur, vel si alias affecti sint; etiam non obstan-

obstante clausula, *de consensu Parochi* in instrumento approbationis apposita, consensu Parochi etiam non requisito, vel non obtento; quia non apponitur pro validitate Sacramenti, sed de congruentia, ita declaravit Clerus Gallicanus *in comitiis gener. anno* 1655; & ita habetur in instructione pastorali Diœcesis Basil. anno 1764. etiam a reservatis in Diœcesi pœnitentis, modo non sint reservati in Diœcesi Confessarii, & pœnitentem non in fraudem reservationis in alienam Diœcesim migrasse noverit, *Clem. X.* etiam tempore Paschatis pro confessione annua, *Clem. X. & ali SS. Pontifices*. 4. Valide absolvit simplex Sacerdos a Parocho pro confessionibus expositus, & in communi pro Confessario approbato habitus, licet non sit, vel mediante pretio simoniace promotus, vel publice denunciatus alibi acquirens beneficium curatum, vel effluxo approbationis termino confessionem audiens; quia Ecclesia mediante titulo colorato cum errore communi præbet, & supplet jurisdictionem, & Parochus pro confessione Sacerdotem exponens, aliqualem ei præbet titulum coloratum. Sic Episcopus, vel Parochus intrusus valide absolvunt; quia saltem est error communis, *Tamb. Diana, cum aliis contra alios*. Invalide vero absolvuntur, duo, vel tres aliquem Sacerdotem putantes esse Confessarium; quia est error particularis, vel dubitantes, an beneficium jurisdictionem conferens simoniace sit collatum, si reipsa collatio sit simoniaca, nisi facta debita inquisitione præsumptio fuerit pro possidente; quia Ecclesia in dubio, seclusa gravi necessitate, non supplet, nec absoluti in dubio fuerunt debite dispositi; Bene autem si bona fide incepisset possidere beneficium, superveniente dubio potest pergere in sua jurisdictione, facta diligenti inquisitione, & manente eodem dubio; quia melior est conditio possidentis, & Ecclesia supplere censetur, *Gob. Lug. Suar. apud P. Gerv.* 5. Valide, sed non licite absolvit Confessarius suis instrumentis a reservatis inserens, & publicans, se habere a reservatis, vel habens officium, cui a reservatis esse annexum, publice est notum, ut magni pœnitentiarii in cathedralibus, licet in re potestas sit revocata, vel non concessa, modo pœnitens sit in bona fide; quia habet errorem communem, & titulum coloratum, *Billuart*. 6. Valide absolvit probabilius judicans, casum non esse reservatum, quamvis in re esset; quia Ecclesia jurisdictionem supple-

plere censetur. Secùs si tantum probabiliter ita judicaret, nisi absente certam, vel probabiliorem jurisdictionem habente urgeret gravis necessitas, ut celebrandi pro evitando scandalo, vel communicandi pro cavenda infamia; vel si in mortali iter periculosum esset suscipiendum, vel in mortis articulo haberet insuperabilem repugnantiam confessioni extrinsecam confitendi habenti jurisdictionem certam, vel probabiliorem, *Suar. de Lugo, Sanch. Less. Henno, & alii apud Bill.* quia licet jurisdictio sit tantum probabilis, fit tamen in his circumstantiis probabilior, & moraliter certum, eam ab Ecclesia suppleri. 7. In urgente mortis articulo, quales sunt brevi morituri, vel in amentiam diuturnam, vel perpetuam lapsuri, ut etiam est mulier prægnans, præcipue prima vice, reus morte brevi puniendus a quolibet Sacerdote non approbato a quibusvis peccatis, & censuris salutem impedientibus, valide absolvuntur, ne sine Sacramento pereant, *Concil. Trid. Sess. 14. cap. 7. Vide infra Tract. 6. de Cens. Quæst. 1. quær. 4. Hinc. 1. num. 5.* Præsente tamen Parocho, vel alio approbato, vel si exspectari possit, juxta tutiorem non potest non approbatus excipere confessionem moribundi; quia non est necessitas, nisi approbatus eum nollet audire; adveniente vero approbato confessione jam absoluta, non tenetur de novo confiteri approbato, nec incepta a non approbato confessione, ab illa desistere; quia causa tunc non est amplius integra; nec tenetur absolutus a non approbato etiam a reservatis, & censuris convalescens se sistere habenti potestatem a reservatis; quia directe fuit absolutus, cum in articulo mortis nulla sit reservatio, *Concilium Trid. cit.* & quia favores sunt ampliandi; nisi res esset deducta ad forum externum pro satisfactione sub pœna reincidentiæ; non vero, si sit occulta, *March. Gob. P. Gerv. & alii;* vel ubi ita est statutum; quia textus juris loquuntur de foro externo, *P. Gerv.*

Hinc 3. Defectu intentionis, vel attentionis, invalide absolvit ex joco, vel lapsu linguæ formam proferens, vel nullum omnino audiens, vel intelligens peccatum; quia perinde est, ac si pœnitens nullum dixisset, *P. Gerv.* si autem unicum audiverit, & pœnitens bona fide processerit, indirecte manet absolutus etiam ab aliis, *Lug.* cum obligatione tamen ea denuo confitendi, si error ei innotescat.

Quær.

Quær. 9. *Quinam habeant jurisdictionem ordinariam, ac delegatam?*

Dico. Jurisdictionem ordinariam habent per se, 1. Papa respectu totius Ecclesiæ. 2. Episcopus ac illius Vicarius-Generalis respectu totius Diœcesis; quia idem cum ipso consistituit tribunal; & Archiepiscopus in sua, & tempore visitationis etiam in sui suffraganei Diœcesi, & Capitulum sede vacante. 3. Generales, Provinciales, Abbates respectu suorum subditorum. 4. Parochi respectu suorum parochianorum, quibus annumerantur Decani in plerisque Capitulis respectu suorum Capitulorum, Vicarii perpetui respectu suorum subditorum, Superiores locales, non vero secundus Superior, ut Subprior ubi primus est Prior, vel Vicarius, ubi primus est Guardianus, nisi per mortem, vel amotionem sedes vacet, *Billuart*; per accidens vero tribus modis acquiritur jurisdictio ordinaria; 1. ratione domicilii, vel quasi domicilii, ut respectu mercatorum, scholasticorum, militum, aulicorum in curiis. 2. Ratione consuetudinis, ut Parochi respectu peregrinantium, vagabundorum, eleemosynarii respectu militum in castris, non vero in præsidiis. 3. Privilegio, ut Regulares in Commensales continuos, ac Novitios, prout declaravit Clemens X. *anno* 1670. & multi alii SS. Pontifices ante ipsum, & supremus Senatus Parisiensis *anno* 1688. *&* 1691. *apud Billuart*. Jurisdictionem delegatam habent alii Confessarii vel per examen, vel alio modo, & illi solum ea subdelegare possunt, qui habent ordinariam, *Bonifac. VIII.* nisi sit legatus Papæ ob summam potestatem delegantis, *Cap.* 22. *de Appell.* vel nisi sit delegatus cum facultate subdelegandi; vel si sit delegatus ad universitatem causarum, potest aliquos saltem actus subdelegare. Amittitur, 1. jurisdictio ordinaria privatione officii, cui annexa est; quia destructo principali corruit accessorium. 2. Delegata illimitate concessa revocatione. 3. Ad tempus concessa exspirat elapso tempore præfixo: non exspirat tamen præcise morte, vel amotione delegantis, *Lug. Suar. Billuart*, *&* *alii contra S. Antonin.* quia est concessio gratiosa, & acceptata, quæ morte, vel amotione concedentis non exspirat, *Cap. si super gratia in* 6. *libr.* 1. *tit.* 14. & ita usu est receptum; nec exspirat facultas absolvendi a reservatis, *Billuart contra Pont. & Paul. Lugd.* quia non minus est concessio gratiosa, & acceptata, quam jurisdictio,

ctio, & approbatio pro aliis peccatis non reservatis; nec magis est in præjudicium successoris, qui utramque potest revocare; quod pro majori tamen securitate ex usu Diœcesis dijudicandum est.

Hinc: Jurisdictionem delegatam habere possunt Confessarii non curati, 1. ab Episcopo loci electo, ac confirmato; quia habet jurisdictionem, licet nondum sit consecratus. 2. A Capitulo sede vacante; quia Episcopo succedit quoad jurisdictionem. 3. A Vicario- Generali. 4. A legato Papæ, vel alio Prælato Jurisdictionem episcopalem habente in loco a jurisdictione Ordinarii exempto. 5. A Parocho, nisi a Papa, vel Episcopo pro tota Diœcesi sit approbatus, & deputatus. 6. A Superiore regulari, nempe Generali, vel Provinciali, pro suis subditis, quia respectu suorum subditorum jurisdictionem exercent quasi Episcopalem, & locales, ut Parochi, *P. Gerv.* non tamen pro Monialibus, licet ipsis subditis Confessarios deputare possunt, nisi ab Episcopo diœcesano prius idonei judicentur, & approbationem obtineant, *Greg. XV. Clem. X. Benedict. XIII. & XIV.* quibus etiam in anno bis, vel ter extraordinarii offerri debent, *Concilium Trid. Sess. 25. c. 10. de reform.* & si nulla ratione possent adduci, ut confiteantur suis Regularibus, potest Episcopus concedere sæcularem, *Bonagr. Bass.* non potest autem designare Abbatissa extraordinarium, nisi tacite consentiente Superiore, *P. Gerv.* Approbatus generaliter non est approbatus pro Monialibus, & approbatus pro uno Conventu Monialium, non est approbatus pro aliis, *Clem. X. cit.* ac proinde non possunt Moniales, etiam exemptæ, confiteri valide, nec tempore Jubilæi (*S. Congr. Conc. Trid. Instr. Past. diœc. Basil.*) aliis Confessariis ab Episcopo non specialiter pro Monialibus approbatis, vel a visitatione ab Episcopo, vel Legato Papæ pro approbandis Confessariis pro Monialibus ipsi subjectis deputato, vel a Prælato Monasterii siti in territorio Prælati regularis nullius Diœcesis jurisdictionem quasi Episcopalem habente, quandoquidem hujus generis Prælati veris annumerantur Ordinariis locorum, *Ben. XIV.* bene autem possunt Religiosi confiteri, & absolvi ab approbato a suis respective Superioribus, licet ab Episcopo non approbato; quia Concilium Trid. & SS. Pontifices circa horum confessionem nihil immutarunt; non vero ab aliis, etiam Regularibus quantumvis ab Epi-

scopo approbatis, si vi statuti, præcipue a Papa approbati extra proprium ordinem confiteri nequeant, nisi ex speciali deputatione suorum Superiorum, *Clem. VIII. apud Bill.* vel cum licentia expressa, vel tacita suorum Superiorum, *ibid.* apud nos deputantur Confessarii pro fratribus in Capitulis provincialibus a definitorio, aut quando alias sunt congregati, vel intra tempus a Provinciali; & urgente necessitate, ut si deputati morerentur, vel essent ægroti, aut alias non possent fungi suo officio, a Superiore locali, ut Guardiano, vel Vicario in Guardianorum diuturniori absentia per modum provisionis, donec interim a Provinciali approbationem obtineant. Deputatio ordinarie durat de Capitulo ad Capitulum. Intra tempus Capituli mutatus non potest valide excipere confessiones in alio Conventu, in nostra tamen provincia potest cum licentia Guardiani in illa pergere, donec obtineat a Provinciali confirmationem, nec in priori familia, cognita certe sua mutatione; quia cessat esse membrum illius; posset tamen audire confessiones fratrum cum licentia Guardiani, vel Vicarii illo absente etiam pro tempore Capituli constituti, quamvis jam mutati; quia suam potestatem retinet, donec discedat, vel alius illius loco adveniat, *P. Bonagr.* mutantes Confessarium semel electum sine licentia Guardiani, & rationabili causa non petendi licentiam, peccant venialiter, *P. Gerv.* si non contra constitutiones non obligantes sub veniali, saltem defectu finis honesti, ac rationabilis. Itinerantes in nostra provincia, sive in eadem, sive in diversa sint obedientia, sibi in via extra Conventus occurrentes possunt sibi invicem confiteri, si alias fuerint deputati, *Bonagr.* & si sint in eadem obedientia etiam in Conventibus intermediis, donec ad sua loca destinata perveniant, vel alteri ex deputatis illius familiæ, *Bonagr.* imo possunt fratres nostri sibi invicem confiteri extra Conventum, modo pro sæcularibus sint approbati, & si nullum ex Ordine nostro Confessarium habeant, etiam sæculari a suo Ordinario, vel regulari a suo Superiore regulari ad sacramentales confessiones, nempe suorum Religiosorum approbato, etiam quoad casus reservatos, censurasque, cum obligatione tamen de novo super casibus reservatis, & censuris absolutionem a suo Superiore impetrandi, *Bened. XIV.* 1742. deputatus pro certa familia potest ubique fratres illius familiæ absolvere, *P. Gerv.* 8.

Pro

Pro sæcularibus debent Regulares, etiam exempti approbari ab Episcopo, *Concilium Trid.* etiam Doctores, Licentiati; Professores Theologiæ graduati; non convenit tamen, ut Doctores, & Professores Theologiæ examinentur, & ita *S.* Pium V. quoad Lectores mendicantium, & in Theologia ex licentia suerum Superiorum graduatos declarasse, asserit Bassæus, nec possunt Regulares concionari in alienis Ecclesiis sine licentia Episcopi, quia illam potest pro beneplacito limitare; vel revocare; nec in propriis, nisi personaliter se sistant Episcopo pro illius benedictione petenda; qua non obtenta possunt in suis Ecclesiis prædicare, non vero ipso contradicente, *Clem. X. & Edict., Reg: an.* 1695: *art.* v. 9. Possunt Regulares exempti ab Episcopo absolute approbati sine licentia suorum Superiorum; valide excipere confessiones, *March. & alii*; quia valor dependet a voluntate Episcopi: non vero licite; quia est opus contra obedientiam in re gravi; imo nec valide, si per sententiam Superioris sint suspensi, vel nominatim denunciati; vel essent Ordinis Prædicatorum, vel *S.* Benedicti, ex speciali decreto Julii III. *Paul: Lugd. & P. Gerv:* 10. Approbatus in una Diœcesi non est approbatus in alia, *Alex. VII. in damn: propos: contraria apud Bill.* & habens licentiam eligendi Confessarium, ut Prælati sæculares inferiores Episcopo, Pastores, &c. non possunt eligere nisi approbatum. 11. Habens jurisdictionem ordinariam, v. g. Parochus, potest confiteri cuilibet habenti approbationem, quod tamen non intelligitur de Abbatissa *P. Gerv.* 12. Parochus totam suam jurisdictionem subdelegare potest; quia habet jurisdictionem ordinariam. Subdelegatus ab ipso Parocho ægrotante, vel absente potest subdelegare alium quoad aliquos actus, ut ad benedicendum Matrimonium, vel ministrandum Viaticum, &c. *P: Gerv:* quia est delegatus in universitatem causarum. 13. Mortuo Episcopo, manent Confessarii ut antea approbati, etiam pro reservatis, *Bassæ.* & ob paritatem rationis etiam pro censuris; quia sunt gratiæ ejusdem rationis, nisi alia obstet Diœcesis consuetudo: exspirat tamen potestas concessa pœnitenti quemlibet approbatum eligendi pro reservatis mortuo concedente nondum facta electione, *Bill:* quia re adhuc integra gratia non est acceptata a Confessario; secus si confessionem jam incepisset, *ibid.* exspirat etiam mortuo Episcopo illius Vicarii jurisdictio,

dictio, *P. Gerv. & alii*; quia idem fecit cum Episcopo tribunal, quod sede vacante devolvitur ad Capitulum: non vero mortuo Parocho exspirat jurisdictio illius Vicarii, *P. Gerv.* quia ita usu est receptum. 14. Episcopus valide, sed non licite denegat, vel revocat approbationem sine causa spectante ad confessionem, vel utilitatem Ecclesiæ, *Clem. X. Bonac. & alii*; quia Episcopi 1. *ad Cor.* 4. non sunt Domini, sed dispensatores, quia non ad nutum, sed juxta Ecclesiæ utilitatem Mysteria Dei dispensare debent; ob causas tamen supervenientes confessionem concernentes approbationem revocans, non tenetur eam manifestare Religiosis, *Clem. X. & Edict. Reg. an.* 1695. *art. XI.* sed Sedi duntaxat Apostolicæ, *Clem. X.* nec potest Religiosos prævio examine a se simpliciter sine præfixione temporis approbatos iterum examinare, *Clem. X.* cujus Bulla tamen quoad hoc in Gallia non est acceptata, *Tourn.* 15. Confessio bona fide cum approbatione incepta potest continuari etiam effluxo tempore approbationis, *Luq. & alii multi apud P. Gerv.* securius tamen in praxi videtur tenendum, & ad alium mittendus. 16. Habens in duobus locis domicilium ad tempus, jurisdictioni utriusque Parochi subest; debet tamen juxta probabiliorem absolvi ab eo, in cujus Parochia moratur instante præcepto confessionis, *Sylvius, Billuart, & alii*; nisi uterque esset pro tota Diœcesi approbatus. 17. Invalide absolvit ignorans, se esse approbatum, licet in re approbatio fuisset concessa; quia ut valeat, debet esse acceptata: Religiosus tamen ignorans, vel non advertens, casum esse reservatum, valide absolvit, si illius Religio habeat privilegium illum absolvendi, licet illud ipse ignoret; quia sufficit ipsa acceptatio a Generali, vel alio, nomine Religionis, modo habeat intentionem absolvendi, quidquid potest, quamvis ignoret titulum. *Lugd. P. Gerv.* & modo non sit simul Episcopo reservatus.

Quær. 10. *Quinam possint reservare casus, & quot requirantur conditiones, ut casus sit reservatus?*

Dico. Quilibet Superior Ecclesiasticus conferens jurisdictionem pro suis subditis, videlicet Pro Papa pro Ecclesia, Episcopi, Prælati regulares. Generales, & Provinciales pro suis subditis habent jus, ex legitima causa sibi reservandi casus quosdam speciales in foro etiam interno, a quibus inferiores Sacerdotes non possunt absolvere;

quia,

quia, cum possint totam recusare jurisdictionem, etiam possunt illius partem negare in ordine ad aliquos casus, & patet ex Concilio Trid. *Sess.* 14. *Can.* 11. *&* *Sess.* 7. *cap.* 7. Regulares tamen Superiores possunt non nisi undecim a Clemente VIII. specificatos reservare, non vero plures, *Paul. V.* bene autem pauciores; quia non tenentur omnes reservare. Ut casus de facto sit reservatus, quinque requiruntur conditiones, videlicet 1. debet esse peccatum externum; quia ita habet consuetudo Ecclesiæ. 2. In ratione actus externi mortale; quia venialia non sunt materia necessaria confessionis. 3. Certum, non dubium, nec facti, an nimirum illud commiserit, vel graviter peccaverit, de quo omnes conveniunt; nec juris, an in lege reservationis comprehendatur; quia probabilius Ecclesia ordinarie nec istos intendit reservare, ut communius docent Doctores, & jure præsumitur; non sufficit tamen dubium juris particulare ex ignorantia indocti Confessarii, sed prudentum ex ambiguitate legis proveniens. 4. Completum in sua specie, quia cum reservatio sit odiosa, est strictæ interpretationis. 5. A pubere commissum, saltem quoad Papales ratione excommunicationis annexæ; quam impuberes ordinarie non incurrunt, *vid. de censuris*; neutiquam vero publicum, seu notorium, nisi sub hac conditione reservetur; nec ignorantia reservationis, etiam invincibilis, impedit reservationem; quia non pœnitentem, sed Confessarium, etiam nolentem, afficit.

Hinc 1. Parochus de facto non potest reservare casus; quia de facto non amplius confert jurisdictionem, sed Episcopus solet illam dare in tota Diæcesi iis, quos approbat, etiam Parochis extra suam Parochiam; nec Superiores locales, ut Guardiani, *Bassæ*. 2. Peccant Superiores reservantes casus sine legitima causa, vel in damnum subditorum, ut reservando non admodum graves, vel nimis frequentes: quia sine ratione subditos gravant, confessionem nimis reddunt difficilem, sibi, & subditis nimiam causant molestiam, *Gob. Laym.* valet tamen reservatio; quia manet jurisdictionis restrictio. 3. Non possunt Regulares aliquid sub pœna excommunicationis latæ sententiæ prohibere, reservando sibi absolutionem, *Bassa. Casp. Sanch.* quia esset in fraudem Legis Pontificiæ prohibentis reservationem ultra undecim casus a Clemente VIII. specificatos, ut declaravit *S. Congr.* 1167, *apud Bassæ*. 4.

Non incurrit reservationem committens furto levi sacrilegium, vel ex negligentia venialiter culpabili homicidium, vel furando avaro obolum cum prævisione, vel intentione mortis; quia ratione materiæ, vel actus externi solum sunt venialia, quamvis ratione interni sint mortalia. 5. Nec casum reservatum incurrit dubitans, an peccatum commiserit, vel an consensum, & advertentiam sufficientem habuerit, vel in decreto reservationis comprehendatur, modo hoc ultimum non ex ignorantia, sed ex ambiguitate reservationis proveniat; quia debet esse certum certitudine facti, ac juris; quamvis postea reservatum fuisse constet, manet absolutus, *Suar. Gob. & alii*; quia cum peccatum dubium non sit reservatum, directe absolvitur. Excipiuntur tamen communiter casus Bullæ cœnæ, *S. Congr. sub Clem. VIII.* 1601. si sit dubium levi innixum rationi, si vero sit positivum, potest eligi minor, vid. *P. 1. Tr. de act. hum. Q. 5. quær. 6. Hinc 2. num.* 4. 6. Nec quis reservationem incurrit per hæresim internam; quia non est peccatum externum; nec Clericum animo graviter vulnerandi, venialiter percutiens; nec affectu fornicario manus Monialis leviter tangens; nec cum intentione calicem furandi sex tantum asses in Ecclesia reperiens, & auferens; quia licet interno actu mortaliter, externo tamen tantum venialiter, nec reservationem incurrit animo inimicum occidendi tantum vulnerans, vel voluntate furandi in Ecclesia scalas applicans, vel arcum tantum aperiens, vel in adulterio, vel incestu metu prolis copulam sine seminatione abrumpens; quia licet inchoando gravissime peccaverit, non tamen externe juxta tenorem reservationis consummavit; sic tactus levis manuum, licet affectu libidinoso, vel impudico fiat, vel una parte non consentiente, non est casus complicis; quia licet casus complicis non reservetur Superiori, sed a quolibet non complice absolvi possit, eodem passu, ac alii reservati ambulat, & debet esse opere externo contra castitatem mortale, & ex utraque parte, *Billuart*; quia si ex una tantum parte sit, non est complex, sed objectum criminis; & si in decreto reservationis alicujus casus habetur, *temere, præsumptuose, ex contemptu*, reservationem non incurrit, si ex negligentia, vel ignorantia, etiam graviter culpabili, id fecerit; quia isti non temere; vel præsumptuose, vel ex contemptu agere censentur,

tur, nisi ignorantia esset affectata; ignorans tamen etiam invincibiliter casum reservatum, eum incurrit, si sit Episcopalis; non vero, si sit Papalis; quia isti ob censuras duntaxat ordinarie sunt reservati, quas ignorantes non incurrunt, nisi ignorantia esset mortaliter culpabilis grassa, vel supina, *Billuart.*, *& alii*; vel affectata, si sint contra scienter, temere, consulto violantes latæ. Vide infra *Tr. 6. de censuris Q.* 1, *quar.* 3. *Hinc* 2. *num.* 5. 7. Exspirant casus Domino Episcopo reservati ipso mortuo, non vero Episcopatui per modum statuti reservati, *Bassa*; & continuatur facultas pro illis absolvendis ab eo concessa, nisi alia fiat a Capitulo, vacante sede, vel ab ipsius successore dispositio, ut supra de jurisdictione dictum est.

Quar. 11. *Quisnam a reservatis absolvere possit?*

Dico. A casibus reservatis absolvere potest 1. illos reservans, vel illius successor, vel illius Superior in eodem foro, et Papa, & Archiepiscopus in actuali visitatione; quia extra visitationem non est Superior, nisi quoad forum exterius. 2. Quivis alius a prædictis facultatem absolvendi habens; quia sicut tota jurisdictio, sic etiam pars illius in ordine ad reservatos delegari potest.

Hinc 1. Potest Papa in tota Ecclesia omnia peccata absolvere, etiam reservata Episcopis, ac Superioribus Regularibus, eandemque aliis potest conferre potestatem; habens tamen potestatem absolvendi a Papæ reservatis, non ideo habet a casibus Episcopi, *Clem. X.* nec habens ab omnibus casibus, ac censuris Episcopo reservatis, ideo habet a Papæ reservatis, & quibus Episcopus per accidens, aut propter impedimentum canonicum duntaxat absolvere potest, & minus ab hæresi: tempore Jubilæi vero Papa concedens a reservatis probabilius etiam censetur dare a reservatis ab Episcopo, *Bassa. Nav. Bonac. Suar. & alii*; quia ita communiter usu receptum; in praxi tamen non fiat sine consensu Episcopi, qui subinde rationes habere potest, etiam tempore Jubilæi sibi quosdam casus reservandi; nec aliter sentire censetur S. Pontifex.

Hinc 2. Possunt Episcopi 1. absolvere a casibus a se, vel a Statuto diœcesano reservatis per se, vel per suos Vicarios. 2. Ab omnibus Papæ reservatis per se, vel Vicarium ad id specialiter deputatum in foro conscientiæ directe, & sine onere se præsentandi, quando peccata sunt

 occul-

occulta, & ad forum contentiosum non deducta; *Conc. Trid: Sess. 24. c. 6. de ref.* exceptis casibus Bullæ cœnæ; *Billuart;* & patet ex damnatione propositionis. 3. ab Alex. VII., ubi nimirum prædicta Bulla debite est publicata, & acceptata; quia Bullæ, sicut & Lex pontificia non solent obligare, nisi sint promulgatæ, & acceptatæ, præcipue in Gallia, ubi prætendunt Episcopi, se habere jurisdictionem immediate a Deo, qui eos posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, *Act.* 20. ac Jure divino Ministros esse pœnitentiæ absque restrictione superioris tribunalis ipsis invitis, *Thomasin. apud Durand Dict. de Droit can.* censentur autem peccata occulta, quando non sunt majori parti viciniæ, Collegii, Monasterii, vel Parochiæ cognita, *P. Gerv.* vel quando negatione, aut tergiversatione celari possunt, *Bil.* & ad forum contentiosum deducta, quando denuntiatione, vel accusatione coram Judice facta reus citatur; quia citatio est primus actus judicii, *ibid.* in judicio vero absolutus defectu probationum potest etiam absolvi ab Episcopo; quia casus censetur tunc occultus, & a judicio dimissus. 3. Possunt etiam Episcopi per se, vel suos Vicarios generales absolvere a Papæ reservatis publicis (etiam Bullæ cœnæ, *Suar. Lugd.*) quando delinquens habet impedimentum canonicum recurrendi ad Papam, *Cap. 6. de Sent. excom.* vel ad illius delegatum, *Lug. Nav. Bonac. & alii*; cum onere se sistendi Papæ, vel illius delegato pro satisfactione, cessante impedimento sub pœna reincidentiæ, *Lugd. & alii*; quod in Gallia non ubique viget: possuntque ad hoc alios deputare excepta hæresi, nisi alio privilegio præditi sint, *P. Gerv.* quod ordinarie petunt. Impedimenta autem canonica his versibus sunt contenta;

Regula, mors, sexus, hostis; puer; officialis.
Deliciosus, inops, agerque; senexque; sodalis.
Janitor, adstrictus, dubius causa, levis ictus.
Debilis, absolvi sine summa sede merentur.

Quibus additur quodlibet aliud, quod pro arbitrio prudentis judicatur legitimum, *Bass. Bonagr.* imo distantia 20. leucarum, ait Rodriquez *apud P. Gerv.* 4. Eandem habent potestatem, jurisdictionem quasi Episcopalem habentes in suos subditos, ut Abbates nullius Diœcesis in suo territorio nullius Diœcesis dicto, Generales, ac Provinciales exemptorum in suos subditos; quia in eos jurisdictio-

dictionem exercent quasi Episcopalem, *Tourn. Durand Dict. de Droit canon. P. Gerv.* casus autem Episcopales non incurrunt exempti, *P. Gerv. Pont. Durand cit.* quia, cum eorum Confessarii a suis propriis Superioribus habeant approbationem ac jurisdictionem, ab Ordinario non restringitur. Moniales vero exemptæ immediate SS. Pontifici subjectæ, & ab Episcopis juxta Concil. Trid. *Sess. 25. cap. 9.* tanquam Delegatis Sedis Apostolicæ gubernandæ, vel exemptæ Superioribus Regularium exemptorum subjectæ, quarum Confessarii juxta Bullam Greg. XV. & Bened. XIV. ab Ordinariis sunt approbandi, incurrunt casus ab Episcopis pro Monialibus specialiter reservatos in materia clare spectante ad jurisdictionem delegatam, non autem ab iis generaliter reservatos, *S. Congr. Card. 16. Nov. 1720. Donat. & alii in Bull. P. Mich. Tug.* & a suis Superioribus regularibus juxta decretum Clem. VIII. reservatos, *Lezan. Cleric. ibid.* quia non obstantibus Bullis SS. Pontificum jurisdictionem retinent deputandi pro ipsis Confessarios cum conditione approbationis Ordinarii, *Bened. XIV.* ac proinde eam restringendi juxta concessionem Clem. VIII. a quibus sine eorum licentia absolvi nequeunt, *Auctores citati*; quia illius est solvere, cujus est ligare; non exemptæ vero subjectæ Episcopis eorum casus, & censuras etiam generaliter reservatas incurrunt, *Donat. Clericat.* Possunt quoque nostri Generales, ac Provinciales sibi subditos absolvere ab omnibus casibus, & censuris, etiam Bullæ cœnæ, *P. Gerv. & alii*; quia revocatio in ea contenta, aliæque declarationes Cardinalium non respiciunt absolutionem Regularium, ut declaravit Jul. II. Clem. VIII. & alii apud *P. Gerv.* etiam hæreticos relapsos, Simoniacos pro utroque foro, *Bonagr.* saltem extra Italiam, ubi inquisitio non viget, *P. Gerv.* quia eandem habent potestatem absolvendi in suos subditos, quam Episcopi in suos, *Durand supra citatus*, & a variis SS. Pontificibus, & a jure ita fuit concessum *apud P. Gerv.* & ob impedimentum canonicum, ne Regulares cum scandalo, & salutis suæ periculo per mundum circumvagare debeant; etiam cum facultate Provincialibus ultramontanis concessa procedendi contra suos subditos in causis ad S. Officium spectantibus, *S. Congr. Rom. Inq. gen. sub Urb. VIII. 1725. 3. Jul.* ab Ordinariis tamen, vel a Nuncio denominatim excommunicatis non detur absolu-

tio,

tio, nisi 1. a contumacia recedant. 2. Ut satisfactionem exhibeant, aut promittant, in quantum poterint. 3. Ut Judex censuram ferens reddatur certior de obedientia præstita, & consentiat; nec ab alia censura ab homine per sententiam particularem lata, *Passerin.* Prædicta potestas a casibus papalibus, ac censuris absolvendi etiam se extendit ad Novitios non solum habitu indutos, sed investiendos, modo mox Religionem ingrediantur; alias reincidunt in easdem sententias, *Innoc. IV.* & ab aliis possunt absolvi ut professi; quia per ingressum Religionis mutant forum sicut transiens in aliam Diœcesim, & reputantur in favorabilibus Religiosi, ac subjacent jurisdictioni Superioris ut professi; *Tourn. Bill.* & illorum Confessarii non ab Ordinario, sed ab illorum Superiore approbationem habent, *Bill.* & ita jura concedunt, nec incurrunt Novitii casus Regularium, *P. Gerv.* quia sunt quid odiosum, & ipsi non sunt stricte Religiosi. Eandem potestatem habent Guardiani, & alii Superiores locales, ac alii Confessarii deputati pro reservatis in Capitulo, aut Congregatione a definitione, & alio tempore a Provinciali sine onere amplius se sistendi. *Clem. XIII.* & in foro duntaxat conscientiæ, & pro usu Sacramentorum, *Cap. Gen. an.* 1613. 5. Religiosos mendicantes extra Italiam, & a suis Superioribus Episcopo legitime præsentatos, ac ab eo approbatos posse in foro conscientiæ absolvere quoscunque ad se recurrentes, ab omnibus peccatis Sedi Apostolicæ reservatis, & a quibusvis ex ipsis casibus resultantibus sententiis, censuris, & pœnis ecclesiasticis, exceptis in Bulla cœnæ contentis, vel Episcopo reservatis, probant *Rodriq. P. Gerv. & alii*; ac novissime Bill, P. Mich. Tugiensis in suo Bull. ex concessione *Pauli III.* & aliorum SS. Pontificum, ac ex declaratione S. Congr. Card. sub Urb. VIII. 17. Nov. 1618. Nec requiri formam absolutionis publicæ cum flagellatione, & Psal. *Miserere*, *Leo X.* si tamen causa ad forum contentiosum esset deducta, vel probabiliter deducenda, aut esset publicus clerici percussor, non esset absolvendus a Privilegiato; sicut nec ab aliis censuris notoriis absque Episcopi consensu, etiam in foro tantum conscientiæ, quamvis absolutio in foro conscientiæ esset valida, ac licita juxta *P. Gerv.* & alios; & absolutus a privilegiato in foro interno cogente Episcopo se gerere debet, quasi non absolutus,

Jutus; quia mendicantes vi previlegiorum non possunt absolvere in foro externo, *Clem.X.1670.in Bullario P. Mich, Tug.* nec est absolvendus in foro conscientiæ, nisi præstita satisfactione parti læsæ, vel illius cautione, ac juramento de stando mandatis Ecclesiæ, *ita in jure*; nec possunt absolvere a casibus Bullæ cœnæ, *Alex. VII.* nec ab irregularitate, *Bill.* quia irregularitas non absolvitur, sed dispensatur; nec a censuris ab homine latis, *ibid.* quia non resultant ex casibus, sed infligi solent; nec a reservatis Episcopo sine illius licentia, *Urba VIII. Clem. X. Alex. VII.* nec tuto uti prædicta potestate absolvendi a casibus Papæ reservatis, nisi ubi usu est recepta; nec ipsi, nec alii uti debent alio privilegio, vel indulto usu nondum recepto absolvendi a casibus Papæ reservatis, vel ab hæresi, vel dispensandi in irregularitate, nisi indulto prius Ordinario exhibito, & ab eo recognito valide obtento, *Declar. Card. 9. Jan.* 1601. *approbante Clem. VIII. pro Ital, & Cler. Gall, apud Durand. Dict. de Droit canon.* exceptis tamen indultis S. Pœnitentiariæ, *ibid.* 7. Si nec Papa, nec Episcopus, vel alius ab illis delegatus accedi possit pro reservatis, potest etiam absolvere Parochus, vel illius Vicarius, aut alius saltem indirecte urgente gravi necessitate communicandi, vel celebrandi, ut pro vitando scandalo, &c. *Suar. Gob. Tamb. Sill. & alii*; quia censetur Ecclesia conferre jurisdictionem pro absolutione indirecta, ut satisfiat præcepto divino de confessione præmittenda Eucharistiæ; debet tamen reservatis superaddi non reservatum jam confessum, si non habeat alia peccata, *Bill.* quia alias non haberet materiam pro absolutione directa, & denuo illud confiteri habenti potestatem illud directe absolvendi.

Hinc 3. Non potest 1. Superior casus reservans auditis solis reservatis illa sacramentaliter absolvere, non auditis aliis; quia non potest dimidiare confessionem sine necessitate; potest tamen illorum tollere reservationem, & præscribere media non auditis aliis. Etiam tollitur reservatio per confessionem sive ex defectu contritionis, sive propositi, sive integritatis invalidam, modo non circa ipsum reservatum sit invalida, *P. Gerv.* & confessio fiat casum reservanti, *ita com.* quia satisfactum est fini reservationis, & sufficit, quod velit, & possit reservationem tollere sine absolutione sacramentali, ac proinde in sequenti confessione

fessione potest a quolibet absolvi; secus si facta sit a delegato, *Tourn. Thom. ex Charm.* quia delegatus non nisi per absolutionem sacramentalem, & validam, reservationem tollere potest. 2. Bona fide confitens reservatum non habenti potestatem, & Confessarius postea advertens errorem, tenetur quo citius potest, secluso scandalo, vel gravi suo, vel pœnitentis incommodo, pœnitentem ad se vocare, & obtenta licentia loquendi de confessione, eum monere, ut remedium per absolutionem alterius habentis potestatem absolvendi quærat; vel si ordinarie illius confessionem audiat, potestatem absolvendi a tali peccato a Superiore postulet, & in proxima confessione facta saltem generaliter accusatione a peccatis in ultima auditis, eum absolvat, *Thom. ex Charm.* ex oblivione vero peccati reservati immemor in confessione facta habenti potestatem a reservatis etiam indirecte tantum absolvitur, & denuo illud confiteri tenetur habenti a reservatis, *Tourn. Thom. ex Charm.* quia non satisfactum est fini reservationis, nisi Confessarius declarasset se intendere absolvere etiam a peccatis reservatis forte oblitis, vel si factum fuisset tempore Jubilæi, *Tourn. Thom. ex Charm. Cit. & comm.* quia in ordine ad Jubilæum lucrandum omnis tollitur reservatio; immemor tamen censuræ confitens habenti potestatem etiam tantum delegatam a censuris absolvitur per illa verba generalia, *ab omni vinculo &c.* ita ut alia absolutione non indigeat, *Lug. Coninck*, *apud P. Gerv.* quia Confessarius declarat, & intendit absolvere ab omni vinculo excommunicationis, &c. 3. Si Episcopus reservet casus Papæ reservatos, quod quidem, ut ajunt Auctores, sine legitima causa fieri non debet, habens a reservatis Papæ non potest ab illis absolvere, *Billuart. contra P. Gerv.* quia approbatio illi est restricta, sine qua nihil potest, nec in Papales; bene autem ab iis, quia tantum devolvuntur ad Episcopum; quia non sunt proprie reservati Episcopis, sed potius ipsis illorum absolutio permissa, *Billuart.* 4. Peccat Superior recusans a reservatis postulanti facultatem, ut ab alio a reservatis absolvatur, *S. Thom. apud Tourn.* & quidem contra justitiam, si id petat ob timorem gravis damni confessioni extrinseci, ut revelationis sigilli, odii Superioris, &c. & contra charitatem, si prævideat postulantem ob nimiam verecundiam non integre sua peccata confessurum, vel confessionem ni-

mis

mis dilaturum, vel desperaturum; nisi cederet licentia petita in perniciem aliorum: recusata autem licentia etiam juste petit: non potest absolvi directe a non habente potestatem, nec præsumi Papæ licentia extra mortis periculum; nisi recusaret Superior regularis licentiam Confessario postulanti, & eam committi debere judicanti, qui pro illa saltem vice absolvere potest, licentia etiam non obtenta, ut declarat Urbanus VIII. potest vero absolvi saltem indirecte urgente gravi communionis necessitate ut supra, & tenetur Confessarius saltem ex charitate pro tali petere licentiam absolvendi, *P. Gerv.* 5. Potestas concessa a reservatis, etiam valet pro peccatis post concessionem de novo reservatis, *P. Gerv.* habens Papæ reservatis censetur etiam habere facultatem absolvendi ab excommunicatione eis annexa; quia alias esset inutilis, cum prius debeat absolvi ab excommunicatione, & propter illam specialiter sint reservati. Habens vero a reservatis Episcopo, non propterea habet a censuris Episcopo reservatis; quia solet reservare absque censuris. Habens ab omnibus casibus, ac censuris Episcopo reservatis, non ideo habet a papalibus ad Episcopum ob impedimentum canonicum, vel ex concessione Concilii Trid. devolutis, *P. Paul. Lugd.* nec ab hæresi; sublata tamen censura a papalibus potest quilibet approbatus absolvere; quia propter censuras ordinarie sunt reservati, ut communiter Theologi docent. 6. Vi Jubilæi absolutus a reservatis, & iterum reincidens potest eodem tempore Jubilæi iterum absolvi, si iterum eadem bona opera præscripta peragat, *P. Paul. Lugd.* 7. In articulo mortis non habens a reservatis non potest absolvere ab illis præsente a reservatis habente; quia non est necessitas, & sublata est. Duntaxat in articulo mortis reservatio, ne quis hac occasione pereat, *Conc. Trid. apud P. Lugd.* veniente vero appobato jam incepta confessione potest pergere, quia cum legitima potestate incepit, ut supra dictum est. Vide *Quær.* 8. *Hinc* 2. *num.* 7. 8. Quicunque præsumentes absolvere extra Italiam a casibus Bullæ cœnæ, ubi nempe usu sunt recepti, excommunicationem in ea contentam non reservatam incurrunt, & intra Italiam extra Urbem Papæ reservatam vi Bullæ Clem. VIII. sicut est absolvere præsumentes in Italia a quinque in ea Bulla Clementis VIII. & Pauli V. contentis, videlicet a violatione immunitatis Ecclesiæ; a vio-

violatione clausuræ Monialium malo fine; duello; percussione Clerici, vel Monachi; & simonia reali, ac confidentiæ; vel ab Episcopis reservatis; quia prædictæ Bullæ Clem. VIII. & Paul. V. spectant duntaxat ad Confessarios intra Italiam extra urbem degentes; qui a prædictis prætextu privilegiorum absolvere præsumunt, *Passerin. Billuart.* & Regulares præsumentes in, vel extra Italiam absolvere sine facultate ab excommunicatione canonis, seu juris; vel a sententiis, seu casibus per Statuta provincialia; aut synodalia promulgatis, incurrunt excommunicationem Papæ reservatam; *Clem. Rel. de priv:* præsumentes autem dicuntur, qui scienter, vel ignorantia affectata id faciunt; *Bill:*

Hinc 4. Habenti potestatem absolvendi ab hæresi in foro externo, observanda sunt sequentia 1. examinet pœnitentem de fine conversionis ad Fidem Catholicam; & si sit tantum commodum temporale, suadeat supernaturale suæ salutis æternæ; & si non sit baptizatus; vel dubie, debet prius baptizari a Parocho sub conditione; si rationabiliter dubitet. 2. Eum instruat de præcipuis articulis Fidei, ut SS. Trinitatis, Incarnationis, Redemptionis, Mysteriorum in Symbolo Apostolico contentorum; de Sacrificio Missæ, numero Sacramentorum præsertim Eucharistiæ, de reali Corporis Christi præsentia, & Confessione; de præparatione, & modo suscipiendi Sacramenta; de Ecclesia, illiusque infallibilitate; & capite S. Pontifice, Traditione, & vero sensu Scripturæ; de necessitate bonorum operum; de invocatione Sanctorum, veneratione Reliquiarum, & sacrarum Imaginum, de Purgatorio, ac Indulgentiis, & aliis, in quibus errat illius Religio; de præceptis decalogi, & Ecclesiæ, de formatione Crucis, Oratione Dominica, Salutatione angelica; & si non possit omnia memoriter retinere, ut simplices, eum instruat, ut saltem necessaria necessitate medii, ac præcepti sciat, ac credat. 3. Antequam confiteatur, prius faciat professionem Fidei, si sit hæreticus occultus, qui falsam religionem professus est, occulte coram duobus, vel tribus testibus; si publicus, publice coram populo, quamvis non sit absolute necessarium, *Bonagr:* & postea eum absolvat a vinculo excommunicationis ritu in qualibet Diœcesi præscripto, & confessionem ejus audiat. 4. Si ratio exigat, saltem extra Galliam, ei dicat, quod maneat irregularis;

ris, & incapax ad Ordines, & Beneficia ecclesiastica; nisi accedat Papæ, vel alterius habentis potestatem dispensatio; non vero in Gallia; quia ibi hæretici non censentur irregulares; *Pont. vid: infra de irreg: Quær. 3. Hinc* 1. & ei det literas testimoniales; eum inscribat cathalogo neo-conversorum, nomen, cognomen, ætatem, patriam, hæresim, a qua absolutus, testes, diem, annum, &c. & ista similiter mittat Reverendissimo Domino Vicario-Generali; ubi ita ordinatum est.

Quær. 12. Quænam requirantur ex parte Ministri ad licitam absolutionem?

Dico. Ad licitam absolutionem ex parte Ministri requiritur Bonitas moralis, quæ in tribus consistit, videlicet 1. in statu gratiæ saltem per contritionem perfectam tempore absolutionis; aliisque virtutibus, præcipue patientia; mansuetudine, charitate, magnanimitate; nihil dissimulando, nihil timendo, sine personarum acceptatione; omnes, parvum, ut magnum audiendo; *Deut.* 1. 17. & 2. *Paral.* 19. 2. In scientia Theologiæ moralis in statu saltem mediocri, *Paul: Lugd.* ita, ut possit (cum ratione sui officii sit Judex, Medicus, & Doctor) tanquam Judex legitimam ferre sententiam; tanquam Medicus discernere inter lepram, & lepram, id est inter mortalia, & venialia, speciem, & numerum, ac remedia contra illa suggerere oportuna; tanquam Doctor, ignorantes docere viam veritatis, ac virtutis. 3. In prudentia examinando, medendo, absolutionem impertiendo, differendo, vel negando, obligationes injungendo, monendo, & defectus supplendo.

Hinc 1. Defectu *status gratiæ* graviter peccat in mortali absolvens, non vero confessionem solum audiens; quia Sacramentum absolutione perficitur; & ex defectu virtutum leviter, vel graviter prout impatientia, dissimulatione, timore humano, acceptatione personarum gravem, vel levem committit excessum, vel errorem.

Hinc 2. Defectu *scientiæ* graviter peccat 1. tanquam Judex ignorans materiam pro Sacramento necessariam, formam, dispositionem pœnitentis essentialem, casus reservatos, excommunicationes usitatiores, quas ipse absolvere nequit; casus communes resolvere, & dubitare de difficilioribus, inquirere, ac consultare; non enim tenetur statim omnia decidere, præcipue in rebus magni momenti, &

& in materia justitiæ ; nec expedit in momento decidere, quæ diu in judicio discuti solent ; sed det tempus pœnitenti, ac sibi melius reflectendi, an non forte aliquæ circumstantiæ a restitutione, vel statim facienda excusent, & interim, si cæteroquin sit dispositus, & sinceram satisfaciendi voluntatem habeat, eum absolvat, &, ut post certum tempus redeat, ei injungat. 2. Tanquam Medicus inter lepram, & lepram discernere non valens, nempe quænam mortalia ex genere suo, vel venialia, vel cujus speciei, aut media contra vitia, ac pravos habitus ignorans. 3. Tanquam Doctor non sciens docere necessaria ad salutem ; de sua tamen capacitate dubitans, Judicio suorum Superiorum, vel Examinatorum stare potest ; graviter tamen peccat Superior, & subditus, si incapacitas utrique constet, nisi esset in necessitate, in qua melius esset exponere imperitum, quam populum frustrare Sacramento ; debetque interim diligenter studere, & a Superiore urgeri. Non tamen tenetur scire Theologiam moralem in gradu summo, vel eminenti ; *Paul. Lugd. Bill.* sed ut possit de communiter occurrentibus judicare, & de aliis prudenter dubitare, non ut ignari de quacunque re dubitantes ; sed cum aliquali notitia ad ulterius studium, ac inquisitionem, *ibid.* majorque requiritur pro confessionibus excipiendis in magnis civitatibus, in aulis Principum, quam in pagis, quia ibi difficiliores solent occurrere casus Mercatorum, Judicum, Clericorum, personarum magnorum negotiorum. Nec tenetur posse discernere de omnibus in particulari, an sint mortalia, nec ferre judicium determinatum de quantitate cujuslibet peccati confessi in individuo, an sit mortale, vel veniale, *Bill.* quia sæpissime id etiam doctissimis est impossibile ob diversitatem opinionum circa gravitatem materiæ, & aliarum circumstantiarum ad individuationem concurrentium ; & sæpe nec ipsi pœnitentes sciunt, an sufficiens consensus, ac advertentia ad gravem malitiam adfuerit ; sed sufficit, scire gravitatem, ac qualitatem secundum se, & saltem in genere pœnitentem peccasse, quamvis non certo in quo gradu mortalis, vel venialis discernat. Nec tenetur singulorum recordari, dum absolvit, sed sufficit omnia ita audivisse, ac intellexisse, ut in pœnitentia, & obligatione injungenda, ac absolutione impertienda sufficienter meminerit status pœnitentis

ad

ad utrumque competenter faciendum, *Bill. P. Gerv.* singulorum enim recordatio sæpe moraliter est impossibilis, præcipue si confessio sit prolixa, & memoria Confessarii labilis: si tamen nullius omnino recordaretur in particulari, saltem unum aut alterum a pœnitente inquirendum est, *P. Gerv.* & an proximo in fama, vel bonis non nocuerit; singulariter tamen retinere debet, de quibus numerus, species, vel aliud non bene intellectum inquirendum est, vel circa quod obligatio est imponenda, quæ inflexione digiti notari possunt; si vero memoriæ non fidat, non intellecta, vel speciem, ac numerum statim inquirat, præcipue si confessio sit prolixa, vel in scriptis habeatur. 4. Si in fine necessario interrogandorum non recordetur, per se loquendo sub mortali jubenda est confessionis repetitio, *P. Gerv.* quia de ignoratis non potest recte judicare; per accidens tamen potest excusari, si nimirum sine notabili pœnitentis molestia fieri nequeat, ut si propter unum, aut alterum peccatum non bene intellectum, octo, vel decem intellecta essent repetenda a pœnitente alias verecundo, & bona fide processerit, *Gob.* quia integritas materialis confessionis non videtur obligare cum tanto incommodo, ut patet in scrupuloso, ac ægroto; alias confessio nimis fieret onerosa pœnitenti, & Confessario, quod eo facilius admittitur, si fuisset tantum interrogandus ad cognoscendum, an sit mortale, vel de specie, vel numero, præsertim, si ad alia mortalia speciem, vel numerum addiderit; quia potest præsumi, eum circa interroganda non graviter peccasse; alias speciem, & numerum probabiliter etiam addidisset. 5. Confessio semi-dormienti, surdaсto, distracto, vel idioma non intelligenti bona fide facta, non tota necessario repetenda est; sed solum ea, quæ pœnitens credit; non fuisse audita, vel intellecta, *Bassa, Henriq. & alii;* quia ea duntaxat non rite fuerunt subjecta clavibus Ecclesiæ. Si dubitet, quænam non fuerint audita, & intellecta, tota Confessio est repetenda, *P. Gerv.* quia certa est obligatio Confessionis, & incertum, an debite sit facta; si mala fide, vel si Confessarius nullum omnino audierit, vel intellexerit, etiam tota est repetenda; quia fuit sacrilega, vel ex parte pœnitentis indispositi, vel ex parte Confessarii non habentis materiam certam absolutionis; quia non audita, sunt quasi non dicta: valeret tamen absolutio, si

Confessarius, vel unicum audiverit, & pœnitens bona fide processerit, *Lugo*; quia habet materiam sufficientem, & ab aliis absolvitur indirecte, licet Confessarius graviter peccet, si ob somnum, vel distractionem graviter culpabilem alia non audiverit, vel intellexerit, & sine gravi pœnitentis molestia illorum repetitionem exigere potuerit; si Confessarius vero sit certus de constanti innocentia pœnitentis, eumque ordinarie non nisi venialia habere, & solere certum pro absolutionis materia superaddere, quamvis valeret absolutio ob materiam probabilem, supponendo idem addidisse, graviter tamen videtur peccare ob periculum invaliditatis Sacramenti, quod, inquirendo materiam certam, evitare potuisset, ac debuisset.

Hinc 3. Defectu *prudentiæ* graviter peccat 1. examinando indiscrete, ac impudice circa peccata carnalia, ignota docens, sibi, vel pœnitenti scandalum causans. 2. Differendo absolutionem sine causa, & ratione sufficienti, vel omnino negando disposito, vel eam dando indisposito, ut recidivo non emendato, nec sufficienter contrito; in occasione proxima voluntaria, ea non relicta, vel emendatione notabili non secuta. 3. Non injungendo pœnitentiam proportionatam, vel obligationes, ut restitutionem bonorum, famæ, honoris, solutionem debitorum; executionem officii, voti, juramenti, pacti, testamenti, &c. 4. Non debite supplendo defectus in confessionali commissos: ut si mala fide invalide absolverit, & pœnitentem non moneat, etiam cum gravi suo incommodo, obtenta prius licentia loquendi de confessione; quia mala fides eum non excusat, & tenetur eum monere de invalida absolutione, etiam cum famæ, & honoris præjudicio, si periclitetur illius salus æterna, ut si non amplius sit confessurus; imo etiamsi non mala fide processerit, *P. Cerv.* quia censetur esse in extrema salutis necessitate; secus si in sequenti saltem confessione indirecte sit absolvendus; vel si non obligaverit pœnitentem ad restitutionem, & eum postea non monuerit, etiam cum gravi suo incommodo; quia est causa moralis damni, cum potuerit, & debuerit eum monere ad illud reparandum; non tamen tenetur ad restitutionem, si eum non moneat; quia tenetur ex charitate, non vero ex justitia bonum tertii promovere, sed solum sui pœnitentis; & si bona fide,

fide, vel solum venialiter mala egerit, ad nihil tenetur, nisi commode possit, ut in proxima confessione; quia ob bonam fidem non censetur causa moralis damni; an autem ad hoc teneatur ex justitia, divisi sunt Auctores; teneri ex justitia docet Lugo; quia damnum adhuc potest impedire, & ad plus tenetur, & fortius obligatur, quam alius; non tamen tenetur ipse restituere, si non possit impedire, bene autem si non velit; quia in hac sententia ex justitia monere tenetur; si vero mala fide pœnitentem se obligaverit a restitutione ex justitia debita, vel obligaverit ad non debitam, tenetur eum ita monere, ut restitutio fiat, vel si nolit, vel non possit, ipsemet ex justitia restituere, *P. Gerv.* quia est causa positiva damni; non tamen tenetur Conventus pro ipso restituere, si sit Religiosus; si autem erraverit, non inquirendo numerum, & speciem, vel pœnitentem relinquendo in occasione proxima, bona vel solum venialiter mala fide, ad nihil tenetur extra confessionem; si fide mortaliter mala, si ad eundem redeat, sumpta in confessione occasione suppleat; si non redeat, extra confessionem vix potest eum alloqui sine vilipensione sui Ministerii, rubore pœnitentis, & scandalo, ac proinde, cum tantum agatur de integritate materiali, videtur non teneri; si vero in prædictis licentia petita recusetur, ad nihil tenetur, *Tamb. Sanch. & alii*; quia fecit quod potuit, & si pœnitens damnum patiatur, sibi imputet recusans licentiam necessariam: in extrema tamen necessitate salutis videtur pœnitens non obtenta ipsius licentia monendus; quia pertinet ad confessionem, & non potest pœnitens rationabiliter esse invitus, modo speretur fructus. 5. Non monendo, si pœnitens peccet ex conscientia erronea, vel ignorantia culpabili, vel etiam ex invincibili, si speretur fructus: non vero tenetur eum monere, si timeretur scandalum, vel grave incommodum, nisi cederet in damnum publicum, vel Religionis, quod ante privatum est impediendum; sic animadvertens ex confessione, matrimonium impedimento dirimente esse contractum invincibiliter a pœnitente ignoto; non tenetur monere; si admonitus non cessaturus ab usu matrimonii prævideatur; vel uxorem, & liberos cum scandalo derelicturus, dispensationem non accepturus, nec ea obtenta de novo in matrimonium, nec sub conditione consensurus, vel non a matrimonio

contrahendo destiturus, *P. Gerv. Gob.* tenetur tamen monere Judicem, saltem in genere, ut reum puniat morte, si advertat, eum esse in mala fide, nec propterea incurrit irregularitatem; similiter Principes, Nobiles, Magistratus, si promoveant indignos, si certo constet, vel si non solvant debita cum damno creditoris, &c. si tamen omnes conveniant Consiliarii de aliquo jure Principis, potest etiam Confessarius suppphere legitimum; quia ipsi melius possunt, & tenentur scire.

Quær. 13. An, & quomodo Parochus teneatur audire confessiones suorum parochianorum, & quomodo alius se gerere debeat Confessarius?

Dico. Tenetur 1. Parochus sub peccato gravi audire confessiones suorum parochianorum urgente præcepto, vel rationabiliter alio tempore ad ipsum recurrentium; quia Pastor tenetur præbere pabulum suis ovibus non solum extreme, sed etiam communiter indigentibus; non tamen nimis frequenter petentibus, præcipue, si aliis negotiis occupatus fuerit: delegatus vero tenetur audire pęnitentem deficiente proprio, vel alio Confessario in extrema, & gravi necessitate, & aliquando in communi, nisi aliis æque utilibus occupetur negotiis, *Billuart*; quia, sicut divites lege charitatis tenentur ad eleemosynas corporales in extrema, & gravi necessitate, & in communi saltem ad aliquas, ita videntur Docti obligari ad spirituales. 1. Tenetur etiam Confessarius examinare pęnitentem, si merito suspicetur, pęnitentem culpabiliter, vel inculpabiliter omittere aliquid necessario requisitum, puta numerum, speciem, circumstantias graves, quia moralem tenetur adhibere diligentiam pro integritate confessionis. 3. Tenetur monere pęnitentem ex ignorantia vincibili peccantem, vel invincibili, si speret fructum; secus, si non speret, sed majus, & gravius timeret malum. 4. Instruere de necessariis necessitate medii, ac præcepti in confessionali, si urgeat necessitas, vel charitas, vel si rediturum speret, differre absolutionem, donec necessaria addiscat, & confessiones cum tali ignorantia factas repetat.

Hinc: graviter peccat, 1. Parochus nolens audire suos parochianos in confessione tempore Paschali, vel in articulo mortis, aliove tempore magnæ indulgentiæ, vel festivitatis, vel gravis tentationis, &c. ipsi confiteri volentes; quia tenetur eos audire ex officio. 2. Confessarius dele-

delegatus deficiente proprio vel alio Sacerdote in articulo mortis constitutum audire recusans, vel alio tempore devotionis deficientibus aliis Confessariis, nullum unquam audire volens, nisi magis, vel æque utilibus occupetur negotiis, *Nugno apud Billuart*, quia, sicut dives nullam omnino faciens eleemosynam, charitate præcepta caret. 3. Ex ignorantia, vel negligentia gravi speciem, numerum, circumstantias graves, vel alia ad restitutionem, valorem, & effectum Sacramenti requisita inquirere omittens cum suspicione rationabili ea a pœnitente culpabiliter, vel inculpabiliter omitti; quia ut Judex debet valide, & causa integre cognita ferre sententiam: excusatur tamen Confessarius, si diligentiam moralem in examinando adhibeat, vel si pœnitentem sufficienter instructum advertat, vel si aliquid necessarium omittat naturali distractione, memoriæ debilitate, vel spiritus fatigatione per nimiam confessionum auditarum quantitatem: & a mortali, si ex levi negligentia, vel inadvertentia aliquid necessarium omittat; quia non ad summam, sed moralem obligatur diligentiam; alias Sacramentum pœnitentis, ac Confessariis nimis fieret odiosum, ac onerosum; leviora tamen, ut numerum, & speciem uno, aut altero verbo statim inquirat, & ampliori discussione digna usque post confessionem reservet; circa venerea a levioribus ad graviora, a modis vero particularibus abstineat, quibus ignota docere, & pœnitenti, ac sibi occasio scandali esse posset. 4. Graviter peccat advertens in pœnitente ignorantiam Mysteriorum necessitate medii, vel præcepti necessariorum non præmissa illorum instructione, vel repetitione confessionum cum tali negligentia factarum, absolvens; quia pœnitens est indispositus; si tamen non possit facile instrui de necessariis necessitate præcepti tantum urgente necessitate, licet non extrema, potest absolvi, si instructionem sibi procurare promittat, quamprimum potest, & confessiones invalidas adjuvante, & interrogante Confessario repetat, *Billuart*; quia in tali necessitate sufficit bona voluntas satisfaciendi præcepto. 5. Ex ignorantia culpabili peccantem advertens, non monens, vel etiam ex invincibili: modo non gravius malum timeat, & ne ex materiali formale fiat.

Quær. 14. Quando Confessarius pœnitentem absolvere, vel non absolvere debeat?

Dico, Confessarius tenetur, sub lethali culpa absolvere, quos prudenter judicat rite dispositos, quia jus habent ad absolutionem, & injuste privarentur gratia sacramentali, & actuali, nisi justa adsit ratio eam differendi ad utilitatem pœnitentis, ut si facile relapsurum credat, nisi dilatione territus melius agnoscat gravitatem peccati, vel si Confessarius studio, vel consilio circa peccata confessa indigeat. 2. Eam negare indispositis, quos nullo in casu absolvere licet; quia Sacramentum sacrilege conferret, & pœnitenti majorem peccandi licentiam, falsamque securitatem in præjudicium æternæ salutis tribueret. 3. Eam differre extra mortis articulum dubie dispositis, donec adsint signa dispositionis moraliter certa; quia non licet uti materia dubia extra mortis articulum, in quo melius est remedium dubium, quam nullum.

Hinc 1. Tenetur Confessarius absolvere eum, qui diu a peccato abstinuit, tentationibus viriliter restitit, occasionem peccati caute fugit, mandatis Confessarii obtemperat, laboriosis pœnitentiæ operibus se exercet, etiamsi occasio peccandi non fuerit ablata; quia non amplius censetur proxima, sed remota, quam non tenetur evitare, alias deberemus exire de hoc mundo.

Hinc 2. Absolutio neganda iis, qui nullam habent dispositionem, uti sunt, 1. de proximo sinistre loquentes in confessione, peccata vel ridendo, vel historice tantum narrantes. 2. Nolentes præceptis Confessarii obedire, aliena restituere, debita solvere, damna resarcire, cum commode ante confessionem potuerint, & non fecerint, vel odia, ac inimicitias nolentes deponere, inimicis reconciliari, occasionem proximam voluntariam deserere, scandalum publicum tollere, ut mulieres luxuriose vestitæ; libros amatorios, vel contra fidem, & bonos mores componentes, vendentes, commodantes; aleatoribus domum præbentes; vel nolentes abstinere ab usura, artibus, ac commerciis illicitis, vel laborantes ignorantia voluntaria Mysteriorum fidei, & addiscere non curantes necessitate medii, vel præcepti, etiam ratione sui status, officii, ac conditionis scitu necessaria; quia omnes isti carent contritione necessaria.

Hinc 3. Debet absolutio differri, 1. ignorantibus, etiam inculpabiliter necessitate medii, vel præcepti necessaria, & volentibus ea addiscere, donec ea didicerint, ut supra

Quar.

Quar. 13. *num.* 4. *& Hinc. num.* 4. 2. In occasione per se, vel per accidens proxima, & voluntaria positis, donec actu fuerit derelicta; quia, cum sciverint obligationem eam derelinquendi, & cum potuerint, & eam non dimiserint, dubium est eorum propositum, excepto mortis articulo, si illa non amplius posset sub aliquo prætextu dimitti, vel si longe distent ab occasione, vel non agnoverint esse proximam, vel obligationem eam deserendi, vel si occasio sit interrupta, uti est frequentia puellæ, popinæ, chorearum, &c. possunt prima adhuc vice absolvi cum promissione eam vitandi, *Billuart*; quia prudenter promissioni fides adhibetur, & isti non sunt actu in occasione, cum sit absens: in occasione vero proxima non voluntaria physice, vel moraliter absolutio non est neganda vi occasionis, *Billuart*; quia ad moraliter impossibilia nemo tenetur, sed debent præscribi media, quibus fiat remota, ipsis vero neglectis, vel post unam, vel alteram absolutionem relapsis, non est amplius danda; quia simul censentur recidivi, & de sinceritate doloris, ac propositi dubii, nisi ipsa derelicta quocunque damno bonorum, aut famæ non obstante, *Instrument. approb. Diœc. Argent.* quia nihil saluti æternæ præferendum; vel emendatione notabili secuta; aut in mortis articulo. Sic filiusfamilias peccans frequenter cum ancilla, quam non potest ejicere, vel cum sorore, a qua non potest sejungi absque gravi detrimento, mercatores, milites, scribæ, hospitissæ, judices, medici graviter in suis officiis peccantes, ancillæ sæpe peccantes cum suis hæris, adolescentes, puellæ in confabulationibus, choreis, amplexibus juxta honestam patriæ consuetudinem, Confessarii excipiendo confessiones ratione occasionis, vel officii sæpe peccantes non absolvendi, nisi derelicta occasione, vel notabiliter emendati, ita, ut prudenter non amplius, vel non tam facile peccaturi judicentur, *Instrum. approb. Diœc. Arg.* vel nisi longo tempore, v. g. ab uno aut altero anno non essent confessi, & concubinam ejecturos promittant; quia his facilius creditur, non vero iis, qui sæpe promissis non steterunt; vel nisi circumstantiæ sint mutatæ, puta quia deformis facta, vel quia ipse matrimonio junctus, vel mox jungendus, vel quia jam ab aliquo notabili tempore non amplius cum ea peccavit, modo absit scandalum, si maneat in eadem occasione. *P. Gerv.* 3. Con-

K 4 sue-

ſuetudinariis voluntariis, ac recidivis, licet abſolute poſſent eſſe diſpoſiti, abſolutio eſt differenda, donec emendatio notabilis appareat, niſi raro, vel in caſibus extraordinariis, ut habetur in inſtrumento approbationis Diœc. Arg. uti in articulo mortis, vel ſi eſſet miles pugnæ proximus, &c. quia in neceſſitate ſufficit materia dubia, vel peregrinanti longo in itinere non relapſo; quia vere pœnitere prudenter creditur; vel ſi abſolutio ſine gravi pœnitentium incommodo differri nequeat, & pœnitentes cum acceptatione mediorum afferant ſigna doloris, ac propoſiti ſecuturæ emendationis ſpem prudentem facientia, ut habetur in inſtructione paſtorali ad Confeſs. Diœc. Baſil. vel ſi violentia tentationum occaſione non prævifa relabatur, *Thom. ex Charm.* vel Monaſterium, aut Seminarium ſit ingreſſus, modo bona, ac debita intentione; quia talis ſtatus mutatio etiam morum emendationem indicat: non autem ſufficit obligatio communicandi in Paſchate, vel in diebus in quadam ſocietate, vel regula præſcriptis: poteſt etiam pro remedio abſolutio differri ob venialia ſæpius confitentibus, ſi nimis ſint frequentia, vel ſi ob diſpoſitionis imperfectionem timeatur, ne in mortalia labantur, & debet differri ex deliberatione, ex affectu, vel ex conſuetudine nimis frequenter venialiter peccantibus, ſi venialium modica, vel dubia appareat contritio, *Paul. Lug. Billuart*, & in omnibus ſint recidivi, niſi addatur aliud, vel mortale confeſſum, circa quod verum cenſentur habere dolorem, ſecus ſi circa unum ſaltem verum habeant dolorem, ac propoſitum; quia unum veniale ſine aliis poteſt dimitti. Unde non de omnibus recidivis, & conſuetudinariis idem ferendum eſt judicium. Aliud enim judicium ferendum de iis, qui habitu voluntario, & cum advertentia graviter peccant, ut communiter in materia luxuriæ; quia non niſi notabiliter emendati abſolvendi ſunt; aliud de iis, qui ex habitu involuntario inadvertenter contracto, vel facto involuntario adhibitis mediis, & proteſtatione contra illum, ac illius actus, inadvertenter perjurant, blaſphemant, &c. quia iſti, cum non graviter peccent, abſolvi poſſunt; aliud de eo, qui ſingulis ſeptimanis ſemel, vel bis graviter lapſus, ſed ab octo, vel quatuordecim diebus æqualiter tentatus ex motivo emendationis non amplius ſuccumbit, quia iſte poteſt abſolvi, cum accedente Sacramento pœnitentiæ, & communionis, & emendatio-

tione jam incepta, certius emendatur; aliud de eo, qui adhuc in ultima septimana fuit lapsus, quia istius dispositio est dubia, & absolutio differenda; aliud de eo, qui in mense semel, vel bis graviter labitur; quia si nondum fuerit admonitus, media acceptet, longo tempore non fuerit confessus, dolorem non ordinarium habeat, & nihil aliud obstet, posset adhuc absolvi, præcipue urgente præcepto communionis, vel alia ratione; quia mediante Sacramento, admonitione, & mediis, ipsius emendatio recte creditur futura; aliud de eo, qui admonitus semper cum iisdem peccatis quasi ex consuetudine, vel humano respectu redit; quia iste dimittendus, cum de illius proposito sincero, merito dubitetur; aliud de eo, qui singulis diebus, aliud de eo, qui singulis septimanis, aliud de eo, qui singulis mensibus, aliud de eo, qui ex consuetudine inchoata, vel provecta, aliud de consummata, & inveterata judicium ferendum; quia, qui rarius cadunt, vel quorum consuetudo nondum firmas habet radices, facilior speratur emendatio, quæ si fuerit ultra medietatem, censetur notabilis; sic duodecies lapsus per mensem, quinquies duntaxat labens, notabiliter censetur emendatus, & applicato beneficio absolutionis, & Eucharistiæ Sacramento cum aliis mediis integra probabiliter speratur emendatio, ac proinde absolutione dignus videtur, nec ultra octo, vel quatuordecim dies indispositi dimittendi sunt, *P. Gerv.* quia instructio pastoralis Diœcef. Basil. de hujusmodi pœnitente cum Benedicto XIV. dicit: *jubeatque, nempe Confessarius, ut intra modicum tempus* (quale non videtur esse unus, vel duo menses) *se sistat, ut negligens corripiatur, fragilis consoletur, emendatus absolvatur.* Remedia autem sunt actus pravis habitibus contrarii; quia contraria contrariis curantur, sic luxuriosis imponantur jejunia, ac aliæ corporis macerationes, ut non soli cum sola maneant, custodia sensuum, &c. ebriosis abstinentia a vino ad certum tempus, vel quoties inebriantur: blasphemis, ac perjuris orationes, eleemosynæ, quoties blasphemant, vel perjurant; generalia sunt ablatio causæ reincidentiæ, auditio concionum, spiritualis lectio, usus frequens Sacramentorum, meditatio passionis Christi & quatuor novissimorum. 4. Differenda est absolutio scandalum aliis, vel occasionem peccandi præbentibus, ut sunt fœminæ lascivo ornatu; Bibliopolæ libris impudicis, vel hæreticis,

cis, &c. Pictores fœdis picturis; parentes juramentis, detractionibus, blasphemiis, &c. infantes scandalizantes, si admoniti non cessent. 5. Differenda est ad restitutionem obligatis, si sit notabilis; quia alias ob propensionem differendi relinquerentur in periculo non restituendi; vel si non sit notabilis, attamen mortalis, & de ea admoniti, eam facere neglexerint: quia eorum promissio non amplius meretur fidem; nisi in mortis articulo, si non possint per se, & per suos hæredes satisfacturos sincere promittant, *Greg. XIII.* vel si nondum fuerint admoniti de restitutione non notabili, *P. Thom. ex Charm.* quia istis facilius creditur. 6. Inveteratas inimicitias habentibus, vel qui promissionibus, & mediis de reconciliatione facienda non steterint; quia ipsis non credendum, donec se reconciliaverint. 7. In grave scelus, ut homicidii, adulterii, &c. mox prolapsis, & ob infamiam, vel confusionem potius, quam vero dolore statim absolutionem habere præsumentibus; quia eorum dispositio videtur æquivoca, & ut gravitatem peccati melius agnoscant, & melius se præparent, aliquando absolutio est differenda, *P. Thom. ex Charm.*

Quær. 15. Quando absolutio sit nulla ex parte pœnitentis, & an Sacramentum pœnitentiæ possit esse validum, & informe?

Dico. Absolutio est nulla ex parte, & defectu pœnitentis, 1. si sine dolore, & proposito essentialiter requisito illam accipiat. 2. Quando in ipsa confessione mortaliter peccavit, reticendo malitiose, vel mortali negligentia omittendo mortale, vel illius speciem, aut numerum, vel mentiendo in materia gravi. 3. Si mala fide non fuerit absolutus ab excommunicatione, si aliqua fuerit irretitus; antequam fuit absolutus a peccatis, *Lugd. Bassa, & comm.* quia ageret contra grave Ecclesiæ præceptum; si tamen bona fide fieret ab ignorante excommunicationem, vel illam impedire absolutionem, valida esset absolutio; quia Ecclesia nullibi illam declarat irritam, *P. Gerv.* nec potest Sacramentum pœnitentiæ esse validum, & informe; quia non potest habere omnia essentialia, ut sit validum, & non conferre gratiam ex defectu dispositionum; quia dispositiones sunt de essentia, & ipsa materia Sacramenti.

Hinc 1. Confessio repetenda est, quando fuit nulla illius absolutio, sive ex parte Confessarii, sive ex parte pœni-

nitentis, & quidem tota, si fiat apud alium Confessarium, vel apud eundem, si nullam amplius habeat illius notitiam; quia de illa non potest judicare; non vero si in confuso saltem meminerit status pœnitentis, sed sufficit se accusare de omissis, & de defectu commisso; nec tenetur repetere confessiones intermedias bona fide factas. 2. Confessionum repetitio est suadenda, consuetudine peccandi implicatis; quia licet peccatum subsequens non certo arguat falsitatem confessionis antecedentis, periculum tamen indicat, si frequenter fiat. 3. Confessio sine dolore supernaturali, vel universali; aut efficaci est invalida, & repetenda, quamvis bona fide, & inculpabiliter dolorem sufficientem esse credederit; quia in re deficit pars essentialis, & si Sacramentum esset validum, conferret gratiam, ac proinde non esset informe.

QUÆSTIO IV.

DE EFFECTIBUS PŒNITENTIÆ.

Quæritur. 1. *Quinam sint effectus Sacramenti pœnitentiæ, & quomodo veniale remittatur extra Sacramentum?*

Dico. Effectus principales Sacramenti pœnitentiæ sunt 1. infusio gratiæ habitualis cum habitibus virtutum infusis gratiæ annexis, si fuerint amissæ, & gratiæ sacramentalis. 2. Omnis colpæ saltem mortalis remissio, & venialis juxta dispositionem. 3. Pœnæ æternæ peccatis debitæ condonatio; non vero semper totius pœnæ temporalis, sed pro majori, vel minori pœnitentis dispositione, & satisfactione a Confessario imposita. Veniale extra Sacramentum non potest sine gratia actuali remitti per actum ex solis naturæ viribus elicitum; nec junctum cum mortali, nisi mortali simul remisso; quia non potest remitti, nisi per opus Deo placens: non tamen requiritur in homine justo pro illius remissione novæ gratiæ habitualis infusio; quia non consistit in privatione gratiæ, sed in diminutione illius fervoris, vel impedimento illius nitoris. *S. Thom.* nec requiritur pœnitentia formalis; quia minor requiritur dispositio, quam pro remissio-

missione mortalium; sed sufficit virtualis per actum, quo homo ita fertur in Deum, ut si veniale occurreret memoriæ, displiceret, illud commisisse, *S. Thom.* quia per illum restituitur, quod per veniale fuit ablatum, nempe ut prompte in Deum feratur, *Bill.*

Quær. 2. *Quotuplicis generis sint Opera?*

Resp. 1. Quintuplex distinguunt Theologi genus operum, nempe 1. opera vivificantia, quæ vitam animæ afferunt, ut contritio. 2. Opera viva, quæ facta sunt ex charitate, & vitam æternam merentur. 3. Opera mortifera; quæ mortem animæ inferunt, ut peccata mortalia. 4. Opera mortua, quæ ex se sunt bona, facta tamen ab homine existente in peccato mortali. 5. Opera mortificata, quæ viva per superveniens peccatum mortale impediuntur a consecutione præmii vitæ æternæ alias illis debiti.

2. Peccatum redire simpliciter, est redire secundum maculam, & reatum sibi proprium. Redire secundum quid, est peccatum sequens ratione ingratitudinis fieri gravius, quam alias fuisset.

Quær. 3. *An bona opera justorum per pœnitentiam reviviscant, & peccata per pœnitentiam dimissa redeant per peccatum subsequens;*

Dico. Opera viva justorum per peccatum mortificata, quæ sunt in Dei memoria, ac jure justorum saltem conditionato servata per pœnitentiam subsequentem ex Dei misericordia simul & justitia reviviscunt, & quidem ad eundem gratiæ, & gloriæ gradum, quem ante peccatum merebantur; quia *impietas impii non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit Ezech.* 33. non vero virginitas quoad materiale sumpta pro immunitate ab omni voluntaria seminis effusione, vel infractione claustri virginalis; nec innocentia sumpta pro immunitate ab omni peccato; qua factum infectum fieri nequit; bene autem quoad formale quantum ad habitum, & inclinationem ad hos actus; ita docet S. Thomas; nec peccata per pœnitentiam dimissa redeunt simpliciter per peccatum subsequens; quia sine conditione sunt vere deleta, & remissa; sed tantum secundum quid, ac virtualiter, *S. Thom.* quia ob ingratitudinem peccata subsequentia fiunt graviora.

QUÆ-

QUÆSTIO VII.

DE PURGATORIO, SUFFRAGIIS, ET INDULGENTIIS.

Quæritur. 1. Quid sit Purgatorium, Suffragium, & Indulgentia, & quotuplex Indulgentia?

Resp. 1. Purgatorium est locus medius inter cœlum, & infernum, in quo animæ justorum purgantur a culpis levioribus, & solvunt pœnas temporales, pro peccatis quoad culpam jam remissis debitas.

2. Suffragium est translatio satisfactionum unius in alterum.

3. Indulgentia est relaxatio pœnæ temporalis pro peccatis jam quoad culpam remissis debitæ, a legitimo Ministro facta per applicationem thesauri Ecclesiæ. Dividitur 1. in totalem, seu plenariam, quæ est remissio totius pœnæ temporalis peccatis debitæ; & partialem, quæ est remissio partis pœnæ temporalis peccatis debitæ, quæ alias per pœnitentias antiquorum canonum fuisset abolenda, per septem, quadraginta, vel centum annos. 2. In personalem, quæ alicui personæ conceditur. Localem, quæ loco est annexa; & in realem, quæ rei, v. g. Rosario, vel numismati annectitur. 3. In indulgentiam vivorum, quæ pro vivis per modum absolutionis, vel actus jurisdictionis in personam conceditur; & defunctorum, quæ pro defunctis per modum suffragii satisfactorii ex thesauro Ecclesiæ conceditur. 4. Jubilæum, est indulgentia plenaria cum privilegiis, pro qua ordinavit Bonifacius VIII. annum centesimum, Clemens VI. quinquagesimum, Paulus II. vigesimum quintum, & defacto eadem indulgentia in forma Jubilæi concedi solet pro publicis Ecclesiæ necessitatibus, ut tempore belli, vel post electionem novi Pontificis.

4. Thesaurus Ecclesiæ est Thesaurus primario ex meritis, & satisfactionibus Christi infinitis, & secundario ex satisfactionibus Deiparæ, & Sanctorum cohalescens.

Quær. 2. An detur Purgatorium, ac Suffragiorum communio, & quænam pro illorum communione requirantur conditiones?

Dico,

Dico. Dari Purgatorium, de fide constat; quia in Concilio Trid. *Sess.* 6. *Can.* 3. ita definitum est, & 2. *Machab.* 12. indicatur; quamvis, ubi sit, non constet; etiam datur Sanctorum, seu suffragiorum communio inter vivos, & defunctos, ita, ut unus inter vivos possit orare, & satisfacere pro alio, & pro defunctis, & defuncti orare pro vivis, quia sicut oravit Job. *Cap. ult.* satisfecit Paulus 2. *Ep. C.* 1. & pro defunctis, ita declarat Concilium Trid. *Sess.* 25. *decret. de Purgat.* conditiones tamen aliquæ requiruntur, & quidem ex parte offerentis tres, videlicet 1. Intentio applicandi suffragium alteri. 2. Ut opus sit voluntarium, ut distinguatur a satisfactione. 3. Ut sit in statu gratiæ, si sit satisfactorium ex opere operantis; non vero, si sit ex opere operato, uti Missæ Sacrificium: & tres ex parte illius, pro quo offeruntur; nimirum 1. Ut sit viator saltem aliquo modo, ut animæ in Purgatorio. 2. Ut sit in statu gratiæ. 3. Ut culpa jam sit remissa. Suffragia in quantum sunt satisfactoria, si habeant conditiones prædictas, solum infallibiliter prosunt iis, quibus applicantur; quia dependent ab intentione applicantis; in quantum vero sunt meritoria, solum offerenti; quia meritum est personale: si animæ autem, pro quibus offeruntur suffragia, jam essent in cælo, vel in inferno, ac proinde ipsis prodesse nequeant, prosunt etiam offerenti; quia hæc est tacita cujuslibet intentio.

Quær. 3. *Quisnam possit concedere Indulgentias; quomodo valeant, & quanam sint pro illis lucrandis conditiones?*

Dico. Datur in Ecclesia potestas conferendi indulgentias a Christo ei concessa; quia ita est de fide, & definivit Concilium Trid. *Sess.* 15. *in decret. de Indulg.* potestque solus Papa conferre indulgentias plenarias pro vivis, ac defunctis; quia ipse solus est principalis dispensator thesauri Ecclesiæ, & Traditio, ac perpetua Ecclesiæ praxis ita docent; & Episcopi in sua Diœcesi pro vivis duntaxat, *Cap. quod autem de pœn. & remiss.* & partiales, videlicet unius anni in dedicatione Ecclesiæ, & quadraginta dierum in earum anniversariis, & aliis temporibus, *Concilium Lat.* IV. *Can.* 62. uterque tamen Papa, & Episcopus non nisi ex propriis rationabilibus causis, *Clem. VI. extravag. unig.* & ex motivis indulgentiæ proportionatis illas concedere possunt; quia sunt tantum dispensatores thesauri Ecclesiæ, non vero proprii Domini. Valere

re incipiunt indulgentiæ ad septennium a Papa concessæ, non a die publicationis, sed a die brevis, *S. Congr. 18. May 1711.* & prosunt indulgentiæ vivis, & defunctis infallibiliter; quia fundantur in potestate, & promissione Christi, quæ sunt infallibiles, si serventur conditiones requisitæ, quales sunt pro vivis 1. Ut sit baptizatus. 2. Non ligatus excommunicatione. 3. Ut sit subditus indulgentiam conferenti. 4. Ut opera a concedente præscripta integre adimpleantur, quia conceditur sub conditione operis. 5. Ut sit in statu gratiæ; quia non remittitur pœna, nisi prius remissa culpa, saltem quando ultimum adimpletur opus, & ut absit omnis ad mortale affectus, quando ponuntur alia opera; quia cum tali affectu non merentur remissionem, sed augmentum pœnæ. 6. Propositum efficax Deo satisfaciendi; quia est essentiale veræ pœnitentiæ ad indulgentiam requisitæ. 7. Intentio saltem habitualis, vel interpretativa generalis consequendi omnes, quas potest, indulgentias; & pro defunctis 1. Executio operum præscriptorum. 2. Intentio indulgentiam pro defunctis applicandi. 3. Status gratiæ, saltem in fine ultimi operis juxta securiorem.

Hinc 1. Invalide concedunt indulgentias, Abbates etiam jurisdictionem quasi episcopalem habentes, Generales, ac Provinciales Ordinum, nisi ex speciali commissione, ut in fine visitationis, *P. Gerv. Bonagr.* concedente Leone X. quas proprie non concedunt, sed applicant: bene autem Episcopi solùm confirmati, licet non consecrati; quia habent jurisdictionem, imo in Germania statim post electionem, *P. Gerv.* quia ita Concilium Lat. concessisse refertur Episcopis transalpinis administrandi spiritualia statim post electionem concorditer factam; & Archiepiscopi In tota sua Provincia; licet actu non visitent; etiam Legati Apostolici; quia comprehenduntur nomine Episcopi: non tamen Concilium sede vacante, *Suar. cum comm.* 2. Nec valent indulgentiæ a Papa, vel Episcopo concessæ absque fine pio motivo proportionato, & opere bono ad illum probabiliter conducente; talis finis bonus est honor Dei, charitas proximi; motivum proportionatum est, quod Deo æque, vel magis placet, quam satisfactio pœnitentis, uti pax Christianorum Principum, extirpatio hæresum, exaltatio S. Ecclesiæ, veneratio alicujus Sancti, conversio fidelium, constructio Basilicarum, Xenodochiorum, susten-

sustentatio pauperum, redemptio captivorum; bona opera ad eosdem fines conducentes sunt, certæ preces, eleemosynæ, &c & licet seorsim sint exiguæ, ut quinque *Pater*, & *Ave*, vel parvæ eleemosynæ, simul tamen cum aliis sunt quid notabile. 3. Non lucrantur indulgentias Judæi; quia non sunt subditi Ecclesiæ; possunt tamen eas lucrari Religiosi, ac peregrini, etiam Episcopales; quia possunt se subjicere in favorabilibus; nec potest quis lucrari indulgentias pro defunctis, nisi pro ipsis per modum suffragii concessas; nec hæretici eas lucrantur; quia sunt excommunicati; nec notabilem partem, vel circumstantiam operis præscripti omittentes, etiam ex ignorantia invincibili, oblivione, vel justo impedimento, ut si ægrotus non jejunet, vel famulus eleemosynam ab hero datam retineat, vel quis confessionem omittat, licet tantum venialia habeat, *Clem.XIII. an.* 1759. vel non necessariam invincibiliter credat, nisi semel saltem in qualibet hebdomade ad Sacramentum pœnitentiæ accedere soleat, si legitime non fuerit impeditus, & nullius lethalis culpæ ab ultima confessione conscius sit: quia his suppositis sine actuali confessione omnes consequi potest indulgentias, *Clemen. XIII. an.* 1763. sufficit etiam eleemosyna modica, si quantitas non sit determinata; & si non possit ingredi Ecclesiam, sufficit oratio ante fores, vel in cœmeterio; & si Altaria visitanda sint in eadem Ecclesia, sufficit ad illa conversio, modo sit in tali situ, ut ad illa orare censeatur, & si Missa sit præscripta, sufficit, licet una, aut altera cæremonia deficiat; & si indulgentia est annexa numismati, sufficit, si illud secum, vel ante se habeat: non potest autem eodem actu, v.g. oratione plures lucrari indulgentias, bene autem eodem tempore pluribus actibus, v. g. audiendo Missam, & dicendo in ea Rosarium. 4. Non lucratur indulgentiam, qui ultimum opus in statu disgratiæ peragit, vel affectum habet ad mortale, dum peragit alia, si in Bulla habeatur: qui contriti, & confessi Ecclesiam visitaverint, & oraverint, eleemosynam dederint, &c. vel si in statu disgratiæ opus peractum non contribuat ad finem intentum, ut oratio pro conversione infidelium, pace obtinenda, &c. vel si cum distractione voluntaria fiat; quia Deus peccatores non audit: secus si esset eleemosyna, licet cum vana gloria, vel in statu disgratiæ fiat pro redemptione captivorum, &c. quia adhuc uti-

utilis est ad finem intentum, modo non sit ultimum; quia in fine ultimi operis indulgentia confertur; nec habens affectum ad veniale plenariam obtinet, saltem respectu illius peccati; quia culpa non est dimissa. 5. Indulgentia pro morte concessa solum valet secuta morte, pro articulo mortis vero, toties quoties in eo reperitur; & omnes exspirant, elapso tempore, revocatione, & destructione rei, si sit realis, vel loci, si sit localis, & durante anno Iubilæi omnes suspenduntur indulgentiæ plenariæ pro vivis a Papa concessæ; non vero non plenariæ; vel pro defunctis, vel a Legato, vel Episcopo concessæ. Quoad opera injuncta, & privilegia Jubilæi standum est verbis concessionis: debent tamen opera præscripta peragi in eadem hebdomade, non tamen in eodem loco, vel Diœcesi, *P. Gerv. & Thom. ex Charm.* & pro illo lucrando etiam Religiosi, vel eorum nomine Superiores debent dare eleemosynam, etiam pauperes, & jejunare etiam pueri. Potest aliquis Jubileum semel tantum lucrari, *Innoc. XI.* Absolutio accepta a peccatis, & censuris Papæ reservatis cum intentione lucrandi Jubilæum valet, licet illud postea non lucretur, *P. Gerv.* secus si nec intentionem illud lucrandi habuisset, *Pont.* vel si confessionem mala fide invalidam fecisset; bene autem si bona fide fecerit invalidam, *Cabass. S. Antonin. apud Tourn.* quia satisfecit fini reservationis: potest etiam absolvi a reservatis Episcopo, *P. Gerv.* solet tamen ordinarie potestas absolvendi a reservatis ab Episcopis particulariter concedi, nec sine ipsius licentia fieri debet, ut supra dictum est Q. 7. *quær.* 11. *Hinc* 1. qui lucratus est Jubilæum, potest adhuc vi illius absolvi postea a peccatis reservatis, & censuris antea commissis; etiam vota ei commutari tempore Jubilæi non cognita, *Less. Sanch. Henriq. & alii apud P. Gerv. & Tourn. contra, Thom. ex Charm.* similiter in confessione ex consilio Confessarii usque post Jubilæum dilata; & qui absens fuit, potest illud rediens lucrari, & gaudere privilegiis Clem. VIII. nempe intra duas hebdomades, post reditum. Licentiam tempore Jubilæi eligendi quemlibet ab Ordinario approbatum intelligi respectu Regularium etiam ab Episcopo solum approbatum, *docet Tourn. Suar. Lugd. & alii*; etiam respectu Monialium, *Bass. ac alii*; contrarium tenet *Bonagr. P. Gerv.* quorum opinio est tu-

tior, & in re tanti momenti præferenda. Absolntio a censuris vi Jubilæi debet fieri in foro pœnitentiæ, *Tourn. contra P. Gerv.* quia illius absolutio in ordine ad sacramentalem absolutionem permittitur. Denunciatus debet adhuc in foro externo absolvi, ut se publice gerere possit ut absolutus, *ibid.*

TRA-

TRACTATUS V.

DE EXTREMA UNCTIONE, ET ORDINE.

Hic Tractatus tres continet quæstiones 1. de extrema Unctione, 2. de Ordine, 3. de Iregularitate.

QUÆSTIO I.

DE EXTREMA UNCTIONE.

Quæritur. 1. Quid sit extrema Unctio?

Resp. EXTREMA UNCTIO definitur Sacramentum a Christo institutum, quo infirmi de vita periclitantes per unctionem olei, & orationem Sacerdotis obtinent salutem animæ, & sanitatem morborum, ubi saluti animarum expedit.

Quær. 2. An extrema Unctio verum sit Sacramentum, & quænam sit illius materia, & forma?

Dico. Extrema Unctio est verum, ac proprie dictum novæ Legis Sacramentum, quia omnes habet veri Sacramenti conditiones, & ita definivit Concilium Trid. *Sess.* 14. *Can.* 1. & probabiliter post resurrectionem a Christo Domino institutum post pœnitentiam; quia supponit potestatem dimittendi peccata; cujus materia remota necessitate Sacramenti est oleum olivarum ab Episcopo, vel ab alio Sacerdote ex illius commissione benedictum, *Thom. ex Charm. P. Gerv.* quia Apostolus Jacobus ait: *ungentes eum*

oleo, *&c.* quo sine addito intelligitur olvarum, & ita declaravit Concilium Flor. & Trid. *Sess.* 14. *Cap.* 1. & constans Ecclesiæ praxis. Materia vero proxima necessitate Sacramenti est unctio; quia est applicatio materiæ remotæ, & saltem in Ecclesia latina debet fieri in quinque sensibus, & qui gemini sunt, ut duo oculi, in utrisque, cavendo, ne Sacramenti forma prius absolvatur, *Bill.* vel urgente periculo saltem in uno sensu cum forma exprimente simul alios; quia, cum unctio in genere tantum a Christo fuerit determinata, potest ex determinatione Ecclesiæ sufficere in necessitate unica facta in parte aliqua notabili; ex gravi tamen præcepto debet fieri, in oculis, auribus, naribus, labiis, manibus, pedibus, & antiquitus in renibus per modum crucis immediate pollice nullo adhibito instrumento, nisi in necessitate tempore pestis, & Sacerdotibus in exteriori parte manuum; quia interior jam fuit uncta in Consecratione, nisi alia sit consuetudo. Forma vero sunt verba Ministri, videlicet: *Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum* (ita de aliis sensibus) *deliquisti, amen.* Essentialiter autem: *per istam Unctionem indulgeat tibi Deus*, *Thom. ex Charm.* quia per istam verba actio Ministri, subjectum, & effectu essentialiter exprimuntur, & verba: *Dei misericordiam*, & sensus exprimentia sub gravi requiruntur peccato; nec alia verba in Rituali præscripta sine necessitate sunt omittenda; debetque essentialiter esse deprecatoria; quia ita indicavit S. Apostolus Jacobus dicendo: *orent super eum, ungentes, &c.* & praxis Ecclesiæ.

Hinc 1. Deficiente Oleo sacro infundendum est aliud olivarum non benedictum, sed in minori quantitate. 2. Si desint manus, pedes, vel oculi, ungendæ sunt partes viciniores, *P. Gerv. & alii* 2. In necessitate moriente ægroto, vel tempore pestis, sufficit eum ungere in quovis sensu obvio, dicendo: *per istam Unctionem indulgeat tibi Dominus, quidquid per sensus deliquisti, amen. Rit. Diœcef. Argent.* vel in oculis, *ibid.* dicendo: *quidquid per oculos, & alios sensus, &c.* vel si necessitas permittat, exprimendo omnes quinque sensus, *Sylv. Bonac. & alii*; potest etiam fieri Unctio calamo, gossipio, aut bacillo tempore pestis, postea comburendo, *P. Gerv.* quia potest esse necessitas, valetque Sacramentum omissa unctione unius oculi,

culi, vel curis; peccat tamen graviter sine necessitate omittens unctionem præscriptam, vel verba sensus, vel misericordiam exprimentia; quia est contra praxim Ecclesiæ in re gravi.

Quær. 3. Quisnam sit Minister, quænam præparatio, & effectus extremæ Unctionis?

Dico. Minister extremæ Unctionis solus est Sacerdos; quia ita indicat S. Apostolus Jacobus, & Concilium Trid. ita definivit *Sess.* 14. *Can.* 4. omnisque Sacerdos valide illam administrare potest; quia non essentialiter requiritur potestas jurisdictionis, sed solum Ordinis; licite vero extra casum necessitatis solum habens ordinariam, vel delegatam jurisdictionem. Subjectum capax est infirmus, de cujus morte (licet non ita proxima, *Tourn.*) timetur ab intrinseco; quia ita declarat S. Apostolus Jacobus, dicens: *infirmatur quis, &c.* & Concilium Flor. & Trid. *Sess.* 14. *Cap.* 4. nec extremum exspectandum est periculum; quia usum rationis habens cum majori fructu, ac veneratione illam recipit: debetque illam recipiens 1. saltem per se esse in statu gratiæ; quia est Sacramentum vivorum. 2. Habere intentionem saltem habitualem; quia non debet esse invitus. 3. Devotionem actualem, si possit, saltem pro majori fructu. Non est tamen necessaria necessitate medii; quia sine illa homo potest salvari; nec necessitate præcepti directe, & graviter obligantis, *Paul. Lugd. Billuart, P. Gerv. & alii, ac comm. ibid. contra P. Thom. ex Charm. & Tourn.* quia nullibi tale extat præceptum per se graviter obligans: obligat tamen per accidens, *Auct. cit.* quia in tanto periculo constitutus auxilium tam utile negligere non potest sine Sacramenti, ac salutis propriæ contemptu, & fidelium scandalo; & per se obligat Ministros illud administrandi petentibus; quia vi officii ad id tenentur. Effectus hujus Sacramenti primarius est 1. gratia Sacramentalis, quæ est gratiæ habitualis augmentum; quia est Sacramentum vivorum supponens statum gratiæ habens jus annexum ad specialia auxilia, quibus infirmus juvatur, & roboratur ad actus supernaturales eliciendos, tentationes dæmonis in ultima lucta vincendas, ac morbi molestias facilius perferendas. 2. Remissio peccati mortalis, ac venialis, si nondum sint remissa, saltem per accidens, *P. Gerv. & alii*; & certius, quam in aliis Sacramentis vivorum, *ibid.* quia S. Apostolus Jacobus ait: *si in*

peccatis fuerit, remittentur ei, quod non dicitur de aliis Sacramentis vivorum. 3. Abstersio reliquiarum peccati, nempe propensionis ad malum, corporis ad bonum, tristitiæ, anxietatis, debilitatis mentis. 4. Alleviatio infirmi per fiduciam in Dei misericordiam. 5. Aliquando sanitas corporis, si saluti animæ expediat, ex opere operato, *Tourn. Thom. ex Charm.* non tamen est reiterabile hoc Sacramentum in eodem morbo, nisi postquam convaluerit; quia ita indicat Concilium Trid. debetque servari ritus cujuslibet Diœcesis.

Hinc 1. Graviter peccat Parochus extremam Unctionem morientibus non solum petentibus, sed etiam aliis administrare negligens; quia tenetur illam administrare ex justitia vi officii Pastoris; vel differens, donec sensibus sint destituti, *P. Gerv.* quia licet sensibus destituti valide illam recipiant, ex Parochi tamen culpa uberiori privantur fructu, ac Sacramentum reverentia; & alius Sacerdos absente Parocho in necessitate illam non administrans peccat venialiter, *P. Gerv.* quia tenetur saltem ex charitate; & mortaliter, si ægrotus nullum aliud possit recipere Sacramentum; quia exponitur periculo æternæ salutis, cum extrema Unctio conferat primam gratiam saltem per accidens; & certius quam alia Sacramenta vivorum; & tenetur Parochus in tali necessitate etiam cum periculo vitæ, ut tempore pestis illam administrare; quia censetur esse in extrema necessitate; non autem seclusa tali necessitate; quia sine illa potest salvari, *P. Gerv.* alius vero Sacerdos sine necessitate, & Parochi licentia illam administrans peccat graviter; quia usurpat alterius jurisdictionem in re gravi, & Regularis insuper incurrit excommunicationem, *in Clem. de privil.* nisi fieret in eorum Claustro. Potest etiam ungi infirmus simul a pluribus in diversis partibus, & diversa forma, si non possit absolvi ab uno, *Bassa, & S. Thom.* quia quælibet unctio, & forma habet suum effectum: vel successive, & si peracta una unctione deficiat Sacerdos, potest alius pergere, *P. Gerv.* posset etiam de novo repeti, *Marat. ibid.* non tamen unus ungere, & alter proferre formam, nec unus ungere unum oculum, alter alterum, *Dian.* nec ungere seipsum; quia mutaretur forma essentialiter. 2. Non debent ungi infantes ante usum rationis; quia censentur non peccasse; bene autem in septennio; quia ordinarie censentur habere ratio-

rationem, etiam illi, in quibus malitia supplet ætatem, *Rit. Arg. P. Gerv. cum com.* & in dubio sub conditione, *P. Gerv.* nec ungendi perpetuo amentes; bene autem delirantes, & phrenetici, modo præcaveatur irreverentia eos ligando, vel tenendo, *Bassa.* etiam muti, cœci, surdi a nativitate; quia possunt peccasse sensibus internis, nisi alia sit Diœcesis consuetudo, ut in Argentinensi, *Rit. Arg.* mutis a nativitate fiat unctio ad labia, sed reticeantur verba: *per locutionem, ibid.* 3. Nec debent ungi milites ineuntes bellum, nec existentes in periculosa navigatione, nec tempore naufragii, nec damnati ad mortem; quia periculum provenit a causa extrinseca; bene autem, si reus jussu Judicis vena ei aperta fiat infirmus; vel ille, cui sanguis sisti nequit; vel qui viperarum morsu, vel scorpionum ictu, vel vulnere, veneno, senio, prægnatione, puerperio infirmantur; vel phtysici respiratione carentes; quia omnes isti sunt infirmi, & in periculo mortis ex causa intrinseca. 4. Graviter peccat in statu mortali extremam Unctionem recipiens, & non confitens prius si possit, vel conterens, si non possit, *P. Gerv. & Thom. ex Charm.* quia obligat confessio in tali periculo, & contritio ob reverentiam Sacramenti. 5. Licet cæremoniæ cujuslibet Ecclesiæ servandæ sint, non tamen est mortale, 1. si quis administraret extremam Unctionem sine superpelliceo & stola in necessitate, & nec veniale, si sit valde urgens, *Tamb. & alii;* nec si unctio fiat non in forma crucis, vel si non dicantur Palmi pœnitentiales; bene autem si aliæ orationes antecedentes, & subsequentes omittantur sine necessitate, *Bonac. & alii;* ac postea supplendæ sunt; non tamen sub mortali, *P. Gerv.* nec requiritur sub mortali ministrans Sacerdotem adjuvans; nec lumen; neque sub veniali in necessitate; nec potest Parochus retinere sanctum Oleum in sua domo, ut vocatus citius veniat ad ægrotum; non tamen est mortale, nisi illud continuo domi retineat, *Barbosa, & alii;* nec sub mortali danda est extrema Unctio post Eucharistiam; quia datur in quibusdam Diœcesibus ante Viaticum, & potest dari in quocunque situ, prout necessitas ægroti requirit.

QUÆSTIO II.

DE ORDINE.

Quæritur. 1. Quid sit Ordo, & quot sint Ordines?

Resp. 1. ORdo, seu Ordinatio est Sacramentum a Christo institutum, quo gratia, spiritualisque potestas traditur Clerico ad Eucharistiam consecrandam, consecranti inserviendum, cæteraque munia ecclesiastica rite obeunda.

2. Septem sunt Ordines, videlicet Presbyteratus, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolytatus, Exorcistatus, Lectoratus, & Ostiariatus, quorum tres primi dicuntur majores ab majorem potestatem propinque ministrandi circa Eucharistiam & sacri; quia annexam habent legem continentiæ, ac horarum canonicarum obligationem; quibus aliqui addunt Episcopatum ut Ordinem probabilius distinctum. Quatuor posteriores minores, ob minorem potestatem remote duntaxat ministrandi circa Eucharistiam; & non sacri; quia non annexam habent legem continentiæ, nec horarum canonicarum obligationem, quibus aliqui addunt tonsuram, ut Ordinem a minoribus distinctum, sed minus probabiliter.

Quær. 2. Quomodo definiantur singuli Ordines?

Resp. Episcopatus definitur Ordinatio, qua per manuum impositionem ab Episcopo consecratore, & assistentibus Episcopis factam sub præscripta verborum forma traditur Presbytero potestas regendi Ecclesiam Dei. *Presbytaratus* est Ordinatio, qua per traditionem Calicis cum vino, & Patenæ cum Hostia, & impositionem manuum Episcopi sub præscriptis verborum formis traditur potestas Eucharistiam conficiendi, & a peccatis absolvendi. *Diaconatus* est Ordinatio, qua per traditionem libri Evangeliorum, & impositionem manuum Episcopi sub præscriptis verborum formis confertur potestas Evangelium legendi, & Sacerdoti immediate assistendi. *Subdiaconatus* est Ordinatio, qua per traditionem Calicis vacui cum Patena vacua, & Libri Epistolarum sub præscriptis verborum formis confertur potestas proxime inserviendi Diacono solemniter mini-

ni-

nistranti, & legendi Epistolas in Ecclesia. *Acolytatus* est Ordinatio, qua per traditionem candelabri cum cereo extincto, & urceoli vacui sub præscriptis verborum formis confertur potestas accendendi Ecclesiæ luminaria, & suggerendi vinum, & aquam in Eucharistiam Sanguinis Christi. *Exorcistatus* est Ordinatio, qua per traditionem libri Exorcismorum sub præscripta verborum forma confertur potestas manus imponendi super energumenos ad expellendum dæmonem. *Lectoratus* est Ordinatio, qua per traditionem libri Lectionum sub præscripta verborum forma confertur potestas legendi, vel cantandi Lectiones in divinis Officiis, ac alias instructiones, & benedicendi novos fructus. *Ostiariatus*, est Ordinatio, qua per traditionem clavium sub præscripta verborum forma confertur potestas aperiendi, & claudendi Ecclesiam, arcendi indignos, percutiendi cymbalum, ac campanam, & ecclesiasticam suppellectilem custodiendi. *Prima Tonsura* est ritus ab Ecclesia institutus, quo quis capillorum absciffione a statu laicorum distinguitur, & ad Ordines suscipiendos melius disponitur.

Quær. 3. *An Ordo verum sit Sacramentum?*

Dico. Ordo, seu Ordinatio est verum, ac proprie dictum Sacramentum novæ Legis; quia habet omnes conditiones ad Sacramentum verum proprie dictum requisitas, & ita definivit Concilium Trid. *Sess.* 23. *Can.* 3. estque a Christo institutum in ultima Cœna dicente: *hoc facite in meam commemorationem*, ut docet Concilium Trid. *Sess.* 22. *c.* 1. septem autem sunt Ordines, videlicet, Presbyteratus, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolytatus, Exorcistatus, Lectoratus, Ostiariatus, & omnes sunt Sacramenta; quia omnes habent conditiones ad Sacramentum requisitas, & de Presbyteratu ita expresse de fide definivit Concilium Trid. & de Diaconatu id negare esset temerarium, *ita comm.* quibus annumeratur Episcopatus tanquam Sacracramentum a Presbyteratu distinctum, non vero Tonsura; quia etiam Episcopatus veras habet conditiones Sacramenti, & imprimit caracterem, & potestatem confert a Presbyteratu distinctam; non vero Tonsura, sed solum ad Ordines præparat; suntque Episcopi Jure divino Presbyteris superiores ordine, jurisdictione, honore, ac dignitate; quia Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, *Actor.* 20. & Jure divino sunt soli Ministri ordinis, &

con-

confirmationis, ac jurisdictionem habent in alios Presbyteros, ita definivit Concilium Trid. *Sess.* 23. *Can.* 7.

Quær. 4. *Quænam sit materia, & forma Ordinum in genere, & in particulari?*

Resp. prænot. Tactus alius est realis, ac physicus, quo instrumentum porrectum realiter tangitur; alius moralis, qui fit extensione manuum versus instrumentum sine tactu reali, quo ostenditur instrumentum porrectum acceptari. Hoc notato.

Dico. Materia remota Ordinis in communi est aliquod instrumentum Ordinandis in signum potestatis spiritualis traditum, & proxima est ejusdem Traditio, & acceptatio; forma vero sunt verba ab Episcopo prolata cum expressione potestatis, quæ confertur; quia ita expresse habetur in Concilio Carthaginensi IV. & Florent. Materia particularis Ordinum differt quidem in Ecclesia latina, & græca; non tamen essentialiter, & cum eam in specie determinandam Christus Ecclesiæ reliquerit, potuit Ecclesia utriusque ritum permittere. In utraque latina, ac græca de necessitate Sacramenti requiritur juxta probabiliorem, ac tutiorem tactus materiæ physicus, quo instrumentum porrectum realiter tangitur, *P. Thom. ex Charm. Billuart*; saltem una manu, *P. Gerv.* quia materia est physica, & forma per *λν accipe* videtur indicare tactum physicum, & ita docet praxis Ecclesiæ; de necessitate vero præcepti tactus utraque manu, quoad Calicem cum Patena, & Patenam cum pane, *P. Gerv.* sufficienter tamen tangitur vinum mediante Calice, & panis mediante Patena, *Billuart*; quia ita est praxis Ecclesiæ. Materia vero particularis cujuslibet Ordinis est, 1. Ostiariatus materia remota sunt claves, proxima est traditio clavium per Episcopum facta, & acceptatio; forma vero sunt verba Episcopi: *sic age quasi Deo redditurus rationem pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur*. 2. Lectoratus materia remota est liber lectionum, proxima est traditio illius, & acceptatio, & forma: *accipe, & esto verbi Dei relator, habiturus (si fideliter, & utiliter impleveris Officium) partem cum his, pui verbum Dei ministrarunt ab initio*. 3. Exorcistatus materia remota est, liber exorcismorum, proxima est libri exorcismorum traditio, & acceptatio, ac forma: *accipe, & commenda memoriæ, & habe potestatem manus imponendi super energumenos sive baptizatos, sive cathecumenos*.

4. Aco-

4. Acolytatus duplex est materia partialis, nempe remota, candelabrum cum cereo extincto, & saltem unicus urceolus vacuus, proxima est traditio, & acceptatio candelabri cum cereo extincto, ac urceoli vacui, & duplex forma partialis videlicet: *accipe ceroferarium cum cereo, & scias, te ad accendenda Ecclesiæ luminaria mancipari in nomine Domini.* Altera: *accipe urceolos ad suggerendum vinum, & aquam in Eucharistiam Sanguinis in nomine Domini.* Sacrorum Ordinum etiam est duplex materia, & forma partialis in Ecclesia latina, videlicet, 1. Subdiaconatus materia remota partialis est Calix vacuus, & Patena vacua, proxima, utriusque traditio, & acceptatio, forma vero partialis correspondens: *videte, cujusmodi Ministerium vobis traditur; ideo vos admoneo, ut ita vos exhibeatis, ut Deo placere possitis;* & altera materia remota, est Liber Epistolarum, proxima illius traditio, & acceptatio, forma vero: *accipe Librum Epistolarum, & habe potestatem legendi eas in Ecclesia sancta Dei tam pro vivis, quam pro defunctis.* 2. Diaconatus materia remota partialis sunt manus Episcopi, proxima est manuum Episcopi impositio, forma vero partialis: *accipe Spiritum Sanctum, ac robur ad resistendum diabolo, & tentationibus ejus in nomine Domini.* Altera materia partialis remota est Liber Evangeliorum, proxima libri Evangeliorum traditio, & acceptatio, forma vero: *accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei tam pro vivis, quam pro defunctis in nomine Domini.* 3. Presbyteratus materia partialis remota, est Calix cum vino, & Patena cum pane, proxima, est traditio, & acceptatio Calicis cum vino, & Patenæ cum pane, forma autem partialis: *accipe potestatem offerendi Sacrificium Deo, Missasque celebrandi tam pro vivis, quam pro defunctis in nomine Domini.* Altera materia remota, sunt manus Episcopi, proxima impositio manuum Episcopi, & forma: *quorum remiseris peccata, remittuntur eis, quorum retinueris, retenta sunt.* 4. Episcopatus materia remota essentialis sunt manus trium Episcoporum, proxima impositio manuum a tribus Episcopis, vel saltem unius cum dispensatione Papæ; quia ita docet praxis Ecclesiæ, & forma: *accipe Spiritum Sanctum, &c.* Integralis vero Unctio capitis, & manuum cum Traditione baculi, annuli, & Libri Evangeliorum, & forma sunt verba correspondentia, *Tourn.*

Hinc

Hinc 1. Graviter peccat instrumenta non physice, nec moraliter tangens, vel ordinans verba proferens, & alius instrumenta porrigens, & reiteranda est Ordinatio; quia est invalida; valida tamen est Ordinatio Subdiaconi tangentis physice Calicem, licet non Patenam superpositam, *P. Gerv. & alii*; vel Presbyteri tangentis Calicem, ac Patenam, licet non immediate tangat Vinum, vel Hostiam, *Gob.* quia Subdiaconus tangere censetur physice saltem mediante Calice Patenam, & certius Presbyter mediante Calice Vinum; & mediante Patena Hostiam superpositam, nullumque quoad tactum Panis, & Vini subest, saltem morale nullitatis dubium, *Billuart.* communiter enim sumitur continens pro contento. 2. Qui non tetigit, quando prolata fuit forma, sed paulo ante, vel post, valide videtur ordinatus, ut multi docent, *Basse.* quia moralis adhuc censetur materiæ, & formæ unio: potest tamen Ordinatio sub conditione reiterari, præcipue, si sit Presbyteratus, vel Episcopatus, *Gob.* quia securius est. 3. qui instrumenta tetigit tantum moraliter extensione manuum versus illa, debet de novo ordinari, *Pont.* præcipue in Presbyteratu; quia ipsius Ordinatio saltem est dubia, & ob alia Sacramenta a Presbytero administranda pro eorum valore necessitas magis suadet; si vero dubitet dubio positivo utrinque rationes habens probabiles, an physice, vel solum moraliter tetigerit, etiam repetendus est ordo, præcipue Presbyteratus, vel Episcopatus, *P. Gerv.* quia in dubio circa valorem Sacramentorum tutior pars est eligenda; non sufficit tamen timor, vel oblivio; quia cum ordinarie plures periti adstent corrigentes defectus, raro error circa valorem committitur. 4. In Ordinatione Presbyteratus tacto Calice cum Vino, & Patena cum Pane subito infirmatus, & ante impositionem manuum Episcopi e Capella transportatus, in sequenti Ordinatione debet suppleri, quod defuit, nec de novo integre ordinandus, *Fromageau apud Pont.* interim tamen non potest valide absolvere, etiamsi esset curatus, & haberet jurisdictionem; quia nondum accepit potestatem; nec potest celebrare; quia non est integre ordinatus, & dubium est, an valeret Consecratio, cum diversæ desuper sint opiniones, quamvis potestatem consecrandi, ac celebrandi per materiam, & formam partialem accepisse censeatur.

Quær. 5.

Quær. 5. *Quisnam sit Minister Ordinum?*

Dico. Solus Episcopus est Minister ordinarius Sacramenti Ordinis; quia ita in Concilio Flor. & Trid. *Sess.* 23. *Can.* 7. est definitum. Potest tamen simplex Sacerdos ex commissione Papæ esse Minister extraordinarius, & conferre primam Tonsuram, & quatuor minores; quia etiam ita declaravit Concilium Trid. *Sess.* 13. *Cap. de abbatibus quoad sibi subditos*: non vero majores Ordines; quia ita docet Traditio, ac praxis Ecclesiæ; & ad Consecrationem Episcopi tres requiritur Episcopi, non quidem necessitate Sacramenti, sed præcepti, quia hunc numerum requirunt S. Canones, ac praxis Ecclesiæ. Ordinatio juxta Concilium Trid. *Sess.* 23. *Cap.* 8. sub pœna suspensionis Ordinantis a collatione Ordinum per annum, & ordinati ad arbitrium proprii Episcopi fieri debet a proprio Episcopo, vel originis, in cujus Diœcesi quis natus est, vel beneficii, in cujus Diœcesi beneficium obtinuit, sive residentiam postulet, sive non; vel domicilii, in cujus Diœcesi quis commoratur cum proposito ibidem perpetuo manendi; & in Gallia ex speciali statuto Cleri Gallicani 1655. a solo Episcopo originis, *Pont.* & Regulares debent ordinari ab eo, in cujus Diœcesi situm est monasterium, *Thom. ex Charm. & alii*; Litteras dimissoriales concedere potest, 1. Episcopus suis subditis ex justa causa, & examinatis, *Trid. Sess.* 23. *cap.* 3. *de Reform.* 2. Capitulum sede vacante anno elapso a die vacante, nisi eas postulans beneficii ecclesiastici recepti, vel recipiendi occasione arctatus fuerit, *Conc. Trid. Sess.* 7. *Dap.* 12. 3. Prælati regulares ad Episcopum Diœcesanum, non vero ad alium dare possunt dimissoriales, nisi diœcesanus esset absens, vel non daturus Ordines, quæ causa in iis exprimi debet, *Pont.* modo non de industria dimissorias distulerint in id tempus, quo proprius Episcopus non sit habiturus Ordinationem, *Clem. VIII.* secus pœnam privationis officii, & dignitatis, ac vocis activæ, & passivæ incurrunt. Dimissoriæ non extinguuntur morte concedentis; quia est gratia, sed revocatione concedentis, vel successoris, *Tourn.*

Hinc 1. Simplex Sacerdos in Indiis ex commissione Papæ potest dare quatuor minores, non vero Subdiaconatum, & alios Ordines majores. 2. Clericus recusatus ab Episcopo pro minoribus, illos recipiens ab illius Coadjutore

tore graviter peccat, & suspensionem incurrit, *Fromageau.* 3. Episcopus ordinans, per decennium, vel ultra in sua Diœcesi negotiorum, vel studiorum gratia commorantem, graviter peccat; quia, cum non ibi animo sit perpetuo manendi, non contraxit domicilium sufficiens pro Ordinatione, *Pont.* nisi fuisset illius domesticus per triennium, eique beneficium quacunque fraude cessante statim conferat, *Conc. Trid. Sess.* 23. *de Reform. cap.* 9. quamvis triennium inceperit, antequam esset Episcopus, non tamen hoc privilegio gaudent Episcopi solum titulares, *Bass. Bonac.* nec potest domesticus mortuo Episcopo recipere Ordines a successore, nisi eidem per triennium inserviat, vel in Diœcesi maneat cum proposito in ea perpetuo commorandi, quod comprobari debet non verbis, sed per acquisitionem officii in illa, vel translationem partis bonorum suorum mobilium, vel per decennalem commorationem a Concilio Mediol. IV. requisitam; & insuper in Gallia legitimam debet habere rationem; quia per Clerum Gallicanum statutum est 1655. ut non nisi ab Episcopo originis fiat Ordinatio, a quo sine justa ratione recedere non licet, habens vero licentiam ordinandi in aliena Diœcesi potest etiam ibidem ordinare suos subditos, *P. Gerv.* non tamen sufficit spes ratihabitionis pro ordinando alieno, nisi in foro conscientiæ, *Suar. Bass.* 4. Qui accepit quatuor minores, vel Subdiaconatum in Diœcesi beneficii, non potest recipere alios Ordines in Diœcesi originis; quia habens plures Episcopos, originis, & domicilii, vel beneficii facta semel electione, & submissione unius jurisdictioni, non potest eam mutare, *Cabass. apud Pont.* 5. Habens rescriptum a Papa permittens ordinari a quolibet Episcopo, licite ordinatur a quocunque, sed ab Ordinario testimonium morum habere debet, *Pont.* habens dimissorias a suo Episcopo ad alium, potest ipso etiam postea mortuo illis uti; quia est pura gratia non exspirans morte concedentis, *Pont.* dimissoriæ vero a Vicario-Generali Episcopi non valent, nisi specialem habeat illas concedendi facultatem, vel Episcopo absente in remotis, *Bonifac. XIII.* uti si esset extra regnum, *Pont.* valet tamen illius dispensatio ab interstitiis, si habeat potestatem concedendi dimissorias absente Episcopo, *Fagna. apud Pont.* nec valent dimissoriæ a Vicario-Generali Capituli sede vacante, nisi quis urgeatur beneficio obtento, vel

vel obtinendo, vel anno vacationis elapso, *Pont.* sedens autem censetur vacans usque ad novi Episcopi possessionem, *ibid.*

Quær. 6. Quodnam sit subjectum capax Ordinum, & quæ in eo requirantur dispositiones?

Dico. Subjectum capax Ordinum est, via ordinaria homo viator, in quo ad validitatem requiritur 1. Ut sit masculus. 2. Baptizatus. 3. Aliqua intentio in adulto, ut non sit absolute invitus: ad liceitatem vero 1. Vocatio Dei. 2. Status gratiæ. 3. Confirmatio, & prima Tonsura. 4. Requiritur sub pœna privationis exercitii Ordinis ipso jure, titulus congruæ sustentationis sive ex beneficio, sive ex patrimonio, sive ex pensione, exceptis Religiosis, quibus sufficit titulus paupertatis, 5. Ætas legitima, quæ pro prima Tonsura, & tribus minoribus est septennium; pro Acolytatu annus duodecimus completus, pro Subdiaconatu vigesimus secundus; pro Diaconatu vigesimus tertius, pro Presbyteratu vigesimus quintus, omnes incepti, *Concil. Trid. Sess.* 23. *Cap.* 12. pro Episcopatu trigesimus completus, & in Gallia vigesimus septimus inceptus, *Pont.* 6. Tempus statutum pro Ordinatione, videlicet ad Ordines majores Jure communi sub pœna suspensionis ab executione Ordinum in Sabbatis quatuor Temporum, in Sabbato ante Dominicam Passionis, in Sabbato sancto, & ex justa causa in Dominica sequenti, qualis est, si non omnes possent expediri in Sabbato, modo jejunium continuetur ab Ordinante, & ordinando, *P. Gerv.* & extra tempora possunt ordinari dispensati, vel privilegiati si placuerit Episcopis, ut sunt Regulares, præcipue Fratres Minores, *Greg. XIV. Clem. VIII. Paul. V.* & Ordines minores quavis die Dominica, vel Festiva dari possunt, & ex justa causa in jejunio quatuor Temporum etiam cum Subdiaconatu ex legitima consuetudine, *Vasq. & alii*; non vero duo majores, ut Subdiaconatus, & Diaconatus eadem die sub pœna suspensionis suscipientis, ac conferentis, *P. Paul. Lugd. P. Gerv.* & Tonsura quavis die: Episcopatus vero non nisi die Dominica, *P. Gerv.* & omnes Ordines, etiam minores, cum jejunio conferri debent, *Conc. Trid. cit. cap.* 8. & ob reverentiam illorum in Missa, *P. Gerv.* possunt tamen etiam conferri extra Missam adhibita stola supra Rochetum, *Catech. ad Ord.* 7. Observatio interstitiorum a susceptione minorum, & inter majores

jores unius anni, *Conc. Trid. cit. cap.* 11. nempe anni Ecclesiastici, qui desumitur ab uno tempore sancto, vel Festo ad idem alterius anni, licet prius cadat, *Pont.* 8. Ordinata susceptio, & non per saltum suscipiendo superiorem ante inferiorem sub pœna suspensionis Ordinis suscepti, *in Jur.* 9. Immunitas ab omni irregularitate. 10. Scientia sufficiens ad usum cujuscumque Ordinis, videlicet, pro prima Tonsura rudimenta fidei. & saltem posse legere, & scribere; pro minoribus lingua latina; pro Subdiaconatu, & Diaconatu, quæ ad istos Ordines pertinent; pro Sacerdotio, ut populum docere possit necessaria ad salutem, & administrare Sacramenta, minor in Regularibus, quam in sæcularibus; quia eos ex societate, & continuo usu, ac studio in litteris magis profecturos præsumitur, *Basse.* 11. Testimonium morum. 12. Animus clericandi.

Hinc 1. Invalide ordinantur fœminæ, hermaphroditi æque, vel magis sexum fœmineum participiantes. 2. Infideles, ac Judæi; quia Baptismus est janua omnium Sacramentorum. 3. Dormiens, ebrius, qui nunquam de Ordine suscipiendo cogitavit, nec consensit. 4. Infans, vel perpetuo amens saltem verisimilius invalide ordinatur, *Tourn.* quia deficit in eis intentio etiam interpretativa; cum enim non sit Sacramentum ad salutem necessarium, & gravia habeat onera, ut cœlibatus, &c. non licet inferre, gratam ei fore Ordinationem contra usum Ecclesiæ; saltem est dubia, & sub conditione reiteranda, præcipue Presbyteratus; quia propter alia Sacramenta a Presbytero administranda, quod securius est, debet teneri.

Hinc 2. Valide, sed illicite ordinantur, 1. per metum injuste incussum ordinati, possuntque inire matrimonium, nec tenetur ad castitatem Ordinibus sacris annexam, nec ad Officium, nisi sponte postea ratificaverint, verbo, vel opere, libere exercendo Ordinem susceptum. 2. Non subditis, ut scholares, & milites, vel transeuntes; quia non habent domicilium permanens, natus vero in una Diœcesi, & habens domicilium in altera, & beneficium in tertia, potest a quolibet ordinari, vel accipere dimissoriales excepto in Gallia a solo Episcopo originis; quia ita statutum est in comitiis 1657. natus ex fornicatione sequitur domicilium matris, *Basse.* quia partus sequitur ventrem; & nati a legatis Principum in Regno alieno tem-

tempore legationis, vel fortuito in aliena Diœcesi sequuntur domicilium patris, *Thom. ex Charm.* 3. Illicite ordinatur mane Diaconus incipiens vespere duntaxat annum vigesimum tertium, *P. Gerv.* quia tempore Ordinationis nondum haberet ætatem præscriptam. 4. Hæreticus, excommunicatus, degradatus, simoniacus, vel sceleratus valide ordinantur sed non licite, *Tourn. Pont.* quia ita docet praxis Ecclesiæ, & Concilium Nicæn. *Can.* 8. 5. Graviter peccat, licet nullam incurrat suspensionem, vel irregularitatem (*Bill.*) Ordinatus non servatis interstitiis absque dispensatione Episcopi ordinandi; quia est contra grave præceptum, & dispensatio non pertinet ad Episcopum ordinantem extraneum per dimissoriales, *Bill.* nec possunt Superiores regulares dispensare interstitia suis subditis, *Congr. Concil. Trid. apud Tourn.* causæ autem dispensandi sunt, utilitas, vel necessitas Ecclesiæ, *Conc. Trid.* promotio ad curam animarum, vel dignitatem altiorem Ordinem exigentem, *Tourn.* ætas provecta cum eximia ordinandi virtute, ac favor studiorum in aliqua Universitate, *Barbosa.*

Quær. 7. *Quinam sint effectus Ordinis, ac cujuslibet functiones?*

Dico. Effectus Ordinis præcipue sunt quinque, videlicet 1. gratiæ sanctificantis augmentum, & per accidens prima gratia, *vide de Sacram. in gen.* 2. Gratia sacramentalis, quæ est ipsa habitualis habens annexum jus ad gratias actuales necessarias ad officia cujuslibet Ordinis propria rite persolvenda; & potestatem spiritualem, quæ tamen cum illa non amittitur; quia fundatur in caractere. 3. Caracter indelebilis in quolibet Ordine impressus, & ex omnibus totalem perficiens; ita tamen, ut caracter partialis impressus in Presbyteratu cum potestate absolvendi essentialiter præsupponat illum cum potestate consecrandi, & caracter Episcopatus illum Presbyteratus, non autem ita alii caracteres a se dependent. 4. Jus ad quasdam functiones, seu officia, videlicet, ut *Ostiarii*, servare claves templi, arcere indignos, percutere cymbalum, & campanam, claudere, & aperire Ecclesiam, Sacrarium, & librum ei, qui prædicat. *Lectoris*, legere, quæ pertinent ad instructionem, cantare lectiones, benedicere panes, & novos fructus. *Exorcista*, ejicere dæmones, dicere populo, ut, qui non communicat, det locum,

alteri, & infundere aquam in Ministerium Baptismi; *Acolythi*, ceroferarium ferre, luminaria Ecclesiæ accendere, vinum, & aquam ad Eucharistiam ministrare. *Subdiaconi*, proxime ministrare Diacono, & Calicem vacuum cum Patena deferre, & tradere Diacono, cantare solemniter Epistolam, abluere Corporalia, & Pallas, &c. *Diaconi*, immediate assistere, & ministrare celebranti, solemniter in Missa cantare Evangelium, ex commissione Episcopi, vel Parochi solemniter in necessitate baptizare, & cum eadem licentia, ac necessitate Eucharistiam dispensare, cum licentia Episcopi prædicare, colligere oblationes, opes, & proventus Ecclesiæ administrare, reconciliare publicos penitentes absente Episcopo, & pauperum curam gerere. *Sacerdotis* insuper, est consecrare Eucharistiam, a peccatis absolvere, ac alia administrare Sacramenta, excepto Ordine, & Confirmatione, dona Dei benedicere, ad Deum præces fundere, prædicare verbum Dei, & docere populum, si Episcopus permittat. *Episcopi*, Clericos ordinare, virgines benedicere, Ecclesias dedicare, Clericos deponere, Chrysma conficere, vestes, & vasa consecrare, Chrysmate ungere, excommunicare, interdicere, suspendere a Sacris. Et *Archiepiscopi, vel Primatis*, insuper Episcopis suæ provinciæ præsidere, punire, non tamen deponere, quod Papæ reservatur, *P. Gerv.* 5. Quædam obligationes, videlicet in majoribus dicendi Officium divinum, gestandi habitum clericalem cum Tonsura; & in minoribus, saltem si habeant beneficium, abstinendi a quibusdam officiis, & artibus, ut Medici, Chyrurgi, Judicis in causa sanguinis, Advocati, nisi in causa miserabilium, non portare arma, nisi in itinere, nec tabernas frequentare potationis causa, nec vacare venationi clamorosæ, mercaturæ, negotiationi per seipsos lucri causa, nec ludere aleis, &c. denique servare castitatem Jure ecclesiastico, & voto implicito ex ordinatione Ecclesiæ sacris Ordinibus annexo, *Bassa*, *Billuart*; quia si esset ex sola Lege Ecclesiæ, posset Papa absque causa valide in ea dispensare, ut in aliis Ecclesiæ Legibus.

Hinc 1. In Ecclesia latina initiati sacris Ordinibus, nec valide nubere, nec matrimonio prius contracto licite uti possunt, *Conc. Eliber. Can.* 33. *& Carth. IV. Can.* 1. nec in Ecclesia græca valide nubere, bene autem matrimo-

trimonio legitime prius contracto uti; non tamen Episcopi, *P. Gerv.* quia ita mos obtinuit. 2. Non tenetur vi Ordinis ad continentiam Sacerdos Ordines ante usum rationis, vel ex metu gravi injuste in hunc finem incusso suscipiens; quia votum est in primo casu ex natura rei, & in secundo ex ipso jure irritum, nec lege obligatur. 3. Non tenetur ad castitatem vi voti expresse castitatem vovere nolens; quia defuit consensus ad voti valorem requisitus; tenetur tamen vi præcepti Ecclesiæ vovere, & servare castitatem, *Billuart*; quia ita intendit Ecclesia. 4. Solum ignorans votum continentiæ sacro Ordini esse annexum, tenetur ad votum; quia volens officium etiam implicite vult obligationes ei annexas.

QUÆSTIO III.

DE IRREGULARITATE.

Quæritur. 1. Quid, & quotuplex sit Irregularitas?

Resp. IRregularitas est impedimentum canonicum, ex defectu, vel delicto proveniens, quo quis directe redditur inhabilis ad Ordines, & beneficia licite suscipienda, & eorum functiones obeundas; differt a censuris, quæ non directe, sed solum indirecte impediunt susceptionem, & executionem Ordinum.

2. Dividitur 1. in totalem, quæ omnium Ordinum susceptionem, & usum impedit, ut per homicidium; & partialem, quæ alicujus tantum Ordinis susceptionem, vel ascensum, vel suscepti usum impedit; & temporalem, ut impedit ad tempus susceptionem Ordinum, ut minor ætas. 2. Dividitur in irregularitatem ex defectu absque propria culpa, & in irregularitatem ex delicto, seu facto, quæ fundatur in peccato, quod debet esse grave, externum, & consummatum.

Quær. 2. Quomodo, & quot modis contrahatur irregularitas ex defectu?

Dico. Irregularitas quæcunque incurritur etiam ab ignorantibus eam invincibiliter; quia non est proprie pœna, sed impedimentum ad Ordines, ac beneficia susci-

pienda, eorumque functiones subeundas; & contrahitur ex defectu octo modis, videlicet 1. *Ex defectu animi*, nempe usus rationis, scientiæ per Canones requisitæ, & fidei obfirmatæ, ut Neophitus. 2. *Ex defectu corporis*, quando aliquis ita est deformis, vel morbo fœdo affectus, ut sine offensione, horrore, contemptu, aut scandalo Ordines exercere nequeat. 3. *Ex defectu natalium*, quando quis est ex thoro illegitimo. 4. *Ex defectu famæ*, quando quis est infamis ex infamia sive facti ex enormi delicto famam delinquentis apud honestos viros graviter lædente, & notorio, & in Gallia accedente sententia declaratoria Judicis; sive juris ob officium minus honestum, vel ob crimen infamiæ pœnam inducens; vel ob gravem pœnam graviter infamantem a Judice inflictam. 5. *Ex defectu ætatis* a Canonibus præscriptæ. 6. *Ex defectu Sacramenti*, nempe matrimonii non perfecte repræsentantis unionem Christi cum Ecclesia ratione bigamiæ, cum quis plures uxores vere habuit; vel interpretative, ducendo viduam cognitam, vel corruptam, licet pro virgine habitam, vel mortua prima uxore, cum alia contrahendo, sed invalide propter impedimentum dirimens, *Innoc. III. cap. nuper de Big. non ord.* vel post adulterium propriæ uxoris etiam ignotum, vel violentum eam cognoscendo; vel similitudinarie post votum solemne castitatis in Religione approbata, vel post sacrum Ordinem contrahendo, ac consummando matrimonium. 7. *Ex defectu lenitatis*, quando quis post baptismum voluntarie actu, quamvis juste, ac licite hominem fidelem, sive infidelem occidit, vel mutilavit, aut ad illius necem, vel mutilationem membri notabilis distincti propriam actionem habentis, sive in, sive extra judicium concurrit; vel physice, ut carnifex, vel moraliter positive, ut mandans, consulens, consentiens, vel negative, ut non obstans, ex officio, vel justitia, ut Magistratus, Medicus, *Tourn.* & omnes dicto, vel facto causam mortis propinquam dantes, vel ut Ministri publici circa sententiam rei, vel opifices ad illius executionem instrumenta scienter, ac expresse, & in hunc solum finem perficientes, vel vendentes, *S. Antoninus*, *Tourn. Nav. Pont.* quia actione sua directe in mortem alterius tendunt, quod nota quædam est crudelitatis. 8. *Ex defectu libertatis*, ut servi veri, nisi prius libertate fuerint dona-

donati, & curiales obligati ad ratiocinia, *Cap. praeterea 3 dist.* 51.

Hinc 1. Irregulares sunt *ex defectu animi*, 1. furiosi, energumeni, etiam lunatici vocati, amentes, dæmoniaci. 2. Illiterati ad usum Ordinum necessaria ignorantes. 3. Neophiti ab idolatria, Mahumetismo, Judaismo, vel hæretici ad fidem recenter conversi, donec judicio Episcopi eorum fides sufficienter fuerit probata.

Hinc 2. *Ex defectu corporis* irregulares sunt 1. carentes manu, indice, vel pollice, vel oculo canonico, id est sinistro, vel cui alteruter erutus est, *Cap. si Evang. dist.* 55. Surdi utraque aure, vel carentes pedibus, & claudi sine baculo Altare accedere non valentes, *Cap. nullus Epis. dist. 1. de Conf.* ridicule gibbosi, gigantes, pigmæi, æthiopes; quia in his partibus pariunt horrorem. 2. Habentes dentes defectuose extra os prominentes, donec resecentur, vel labia corrosa, vel abscissa, vel linguam valde balbutientem, ut vix verbum integrum proferre possint. 3. Leprosi, abstemii, tremuli manibus propter periculum scandali, vel effusionis sanguinis, *Cap. tua nos de Cler. ægr.* 4. Hermaphroditi etiam occulti, *Cap. si testes 4. q. 3.* etiamsi sexus virilis prævaleat, *Billuart*, *Tourn.* 5. Ad horrorem scabiosi, faciem habentes ustulatam, vel deformiter maculatam, *Ritus Argentinensis*, Laborantes febri continua, morbo venereo, si horrorem, vel scandalum pariat; lepra, paralysi, appoplexia, vel morbo caduco laborantes, ad Ordines suscipiendos in perpetuum sunt irregulares, nisi affectus epilepticus ante annum 14. acciderit, *Caball.* quia ante pubertatem amotionem recipit, post annum 25. vero fere comitatur ad mortem usque, *Hipocr.* 6. Carentes aliquo membro, vel parte etiam membri occulti ex propria culpa voluntaria, *P. Gerv.* ut eunuchi virilia absque justa causa, ut ob cantum, vel castitatem, sibi amputantes, vel amputari permittentes, vel iis in pœnam delicti amputatis, *Cap. si quis, & Cap. hi qui dist.* 59. Non autem censentur irregulares eunuchi sic nati, vel propter infirmitatem, aut injustam violentiam facti, *Cap. de corp. vit.* nec habens tantum maculam in oculo visum non auferentem, vel si dextero oculo sine deformitate possit legere canonem, *Valent. Henriq. Tourn. P. Gerv.* vel si erutum, oculo artificiali resarciat, *Pont.* sed consentiente Episcopo; nec habens

ſex digitos, vel aliquos conjunctos, vel carens ungula pollicis, vel alio digito, vel dentibus; quia in omnibus prædictis non eſt notabilis corporis deformitas: in dubio per Epiſcopum eſt dijudicandum; & qui inhabiles ſunt ad Sacerdotium, ut abſtemii, vel carentes pollice, etiam inhabiles ſunt ad Tonſuram, & Ordines inferiores, *Pont. Tourn.*

Hinc 3. *Ex defectu natalium* ſunt irregulares omnes illegitimi, ſive ſpurii, ſive naturales etiam occulti, *Cap.* 1. *&* 2. *de fil. præſ.* niſi eſſent legitimati ſubſecuto matrimonio ſoluti cum ſoluta, *Cap. tanta*, *&c.* etiam cum impedimento dirimente invalide, ſed bona fide ſaltem ex una parte in facie Eccleſiæ contracto, licet per ſententiam poſtea diſſoluto, *Cap. cum iter.* vel niſi legitimentur per Profeſſionem religioſam; ſic tamen legitimatus non poteſt ad Prælaturas promoveri. Dubius, an ſit legitimus, non habendus eſt irregularis, *Caſp.* nec tenetur credere matri; ſe eſſe illegitimum in fine vitæ aſſerenti, *Avila*, *& alii;* niſi circumſtantiæ ſuadeant, vel pater confirmet: in hoſpitali tamen expoſiti præſumuntur illegitimi, *communior apud Tourn.* quia non ſolent alii exponi; & filii Clericorum illegitimi non poſſunt obtinere beneficium in Eccleſiis, ubi eorum patres beneficium quomodocumque diſſimile habent; nec in iis quoquo modo miniſtrare, nec penſionem ſuper fructus beneficiorum parentum habere, *Concil. Trid. Seſſ.* 25. *cap.* 15.

Hinc 4. *Ex defectu famæ* ſunt irregulares 1. *ratione officii minus honeſti*, hyſtriones, tortores, mimi, comædi, uſurarii, vel aliud officium minus honeſtum, ut macellianorum, tabernariorum publice, & perſonaliter exercentes, & ab eo deſiſtere nolentes, *Clem.* 1. *de vit. & honeſt. Cleric.* quia officium publice eos infames facit, nec opus eſſe videtur Judicis ſententia, *Tourn.* 2. *Ratione delicti* ſive ſit facti legalis, cui in Jure annexa eſt infamia, uti ſunt homicidæ, malefici, criminoſi, perjuri, ſacrilegi, rei criminis læſæ Majeſtatis, & eorum filii, vel proſtitutores filiæ, vel neptis, hæretici, ſchiſmatici, ſimoniaci, ſodomitæ, lenones, uſurarii, famoſum libellum facientes, conſentientes, invenientes, ſi illud non lacerent, belli deſertores in duello pugnantes, adjuvantes, ſpectantes, &c. *apud Tourn.* ſive ſit facti popularis, quod prudentum æſtimatione boni nominis amiſſionem parit, modo crimina ſint

noto-

notoria, & in Gallia accedat sententia criminis declaratoria, vel saltem judicium Episcopi. *Tourn.* sive sit per sententiam Judicis, vel ratione pœnæ infamiam inferentis, ut ad cippum pro pœna alligati, virgos cœsi, carcere, exilio, (gallice *banissement hors du Royaume*) in perpetuum damnati; quia censentur civiliter mortui, & beneficium amittunt; secus si ad tempus, & infra decem annos redire possint; novum tamen acquirere nequeunt; item ad triremes, vel ad honorariam mulctam in publicum (gallice *amenda honorable*) vel numellis publicis traductis (gallice *mis au carcan*) a Judice in auditorio reprehensi (gallice *blames*) quia hæ pœnæ infamiam inferunt; etiamsi delictum, ob quod istæ pœnæ imponuntur; fuisset tantum præsumptum, ac falsis testibus probatum, *Tourn.* quia pœnis nota infamiæ annexa est: non vero sunt infames solum admoniti in judicio (gallice *admonetes*) bene autem per decretum comprehensionis (gal. *decret de prise de corps*) *cont. Tourn.* nec per vadimonii per se obeundi denunciationem (gallice, *ajournement personnel*) quia licet juxta Edictum Regium 1670. *tit.* 1. *art.* 2. per istud decretum suspendatur exercitium jurisdictionis civilis, ad quam Judex ecclesiasticus conformare se tenetur, nulla inde nascitur irregularitas respectu beneficii, vel Ordinis, in quo ministrare potest, *Tourn. de ord.* bene autem ob mulctam pecuniariam in criminalibus; nec pœnæ a Judice ecclesiastico inflictæ, saltem directe quoad effectus civiles inducunt infamiam; quia bona sicut fortunæ, ita fama directe subest jurisdictioni civili; indirecte tamen infamiam inducunt declarando crimen infamiam importans, vel in ordine ad effectus spirituales. Tollitur autem infamia per sententiam Judicis; qua criminis accusatus declaratur innocens, & per notoriam morum in melius conversionem. *Tourn.*

Hinc 5. *Ex defectu ætatis*, pueri, & omnes alii non habentes ætatem a Canonibus præscriptam numerando diem bis sextum, *Tourn.* & præsumentes ante ætatem sacrum aliquem Ordinem accipere ipso facto ab illius exercitio suspenduntur, & eum exercentes fiunt irregulares, nec superveniente ætate ante obtentam a Papa absolutione possunt illum exercere, *Constit. Pii II. Tourn.*

Hinc 6. *Ex defectu Sacramenti*, irregulares sunt bigami ante, vel post Baptismum facti, *S. Aug. S. Amb.* 1. Bigami veri, qui vere duas successive habuerunt uxores. 2. Interpretativi, qui duo matrimonia contraxerunt, sed

unum, vel utrumque cum impedimento dirimente, *Innoc. III. cap. nuper;* vel cum vidua, vel quomodocunque corrupta etiam pro virgine habita, vel si post adulterium propriæ uxoris, etiam ignotum, vel violentum, eam cognoverint, *cap. curandum*. 3. Bigami similitudinarii, qui post votum solemne castitatis in Religione approbata emissum, vel sacrum Ordinem susceptum, matrimonium contraxerunt, & consummaverunt, sive valide cum dispensatione Papæ, sive invalide, *Tourn.* & patet ex *cap. quotquot;* modo copula fuerit perfecta; non tamen sufficiunt sponsalia cum pluribus, etiam secuta copula; nec fornicatio; nec solum matrimonium ratum, etiam cum pluribus, *P. Gerv.* nec si quis propriam uxorem post adulterium intactam reliquerit; nec si sæcularis nubat Moniali, *Tourn.* quia his jura irregularitatem non decernunt.

Hinc 7. *Ex defectu lenitatis*, irregulares sunt 1. Milites in bello aggressivo, etiam juste propria manu militantes, vel occidentes; non vero in mere defensivo, nisi animo præliandi eo venerint, *Tourn.* quia in mere offensivo judicibus, & in defensivo injustum invasorem occidentibus æquiparantur; nec fiunt irregulares, etiam bello injusto assistentes non animo præliandi, sed spiritualiter adjuvandi, pacem componendi, &c. licet per accidens pro salvanda propria vita occiderent; nec Clerici jussu Papæ propria manu pugnantes; quia censetur ipsis dispensare; non vero sæcularibus, *Tourn.* nec fiunt irregulares, arma solum ferentes, neminem occidentes, vel mutilantes, *Tourn. & Casuistæ communiter ibid.* in dubio tamen fundato, an quemquam interfecerint, dispensatio obtinenda est, *Pont.* imo etiam si propria manu non occiderint, vel mutilaverint, sed solum imperaverint, vel commilitantibus præsto fuerint, *Ritual. Arg. de irreg.* quia securius est, & in foro externo irregulares habentur: in bello vero evidenter injusto cooperantes, occidentes, vel mutilantes potius ex delicto homicidii, quam defectu lenitatis irregulares sunt, *ibid. vide infra quær.* 3. non autem irregularis est abscindens solum digitum, vel pollicem, partem nasi, barbam, dentes, auriculam sumptam pro cartilagine, quæ est circa aurem, *Tourn.* quia non sunt vera membra, actum distinctum ab alio membro habentia, sed tantum ad ornatum, vel aliorum membrorum integritatem pertinentia; nec abscindens mammam in viro,

bene

bene autem in muliere, *Tourn.* quia in ipsa distinctum nutriendi actum habet, non vero in viro; nec irregularis est in cadaver inimici desæviens, membra dilanians, &c. abortum ante fœtus animationem procurans, virum, ac mulierem sterilem efficiens, *Pont.* quia vere non sunt homicidæ quoad effectum irregularitatis. 2. Irregulares sunt Jure communi reum ad vindictam accusantes, denuntiantes, testimonium ferentes, Advocati, procuratores, scribæ, judices, carnifex, satellites, vendentes, aut conficientes instrumenta supplicii, ut furcas, scalas, funes, gladium præcise in hunc solum finem, *Auct. supra cit.* & procurantes ligna expresse ad comburendum reum vivum, secus si prius suffocatus fuisset, *Tourn.* in Gallia tamen accusatores, ac denuntiatores non fiunt irregulares, quia civiliter tantum, & Procurator jurisdictionis, aut Regius criminaliter solum accusat, & ad mortem concludit; nec testes, ac rei comprehensores; quia vel Canones circa iilos nulli existunt, vel in Gallia non sunt recepti, *Pont.* nisi sponte, & mortis alienæ libido eos ad testandum inducat, *Tourn.* nec Advocati, ac Procuratores, nisi innocentis causam male defendendo, vel nocentis injuste tuendo, causa mortis innocentis fuissent, *Tourn.* nec Judices ad torturam, ad stigma, seu cauterium liliatum, sive flagella, inscissionem linguæ, vel alterius membri condemnantes; quia non est mutilatio, quæ indicat separationem membri, nec si morte, vel mutilatione damnati, fuga, vel Principis gratia liberentur, *S. Thom. & Pont.* 3. Irregularitatis periculo se exponunt etiam omnes dicto, vel facto causam mortis propinquam dantes, vel ad illius accelerationem effectu secuto deliberate concurrentes, ut impetrando a Judice rotæ expositum citius suffocari, ne longius torqueatur, vel carnifici suadens, ut furciferum citius interficiat, ne diu vexetur; vel ut omnino suffocet nondum satis strangulatum, vel ut crura ita frangat, ut aperta vena citius moriatur, *Tourn. Nat. Alex.* quia licet bona fiat intentione, speciem tamen crudelitatis habent, & mortem directe accelerant. Non vero irregulares sunt Principes, Leges, capitales condentes; nec eis suadentes; nec Episcopi Clericum degradatum tradentes Judici sæculari, etiamsi pœnam capitalem secuturam prævideant; quia prædicti, remote tantum ad mortem concurrunt; nec Clerici simpliciter astantes in loco suppli-

plicii, nisi ibi essent tanquam sententiam executioni mandantes; nec peccant graviter scandalo, *Tourn.* peccant tamen venialiter, præcipue si sint in sacris, vel beneficiati, *ibid.* quia Concilium I. Lat. sub Innoc. III. prohibet, *ita communior*; nec Chyrurgi juxta regulas mutilationem consulentes, vel exequentes, *Tourn.* quia ipsis non deest lenitas, sed elucet charitas ad totius conservationem; nisi ex gravi illorum culpa mors sequatur, etiam in dubio, an sufficientem diligentiam adhibuerint; *Cap.* 18. *de Homic.* a fortiori, si ex potione non satis cognita experimenti gratia concessa moriatur, *Tourn.* nisi aliud non habuissent, & sine illa desperata ægrotantis vita fuisset, *Tourn.* nec Clerici sacris initiati medicinam, vel chyrurgiam exercentes juxta artis regulas, vel suadentes, aut jubentes juxta medicinæ regulas medicinæ sumptionem, etiamsi ægrotus illa moriatur; *Tourn.* nec si peritus non cupiditatis causa adustionem, vel mutilationem jubeat, *Innoc. III.* nec chyrurgum secantem adjuvans, *P. Gerv. Tourn.* modo nullam faciant incisionem, vel adustionem; quia tunc, si sint in sacris, fiunt irregulares, si mors etiam adhibita omni diligentia sequatur, etiamsi solum venam aperiant; non vero si emplastro mollificativo apostema aperientes sine culpa mors sequatur, *Tourn. & alii;* quia non est incisio; nec si incisionem faciant urgente necessitate, ut tempore pestis, *Tourn.* quia necessitas excusat; nec si mors non sequatur, *ibid.* quia licet peccent agentes contra prohibitionem, irregularitas non oritur ex mutilatione ordinata ad conservationem totius, cum non fiat ex defectu lenitatis; nec si mors sequatur non vi abscissionis, sed ægroti culpa; quia non operanti imputatur, nisi dubium esset, tunc dispensatio petenda, *Tourn.* nec eam incurrunt infirmarii ægrotum vertendo, transferendo; cibum, vel potum porrigendo, &c. mortem accelerantes, nisi expresse a Medico ista fuissent prohibita, & mortem mortali culpa causent, etiamsi pietatis causa fiat, ne diutius patiatur, vel ne satisfactione e cibo, vel potu diutius careat, *Tourn.* nec injustum invasorem pro defensione propriæ vitæ occidentes, vel mutilantes cum moderamine inculpatæ tutelæ, licet leviter excederent, *Tourn.* nisi quis se exponens duello, vel adulterio, aut bello injusto præviderit, pro tutela propriæ vitæ alios esse occidendos, *Tourn.* vel si fuga vitæ suæ consulere potuisset,

quam-

quamvis cum præjudicio sui honoris, *ibid.* quia vitæ, & quidem propriæ, non vero honoris tuendi causa eximitur; nec ob defensionem bonorum, vel vitæ patris, aut sororis, *ibid.* bene autem, si Jure naturali, vel divino, ut pro defensione Regis, Reipublicæ, Fidei occidere teneretur, *Bonac. Avila, & alii*; quia homicidium non esset omnino voluntarium, nec censetur Ecclesiam velle punire ob id, quod sine peccato non potuit omitti; nec Clericus accusans reum de injuria sibi, vel suis rebus illata cum expressa protestatione, se nullam capitis, vel mutilationis pœnam intendere, sed solum, ut sibi, vel suis satisfiat: in Gallia tamen protestatio non est necessaria, *Tourn.* quia non per se, sed solus Procurator-Fiscalis, vel Regius ad vindictam accusare potest, ut supra dictum est; nec testes etiam Clerici, ac Regulares, sanctione regia compulsi testimonium ferentes in Gallia fiunt irregulares, quia non intendunt mortem, sed rei emendationem, & implere legem, ac justitiam, *Tourn. & alii Doctores galli contra alios*; nec Scribæ, seu Notarii in Gallia censentur irregulares ex usu regni. *Rit. Arg. de irreg.* nec opifices indifferenter funes, scalas, &c. vendentes, licet etiam carnifex ab illis emeret ad rei executionem, modo non expresse in hunc finem fabricentur: cum tamen circa prædicta variæ sint Auctorum opiniones, ac usus, judicio Episcopi standum est; nec Clericus habens jurisdictionem temporalem mandans suis Officialibus, ut capitis pœna reos inquirant, & puniant; nec concionatores Judices exhortantes, ut Rempublicam purgent, nec Confessarius suadens pœnitenti juridice interrogato, ut delictum confiteatur, vel ut justæ mortis sententiæ acquiescat, quam differre nequit, nisi per injustam appellationem, etiam negando ei absolutionem; nec si dicat Judici, esse obligatum ad condemnationem rei, præcipue in genere, & abstrahendo ab isto particulari, vel impetrans a Judice, ne ante domum matris transeat, licet via esset brevior; nec reo consolationis gratia dicens: perge alacriter; nec carnifici dicens: se functum esse suo officio, & nihil obstare executioni; vel in genere ostendens carnifici modum nodandi funem, ut citius moriatur, *Tourn.* quia solum per accidens, & præter intentionem in prædictis causa est, ut reus citius moriatur; vel dicens ei pro majori merito, ut caput supponat ad ictum recipiendum ob eandem

dem rationem, vel si dicat, ut quis pro fide mortem sustineat, vel ut ad salvandum periclitantem in flumen se projiciat; licet cum ipso pereat, *Tourn.* quia non intendit mortem, & sit per accidens.

Hinc 8. *Ex defectu libertatis* sunt irregulares, 1. Servi proprie dicti. 2. Conjugati, nisi conjuge consentiente, & Religionem ingrediente, vel de consensu Episcopi, votum perpetuæ castitatis emittente. 3. Curiales curiæ sæculari addicti, ut Judices, Advocati, milites, apparitores, &c. quamdiu istis functionibus sunt addicti. 4. Obligati ad ratiocinia, ut thesaurarii publici, tutores, curatores, procuratores, &c. nisi prius redditis rationibus, & deposita sua obligatione, vel causarum piarum, Ecclesiasticorum, vel miserabilium administrationem gerant.

Quær. 3. *Quot modis contrahatur irregularitas ex delicto?*

Dico. Ex delicto quinque modis contrahitur irregularitas, ex crimine etiam non notorio hæresis, & apostasiæ a Fide, & Religione, receptores, defensores, fautores, ipsorumque filii usque ad secundam generationem ex linea paterna, & primam ex linea materna, *Cap.* 15. *de hæresi in* 6. in Gallia tamen non viget, & absolute possunt ordinari, *Tourn. Thom. ex Charm. Pont.* 2. Ex reiteratione baptismi a scienter, & absolute rebaptizante, & rebaptizato, *Cap. confirmando, dist.* 50. & ex officio rebaptizanti ministrante *Cap.* 2. *de apost.* 3. Ex indebita susceptione, & usu Ordinis. 4. Ex homicidio injusto, sive sit simpliciter voluntarium, quod in se directe, vel in causa est intentum, ejusque cooperatores, mandantes, consulentes, non impedientes ex justitia obligati impedire; sive sit casuale mixtum, quod præter intentionem agentis ex actu sequitur, ex quo prævideri moraliter potuit, ac debuit adhibendo diligentiam sub mortali debitam, vel abstinendo ab opere mortaliter periculoso, cum non satis erat peritus; non vero ex pure casuali, quod præter intentionem agentis sequitur ex actione, ex qua non prævidetur, nec moraliter previderi potuit secuturum, sive occidens vacet rei licitæ, sive illicitæ in ordine ad homicidium non mortaliter peccaminosæ, *Tour. P. Gerv. & alii*; quia primum est plene voluntarium, ac proin irregularitatem gravissimam raro dispensabilem inducit; secundum sufficienter ad mortale, cum potuerit ac debuerit evitari; tertium vero sive vacet rei licitæ, sive illicitæ non

val-

valde periculosæ est mere involuntarium, ac proinde non mortaliter peccaminosum. 5. Ex mutilatione membri principalis actionem propriam habentis, *P. Gerv. & alii*; quia Ecclesia eandem ei imposuit pœnam.

Hinc 1. Irregulares sunt *ex delicto hæresis* independenter ab infamia, hæretici etiam occulti, & ab hæresi absoluti, modo sint externi, apostatæ a fide, etiam externe tantum sacrificando idolis, & fautores eorum, ac defensores, & filii post hæresim nati, *Nav. & alii*; etiam illegitimi, *Avila*; usque in primum gradum per lineam maternam, & in secundum per paternam, quorum parentes in hæresi sunt mortui, vel actu existunt, non vero si Ecclesiæ fuerint incorporati, vel ad pœnitentiam recipiendam parati fuerint, *Suar.* & apostatæ a professione religiosa ad clericatus officium non debent admitti, *Cap. fin. dist.* 50. non vero sunt irregulares in Gallia hæretici, ac eorum filii, sed ab hæresi absoluti ad Ordines, & beneficia possunt admitti sine dispensatione, *Pont.* nec pure schismatici; quia nullibi in jure irregulares declarati sunt; nex ex neophitis paganis, ac judæis descendentes; quia in Jure non est expressum; nec hæretici solum externi, licet graviter peccent, possunt tamen fieri irregulares defectu famæ, si hæresis fiat notoria.

Hinc 2. *Ex reiteratione baptismi* sunt irregulares scienter, & absolute sine conditione rebaptizantes, & rebaptizati etiam ex metu gravi, vel ex officio rebaptizanti ministrans, vel voluntarie, & absque necessitate ab hæretico declarato se baptizari sinens, *Rit. Arg. Tourn.* non vero irregularitatem incurrunt ignoranter ignorantia facti rebaptizantes, nec in dubio sub conditione, vel in infantia rebaptizati, quia non intelligitur reiteratum, quod nescitur, vel ambigitur esse factum, *Cap.* 3. *de presbyt. rebapt.* nec verens, ne obstetrix baptizando erraverit, vel non inquirens, an baptizaverit, sine conditione eundem baptizans; quia in mente censetur virtualiter conditionata, cum non novum jam legitime baptizato baptisma conferre voluisse credatur, *Tourn.*

Hinc 3. *Ex indebita susceptione, & usu Ordinis* sunt irregulares 1. recipientes Ordines furtive examen declinantes, non approbati, vel non admissi, vel post contractum matrimonium, licet non consummatum, in vita uxore, nisi simul emittat professionem in Religione approbata,

extra-

extravag. antiqua de voto. 1. Per ſaltum, *Rit. Arg.* licet Tournely incertum ſit. 3. Ab Epiſcopo non habente juriſdictionem, vel ab excommunicato excommunicatione majori, ſuſpenſo, interdicto, depoſito, vel degradato, *Tourn.* vel in excommunicatione majori, quamvis etiam de hoc dubitet, *Tournely*. 4. Non ſervatis interſtitiis, & ſine dimiſſoriis. 5. Exercentes in excommunicatione majori etiam occulta, ſuſpenſione, vel interdicto actum proprii Ordinis majoris; non vero minorum, *Tourn.* quia etiam ſæculares eos exercent, niſi forte fieret vi ordinis, *Thom. ex Charm.* & fiunt irregulares, etiamſi ſuſpenſio, & interdictum eſſent ſolum ad tempus, & per modum pœnæ, *Rit. Arg.* 6. Exercentes Ordinem, quem non habent; excipitur tamen laicus cum dalmatica ſine manipulo vices Subdiaconi gerens, *Tourn.* vel prædicans, *Pont. ibid.* quia non eſt actus Ordinis, & laico committi poteſt, *ibid.* 7. Fit irregularis exercens Ordinem inordinate ſuſceptum, id eſt ſuperiorem ante inferiorem: vel in loco interdicto ſcienter celebrans; non vero celebrans in Eccleſia polluta, *Cap. is qui de ſent. excomm. in 6.* nec fit irregularis Ordinem ad ſe non pertinentem exercens ex inadvertentia, vel ignorantia probabili, vel in caſu neceſſitatis ad evitandum ſcandalum, *Tourn.* quia non ex temeritate facit; nec Diaconus ex mandato Epiſcopi, vel Presbyteri ſolemniter baptizans, ſal ſimul benedicens, non advertens ſolius Presbyteri eſſe, illud benedicere, vel ſimplex Clericus juſſu Sacerdotis Epiſtolam cantans cum manipulo non advertens, vel ignorans, ornamentum eſſe proprium Subdiaconi, nec Diaconus excommunicatus, vel ligatus alia cenſura ſermonem habens ad populum, vel Subdiaconus, aut alius Clericus, quia non eſt actus proprius Ordinis ſacri, ut mox dictum, *Pont. Tourn.* nec Sacerdos Euchariſtiam, vel pęnitentiam adminiſtrans non ſubdito; bene autem non Sacerdos abſolvens, *ibid.*

Hinc 4. *Ex homicidio injuſto, vel mutilatione*, occidens, vel mutilans in duello, in bello clare injuſto, vel præbendo venenum, quo, licet poſt longum tempus eſt moriturus, quamvis ante illius mortem vere doleat, & omni conatu illius mortem impedire ſtudeat, *Tourn. & alii*; quia eſt opinio probabilior, & in praxi ſecurior, & ob cauſam voluntarie poſitam eſt vere pęna dignus. 2. Procurans abortum animati fętus, *Bonac. & alii*. 3. Mandans,

dans, inimicum verberari, qui a mandatario mutilatus, vel occisus fuit, licet expresse inhibuerit, ne mutilet, vel occidat; quia evenire posse, potuit, ac debuit cogitare. *Cap. fin. de hom.* etiamsi mandatarius ab initio mandatum non acceptasset; postea tamen mutata voluntate vi illius mutilavit, vel occidit, licet mandans interim etiam suam mutasset voluntatem, & contra ipsius voluntatem evenisset; quia adhuc influxum habuit; & fit irregularis etiamsi non inimicus, sed mandatarius fuisset occisus, non quidem irregularitate homicidii voluntarii; quia hoc non voluit, sed causalis, cui eum exposuit, *Suar. apud Tourn.* quia illud prævidere potuit, ac debuit. 4. Consilio voluntatem occidendi in alio efficaciter excitans, vel augens, ut facilius, citius crudelius animo firmiori fiat, *Tourn.* quia operatur in mortem, secus si jam ante æque paratus fuisset, vel percussionem suasisset, ut volentem occidere ab occisione retrahat, *Tourn.* fieret tamen irregularis, si ad idem minus malum, nempe mutilationem cooperaretur; modo in prædictis mors, vel mutilatio actu sit secuta: non tamen fit irregularis consulens aliquid licitum, & necessarium, unde mors oriatur, ut defensionem fidei, patriæ, &c. nec si consilium efficaciter ante mortem illatam retractet, omnia destruendo motiva proposita, ita, ut effectum non secuturum firmiter credat, *ibid.* 5. Fiunt irregulares cooperantes, sic singuli milites belli injusti, etsi unicus eorum occidat; arma, pecunias, annonas procurantes, milites eo fine conducentes, sarcinas custodientes; quia sunt una causa moralis cædis injustæ; sic falso accusantes injuste, viam legitimæ defensionis præcludentes, injuste condemnantes, arma pro justa sui defensione cum intentione illius mortis occultantes, armis occidenti assistentes, licet non occidant; quia animum addunt; item mutuo consilio ad pugnam se excitantes, licet unicus occidat; secus si rixa subito exorta unus occidat: si ab uno inflicto vulnere lethali, & altero superveniente occidatur, hic solus irregularitatem incurrit; quia solus reipsa mortem intulit; secus si vulnus primi, causa fuisset secundi; quia fugere non potuit, vel quod citius mortuus sit, *Tourn.* non tamen sufficit 1. sola ratihabitio homicidii commissi intuitu, ac nomine illius, ipso tamen inscio, & alias non influante, *Tourn.* quia tunc consensus solum irregularitatem parit; quando sufficit ad mortale, & obligatio-

gationem restitutionis inducit, *ibid.* 2. Non fit irregularis pauperem fame pereuntem non refovens, insidias mortis proximo paratas in via non manifestans, parato ad ferendam opem, ne occidatur, dissuadens, Medicus ægrotum, ad cujus curam gerendam non conductus est, negligens; quia tantum ex charitate tenentur; secus si Medicus ab ægroto, vel ab oppido, vel incolis stipendium accipiat; vel ea lege admissus sit, ut omnium curam gerat; vel si paratum ex charitate ad succurrendum, vi, vel dolo retrahat, vel maritus uxori aliunde non habenti alimenta ad vitam conservandam ea deneget, vel si Princeps innocentis defensionem negligat, Judex injustæ mortis sententiæ non obstet, dominus, vel custos ferarum, si non caveant, ne feræ obvios occidant, pater, si puellæ ab ipso deceptæ abortum proponenti non contradicat, navis gubernator, si neglecta navis cura in scopulos impingat, custos viæ prætereuntes nocte non monens de præcipitio recenter suborto, vel de hostibus, unde mors videtur indubie secutura; quia omnes isti ex justitia eam tenentur impedire; sic leviter ense percutere intendens manu fallente graviter mutilans, vel omnino occidens, Chyrurgus prolem ex utero secans, cum sciat se imperitum, matrem occidens, gravidam scienter percutiens, abortum fœtus animati causans, lignum ex turri in plateam ubi homines transeunt, projiciendo eos occidens; infantem obvium equo rupto frœno opprimens, advertens, frœnum esse debile, & æquum frœni impatientem, *Tourn.* quia, cum in prædictis homicidium sit casuale mixtum, illud prævidere & adhibendo diligentiam debitam, vel abstinendo ab opere periculoso ad mortem tendente præcavare potuissent, ac debuissent; secus si lignum ex turri projiciens clamasset, signum apposuisset, vel homines non transire soliti fuissent, vel insolita equi ferocitate infantem obvium occidisset; quia tunc esset homicidium mere casuale, quod prævidere nec potuit, nec debuit. 3. Irregularitatem non incurrit pulsando campanas cadente tintinnabulo Ecclesiam ingredientem occidens, vel cædendo suam arborem, omni adhibita diligentia, ne cuiquam noceat, transeuntem opprimens, vel laicus in suo saltu errore invincibili hominem pro fera occidens; quia pro irregularitate ex delicto requiritur voluntarium ad mortale sufficiens; nec incurrit, etiamsi pulsasset campanas tempore interdicti, vel cædisset

ſet arborem in alieno fundo invito domino, vel occidiſſet in venatione in alterius ſylva, vel Clerico prohibita; *Tourn. & alii*; quia propter prohibitionem, ac illiceitatem operis homicidium non eſt magis voluntarium, nec in ratione homicidii peccaminoſum, cum non ſint prohibita, quia in ordine ad homicidium ſunt periculoſa; ſed quia alteri virtuti ſunt oppoſita. 4. Non eſt irregularis in dubio Juris, *ita communis*; quia non incurritur irregularitas, niſi in Jure expreſſa; quod autem in Jure ita obſcurum eſt, ut periti dubitent, non videtur in Jure expreſſum; nec in dubio facti; quia eſt res odioſa, excepto homicidio injuſto certe commiſſo, & ſolum dubio, an ex conſilio, vel mandato, vel alia cauſa ſit ſecutum quia, cum conſtet de homicidio, & cauſa data, præſumptio ſtat pro homicidio, *Innoc. III.* & *Clemens III. & communior apud P. Gerv.* ſic Medicus rationabili fundamento dubitans, an ægrotus mortuus ſua culpa mortali deceſſerit, an ægrotus mortuus ſua culpa mortali deceſſerit, an data cauſa abortus, eoque ſecuto, fœtus fuerit animatus, an graviter vulneratus ex vulnere, vel alia infirmitate obierit, *Clem. III.* an dato conſilio homicidii ſecuti efficaciter influxerit, ſine diſpenſatione ordinari nequeunt, *Tourn.* & ſi dubitetur inter plures, cujus ictu occiſus fuerit, omnes ſiunt irregulares, *Tourn. & communior apud P. Gerv.* non vero incurritur in dubio de homicidio juſto, *Sanch. Henriq.* nec in dubio circa ſubſtantiam homicidii, v. g. an ille, cui conſilium, vel mandatum datum fuit, occiderit, *Sanch.* an hominem, vel cervam quis interfecerit, *ibid.* quia lex ſupponit homicidium certo commiſſum, nec in dubio de mutilatione, vel alio caſu, quam homicidii, *Bonac. contra Thom. ex Charm.* quia Clemens III. loquitur tantum de homicidio, & odioſa ſunt reſtringenda, *Reg. Jur.* & Clerici in dubio homicidii, licet quoad uſum, & ſuſceptionem Ordinum ſint irregulares, non tamen quoad beneficia, vel alios effectus, *Tourn. & alii*; quia Jus de ſolis Ordinibus loquitur, & materia eſt odioſa.

Quær. 4. Quinam ſint effectus irregularitatis, & quomodo tollatur irregularitas?

Dico. Irregularitatis effectus præcipue ſunt tres, videlicet 1. Inhabilitas, etiam ante Judicis ſententiam, ad Ordines licite ſuſcipiendos, etiam primam Tonſuram, licet crimen ſit occultum, *Tourn. Thom. ex Charm.* quia non

est proprie pœna, sed impedimentum, licet quoad infamiam crimen debeat esse notorium. 2. Illicita executio Ordinum, *ibid.* 3. Incapacitas licite, & valide recipiendi beneficia, & illorum fructus, *Cabass. Suar. & securior, ac communior*; non vero privat jam obtento, & ejus fructibus; nec exercitio jurisdictionis, quæ potest exerceri sine usu Ordinum; nec jurisdictione ordinaria proveniente ex beneficio ante possesso, *Tourn.* nec jurisdictione delegata, sad valide in utroque foro exerceri potest, *Tourn. Suar.* sed non licite, si illius usus dependeat ab exercitio Ordinis; potest tamen privari beneficio antea legitime possesso per sententiam Judicis; nec excusat ignorantia quæcumque ab irregularitate ex defectu; quia non contrahitur propter culpam; nec ignorantia invincibilis Legis ecclesiasticæ, vel irregularitatis excusat ab irregularitate ex delicto; modo sciat, alia lege graviter esse prohibitum; quia sufficit pro pœna notitia gravis culpæ. Irregularitas tollitur 1. Per baptismum, omnis proveniens ex delicto antea commisso, ex canonica infamia, lenitate, & defectu post baptismum non remanente. 2. Cessatione defectus temporalis. 3. Per legitimationem, si sit ex defectu natalium. 4. Per legitimam dispensationem a Papa, vel Episcopo, vel a Prælatis Regularium cum suis subditis vi privilegiorum; potestque dari, in, vel extra Sacramentum, etiam absenti, vel non petenti, *apud P. Gerv.*

Hinc 1. Irregularis graviter peccat 1. recipiendo Ordines etiam minores, vel primam Tonsuram, quamvis valide illos recipiat, *Tourn.* 2. Ordines receptos quoscunque exercendo, si sit totalis respectu omnium Ordinum; vel exercendo prohibitos, sic Sacerdoti amittenti duos digitos cum medietate palmæ prohibetur celebrare Missam; *Cap. de Cler. ægr.* potest tamen baptizare solemniter, assistere matrimonio, ad præbendam diaconalem promoveri, nisi obstet stylus curiæ, *Bonac. apud Tourn.* quia est partialis quoad exercitium ordinis; habens tamen minores, amisso pollice, non potest superiores Ordines recipere, *Cabass. Pont. & alii*; quia irregularitas quoad Ordines suscipiendos est totalis a toto statu clericali excludens, *Tourn.* irregularis tamen ordines exercens prohibitos, alias pœnas præter peccatum non incurrit, *Thom. ex Charm.* quia nulla in lege decernitur; nec peccat sine clericali solemnitate more laicorum in choro cantans Vesperas, vel

reci-

recipiens Sacramenta, vel baptismum administrans sine solemnitate in casu, in quo laicis licet; quia prædicta non facit virtute Ordinum.

Hinc 2. Irregularis invalide recipit beneficium, illiusque fructus, ac proinde tenetur 1. dimittere beneficium, nisi irregularitatis dispensationem, novamque collationem obtineat; nec eum juvat clausula in Litteris apostolicis apponi solita. *Nav. & alii apud Tourn.* quia a censuris; non vero ab irregularitate dispensat. 2. Restituere fructus omnes mala fide possessos, & bona fide irregularitatem invincibiliter ignorando possessos, qui extant, vel quibus factus est ditior; *Tourn.* nisi obtinendo dispensationem pro beneficio, etiam pro fructibus obtineat: non tamen privatur beneficiis anteà obtentis, *Tourn. ac fere communis*, *&c.* quia nulla datur lex beneficiis legitime possessis ipso facto privans, nisi in certis casibus non præcise vi irregularitatis, sed Juris particularis, ut ob homicidium voluntarium, & quidem in Gallia qualificatum, ut patris, fratris, Episcopi, vel Sacerdotis, *Tourn.* privatur tamen omni jure ad rem, ut sunt graduatorum nominationes, aliæque gratiæ exspectativæ, *Tourn.* & Judicis sententia etiam privari potest beneficio possesso, & si sit curatum, vel tenetur obtinere dispensationem, vel de eo disponere in favorem alterius, si conditio beneficii, vel irregularitas ex crimine premittat, vel illud dimittere; quia nemo retinere potest id, cujus obligationem inde ortam nunquam licite exercere valet, *Salmanticenses*; nisi irregularitas solum esset ex defectu, ut ægritudine; quia tunc administratorem associare sufficit; *Tourn.* vel nisi esset simplex obligans solum ad officii recitationem, *ibid.* 3. In irregularitate promotus, invalide eligit, præsentat, & beneficia confert, ipsumque beneficium administrat, ac proinde invalide absolvit, invalide matrimonium benedicit, *Tourn.* quia ruente fundamento, nempe beneficii validitate, ruunt & actus ab illius jurisdictione dependentes; valide tamen absolvit habens jurisdictionem ordinariam ex alio beneficio anteà legitime possesso, vel delegatam, ante vel postea ab Ordinario obtentam, *Suar.* quia illa non privatur irregularitate; non tamen licite, quia sine ordinis exercitio ipsi prohibito fieri nequit; nisi irregularitas superveniens jurisdictioni ordinariæ ex beneficio antea possesso esset publica per denunciationem, vel æqui-

valens, ut per decretum apprehensionis corporalis a Judice ecclesiastico emissum, & debito modo intimatum, *Gibert. apud Tourn.* sic valida est collatio beneficii a bigamis, ab homicidis, &c. modo irregularitas non proveniat ex crimine beneficii vacationem ipso facto inducente. 4. Etiam ex dispositione juris valida est collatio beneficii facta irregulari in quatuor casibus ad honestam sustentationem, nempe 1. Subdiacono, qui culpa sua alterius morti occasionem dedit. 2. Presbytero, ex cujus percussione secuta est mors alterius. 3. Ei, qui factum aliquod duello probaturus pugilem in sui locum commisit, a quo alter occisus est. 4. Diacono, qui Missarum celebrationem usurpare præsumpsit, *ita in Jure, Gibert apud Tourn.* ne sustentatione privati ad sæculi negotia revertantur.

Hinc 3. Cessat irregularitas. 1. Ex delicto, lenitate, & infamia per baptismum, modo infamia non sit per sententiam; sic Judæus, vel Turca per sententiam infamis post baptismum, manet infamis, *Tourn.* 2. Ex defectu temporali, per cessationem defectus; sublata causa tollitur effectus: sic irregularitas ex defectu animi; ætatis, scientiæ, libertatis, tollitur adepta ætate, scientia, libertate. 3. Ex defectu natalium, per legitimationem, vel a Principe quoad effectus temporales, & a Papa, quoad spirituales, *Tourn.* vel per matrimonium subsequens, vel per solemnem in Religione approbata professionem, saltem quoad Ordines suscipiendos, *Cap. ut filii extrav. de fil. Presb.* non vero quoad Prælaturas, in vel extra ordinem sine alia dispensatione in Capitulo generali, vel provinciali, *P. Gerv.* 4. Ex infamia populari, emendatione prudentum judicio proportionata; ex infamia facti, loci mutatione, *Tourn. P. Gerv.* ex juridica, Papæ dispensatione, vel Episcopi in criminibus adulterio non superioribus, & solum ad ordinis, vel beneficii usum, non vero ad novi acquisitionem *Tournely*; vel Judice etiam sæculari diffamati innocentiam declarante, vel si fit ex delicto, non proprie dispensante, sed indirecte pœnam infamiæ crimini suo jure annexam subtrahente, & si fit est infamia facti legalis, dispensatione ab Auctore juris, *ibid.* 5. Ex defectu corporis, sublato illius defectu, vel morbo, sic ex morbo caduco, per annum cessante affectu epileptico pro exercitio Ordinis, vel per mensem, si nondum constet de morbo, *Cap. nuper.* & relapsorum, probato per annum,

annum, si nullum hujus morbi symptoma se exhibeat, *Tourn.* & tunc debet adesse alius Sacerdos jejunus, ut eo deficiente, canone jam incepto sacrum perficiat, *Cap. nuper can.* 14. pro Ordine vero suscipiendo, si contigerit post annum 14. videtur perpetua; quia raro curatur. Reliquæ per legitimam dispensationem 1. a Papa in omni irregularitate Jure humano inducta. 2. Ab Episcopo etiam nondum consecrato, *P. Gerv.* in omni irregularitate proveniente ex delicto occulto ad forum contentiosum non deducto, excepto homicidio in se directe volito, *Conc. Trid. Sess.* 14. *cap.* 6. etiam potest dispensare in delicto ad forum contentiosum deducto, sed punito, & finita causa, *Bassæ.* ac in homicidio occulto, ut in Ordinibus susceptis ministret in necessitate scandali vitandi, vel in difficili recursu ad Papam ob inopiam, vel nimiam distantiam, *Tourn. Bassæ.* & in homicidio casuali mixto, & involuntario, nec non in mutilatione, *Tournely*; & cum illegitimis quoad ordines minores, & beneficia simplicia, & non curata sacrum ordinem non requirentia *Cap.* 1. *de filiis presbyt.* & cum bigamis ad eosdem Ordines, ac beneficia, ubi consuetudo ita prævaluit legitima, nec ei per Concilium Trid. fuit derogatum, *Tourn.* & in bigamia similitudinaria, *Tourn.* & in quibusdam defectibus corporis, qui in dubio ipsius judicio relicti sunt, *Rit. Argent.* non vero in aliis secluso privilegio; quia Episcopus in Jure communi dispensare nequit, nisi specialiter ei concessum sit, & in dubio, an Papæ illius reservetur dispensatio, vel si ob nimiam distantiam loci ultra duos, vel tres menses dispensatio cum scandalo, vel parochialium omissione exspectari deberet; vel ob inopiam a Papa omnino obtineri non posset, *Tourn.* eo ipso autem, quod Episcopus aliquem ad Ordines admittat, vel dimissorias conferat, censetur dispensare, modo irregularem esse, sciat, *Bonac. apud P. Gerv.* occultum autem in hac materia censetur, quod non est notorium certo, ac indubie, sed solum rumore est publicum; *Tourn.* quia fama veris addere falsa gaudet; sic non est irregularis ex delicto notorio Sacerdos post percussionem Clerici publice celebrans, si non simul notorium sit, celebrasse ante illius absolutionem; sic nec excommunicatus occultus celebrans publice, nec publice excommunicatus celebrans occulte, *Tourn.* quia celebratio in excommunicatione, ex qua oritur irregula-

gularitas, non est notoria, cum in primo excommunicatio, & in altero casu celebratio sit occulta. Sic irregularis ex crimine notorio in uno loco, potest dispensari ab Episcopo in alio loco, ubi delictum est occultum, *Tourn.* quia, cum auctores graves sint divisi, & dubitetur, an Papæ reservetur, eo ipso Episcopus dispensare potest, *Tourn.* 3. Potest dispensari a Prælatis regularibus; spectato Jure communi, cum suis subditis in casibus, in quibus potest dispensari ab Episcopo cum suis Diœcesanis, *Tourn. de irreg. big.* quia Generales, Provinciales, Abbates, & Priores exempti, jurisdictionem quasi Episcopalem exercent in suos subditos, *ibid.* & vi privilegiorum a Mart. V. Sixt. IV. Clem. VIII. Paul. III. *apud Thom. ex Charm. P. Gerv. P. Mich. Tug. in suo Bull.* nostro ordini concessorum, possunt dispensare nostri Generales, Provinciales, & eorum Vicarii, & in causa urgente Custodes, dum aditus ad Provincialem non patet, in foro tam interno, quam externo, cum suis subditis, vel non subditis, ejusdem tamen ordinis ad eos declinantibus, in omni irregularitate, etiam cum illegitimis ad Prælaturas, sed in Capitulo generali, vel provinciali, *Sanch. Gav. communior apud P. Gerv.* excepta ex bigamia, homicidio, mutilatione, & ex enormi corporis vitio proveniente; & Guardiani, ac alii Confessores ad usum duntaxat Sacramentorum, *Bonagr. Bassa, apud P. Gerv. & P. Mich. Tug. in suo Bull.* dispensatio, quæ in fine visitationis a Prælato regulari, vel in quibusdam festivitatibus dari solet, valet pro censuris, ac irregularitatibus dubiis, & oblitis, vel ignoranter incursis, ita, ut postea illarum recordans, maneat absolutus, *P. Gerv. tom. 6. fol.* 626. etiam pro certis, occultis tamen, pro foro conscientiæ tantum, *ibid. fol.* 300. etiam pro sibi manifestis, *Mich. Tug. in suo Bullario*; non ita valet absolutio a Præside electionum pro cautela duntaxat, & valore electionis data; quia finita electione reviviscunt censuræ absolutæ, ob quas electores erant inhabiles, *ibid.*

TRA-

TRACTATUS VI.

DE CENSURIS.

Hic Tractatus in quatuor dividitur quæstiones, 1. de Censuris in genere, 2. de Excommunicatione, 3. de Suspensione, 4. de Interdicto, Cessatione, Depositione, & Degradatione.

QUÆSTIO I.

DE CENSURIS IN GENERE.

Quæritur. 1. Quid, & quotuplex sit censura?

Resp. 1. Censura in communi est spiritualis, ac medicinalis fori exterioris pœna ab ecclesiastica potestate inflicta, hominem viatorem baptizatum adultum delinquentem privans usu bonorum Ecclesiæ spiritualium, & communium, donec a contumacia resipiscat.

2. Dividitur in censuram a jure latam, quæ per canones, seu statutum perpetuum fertur generaliter in omnes subditos; & ab homine latam, quæ per sententiam Judicis, aut præceptum transitorium fertur propter factum particulare, vel in personas particulares; & cessat morte, vel revocatione conditoris; contracta tamen manet post mortem etiam conditoris, donec absolutione tollatur.

3. Dividitur in latæ sententiæ, quæ incurritur ipso fa-

ꝺto criminis admissione, sine ulla Judicis sententia, & ordinarie fit, 1. Quando eam ferens utitur verbis, ipso facto, ipso jure, eo ipso, statim, ex tunc, mox, illico, latæ sententiæ, &c. 2. Quando utitur verbis indicativi modi temporis præsentis, ut excommunicamus, suspenduntur, &c. vel præteriti, ut excommunicatus est, noverit se esse suspensum, &c. 3. Quando utitur verbis imperativi modi, & nulla actio Judicis, vel Ministri, nec mandatum exprimitur; ut sit excommunicatus, maneat suspensus. Et in ferendæ sententiæ, quæ non contrahitur, nisi accedente Judicis sententia, & vocatur etiam comminatoria, talis est, 1. Quæ fertur per verba simplicem comminationem indicantia, ut sub pœna anathematis, vel suspensionis. 2. Quando exprimitur verbis futuri temporis, ut excommunicabitur, noverit se esse suspensionem incursurum, nisi addatur ipso facto. 3. Quando verba sunt imperativi modi actionem Judicis indicantia, ut excommunicetur, est excommunicandus, volumus suspendi; in dubio est ferendæ sententiæ; quia in pœnis benignior pars est interpretanda.

4. Censura alia est valida; quæ fertur a legitima potestate servatis regulis juris essentialibus. Alia invalida; si alterutra harum conditionum desit. Alia est justa, cujus causa est justa. Alia injusta, cujus causa est injusta.

5. Dividitur in excommunicationem, suspensionem, & interdictum. De quibus infra in particulari.

Quær. 2. Quisnam possit ferre censuras, & quando exspirent?

Dico. Dari in Ecclesia potestatem ferendi censuras, patet *Matth.* 18. 1. *Cor.* 5. & de fide constat, *Tourn. & alii*; easque ferre possunt Superiores habentes jurisdictionem ordinariam, ut Prælati regulares in suos subditos, etiam locales, *Tourn.* nisi aliter in aliqua Religione sit constitutum; non vero Parochi, *S. Thom. S. Bonav. apud Tourn.* quia pertinent ad forum contentiosum, qua carent Parochi, *ibid.* possuntque eandem facultatem subdelegare, etiam simplici Clerico prima Tonsura initiato; quia non est potestas Ordinis, sed jurisdictionis; non tamen laico, nisi Papa, *P. Gerv. Tourn.* nec fœminæ, licet esset Abbatissa, nec Papa, *Coninck, & alii*; quia incapax est potestatis clavium; potest tamen mulier jubere cessationem a divinis, *Thom. ex Charm.* hanc transgredientes vero non

fiunt

fiunt irregulares. Poteſtas pro cenſuris ferendis delegata exſpirat morte delegantis, niſi cauſa jam eſſet incepta; & pari modo exſpirant cenſuræ per modum mandati latæ, *Caſp.* non vero latæ per modum legis, vel ſtatuti.

Quær. 3. *Quænam requirantur conditiones ad valide, ac licite cenſuras ferendas?*

Dico. Sex, ad valide ferendas cenſuras, requiruntur conditiones, 1. Juriſdictio ordinaria, vel delegata, non impedita cenſura notoria, vel a Superiore, vel abſentia a propria Diœceſi, vel captivitate, vel per legitimam appellationem, quæ ferendam, non vero latam impedit, vel privilegio rei. 2. Subjectum capax, in quod fertur, nempe, ut ſit viator, baptizatus, doli capax; quia debet eſſe ſubditus Eccleſiæ, & poſſe peccare. 3. Peccatum mortale ſufficienter probatum, quoad actum externum conſummatum in ſuo genere juxta tenorem legis, vel ſententiæ, ac proprium, excepta excommunicatione minore; quæ poteſt ferri ob veniale, ſicut & ſuſpenſio ab aliquo duntaxat officio, v. g. ordinis, *Thom. ex Charm.* quia pœnæ leves cenſentur; & excepta ſuſpenſione, ac interdicto; quæ poſſunt ferri ob alterius delictum in illius communitatem, *ita in Jure*. *P. Gerv.* 4. Contumacia; quia eſt medicinalis. 5. Ut non fiat in propria cauſa; quia nemo in propria cauſa eſt Judex, niſi in cauſa defenſionis, in qua licet vim vi repellere, vel niſi ita eſſet notoria; ut non negari poſſet, nec examinari indigeat, *Suar. apud Tourn.* quia tunc ſententia eſſet tantum declaratoria. 6. Ut ſervetur ordo ſubſtantialis judicii, nempe pro cenſura a jure, vel ſtatuto lata formalitas pro lege, vel ſtatuto requiſita, *Suar. apud Tourn.* & pro cenſura ab homine lata requiritur, 1. Monitio, ſaltem unica non neceſſario canonica, niſi in caſibus a jure præſcriptis, *Tourn*; attamen cum comminatione cenſuræ ſaltem in genere, cum nomine Judicis ipſi reo nominatim facta, ſi notus ſit Judici; vel ſi ei non poſſet fieri, illius domui, vel ſi non ſit notus, vel non poſſet fieri in illius domo, in loco publico, ut in Gallia in Eccleſia a Parocho; & pro cenſura a jure lata ſufficit lex promulgata continuo monens, etiam ſolum comminatoria cenſuræ, *Tourn*, 2. Citatio rei, & copia defenſionis, etiamſi crimen ſit notorium, & ſententia ferenda tantum ſit declaratoria, *Tourn. Pont.* quia poteſt apponere, ſe non

mala

mala fide, vel cum licentia, aut cnm inadvertentia, seu ex necessitate fecisse. 3. Sententia saltem declaratoria, si crimen sit notorium. 4. Denunciatio censuræ affecti, ut sit vitandus, facta in Ecclesia coram populo, vel ad illius valvas affixa more locorum, & formalitatibus in iis usitatis, *Tourn.*; ut autem censura licite feratur, insuper requiritur 1. Ut aliæ serventur formalitates non substantiales, a jure tamen præscriptæ, videlicet admonitio canonica, quæ est trina cum intervallo duorum, vel trium dierum, vel ob gravis mali periculum saltem una pro tribus facta coram testibus, in Gallia in Ecclesia a Parocho, vel apparitore personaliter, & sententia in scriptis cum expressione causæ censuræ, & reo petente intra mensem illius traditio, *Cap. cum medicin.* 2. Ut eam ferens non sit occulte excommunicatus, ac negligens absolvi. 3. Ut peccato sit proportionata. 3. Ut non fiat pravo affectu odii, vel vindictæ. Multiplicatur censura juxta multiplicitatem contumaciæ numero, vel specie diversæ, quæ desumitur a moraliter diversis specie, vel numero transgressionibus, *Tourn.*

Hinc 1. Invalida est censura, 1. A Prælato extra propriam Diœcesim existente per modum sententiæ lata; quia extra Diœcesim non habet tribunal, & in alia Diœcesi exercere jurisdictionem contentiosam prohibetur, *Clem. de foro compet.* nisi consentiente Episcopo alieno, & partibus; vel ex proprio territorio expulsus in civitatibus, vel locis insignibus suæ Ecclesiæ vicinoribus, petita, licet non obtenta, Ordinarii licentia: valet autem lata per modum legis, vel statuti extra Diœcesim facti, & in propria promulgati, *Tourn.* quia ita fieri posse, experientia docet. 2. Ab Episcopo in captivitate ab hostibus detento, *Tourn.* quia tunc Capitulum, sicut si sedes morte vacaret, jurisdictionem exercet, *Cap.* 3. *de supplenda negl. Pral. in* 6. 3. Ab excommunicato excommunicatione majori non tolerato lata, *Tourn.* vel etiam ab ipsius delegato, nisi ante illius excommunicationem res jam sit incepta, *ibid.* quia jurisdictione cum illo spoliatur, *ibid.* vel ab alio delegato lata post mortem delegantis naturalem, vel civilem; uti est captivitas, *Tourn.* vel post revocationem delegationis, si illius notitiam habere potuerit; secus si illius notitiam habere non potuerit ante censuram latam, nisi de contraria intentione delegan-

legantis expresse constet. 4. Invalidæ sunt excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententiæ latæ contra participantes excommunicato ea participatione, quæ solum excommunicationem minorem inducit, non præmissa monitione canonica, *Tourn.* quia ita in jure notatum est, *Bonif. VIII. Cap.* 43. vel si imperata a delegante monitione canonica, delegatus eam omisisset; quia delegatus nihil potest ultra intentionem delegantis: non tamen requiritur canonica monitio pro excommunicatione lata contra communicantes cum excommunicato ab alio Episcopo, *Tourn.* 5. Est invalida censura ab homine lata, omissa citatione, etiam ob crimen notorium, saltem in Gallia, *Tourn.* quia tergiversatione potest eludi, allegando ignorantiam legis, inadvertentiam, &c. vel facta sine expressione nominis superioris; quia ignorans superiorem, cui parendum, non est contumax; vel sine nomine, vel caracteribus moniti, quibus clare se agnoscere posset; si notus sit; quia alias non est contumax; pro interdicto tamen sufficit, ut moneantur contumaces causam interdicti totius communitatis præbentes, *Tourn.* vel facta sine expressione censuræ, saltem in genere; quia hic non esset contra censuram vere contumax, *Tourn.* vel reo non personaliter facta, nisi monitionem personalem fugiat, & dolo latitet, qui tamen non supponendus, sed probandus, *apud Tourn.* vel nisi jam nominatim sit citatus, vel monitio in domo facta ipsi sit nota, vel si male absolutus denuo subjaceat; vel si ob appellati, vel suorum metum, & potentiam fieri nequeat, *Clem. III. de elect.* tunc sufficit facta in loco publico, vel Ecclesia; non tamen esset invalida sine scriptis, vel testibus, vel non canonice facta, nisi in casu supra dicto, nempe a delegante fuisset præcepta, ut in scriptis, & coram testibus, vel canonice fiat; bene autem illicita defectu duarum ultimarum conditionum. 6. Est invalida defectu sententiæ verbis determinatis latæ; quia sine verbis non potest scire reus, quomodo sit ligatus; non tamen pro valore requiritur, ut proferatur scriptis cum expressione causæ, & traditione scripturæ infra mensem petenti, bene autem sub mortali, & suspensione per mensem, & ab ingressu Ecclesiæ, & a divinis officiis, cujus transgressio irregularitatem parit, & impensis reo resarciendis, *Cap. medicinalis*; nisi sit Episcopus, vel necessitas periculi urgeat, vel

vel essent Prælati Ordinis Minorum, qui concedente Leone XI. ferre possunt censuras sine scripto, *Tourn.* vel si sine dolo bona fide a mortali excusante omitteretur, *ibid.* nec requiritur, ut scriptura hæc sit omnino authentica, nempe fide Notarii publici, & testibus munita; nec necessario a Judice, sed etiam ab alio ipsius nomine ex scripto legi, vel proferri potest, *ibid.* nec semper, ac necessario facienda est rei denunciatio, nisi necesse sit, ut per confusionem a contumacia retrahatur, per segregationem a fidelibus desinat, iis esse petra scandali, & ut damnum Ecclesiæ, & privatis resarciat; non debet autem ferri, si reus congruam offerat satisfactionem, vel si executor delegatus sciat sententiam manifeste injustam, bene autem si secundum allegata, & probata sit justa, licet in re sit injusta; quia Judici justitiæ ordinem servanti parendum est; *apud Tourn.* debet tamen Superior moneri, *ibid.* & si necessaria sit rei denunciatio, debet fieri a Superiore, vel delegato solemnitate locorum usitata, *ibid.*

Hinc 2. Censuras non incurrit 1. Papa; quia nulli est subditus; nec Reges, Reginæ, eorumque filii censuras ab Ordinario latas; quia solent esse exempti a jurisdictione Ordinarii per privilegium Papæ, *Sayrus*, *Avila*, *& alii apud Tourn.* nec Religiosi exempti in iis casibus, in quibus a jurisdictione Episcopi exempti sunt; quia ratione privilegii non subjacent illius jurisdictioni; bene autem sine licentia Ordinarii prædicantes, vel confessiones excipientes, vel a reservatis absolventes, &c. quia in his Ordinario subjecti sunt; nec pueri ante pubertatem, id est 14. annos, & puellæ ante 12. incurrunt censuras ab homine latas, ut contra non revelantes crimen per monitorium detegendum, *Suar. Coninck*, *& alii apud Tourn.* bene autem contra Clericum percutientes latam incurrunt, *Gregorius IX.* quia ista est juris, non illa; cum aliquo tamen moderamine permittendo istius absolutionem Episcopo. 2. Nec eas incurrunt Judæi, Pagani nondum sunt subditi Ecclesiæ; nec mortui, nisi antea fuerint ligati, & improprie ad aliquos effectus; bene autem hæretici, schismatici, apostatæ; quia per baptismum subditi sunt Ecclesiæ 3. Non incurrunt extranei per breve tempus, & quasi cursum transeuntes, censuras per sententiam, etiam ipsis jam in ea existentibus, latas, uti, v.

g. est

g. est monitorium; quia ita docet communis apud *Tourn.* nec vagi ante eorum ingressum, etiam per sententiam latas; quia se habent per modum præcepti solum in præsentes cadentes, *Tourn.* bene autem lege, vel statuto latas; & extranei in alieno territorio delinquentes contra Jus naturale, vel commune, possunt censuris puniri, *Avila, & com.* quia sortiuntur forum delicti; exeuntes tamen e territorio antequam citentur, non possunt excommunicari, *Tourn. & alii ibid.* nisi Judex loci, in quem discesserunt, ad preces Judicis delicti eos citaverit, vel remiserit, *ibid.* quia sunt tantum subditi secundum quid, nempe ratione delicti: subditus vero in proprio territorio delinquens ligatur ejusdem censuris, etiamsi in alienum fugerit, *communis apud Tourn.* sive censura sit juris, sive ab homine; in hoc tamen casu debet a Judice loci, in quem fugit, ad instantiam Judicis delicti citari, vel remitti, & comparere nolens censura plecti, *ibid.* sic vulnus lectale infligens in una, & fugiens in aliam Diœcesim, vel vulnerato in aliam translato, incurrit censuras in instanti mortis vulnerati, licet in loco fugitivi, vel vulnerati translati nulla esset censura; quia actus principalis, nempe vulnus lethale in loco censuræ fuit inflictum, licet extra consummatum, *Pont.* secus rapiens virgigem in loco, ubi stupro censura est annexa, & abutens, ubi non est censura; quia licet incepit, ubi est censura, actus tamen principalis censuræ in loco, ubi non est censura, fuit positus, *Tourn.* 4. Nec ligat censura per modum statuti lata extra territorium proprium, vel in loco exempto, sic facta sub censura prohibitione Clericis, ne comam nutriant, furentur, in alia Diœcesi celebrent, censuram non incurrunt ista extra facientes, *Tourn.* quia juxta regulam juris extra territoria dicenti non paretur impune, *Cap.* 2. *de Constit. in* 6. nisi propterea in propria Diœcesi Missas non haberent requisitas; quia tunc ex fictione juris in propria delinquenti; vel si quis Episcopi nomine legatione fungeretur extra Diœcesim; quia tunc delictum in dedecus proprii Episcopi cederet, & ei personaliter subesset, *Conink*; vel si esset Religiosus contra statuta Superiorum sub censuris facta delinquens; quia Superiores regulares non ratione territorii, sed personarum jurisdictionem habent; sic etiam in beneficio non residentes, vel ab Episcopo ad Synodum vocati non com-

paren-

parentes; sed in alio territorio degentes, censuras incurrunt contra absentes latas, vel contra prohibitionem sub censura extra Diœcesim egredientes, vel triticum exportantes extra Diœcesim censuras incurrunt; quia fictione juris in proprio censentur esse præsentes, & peccare, non facientes, quod ibi facere tenentur, *Leg.* 121. *St. de reg. jur.* cum in proprio territorio damnum inferant exeundo, vel frumenta exportantes, *Tourn.* sic obligatus ad solvendum debitum, vel restitutionem sub excommunicatione post mensem incurrenda, termino finito non solvens, eam incurrit, etsi forum mutet, & in aliam Diœcesim eat, *Tourn.* quia per Judicis sententiam præventus est; secus si ante sententiam exivisset. 5. Nec censuras incurrunt laborantes ignorantia invincibili, etiam concomitante, vel venialiter solum culpabili, sive juris, sive facti; bene autem mortaliter vincibili crassa, aut supina laborans, *Bonif. VIII.* nisi essent contra scienter, temere, consulto violantes, aut præsumentes latæ; quia ignorantes etiam vincibiliter non censentur scienter, temere, consulto agere, vel præsumere, nisi ignorantia esset affectata, *Tourn. Suar.* sic sciens percussionem Clerici Jure divino, non vero ecclesiastico prohibitam, vel prohibitioni ingressus in claustra Monialium ab Ecclesia annexam esse censuram, ignorans, eas non incurrit; quia non est contumax; sic occidens Clericum, putans invincibiliter esse feram, non incurrit censuras, licet libentius occidisset, vel optasset esse Clericum; secus si diceret, se velle occidere, sive fera, sive Clericus sit; quia tunc homicidium est sufficienter volitum, *Tourn.* nec incurrit censuram percutiens laicum, putans esse clericum, vel putans percussioni laici annexam esse excommunicationem; quia non conscientia erronea, sed Superior inducit censuram, *ibid.* sic advertens ex sua actione ebrietatem, & ex ebrietate percussionem Clerici, vel homicidium secuturum, censuræ subjacet, *Tourn.* nisi posita causa advertens periculum arma absconderet, vel sub sera se includi curet, *Tol. & alii*; sic somnambuli excusantur, si mala in somno secutura prævenire curent, *ibid.* 6. Dubitans an actioni, v. g. lectioni libri hæretici annexa sit censura, eam incurrit, si reipsa ei in illo loco annexa sit; quia satis est contumax; si dubitet de actione præterita post adhibitam sufficientem diligentiam, an excommunicatus sit, se gere-

te

re debet ut excommunicatus, sive dubium juris, sive facti sit, *Tourn. & alii*; contra alios; & in praxi saltem securius est. Unde dubitans, an excommunicatus sit, non laborans pro cognoscenda veritate, temere se sacris ingerit, *Tourn. Suar.* quia periculo se exponit; & stante dubio non curans prius absolvi ad cautelam, imprudentissime agit, *Tourn. Suar.* censura tamen de se Papæ reservata ei non reservatur, cum vere sit dubia, *Tourn. & alii ibid.* 7. Nec ex metu gravi, ut mortis, mutilationis, infamiæ in circumstantiis, in quibus excusata mortali, transgrediens legem incurrit censuras annexas; sic etiam Monialis occulte in censuram lapsa nondum absoluta, homicida nondum obtenta dispensatione irregularitatis, ad vitandum scandalum, infamiam, detractionem, grave proximi periculum, & necessitatem, possunt choro interesse, communicare, celebrare, absolvere, &c. præmissa contritione, & si possint, præmissa confessione; quia Lex ecclesiastica in his circumstantiis non obligat; econtra metu mortis committens incestum, vel sodomiam, censuras incurrit; quia in his metus non excusat a peccato, cum sint intrinsece mala: nec censuras incurrunt impotentes moraliter obedire mandato ob periculum infamiæ, scandali, gravis damni, &c. quia impossibilium nulla est obligatio, *leg.* 185. & impotentia moralis excusat a peccato in lege humana; nisi, v. g. sub excommunicatione ad solvendum infra mensem obligatus, prævisa circa finem mensis pro solutione impotentia, non antea solvisset, *Suar. & alii com.* potest tamen ab ea præservari offerendo Judici satisfactionem, vel cautionem ante tempus elapsum, *Suar.* nec incurrit, si consentiat pars læsa, vel remittat injuriam, vel debitum, ob quod solvendum censura lata est; vel terminum proroget; quia Judex non intendit ligare, nisi juxta voluntatem læsi, in cujus favorem censura lata est; nisi simul in odium delicti esset lata. In Gallia debitores non per censuras solent cogi; nec incurrunt appellantes ante sententiam, vel lapsum temporis, si sit conditionata, vel contra sententiam mere declaratoriam, *Nav. Suar. & alii apud Tourn.* bene autem eam incurrunt appellantes a legitime lata, vel post conditionis eventum, *Innoc. III. cap. pastor*; quia impleta conditione, fit absoluta, & absoluta executionem secum trahit, & nihil potest opponi, cum fuerit citatus, ac auditus; bene autem

con-

contra sententiam declaratoriam potest opponi, Judicem sibi esse offensum, ignorantia legis, inadvertentia, &c. unde in Gallia debet etiam pro sententia declaratoria citari, & audiri reus, *Tourn.* 8. Nec censuram incurrit Clericum venialiter percutiens, licet odio gravi, nisi ex aliis circumstantiis statui clericali gravis fiat injuria, nec sartori acum auferens censuram contra fures in una, aut altera Diœcesi latam, licet grave inde damnum pateretur; quia non est grave in ratione furti, licet sit in ratione damni; secus si contra grave damnum inferentes esset lata, *Suar. Navar. apud Tourn.* nec hanc contra fures incurrunt usurarii. *Auct. cit.* quia nomine furis intelligitur, qui occulte, & nullo modo consentiente Domino aliquid aufert; quamvis Tournely ægreiis consentiat; bene autem incurrunt censuram contra vineam devastantes latam, licet singuli paucos tantum racemos mutuo, sive non mutuo consilio, gravis tamen damni conscii, auferant; quia censura est lata ob grave damnum, cui singuli participant, illudque resarcire tenentur, *apud Tourn.* non tamen valeret censura gravis, ut excommunicatio major ob leve mendacium, vel aliud veniale lata, nisi fiat grave ob circumstantias, ut ratione scandali, vel periculi labendi inde in mortale: sic sub gravi prohibuerunt Apostoli comestionem sanguinis, & suffocati ratione scandali, sic sub gravi etiam censura potest prohiberi Clericis nutrire comam, popinam ingredi, &c. *Tourn.* bene autem valet excommunicatio minor, vel suspensio ab aliquo duntaxat officio pro venialia lata, *Thom. ex Charm.* quia hæc excommunicatio saltem pro levi pœna habetur, cum facile, & a quolibet Confessario possit tolli, *Tourn.* & suspensio ab unius, aut alterius Ordinis exercitio non reputetur gravis, *Thom. ex Charm.* 9. Nec censuram contra homicidium incurrit animo occidendi hominem non lethaliter percutiens, licet postea alio accidente superveniente moriatur, *Suar. & alii apud Tournely*; nec si vulnus fuerit lethale, si ob remedia naturalia, vel miraculum non fuerit mortuus, *Tourn.* quia actus non est completus juxta tenorem censuræ; bene autem incurrunt censuram contra duellantes latam, ad illud solum provocantes, vel acceptantes; quia in Bulla Clementis VIII. in Gallia acceptata non solum ob actionem, sed etiam conatum est lata, 10. Nec incurrit censuras contra hæreticos ex metu

tu hæresim externo proferens, corde vero ei non assentiens, bene autem si contra hæretice loquentes esset lata; *Pont.* nec in die veneris carnes manducans interne hæretice credens, Ecclesiam non posse carnis comestionem prohibere, *Tourn.* quia ambigue, & non sufficienter hæresis in mente latens externe patet; bene autem librum hæreticorum clam legens; quia opus prohibitum est externum. 11. Nec censuras *contra facientes latas* solum mandans, vel consulens, nisi etiam in censura exprimantur; imo etiamsi exprimantur, eas non incurrunt, si mandans ita revocet, ut ante homicidium innotescat, & consilium ita; ut non influat, licet mors alia ratione sequatur; nisi censura esset lata contra mandantes independenter ab effectu, uti *cap.* 1. *de homicid. in* 6. excommunicatur ipso facto, qui quempiam Christianorum per assasinos non solum interfici fecerit, sed etiam mandaverit, quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur; *apud Tourn.* 12. Nec eam incurrit bono animo suadens minus malum, ut eum retrahat ab inferendo majori malo, puta volenti occidere Clericum, ut eum solum percutiat, *Tournely*; quia non influit culpabiliter in effectum sub censura prohibitum, *ibid.* 13. Nec incurrit censuram ob peccatum mere præteritum, sed debet post admonitionem adhuc perseverare, *Coninck*; quia alias non est contumax; potest tamen ad tempus arceri a consortio, communione, &c. quod subinde in jure vocatur suspensio, &c. sed late, nec illius violatio irregularitatem parit. 14. Censura notorie invalida, vel injusta ex defectu causæ sufficientis non ligat coram Deo, neque coram hominibus; sic si Judex ecclesiasticus prohiberet sub censura amorem Dei, vel dilectionem inimici; vel subjectionem Principi, vel credere in Deum, vel imperaret furtum, seu homicidium; non legaret, *Rit. Art.* quia nullitas a nemine in dubium revocari debet, nec potest; nulla vero, vel injusta in se, sed non notorie, non quidem ligaret coram Deo, sed coram hominibus, *ibid.* ac proinde tenetur se externe gerere tanquam censura affectus coram illis, qui censuram norunt, & innocentiam ignorant, quia secus peccaret peccato scandali resistendo potestati publicæ, etiamsi appellaverit ad Superiorem; quia censuræ ab homine latæ per appellationem non suspenduntur, *Cap. is, cui de sent excomm. in* 6. bene autem a jure per sententiam declaratoriam latæ,

Tourn. pœnas tamen contra violantes censuras non incurreret, *Thom. ex Charm.*

Hinc 3. Uno ictu tres occidens, tres incurrit censuras, quia tria committit homicidia: percutiens Monachum simul Clericum duas excommunicationes incurrit, unam ob irreverentiam statui clericali, & alteram Religioso inflictam, *Tourn.* qui vero percutit Sacerdotem, qui simul est Diaconus, & Subdiaconus, vel pluribus non interruptis, unicam incurrit censuram; quia est unicum numero peccatum, & contumacia; qui vero pluries, etiam sine interruptione cum eadem incestum committit, plures incurrit censuras; quia quælibet actio suum habet terminum, & contumaciam novam contra legem prohibentem sub censura, *Tourn.* quia agit contra legem a pluribus ejusdem potestatis Superioribus successive latam, v. g. a pluribus SS. Pontificibus, vel Episcopis, unicam incurrit censuram; quia leges sunt tantum materialiter diversæ; plures vero incurrit, si lex sit a pluribus diversi Ordinis, ac gradus, puta a Papa, & Episcopo, si quilibet novum jus condere intendat; quia licet unicum esset peccatum, jus tamen cujuslibet violatur, & duplex est contumacia, *Tourn.* videtur tamen S. Thomas contrarius; quia contumaciæ coalescunt in unum peccatum, *ibid.* in praxi absolvantur ab omnibus.

Quær. 4. *Quisnam possit absolvere a censuris?*

Dico. Potest 1. absolvere in foro externo a censura ab homine per sententiam particularem lata, solus, & omnis ille, qui eam tulit, & ejus successor, superior, vel delegatus ab eo; quia illius est solvere, cujus est ligare. 2. A censura a jure, vel statuto lata reservata solus illius auctor, vel successor, vel illius superior, vel ab ipso delegatus, *Cap. nuper. de sent. excomm.* uti Episcopi quoad censuras Papæ reservatas ex delicto occulto, vel ob impedimentum canonicum. 3. Potest quilibet Confessarius approbatus absolvere a censuris non reservatis, *Tourn.* 4. In articulo mortis etiam potest quilibet Confessarius absolvere a reservatis salutem impedientibus, *Concil. Trid. Sess.* 14. *cap.* 7. etiamsi esset excommunicatus, & denuntiatus; quia nunc saltem ita docet communior, *Tourn.* & in necessitate melius est medium dubium, quam nullum; hac tamen conditione, 1. ut moribundus convalescens sub pœna reincidentiæ ipso facto sine nova sententia ad Superio-

periorem, vel ejus delegatum recurrat, non quidem pro nova absolutione, sed ut mandata illius suscipiat, *Cap. eos de sent. excomm. in 6.* qui textus tamen juris videtur de eo loqui, qui per sententiam Judicis fuit ligatus, *Auct. supra cit.* pag. 137. debetque a Confessario sub juramento ad hoc obligari, *Cap. quamvis de sent. excomm.* 2. Ut pœnitens juramentum præstet de standis mandatis Ecclesiæ; & non committendo imposterum tali crimine, *Cap. de cætero, & ex timore de sent. excomm.* 3. Ut prius parti læsæ satisfaciat, vel si non possit, cautionem fidejussoriam, vel pignoratitiam, vel saltem juratam præstet, *Cap. fin. de sepult.* vel hæredes ad damni reparationem instrumento authentico obliget; nisi satisfactio sponte fuerit remissa, vel oblata fuerit rejecta, debetque a Confessario sub juramento ad hoc obligari, *Cap. quamvis de sent. excomm.* præcipue ubi istæ conditiones præscribuntur, ut in Diœcesi Basileensi, *instruct. past. art.* 4. §. 6. *num.* 4. qualem Regulares habeant potestatem circa censuras, vide *Tr. de pœnit.* Q. 5. *quær.* 11. *Hinc.* 2. *num.* 4. & 5.

Hinc 1. Potest S. Pontifex absolvere omnes censuras a quocumque latas in tota Ecclesia. 3. Metropolitanus in sua provincia a suo suffraganeo latas; sed jure duntaxat visitationis, vel appellationis, si injustam, aut dubiam inveniat; quia in his casibus solum habet jurisdictionem, *Cap. venerab. de sent. excomm.* 3. Episcopus a se contra suos subitos latas, & ejus Vicarius, ac Capitulum sede vacante; non vero Abbates jurisdictionem quasi espiscopalem habentes, *Suar. & declar. Card. apud Tour.* nisi etiam a se latas in suos subditos; item potest Episcopus absolvere censuras Papæ reservatas ex delicto occulto ad forum contentiosum non deductas, modo ipse, vel pœnitens sit in Diœcesi; quia ita videtur intendere Concilium Trid. expresse dicendo: *in sua Diœcesi*, *Tourn.* bene autem potest extra Diœcesim absolvere a se latas; quia, si potest Parochus ubique absolvere suum parochianum sibi præsentem a peccatis, cur non Episcopus a censuris saltem in foro conscientiæ, non obstante alia prohibitione; non vero censuras ex crimine, quod ex confessione rei in judicio, vel ex Judicis sententia constat; quia est notorium juris; nec si nulla tergiversatione in majori parte viciniæ, vel populi celari queat; quia est notorium facti; attamen minori numero, quam decem,

O 2 non

non constituitur populus, nec parochia, *ita in Jure cap. unio*; & in Gallia supposita adhuc sententia declaratoria; *Tourn.* nec crimen ante Judicem deductum; si probatum non fuerit, notorium, sed occultum censetur, *Congreg. Card. Cabass.* potest tamen Episcopus absolvere, si sint ex delicto notorio ob impedimentum canonicum, sic Monachos, ac Regulares, Moniales, conjugatas, juniores, viduas, puellas, filios familias, impuberes, pauperes, senes, valetudinarios, & alios, qui salva vita, libertate, ac rebus suis Romam ire nequeunt; quia omnes isti laborant impedimento canonico, *apud Tourn.* cessante tamen impedimento sub pœna reincidentiæ Sedi Apostolicæ, vel illius legato se sistere tenentur, mandatum illius humiliter suscepturi, exceptis pueris ante, vel post pubertatem absolutis. *Greg. IX. & Bonif. VIII.* in Gallia tamen non ubique hoc viget; unde Ritualia, ac usus Diœcesis consulendi sunt: sic possunt absolvere Monachos, aut Moniales a censura Papæ reservata ob violentam manuum injectionem in Moniales, vel Clericos; vel clausuram violantes exeundo, vel viros, aut fœminas introducendo etiam exemptas, etiamsi censura sit notoria, & publica: præcipue in Regno Galliæ ex usu longævo, *Tourn.* Episcopi in Gallia etiam absolvunt ab hæresi per se, & suos Vicarios; & quos delegare placet, *Pont. Tourn.* in Germania vero pro majori securitate hanc petere solent a Papa licentiam. Monitorio vero non parens, vel alia censura per sententiam particularem affectus in aliam abiens Diœcesim, non potest ibi ab alieno Episcopo absolvi, nec a proprio ob delictum in aliena commissum censura notatus in suam rediens; quia neuter illam tulit, sed remitti ad suum Judicem; vel facultas absolvendi ab eo peti debet; quia, ex trito axiomate, præventus a Judice forum ipsius in ea causa declinare non potest; & licet monitorium verbis communibus videatur concipi, & in unum, vel plures delinquentes confuse ferri, censura per sententiam particularem lata censetur, *Suar. apud Thom.* econtra Parisiis in censuram per statutum reservatam lapsus bona fide, & non expresse in alia Diœcesi confitens, potest absolvi, modo absolvens habeat a censuris reservatis. *Bonac. Cabass. Pont.* quia ita videtur usu receptum, licet habens casum reservatum Parisiis, alibi, ubi non est reservatus, a quolibet non habente a reservatis absolvi pos-

sit,

sit; quia reservatio casus afficit Confessarium, censura vero ipsam personam. *Auct. cit.* & ita usus docet. 4. Delegatus a Papa ad absolvendum a casibus ei reservatis potest absolvere a censuris, *Tourn.* nempe illorum absolutionem impedientibus; quia alias esset inutilis, cum ordinarie omnes casus Papæ reservati habeant censuram annexam, *ibid.* a qua prius debet absolvere; non vero delegatus ab Episcopo pro reservatis, propterea habet a censuris; quia multi independenter a censuris sunt reservati, nec habens ab Episcopo a reservatis in genere, ideo habet a censuris ab homine latis per sententiam particularem, nec a casibus, vel censuris SS. Pontifici reservatis de jure ad Episcopum devolutis seclusa speciali licentia; vel privilegio, minus ab hæresi; nec habens a censuris in genere Papæ reservatis, propterea habet a censuris ab homine per sententiam particularem latis, nisi specialiter ad id sit approbatus, *Tourn. Suar. Vasq. & alii*; delegatus ab Episcopo pro ferenda censura, propterea non est pro ea absolvenda, bene autem delegatus a Papa in Gallia; quia censetur agere potestate ordinaria, sicut etiam Episcopi absolventes a censuris occultis, possuntque eam subdelegare aliis; *Tourn.* 5. Potest quilibet Confessarius absolvere a censuris non reservatis a jure, vel statuto latis, *Innoc. III.* etiamsi ad forum contentiosum traductis purgato crimine, etiam falsis asseverationibus; quia in judicio purgatæ non magis, quam antea sunt reservatæ; vel ab homine per sententiam universalem latis, & non reservatis; quia non differunt ab illis a jure latis, nisi quod non sint perpetuæ, *Tourn.* non vero ab homine per sententiam particularem latis; quia istæ semper sunt reservatæ, etiam Judice eas non expresse reservante; & in articulo mortis potest a censuris absolvere omnis Sacerdos, etiam excommunicatus, denunciatus, hæreticus; non vero alius Clericus, nisi eam tulerit; tunc enim potest etiam illam relaxare, *Tourn.* debet tamen præferri approbatus non approbato, & approbatus in aliena Diœcesi in nulla approbato, *Suar.* non approbatus excommunicato etiam tolerato, & approbato, *Tourn.* quia excommunicatus sponte ad Sacramentorum administrationem se ingerere nequit; & suspensus, interdictus, vel irregularis excommunicato vitando, &c. *Tourn.* nisi adveniente approbato, non approbatus jam incepisset, *Suar. & alii*; quia causa non est amplius

O 3 plius

plius integra; nisi absolutus obtenta absolutione, & superveniente approbato, peccati obliti, vel gravis peccati circumstantiæ recordaretur; quia quoad peccatum oblitum nova debet fieri confessio, & quoad circumstantiam etiam necesse est, ut approbato aperiatur, præcipue si sit speciem mutans; quia est novum peccatum; non tamen potest absolvi in articulo mortis ab irregularitate, suspensione ab Ordine, officio, vel beneficio, sed solum ab excommunicatione, & interdicto personali, *Sanch. Bonac.* quia ab his, non vero ab aliis necessaria est absolutio, ne quis pereat, ut ait Concilium Trid. 6. Excommunicatio ratione solius publicatis Papæ reservata supponit publicitatem juris, nisi ubi etiam facti admittitur, *Tourn.* 7. Non valet absolutio censuræ ex metu gravi injuriose incusso in hunc finem obtenta, vel sententiæ revocatio, conditione nondum impleta, & metum incutiens incurrit excommunicationem, *Cap. de iis*, *apud Tourn.* nec valet per dolum circa substantiam obtenta, v. g. asserendo, se satisfecisse, vel non posse satisfacere, recessisse ab hæresi vel contumacia, cum nihil horum sit.

Quær. 5. *Quomodo danda sit absolutio a censuris?*

Dico. Pro absolutione danda in foro externo servandum est Rituale cujuslibet Diœcesis, & in foro interno pro validitate sufficit forma earum absolutionem sufficienter exprimens, ut *absolvo te*, licet simul esset a peccatis, modo ab illis absolvere intendat, *P. Gerv.* quia nulla certa est præscripta, & ex intentione Ecclesiæ, & proferentis intelligitur a censuris natura prius, & postea a peccatis: securius tamen additur, a censuris, & a peccatis cum forma ordinaria, *te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, &c.* non vero sufficit solis signis, vel nutibus ab inferiore summo Pontifice, *P. Gerv.* licet sufficere possit in scriptis, *P. Gerv.* quia non est sacramentalis. Absolutio potest dari absolute, vel conditionate, vel cum reincidentia non servantis sub nova culpa præstanda, vel ad cautelam, quæ datur appellanti provisionaliter pro litis prosecutione, vel pœnitenti ante absolutionem a peccatis, vel ante electionem pro illarum validitate, etiam extra confessionem, & absenti, quia sicut absens potest censura ligari, etiam potest absolvi, *Tourn.* etiam invito, modo a contumacia recedat, *ibid.* debetque concedi eam petenti, & a contumacia recedenti, *Tourn.* publice denun-

nunciatus absolutus in foro solum conscientiæ, v. g. tempore Jubilæi debet adhuc absolvi in foro externo, ut publice se gerat quasi absolutus; & ne in foro externo conveniri, vel denunciari possit, *Tournely*.

QUÆSTIO II.

DE EXCOMMUNICATIONE.

Quær. 1. Quid, & quotuplex sit Excommunicatio?

Resp. 1. Excommunicatio est censura, per quam homo baptizatus privatur ex toto, vel ex parte aliquibus spiritualibus bonis communibus a dispensatione Ecclesiæ dependentibus, scilicet consortio fidelium, participatione Sacramentorum, & communibus Ecclesiæ suffragiis.

2. Alia est major, qua aliquis omnibus prædictis privatur Ecclesiæ bonis communibus, & hæc ordinarie nomine excommunicationis simpliciter in jure intelligitur. Alia est minor, qua aliquis privatur aliquibus bonis, nimirum communione passiva Sacramentorum, & electione passiva ad beneficia ecclesiastica. Porro excommunicatio major alia est tolerati, quem fidelis vitare non tenetur; & alia non tolerati, quem vitare tenetur.

Quær. 2. An excommunicatio in Communitatem lata, sit valida, & quinam excommunicationem incurrant?

Dico. Excommunicatio in Communitatem, Collegium, seu Universitatem lata pro delictis præteritis valida est pro noxiis, *Sylvius, & alii apud Tourn.* quia nullibi in lege irritatur; & licet in foro interno non liget insontem, palam tamen ut excommunicatus se gerere debet, donec suam probaverit innocentiam: non tamen licita est, *Innoc. III. S. Thom.* quia insontes simul paterentur, nisi constaret de crimine, & contumacia singulorum, *Tourn.* etiam licita est pro delictis futuris contra omnes Communitatis, v. g. qui blasphematuri sunt, *Tourn.* quia particulares, & rei eam incurrentes solum gravantur. Excommunicationem incurrunt Episcopi, ac Prælati Papa inferiores, sive per sententiam, sive per canonem latam,

 quam-

quamvis non expressa eorum fiat mentio, & licet sine expressa eorum mentione nec suspensionem, nec interdictum incurrant, *Tourn.* quia Lex, *cap.* 4. *de sent. excom. in* 6. expressam eorum mentionem ad has, non vero ad illam requirit. Excommunicatio major generaliter contrahitur in duobus casibus, 1. quando aliquid fit, vel omittitur, quod ab ipso jure prohibetur, vel præcipitur sub pœna excommunicationis, & dicitur a jure fata, quarum multæ in corpore juris continentur, quas Confessarius licet laudabiliter, non tamen omnes necessario, sed solum reservatas scire tenetur, *P. Gerv.* de quibus usus, Rituale, ac statuta, cujuslibet Diœcesis consulenda sunt. 2. Quando Judici ecclesiastico aliquid sub pœna excommunicationis præcipienti, vel prohibenti non paretur, & hæc dicitur ab homine. Minor vero solum contrahitur propter illicitam cum excommunicato non tolerato conversationem, *P. Thom. ex Charm. & Tourn.*

Quær. 3. *Quinam excommunicati vitandi sint, & a quo Clerici percussor absolvi possit?*

Resp. Præn. Percussio Clerici alia est enormis, & atrox, quæ pervenit ad occisionem, vel mutilationem membri, oculi ejectionem, illationem vulneris magni a Chirurgia serio tractandi, vel cum effusione copiosi sanguinis aliunde, quam e naribus effluentis, *Tourn.* alia levis, attamen mortalis, qua nec membrum abscinditur, nec dens evellitur, nec sanguis multus effunditur sine carnis laceratione, & scandalo, talis satis communiter esse solet, quæ fit palma, pugno, &c. *ibid.* alia mediocris, quæ locum inter utramque tenet. Alia venialis, quæ omnibus consideratis, non sufficit ad mortale, quæ ex circumstantiis personæ, loci, temporis, modi, judicio prudentis discernenda sunt, quod enim leve in pueris, grave esse potest respectu senis, & enorme respectu Superioris. His notatis.

Dico. Excommunicati vitandi sunt 1. qui non solum per transgressionem legis, vel sententiam Judicis ecclesiastici nominatim excommunicati sunt, sed etiam specialiter, & publice denunciati sunt, *Tourn.* 2. Notorius Clerici percussor, cujus factum nulla tergiversatione celari, vel alio suffragio excusari potest; cum autem admodum difficile sit hoc discernere, ordinarie & præcipue in Gallia insuper requiritur sententia Judicis saltem declaratoria

ria criminis, & excommunicati denunciatio, *Tourn. P. Gerv.* levis autem Clerici percussio, quamvis mortaliter mala, & publica, non Papæ reservatur, nec enormis, si sit occulta, sed potest ab Episcopo absolvi; etiam enormis notoria occurrente impedimento canonico, *P. Gerv.* & Religiosi fere omnes a suis Superioribus ex privilegio absolvi possunt, etiam Novitii, hi tamen cum reincidentia, si exeant, *Tourn.* impedimenta autem canonica continentur *Tract. 5. de pœnit. Q. 5. quær. 11. Hinc 2. num. 3.*

Hinc 1. In Gallia, Germania, Anglia, non tenemur vitare protestantes, *Tourn.* quia sunt tolerati: nec eum, cui aliquid sub pœna excommunicationis prohibitum, vel præceptum, licet contra faciat, nisi prius per sententiam specialem, & expressam in particulari sit excommunicatus, ac denunciatus; nec complices sine nomine excommunicatos; quia non sunt nominatim, sed solum generice excommunicati, nisi publice fiant notorii, *P. Gerv.* & in Gallia per sententiam declaratoriam; nec eum, qui in conclavi est excommunicatus; quia non censetur publice denunciatus, *P. Gerv.* nec Clerici percussorem, nisi prius denunciatum, *Tourn. P. Gerv.* quia fere semper allegando rumoris falsitatem, ebrietatem, sui defensionem, inadvertentiam, &c. excusari potest, vel saltem non certo constat, esse excommunicatum; in foro conscientiæ tamen Clerici percussor excommunicationem incurrit 1. *si quis*, cujuscunque sit conditionis, sive sit vir, sive mulier etiam impuber, rationis tamen compos; etiam efficaciter effectu secuto mandantes, consulentes, consentientes, vel suo nomine factum ratihabentes, vel non impedientes, si ex officio teneantur, ut Judices, Superiores, Patres, Tutores, Domini, Pædagogi, Parochi, &c. *Laym. Bonac. & Comm.* auxilium, & favorem præbentes, etiam percusso consentiente; quia juri suo cedere nequit 2. *Suadente diabolo*, id est mortaliter peccaminose. 3. *In Clericum*, vel seipsum ira, desperatione, tædio mortaliter contra charitatem sibi debitam injuriose percutiens, vulnerans, vel occidens, *Suar. & alii*; secus si mortificationis causa se flagellet, vel ob peccata sua ab alio flagellari expeteret, vel ob dolorem a morte patris, vel alterius conceptum, capillos sibi evellat, *P. Gerv.* vel percutiens alium Clericum, etiamsi solum pri-

ma

ma Tonſura initiatum, modo non invalide eam acceperit, v. g. ab alieno Præſule eam accipiendo ſine proprii licentia, *Bonac. apud Tourn.* etiamſi ſit excommunicatus, ſuſpenſus, interdictus, degradatus verbaliter tantum, *Nav. Bonac.* vel conjugatus, modo ſit cum virgine in primo matrimonio, & Tonſuram, ac habitum clericalem gerat, *P. Thom. ex Charm.* & alicui Eccleſiæ inſerviat; 4. *Vel Monachum* utriuſque ſexus, etiam laicum, converſum, niſi invalide habitum ſuſceperit, *Bonac. cit.* vel Novitium, etiam Tertiarii Ordinis S. Franciſci, S. Dominici, ſi habitum gerat, & in Communitate vivat, etiam Eremitam, modo ſub aliqua regula, vel Superiore vivat, vel ex voto, vel pacto, aut munere alicui loco ſacro ſub Epiſcopo addictus ſit, *Tourn.* vel etiam ſi ſit Eques S. Joannis, S. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, S. Lazari in Sabaudia, S. Stephani in Florentia, ſi ſua certa vota habeant, niſi forte contraria conſuetudine ſit derogatum, *Bonac. apud P. Gerv.* 5. *Manus violentas injecerit* quacunque percuſſione, vel alia actione exteriore mortaliter contumelioſa Clerico, vel ſuis rebus adhærentibus, ſive manu, ſive baculo, ſive gladio, ſive pedibus, pulveris, ſputi, aquæ, luti injectione, Breviarium in alterius Clerici caput projiciendo, licet manu illud declinet, *Pont.* veſtis laceratione, vel crines evellendo, pileum, &c. gravi impetu arripiendo, occidendo per cibum, vel potum veneno infectum, vel ſaltem, ſi venenum incipiat operari; non tamen Monialis gravida ſumens potionem fœtui ſolum mortiferam, *Tourn.* item Clericum incarcerando, vel in privata domo detinendo, cuſtodes apponendo, vel in alio loco violenter retinendo, ex quo ſine dedecore exire nequit; vel ita perſequendo, ut cogatur, ſe præcipitem dare in fluvium, vel foſſam, ſecus ſi caſu fugiendo labatur, niſi alter hoc præviderit, item manus violentas injiciendo in equum, cui Clericus inſedit, feriendo, vulnerando equum, frangendo frænum, vel equum ſiſtendo, *Tourn.* quia ſaltem reſpectu honoris ſunt gravia; vel etiam plaga dignum puniendo, ſed a non habente poteſtatem, ut a Judice ſæculari, vel modo illicito, v. g. a Prælato per laicum, niſi urgente neceſſitate deficientibus Clericis, *Bonac. Laym. & alii.*

Hinc 2. Excommunicationem non incurrit 1. Clerico brachii,

chii, & pugni tentione, fusti exhibitione comminatoria se ostendens, sed actio debet esse consummata; *Tourn.* 2. Nec fur clam furando Clerico, ejus marsupium abscindendo, vel Cingulum, vestem dormienti, &c. cum actio fraudolenta non censeatur violenta, nisi ipsum detinendo violentia accedat; nec metu verbis duntaxat incusso ad dandam pecuniam cogens. 3. Nec si solum casu, joco, ut pueri primam Tonsuram habentes inter se rixentur, ac se invicem percutiant, *Bonac. & alii*; etiam cum modica sanguinis effusione e naribus, *apud Tourn.* 2. Nec si fiat ad defensionem sui ipsius, vitæ suæ, honoris capitalis, vel suarum rerum, uxoris, parentum, filiorum, cum moderamine tamen inculpatæ tutelæ, *Laym. Bonac.* licet ex inadvertentia, vel invite excederet, *Tourn. & alii*; etiamsi fugiendo Clerici insaniem evitare potuisset, si sit persona gravis, ut Magistratus, vel Princeps, cui fugere, vel currere dedecus foret, *Tourn.* nec si percutiat Clericum cum sua uxore, matre, sorore, vel filia turpiter agentem inventum, vel in loco suspecto solum cum sola, si antea rationabiliter suspecti fuerint, & incontinenti fiat, *Suar.* quia acer doloris sensus, si non a culpa, tamen a censura excusat; non vero si eum percutiat transacto furoris motu, *Tourn.* nec in remotiori consanguinitatis gradu, *ibid.* 5. Nec eam incurrit motu primo primi alapam Clerico infligens; in dubio tamen absolutio petenda ad majorem cautelam, *Tourn.* 6. Nec quotiescunque actio ratione levitatis, vel imperfectionis libertatis, vel voluntarii, non sit mortalis; nec si Prælatus, pater, præceptor, aut alius, ad quem cura corrigendi pertinet; subditum in minoribus corrigendi causa moderate percutiat, etiam accedente ira; imo Prælatus, vel præceptor ecclesiasticus, etiam in majoribus positum potest castigare, de patre dubitatur, id affirmat S. Antoninus, *Bonac. & alii* 7. nec incurrit percutiens realiter degradatum, bigamum, vel simpliciter conjugatum, habitum clericalem non gerentem, vel in Gallia etiamsi habitum clericalem gestet, *Tourn.* quia censetur statum clericalem dereliquisse; vel publicum cauponem, macellarium, lanionem, scurram, mercatorem post ternam admonitionem agentem; vel turbas, aut seditionem excitantem, etiam sine trina admonitione, *Tourn.* vel habitum; & tonsuram clericalem non deferentem post tres ab Episcopo factas admonitiones distinctas; quia omnes præ-

prædicti privilegium clericale perdunt, vel ei renunciasse censentur; nisi habitum clericalem gestare non possent, ut in Anglia; nec nocte percutiens Clericum, quem non agnovit, nec agnoscere potuit, secus si adverteret, se æque Clericum percutere posse, ac laicum in nocte verberando, *Tourn.* nec eam incurrit defæviens in Clerici defuncti cadaver illud membratim dilaniando, *Tourn.* quia non est vere Clerici percussor.

Quær. 4. *Quinam sint effectus excommunicationis majoris, & minoris?*

Dico. Excommunicationis majoris effectus per se adæquatus est totalis privatio communionis Ecclesiæ, partialis vero sunt septem, videlicet: 1. quoad excommunicatum non toleratum, est privatio communium Ecclesiæ suffragiorum, *P. Gerv. & alii*; quæ in nomine totius Ecclesiæ fiunt. Non vero iis privatur toleratus, *Conink*, *Nav. P. Gerv. & alii contra Tourn.* quia Concilium Const. *in extrav. ad vit.* permittit communicare cum ipsis, etiam in divinis, & ab Ecclesia toleratos christiane sepelire, & ejus Ministri preces pro ipsis etiam nominatim facere solent. 2. Quod toleratum, ac non toleratum est privatio participationis activæ, & passivæ Sacramentorum, id est licitæ eorum administrationis sub pœna irregularitatis, & receptionis, & privato validæ respectu Sacramenti pœnitentiæ a ministrate non tolerato, & in recipiente etiam tolerato; quia in administrante non tolerato deficit Jurisdictio, *P. Gerv. & Communior*; excepto articulo mortis, vel nisi suppleat error communis, *Tourn.* & in recipiente tolerato essentialis deficit dispositio. 3. Privatio divinorum officiorum, Missæ, Officii canonici, Processionis, publicæ Orationis, &c. illisque assistens graviter peccat quilibet excommunicatus etiam toleratus, *Tourn. Suar.* tenetur tamen recitare officium privatim, si sit beneficiarius, vel in sacris, & sub veniali loco *Dominus vobiscum*, dicere: *Domine exaudi orationem meam*; quia indicat communicationem cum populo fideli, *Thom. ex Charm.* 4. Inhabilitas ad beneficia ecclesiastica, ac dignitates, *Thom. ex Charm.* & officia etiam sæcularia, *P. Gerv.* 5. Privatio usus liciti omnis jurisdictionis spiritualis, & si sit non toleratus etiam validi saltem jurisdictionis propriæ, non vero jurisdictionis alienæ, *P. Gerv. & alii*. 6. Excommunicati non tolerati est privatio communicationis cum fidelibus

libus in sacris sub mortali, & in civilibus extra casus a jure exemptos sub veniali, & insuper cum ipsis communicantes incurrunt excommunicationem minorem, & aliquando majorem. Casus autem, in quibus excommunicati non tolerati sunt vitandi, sunt quinque in hoc versu contenti:

Os, orare, vale, communio, mensa negatur.

Et quinque sunt casus exempti in hoc pariter versu expressi:

Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.

7. Privatio sepulturæ ecclesiasticæ, si sit non toleratus, & debet iterum exhumari, si possit discerni, & locus pollutus reconciliari. Effectus vero excommunicationis minoris sunt duo, videlicet: 1. privatio participationis passivæ Sacramentorum, id est licitæ eorum receptionis, non vero administrationis. 2. Privatio licitæ electionis passivæ ad dignitates, & beneficia ecclesiastica, propterea tamen non est ipso facto irrita, sed irritanda, *Thom. ex Charm. P. Gerv.*

Hinc 1. Graviter peccat *circa suffragia* 1. applicans communia Ecclesiæ suffragia, ut horas canonicas, Missam, nomine Ecclesiæ pro e communicato non tolerato, *Bassa*; *& alii*; quia agit contra grave Ecclesiæ præceptum, ac illorum applicatio est invalida; quia Ecclesia donationem suffragiorum annullat, etiamsi contritione sit justificatus, *Alex. VII. in damn. prop. contr.* quia pœna adhuc durat; valida tamen est applicatio fructus Missæ, quem habet ut oblata in Persona Christi pro excommunicato non tolerato, *P. Gerv. & alii*; quia ut sic dependet a Christo, & non potest ab Ecclesia impediri, quamvis sit illicita, *ibid.* quia Ecclesia eam prohibet. 2. Publice orans pro excommunicatis vitandis, & incurrit excommunicationem minorem, *Tourn.* quia communicare videtur cum illis, nisi fieret 1. ex ignorantia, vel metu gravi. *ibid.* 2. Feria 6. Parasceves, *Bassæ*; quia ista die Ecclesia permittit, & ipsa pro illis orat ad imitationem Christi. 3. Ut persona privata in Memento, *Tourn.* vel in aliis partibus Missæ, vel nisi tantum opus operantis, vel officium divinum quoad propriam satisfactionem, & impetrationem privata intentione applicaret, etiam pro non tolerato. *P. Gerv.* quia ut sic est opus privatum non commune Ecclesiæ; nec sit ipsius nomine.

Hinc

Hinc 2. Graviter peccat *circa Sacramenta* peccato sacrilegii, & alio peccato inobedientiæ contra censuram, 1. excommunicatus Sacramenta recipiens, vel ea administrans, & fit simul irregularis administrans quæcunque Sacramenta, & recipiens Ordines; in urgenti tamen mortis periculo excommunicatus non toleratus valide, ac licite administrat Sacramentum pœnitentiæ deficiente non excommunicato, vel etiam Eucharistiæ, vel extremæ Unctionis, si ægrotus pœnitentiæ Sacramentum non posset recipere; quia per accidens conferunt primam gratiam; non vero, si posset absolvi; quia ista Sacramenta non sunt necessaria necessitate medii, nec præcepti, nisi decenter secundum ordinem Ecclesiæ recipi possint, *Tourn*. 2. Graviter peccat non excommunicatus administrans Sacramenta excommunicato tolerato; quia administrat indigne petenti, nisi occultus publice petat, & administrans non tolerato simul excommunicationem minorem, & interdictum ab ingressu Ecclesiæ; Clericus vero cum excommunicatis a Papa in divinis communicans, majorem a Papa reservatam incurrit, *Cap. de sent. excom.* & ab excommunicato vitando Sacramenta accipiens incurrit minorem, *Tourn.* quia cum eo participat; nisi justa ratio, ut ad vitandum scandalum, infamiam, jacturam bonorum, vel ignorantia juris, vel facti, &c. inadvertentia, oblivio, &c. petentes, vel administrantes excuset, *Bassa. & alii*; quia leges Ecclesiæ non obligant cum tanto incommodo, Sacramenta tamen valide recipit excepta pœnitentia; quia ei deest essentialis dispositio, nisi adsit ignorantia invincibilis, *Bonac. Bassa. & alii*.

Hinc 3. *Assistendo divinis* graviter peccat excommunicatus, etiam toleratus assistens Missæ, officio canonico, processioni, orationi publicæ, benedictioni candelarum, cinerum, palmarum, olei sacri, &c. & cum eo communicans, si sit vitandus monendus est, ut exeat, & si noluerit, novam incurrit excommunicationem Papæ reservatam, *Thom. ex Charm.* & est expellendus; si vero sine gravioris mali periculo non possit expelli, adstantes tenentur exire sub mortali, & celebrans ab Altari recedere, etiam in die Festo, si Canonem nondum inceperit; si inceperit, cum uno Ministro pergere debet usque peracta communione, & reliqua in Sacristia, vel alio loco decenti absolvere, celebrans coram ipso, præter excommunica-

tio-

tionem minorem incurrit interdictum Ecclesiæ, *Bonac. & com.* & si sit a Papa excommunicatus, majorem Papæ reservatam incurrit, *Tourn.* non tamen fit irregularis, *P. Gerv.* bene autem fit irregularis Sacerdos excommunicatus jubens, vel sua auctoritate procurans, ut Missa, vel alia officia coram se celebrentur, *Tourn.* quia idem est, ac si ipse celebraret, vel divina publice faceret: potest tamen excommunicatus non toleratus admitti ad concionem audiendam, vel lectionem Sacræ Scripturæ, vel Theologiæ, *Bassa*; quia inserviunt ad illius conversionem; nec peccant alii, si tantum transeat per Ecclesiam, vel breviter, aut omnino privatim oraret, v. g. *Angelus Domini*, dum alii orant, licet in eodem loco, *Tourn.* vel aliam Missam, quam ipsi, audiret, *Bassa*, *Tourn.* quia non censentur cum ipso communicare: potest etiam uti Aqua benedicta, non ut orationibus Ecclesiæ fruatur, sed ut ad pœnitentiam se excitet, *Tourn.* & Capellanus, vel famulus, qui antea solitus erat orare cum Domino, adhuc potest post excommunicationem, *Bassa*, *Coninck*, *Nav. & alii*; nec peccat mortaliter, recitans cum eo officium B. V. M. quia est materia levis, *P. Gerv.* non vero potest in die Festo audire Missam; si vero penes ipsum stet, absolvi, quamvis non peccet, saltem præcise ratione omissionis, *Tournely*; quia tenentur illam omittere, peccat tamen, si eo fine absolvi non curet, *P. Gerv.* vel alia ratione non sufficiente negligat, *Tournely*; quia qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media.

Hinc 4. *Circa beneficia, & officia suscipienda*, 1. excommunicatus ipso jure etiam toleratus, & occultus (*Tourn.*) invalide eligitur, postulatur, litteras pro beneficio vacaturo obtinet, instituitur, confirmatur, beneficium ei confertur, resignatur, & in excommunicatione obtentum invalide resignat, & permutat, nec obtenta absolutione convalescunt, *Tourn.* quia *non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit*, *Reg. Jur.* 18. *in* 6. sed obtenta legitima absolutione, ac dispensatione renovari debent; sic tempore nominationis censura irretitus, & ab ea ante institutionem absolutus, invalide instituitur, nisi rehabilitatus de novo nominetur; quia prior fuit invalida, & absolutione non convalescit; manet tamen valida præsentatio non censurato facta, qui tempore collationis fuit excommunicatus, *Tourn.* quia censura subse-

quens

quens non reddit præsentationem antea factam invalidam, & excommunicatus toleratus beneficium legitime possessum valide resignat, & aliud confert, quia licet respectu sui, non vero respectu aliorum suspensus est, *Tourn.* in jurisdictione adhuc gaudet. 2. Excommunicatus etiam toleratus invalide promovetur ad dignitates, & officia, etiam sæcularia, *P. Gerv.* non videtur tamen vigere in Gallia; nec valet collatio etiamsi excommunicatio invincibiliter ignoretur; quia licet excuset a culpa, non tamen defectum supplet, *Less. Bassa, Tourn.* hic tamen posset dispensari sine nova præsentatione, vel collatione, *Sanch.*, *& alii apud Bassa*; securius tamen renovatur: si autem Papa conferret beneficium, vel dignitatem excommunicato, valida esset collatio, sive sciat censuram, quia tunc conferendo scienter inhabili dispensare censetur, sive ignoret; quia in provisionibus pro cautela apponere solet clausulam absolutionis, *apud Tourn.* non tamen prodest irregulari, nec excommunicatis ab homine, *Pont.* & si non curet absolvi, potest *visa* ab Ordinario negari, *Gibert.* non tamen privatur excommunicatus etiam non toleratus beneficio legitime antea obtento, *Tourn.* quia nullum jus eum spolians extat; nec fructibus illius, *Sanch. Tourn. & alii*; quia usus præcipue in Gallia ita invaluit; potest tamen privari, si per annum negligat obtinere absolutionem, *Thom. ex Charm.* & si in censura obdurescens privetur, portionem sustentationi necessariam ei permittit pia Mater Ecclesia; non potest tamen in tribunali justitiæ etiam sæcularis functiones judicis, advocati, actoris, testis, tutoris &c. exercere, nisi usualiter esset receptum; quia non toleratus privatur jurisdictione, ac communione fidelium.

Hinc 5. *Circa beneficia conferenda*, 1. excommunicatus non licite, & si sit non toleratus, nec potest valide conferre beneficia, *Cap.* 6. *de concess. preb.* nec instituere, confirmare; quia coincidunt cum collatione, *Tourn.* nec præsentare ratione patronatus Ecclesiastici; quia est suspensus a beneficio & honoribus beneficii, inter quos computatur Jus clericale præsentandi, *Tourn.* secus si patronatus sit laici, cujus præsentatio etiam non tolerati, est valida, *Tourn. & alii*; quia non est actus potestatis ecclesiasticæ, sed fructus patrimonii; posset tamen recusari ab instituente; quia non tenetur communicare cum ex-

com-

communicato etiam tolerato, *Tourn.* hoc tamen locum non habet in Gallia, *Ferriere*. 2. Non potest eligere, nisi esset electio SS. Pontificis a Cardinalibus, quæ valida est sive electus, sive electores censura ligati sint, *Clem. V.* etiam est valida electio, ad quam excommunicatus cum aliis invitis, vel ignorantibus concurit, vel etiam scientibus, modo illius suffragium superfluum sit, *Tourn.* quia utile per inutile non vitiatur, nisi aliter in jure habeatur. 3. Nec vitandus, potest valide resignare in favorem; quia æquivalet præsentationi, *Tourn. Suar.* bene autem valida est resignatio simplex beneficii legitime acquisiti, *ibid. com.* 4. Nec potest valide condere leges, aut ferre sententiam; potest tamen valide, quæ sunt jurisdictionis non propriæ, ut assistere matrimonio, vel ad hoc alteri dare licentiam; administrare Sacramenta, excepta pœnitentia; inire contractus; condere testamentum; institui hæres, modo non fiant tanquam a persona publica vi officii, & non manserit per annum contumax in hæresi accedente sententia declaratoria, *Bassa*; vel testamentum non fiat a percussore Cardinalis, vel ab excommunicato propter hæresim, *Tourn.* hæc tamen restrictio quoad hæresim non viget in Gallia, *ibid.* etiam valide fit testamentum a tabellione vitando, *ibid. Suar.* quia nullam, vel non ecclesiasticam supponunt jurisdictionem; & licet jure communi excommunicatus vitandus omni actu ad judicium pertinente tam in foro civili, quam ecclesiastico privatus sit, non tamen viget in Gallia, & potest esse valide Judex, actor, advocatus, testis, tabellio, procurator, *Tourn.* quia pœna ecclesiastica iis tantum privat, quæ ab Ecclesia pendent; jurisdictio autem temporalis ab ea non dependet; possunt etiam in foro Ecclesiæ se, suamque Ecclesiam defendere, non tamen accusare, a quo accusati sunt; possunt appellare & appellationem prosequi, uti exemptione; quia ipsis legitima defensio permissa est: etiam alii contractus ab homine vitando facti validi sunt, quia nullo jure irritantur, *Tourn.*

Hinc 6. *Communicando cum excommunicatis*, 1. graviter peccat communicans cum excommunicato non tolerato in divinis, ut oratione publice cum eo nomine Ecclesiæ orans, Sacramenta ab eo absque gravissima necessitate, vel mortis periculo petens, vel Sacramenta coram eo administrans, vel in aliis divinis communicans, de quibus su-

pra. 2. Venialiter saltem peccat communicans cum excommunicato non tolerato in civilibus, ut colloquiis, amicitiis, osculis, muneribus, litteris, nutibus, salutatione, saltem honorifica verbo facta, nutu, amplexu, detegendo caput, surgendo, locum cedendo; resalutatio tamen videtur licita, *Tourn.* quia est officium justitiæ, & responsio ad epistolam, *Henriq. & alii;* item venialiter peccat sine necessitate contractus ineundo emptione, venditione, cohabitatione, cooperatione, in itinere associatione, &c. in mensa sumendo cum eo cibum, vel potum per modum societatis; secus si iter faciendo in eodem hospitio convenirent, & quilibet suum particularem haberet cibum: & mortaliter peccat per accidens ratione scandali, vel contemptus, si prædicta nimis frequenter fiant, vel in crimine criminoso. 3. Incurrunt communicantes cum non tolerato etiam in civilibus excommunicationem minorem, & aliquando majorem, nempe 1. si communicent in crimine criminoso, id est in eodem crimine, quo contracta fuit excommunicatio, consilium, auxilium, favorem præbendo. 2. Sepeliendo non toleratum in loco sacro. 3. Eum admittendo ad divina officia, scienter coram illo celebrando, *ita in Jure.* 4. Clericus admittens excommunicatum a Papa ad divina officia incurrit majorem, Papæ reservatam, *Cap. significavit de sent. excomm. apud Tourn.* tenetur quoque excommunicatus toleratus communionem aliorum, quantum potest, tam in civilibus, quam divinis vitare, *Tourn.* quia Ecclesia eos in civilibus tolerans, non ipsis, sed Catholicis favere intendit; & fideles, si excommunicatio iis certo constet, etiam toleratum privatim evitare debent, *Tourn.* saltem Jure naturali, si hoc medio rubore affecti conversionem sperent; quia tunc lex charitatis obligat, nisi obstet alia ratio excusans. Excommunicatus tamen vitandus in uno loco, non est publice vitandus in alio, nisi facta ibi publica denunciatione; si vero per sententiam denunciatus occulte sciatur, ab iis, qui sciunt, occulte vitandus est, vitandus vero notoreitate facti solum in uno loco, ut percussor Clerici, nec occulte est vitandus in alio; quia notoreitas facti locum, notoreitas vero juris personam afficit, *P. Gerv.* licet tamen communicare cum excommunicato vitando, & a fortiori cum tolerato, 1. ob utilitatem veram, & notabilem spiritualem, aut corporalem propriam, vel ipsius excommuni-

municati, ut eum exhortari ad resipiscentiam, consilium, vel auxilium necessarium, medicinam, restitutionem, debitum, &c. petere, & dare; non vero novos contractus inire, quamvis sint validi. 2. Ex lege, v. g. matrimonii cohabitare cum viro excommunicato, petere, ac reddere debitum, gubernare familiam; invigilare educationi prolis, uti mensa communi, nisi factum esset divortium, vel excommunicatio esset lata ob matrimonium male celebratum; vel communicaret in crimine criminoso. 3. Ex necessitate subjectionis, ac reverentiæ, ut filii, etiam adoptivi; & illegitimi erga parentes, famuli, & mancipia, nec non rustici servientes dominis, uxores erga maritos, nurus, & gener cohabitantes, nepotes, & pronepotes, vel in eodem genere affinis, *P. Gerv.* etiam in divinis quoad ea, quæ concernunt suum famulatum, & dominus potest communicare cum servo excommunicato; debet tamen procurare, ut resipiscat, vel eum repellere, *Tourn.* sic potest servus cum domino recitare officium, audire Missam, *Casp. Bassa*; non vero facienti Missam inservire, *Tourn.* quia esset proxime cooperari actioni sacrilegæ; nec Religiosus suo Superiori, modo certo constet de actione sacrilega. 4. Ob ignorantiam juris, vel facti invincibilem; non vero ob grassam, aut affectatam, *Tourn.* nec in dubio vitandus, licet certa sit excommunicatio, & dubia illius denunciatio, nisi ratione scandali, vel periculi Sacramenti pœnitentiæ invalide recipiendi, *Tourn.* vel si certa esset excommunicatio, & denunciatio, & dubia illius absolutio; quia præsumptio est pro illo vitando. 5. Ex necessitate gravi, non tamen extrema spirituali, vel temporali propria, vel excommunicati, vel cujus cura ex præcepto, vel consilio incumbit, *Tourn.* sic licet Religiosis petere eleemosynam ab excommunicato, illum recipere hospitio, mercatores, artifices in necessitate accedere, necessaria emere, equum pro itinere conducere, &c. *P. Gerv. Bassa*; vel metu bonorum, &c. famæ, &c. cum illis communicare licet, *Tourn.*

Hinc 7. *Sepeliendo*, graviter peccant, & excommunicationem majorem incurrunt non toleratum in loco sacro sepelientes saltem propriis manibus, *P. Gerv.* vel etiam id fieri jubentes, aut procurantes, *Tourn.* & polluitur Ecclesia, debetque exhumari, si possit discerni; si autem signa doloris ante mortem dederit, debet etiam mortuus

ab excommunicatione absolvi, & ecclesiastica sepultura donari, *Tourn. ex Charm.* & si jam sit sepultus, non debet exhumari, sed petita licentia absolvi, *Tourn.* non polluitur Ecclesia, nec cœmeterium sepultura hæretici, *Tourn. P. Gerv.* quia est excommunicatus toleratus, cujus sepultura non polluitur; bene tamen in Germania Episcopi eam prohibent, *P. Gerv.*

Hinc 8. Circa excommunicationem minorem, 1. graviter peccat ligatus excommunicatione minore Sacramenta recipiens, vel Sacerdos celebrans; quia non potest celebrare, quin Sacramentum recipiat, non tamen fit irregularis, *Thom. ex Charm. & alii*; 2. Administrando alia Sacramenta saltem venialiter peccat; *Tourn.* quia indecens est. 3. Non potest eligi, bene autem eligere; ipsius tamen electio non est ipso facto irrita, sed irritanda, *Thom. ex Charm.*

Quær. 5. *A quonam monitoria concedenda sint?*

Resp. Prænot. Monitorium est mandatum Judicis ecclesiastici, quo sub pœna excommunicationis post trinam monitionem incurrendæ jubet, revelari auctores criminis Reipublicæ perniciosi, vel gravioris damni proximo illati. Monitoria alia sunt extrajudicialia quæ sine Judicis sæcularis interventu ab Episcopo, vel ejus Vicario conceduntur. Alia judicialia, quæ interveniente, vel compellente Judice sæculari ab Officiali decernuntur. Hoc notato.

Dico. Solus Episcopus facultatem habet juxta Concilium Trid. *Seff.* 25. *cap.* 3. concedendi monitoria, ac illius Vicarius, aut Officialis, *Conc. Rhot. Rhem. Tourn.* quia idem cum ipso constituunt tribunal; & jurisdictionem quasi episcopalem habentes, & Vicarius Capituli sede vacante; non vero Capitulum per seipsum, *Pont. Tourn.* & quidem ex officio ob urgentem Diœcesis necessitatem, vel bonum publicum, *Edict.* 1646. 16. *Martii*; & licet juxta Concilium Trid. monitoria ad nullius sæcularis, etiam Magistratus instantiam concedi deberent, in Gallia tamen usus obtinuit, ut in materia criminali ad instantiam Procuratoris Regii, vel etiam obsignationem bonorum temporalium (gallice *saisie*) Officialis possit cogi ad ea concedenda pro criminibus gravibus, ac scandalis publicis, quando aliter probari nequeunt, *Edict. Reg.* 1670. *tit.* 7. *art.* 2. nec propterea irregularitatem incurrit,

currit; si ex monitorii revelatione reum capite puniri contingat; quia causa est duntaxat remota, & fit Judice sæculari cogente, & Ecclesia permittente, & ipsa practicante; cùm degradatum tradat morte afficiendum sciens. Possunt monitoria extrajudicialia ab Episcopo, vel illius Vicario decerni sine Judicis sæcularis licentia in materia mere ecclesiastica, & rebus perditis; quia materia mere ecclesiastica ad illius forum spectat, & pro rebus perditis inutiliter ad Judicem sæcularem recurreretur, dum damnum difficile probari possit, *Tourn.* judicialia vero discernuntur interveniente, vel cogente Judice sæculari per obsignationem bonorum temporalium ab Officiali, nisi esset contra suos consanguineos; vel affines usque in quartum gradum inclusive, *Tourn.* quia tunc alius Officialis ad hoc ab Episcopo, vel illius Vicario institui debet, *Tourn.*

Quær. 6. *Quandonam monitoria concedenda sint?*

Dico. Monitoria non sunt concedenda, nisi 1. pro criminibus perniciosis, ac gravioris damni, scandalis publicis, *Edict. Reg.* 1695. non pro injuriis, quæ homini crimen admittenti fuerunt inustæ; aut quorum reparatio diu fuit neglecta; quia reparatio injuriæ vocalis uno anno præscribitur. 2. In Gallia non nisi pro bonis mobilibus, in genere tamen sine determinatione personæ, ac bonorum; excommunicari tamen possunt diebus Dominicis, qui bona aliena retinent, licet immobilia sint, *Tourn.* 3. Non nisi in rebus magni momenti, uti censetur summa 20. aureorum, *Conc. Avenionense.* 4. Ut personæ accusatæ non nominatim, nec indiciis, ut vultus, capillorum, &c. designentur; quia haberetur pro libello diffamatorio, nisi sine prædictis indiciis prodesse non possit, *Gibert.* 5. Non nisi in favorem membrorum Ecclesiæ, non vero pro hæreticis, nisi sub nomine Procuratoris Regii fiat: nec pro excommunicatis denunciatis, vel peccatoribus publicis; his tamen de facto conveniente sæculari tribunali conceduntur. 6. Nec in Gallia monitoria a Papa recipiuntur, sed ut abusiva rejiciuntur; quia nocent jurisdictioni Ordinarii, ac subditos interveniente appellatione extra Regnum trahunt, *Tourn.*

Hinc: graviter peccant 1. levibus de causis monitoria petentes, vel simulata prætexentes damna illa obtinentes; Judices levibus de causis ea postulari permittentes,

vel in his circumstantiis, vel ob injurias solum verbales ea decernentes, *Conc. Senon.* quia potius bonorum suorum obsignationem pati, vel ad superiorem Judicem tanquam de abusu rem provocare deberent; nisi essent convicia atrocia, ut contra honorem, vel famam Episcopi, Sacerdotis, Magistratus; quia simul adversantur bono publico, vel si essent libelli famosi, vel infame crimen mulieri intactæ famæ palam objectum, *Tourn.* prout etiam sunt columbarum, aut gallinæ occisores, *Tourn. Pont.* 2. Peccant pro gravitate rei monitoria concedentes, quando aliis modis crimen detegi posset, vel inania fore præsumuntur, ut contra eum, quem pro rebus in monitorio expressis satisfacere non posse, vel in loco, ubi verisimiliter contemni, vel negligi constat, *Conc. Mediol.* 12. vel defectu testium, puta, quia de rebus diu perditis agitur, vel de crimine coram iis commisso, quia a revelando sunt immunes, ut a filiis coram parentibus, &c.; aliquando tamen eorum testimonium admittitur, quando agitur de crimine in domus penetralibus commisso, *Tourn.*

Quær. 7. *Quinam vi monitorii aliquid revelare, vel non revelare teneantur?*

Dico. Omnes Diæcesani Episcopo monitorium concedenti subjecti post primam monitionem stricte revelare tenentur, si facti, ac monitorii notitiam habeant, nisi a revelando, vel legitima causa a statim facienda eximantur; quia Ecclesiæ in materia gravi præcipienti quilibet, quamprimum potest, parere tenetur, & sæpe ex ejus delatione grave conquerentis damnum sequitur, ut sumptus majores, rei ablatæ translatio, sontis fuga; & in monitoriis ad commune Religionis, vel Regni bonum spectantibus nemo a revelando eximitur; quia juxta axioma: *salus populi suprema lex esto*; & *contra hostes publicos, & majestatis reos omnis homo miles*; nisi essent sceleris auctores, aut participes, etiamsi addita sit clausula nemine dempto: quia natura abhorret, ut quis seipsum revelet. Præterea a revelatione eximuntur, qui revelare non possunt, 1. absque aliqua sui diffamatione. 2. Sine gravi detrimento. 3. Sine secreti naturalis violatione. 4. Si ex eorum revelatione nulla exoriatur utilitas. 5. Uno verbo, quibus sub mortali præcipi nequit revelatio, *Tourn.* quia Ecclesia non intendit obligare ad procurandum

dum alienum bonum cum gravi proprii boni dispendio, & cum juris naturalis violatione: non revelans autem sine justa causa intra tempus in monitorio præscriptum præter mortale excommunicationem, Superiori monitorium decernenti, reservatam, incurrit, nisi sub comminatione duntaxat excommunicationis esset publicatum, prout fieri solet in Diœcesi Argentinensi; quia tunc, licet peccet contra obedientiam, excommunicationem non incurrit, nisi lata excommunicationis sententia; & elapso termino adhuc revelare tenetur, quamdiu revelationem utilem fore conjicere potest; quia terminus non ad finiendam, sed urgendam revelationis obligationem fuit appositus, & tenetur ad restitutionem damni ex suo silentio secuti; quia agit contra jus per præceptum Ecclesiæ a conquerente acquisitum, vi cujus omnes testimonio pro damno reparando opem ferre tenentur, ac proinde non solum contra charitatem, sed contra justitiam alteri debitam agit.

Hinc: non obligantur per monitorium, 1. infideles, judæi, cathecumeni; quia Ecclesiæ non sunt subditi. 2. Amentes, infantes ante annos rationis, quia obedientiæ sunt incapaces; nec excommunicationi subjacent ante pubertatem; bene autem obligantur degentes in alia Parochia, in qua non fuit facta promulgatio, modo sit ejusdem Diœcesis, *Tourn.* quia fertur non a Parrocho, sed ab Episcopo, qui in omnes suæ Diœcesis jurisdictionem habet; etiam Religiosi, licet de nulla sint Parochia; quia quoad censuras Episcopo submittuntur, *Concil. Trid. Sess.* 25. *de reg. cap.* 12. 3. Non obligantur viatores per Diœcesim pleno ductu transeuntes; quia non subjacent legibus affirmativis, & nimis ipsius esset onerosum, si propterea iter interrumpere deberent; *vid. P. I. pag. 46. Hinc. num.* 2. nec qui de, & in aliena sunt Diœcesi, licet vicina; quia non sunt subditi; obligantur tamen Jure naturali ad revelationem, *Tourn.* etiam vi monitorii obligantur, qui pro negotiis in eo sunt territorio, licet nullo domicilio, vel quasi domicilio contracto; quia ibi sunt Diœcesani saltem pro Sacramentis, abstinentia, jejunio, & festis, ac proinde etiam pro monitorio ipsis in Diœcesi existentibus lato, non vero antea promulgato, quia fertur per modum imperii, & solum afficit præsentes; ob eandem rationem tenentur ad revelationem, qui post inchoatam monitorii

promulgationem ex propria Diœcesi exire: non vero obligatur, qui antea exivit, & elapso termino rediit, licet alibi figendi domicilium animum non habuerit, modo absit fraus; si vero redeat ante elapsum terminum, statim obligatur; quia est subditus, *Pont. apud Tourn.* 4. Non tenentur sceleris auctores, vel participes, nec in materia civili, etiam addita clausula, nemine dempto; sed sufficit, ut satisfaciant restituendo, v. g. instrumenta, titulos per monitorium petitos, &c. quia nemo testimonium ferre tenetur adversus seipsum, nec suos socios manifestare vi monitorii, bene autem a Judice legitime interrogati, *Tourn.* & sub excommunicatione restituere, si contra non restituentes, & non revelantes sit lata. 5. Non obligantur parentes contra infantes, uxor contra maritum, & vicissim, nisi agatur de hæresis disseminatione, proditione Regni, vel Regis, morte nondum secuta; quia bonum commune id exigit; nec contra affines, & consanguineos usque in quartum gradum inclusive in linea collaterali, & in directa ad consanguineos usque in infinitum, *Tourn.* quia infamia unius cadit in alium, & ob odia vix staret humana societas; non vero eximuntur affines spirituales in baptismo, ac confirmatione, *Tourn.* nec si nullum ex revelatione sequeretur incommodum, sic pater sciens, filium propriæ uxoris abstulisse annulos, ac lapides pretiosos, non tenetur revelare, bene autem, si constet, filium incunctanter probare posse, rem innocenter esse factam; nec maritus sub excommunicatione restituere; si uxor est conquerens, *Tourn.* quia non præsumitur intendere diffamationem, vel excommunicationem proprii mariti, nec Judicem ultra illius intentionem obligare, nisi rationabiliter aliter præsumatur, vel constet, licet Jure naturali restituere obligetur. 6. Eximuntur domestici contra heros, *Tourn.* quia sine gravi sui incommodo, & familiarum perturbatione revelare nequeunt, nisi assignentur coram Judice, tunc juridice interrogati vera loqui debent, vel si agatur de crimine exempto, puta hæresi, patriæ proditione, vel si ageretur de crimine, cujus notitia aliunde haberi nequit, ut si maritus uxorem strenue percusserit, vel occiderit, vel supellectilia hæreditatis clam abstulerit, vel sine ullo suo incommodo, quod rarum est, revelare possent, *Pont. apud Tourn.* 7. Eximuntur, qui consilii causa sciunt, ut Advocati, Notarii, Procuratores, Sollicitatores,

res, Consulti, Medici, Pharmacopolæ, Obstetrices, Chirurgi, fidus amicus, vel qui sub secreto expresse, vel implicite promissum sine peccato revelare nequeunt, nisi alia via sciant, vel ut S. Thomas ait, si crimen in corruptelam cedat multitudinis spiritualem, vel corporalem, vel grave damnum tertii; quia tunc non obligat secretum naturale; sic tenetur quis revelare, si ageretur de matrimonio invalide contrahendo, de occultatione amici creditoribus suis decoquentis (*banqueroutier*) & magnam pecuniæ summam subtrahentis, *Pont.* quia ex matrimonio invalido gravissima mala, ex decoctoris occultatione maxima creditoribus damna sequuntur. 8. Eximuntur Clerici in causis criminalibus, præcipue capitalibus, nisi bonum commune exigat, ut hæresis promulgatio, crimen læsæ Majestatis, &c. *Tourn.* quia Clerici in Gallia in causa sanguinis licite sine irregularitatis periculo testimonium ferunt, cum remote tantum, & Judice sæculari cogente concurrant, ac proinde etiam facilius id possunt in casibus prædictis, Ecclesia monitoria decernente. 9. Eximuntur, quorum revelatio est inanis, sic qui solus novit homicidium, non tenetur, nec potest revelare, sed debet prius auctorem monere, si sit spes emendationis, ut damnum reparet, vel si nequeat, debitum securum reddat, *Tourn.* quia videtur intentioni monitorii satisfactum; non tamen excusatur, qui novit multos, rem jam denunciasse; quia propterea non est inutilis, cum sæpe probationes, quæ videbantur invictæ, eluduntur; & Ecclesiæ est parendum.

Nec tenetur, si ille, à quo solum audivit, jam annunciaverit, vel si in plateis ab ignotis, nec fide dignis audiverit, quia nullam in judicio fidem faceret; nec revelare filium hæretici e paterna domo fugitivum, vel eum retinentem Religionis amplectendæ gratia; quia monitorium solum ligat, revelare injuste fugientem, vel retinentem; qualis iste non censetur, *Pont.* nec quem scit bona abstracta justo titulo possidere, ut justæ præscriptionis, vel compensationis occcultæ: vel physica, aut morali laborare restituendi impotentia: non restituens tamen incurreret excommunicationem, si promulgato, & cognito monitorio sponte se in talem conjecisset impotentiam, vel ad meliorem statum rediens non restituat; nisi, qui eam tulit, fato functus, vel depositus sit, *Tourn.* quia, cum sit ab homine, cum eo extinguitur, nec tenetur revelare,

re, qui injuriam passus est, si monitorium ab alio, v. g. amico pro ipso fuerit obtentum; quia potest injuriam condonare, nisi publicus criminis vindex pro cohibitione criminis ex officio illud promulgasset, vel a parentibus, aut consanguineis pro famæ reparatione fuisset petitum; quia tunc, licet juri suo, non vero parentum, vel boni communis, renunciare potest; in aliis dubiis consulendus est prudens Confessarius, & Confessarius dubitans consulet Episcopum. 10. Eximuntur saltem a revelatione statim facienda, 1. gravibus negotiis propriis alio tractus. 2. Grave ex præcipitata revelatione detrimentum timens. 3. De obligatione revelandi dubitans, & consilii petendi gratia differens. 4. Sperans, partes invicem salubribus suis consiliis, ac correctione fraterna reconciliandas fore: Parochus tamen illius promulgationem propria auctoritate non differat, etiamsi damni auctor in confessione, ad satisfactionem se paratum esse, asseruerit, *Tourn.* quia posset cedere in grave conquerentis præjudicium. Si vero certo obreptitie esse obtentum deprehendat, Officiali veritatem demonstret; nec præcipuis solemnitatibus, ut Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Purificationis, Paschæ, Ascensionis, Pentecostes, Corporis Christi, aliisque solemnioribus illud promulget, *Conc. Med. IV.* quia æquum non est, sanctam solemniorum lætitiam pœnarum strepitu turbari.

QUÆSTIO III.

DE SUSPENSIONE.

Quæritur 1. Quid, & quotuplex sit Suspensio?

Resp. 1. Suspensio est censura, qua Clericus privatur usu ecclesiastici officii, vel beneficii, vel utriusque simul in perpetuum, vel ad tempus. Unde alia est totalis, qua Clericus privatur usu utriusque, officii, & beneficii. Alia partialis, nempe tantum ab Ordine, qua Clericus privatur licito usu sui, vel suorum Ordinum; vel tantum a jurisdictione, qua Clericus privatur licito usu jurisdictionis, non tamen valido, nisi sit nominatim denunciatus, & non toleratus; vel ab officio, qua Clericus

cus privatur usu Ordinis, & jurisdictionis; quia ambo ad officium pertinent; vel a beneficio, qua Clericus privatur fructibus temporalibus sui beneficii, quos proinde administrare non potest, hæc tamen in Gallia non viget; quia non nisi depositus; ac spoliatus titulo beneficii fructibus illius a Judice ecclesiastico privari potest, *Thom. ex Charm.* Alia est pœnalis, quæ imponitur in pœnam delicti commissi, & mere præteriti, & ordinarie cum præfixione certi temporis, vel in perpetuum, vel donec satisfecerit, vel Judici placuerit. Alia medicinalis, quæ fertur in medicinam pro cavendo lapsu, vel ut resipiscat a contumacia, & fit ordinarie sine præfixo tempore. Pœnalis alia est perpetua, quæ non exspirat cum certo tempore. Alia temporalis, quæ durat ad certum tempus.

Quær. 2. Quinam sint effectus Suspensionis?

Dico. Effectus suspensionis sunt per se, privatio usus Ordinis, vel officii, vel beneficii, aut horum omnium simul. Suspensio absolute, ac indefinite lata censetur totalis ab Ordine, officio, & beneficio, *Tourn.* quia locutio indefinita æquivalet universali. Determinata vero intelligitur duntaxat de eo, quod distincte exprimit, vel necessario in eo includitur, *Cap. de Crap. de vit. & honest. Cler.* Effectus per accidens, ac pœnæ suspensionis violatæ sunt quatuor, I. suspensionem quamcunque violans, vel cum aliis in quo suspensus est solemniter communicans, peccat graviter, nisi a mortali levitas materiæ excuset, *Tour.* quia in re gravi agit contra præceptuum Ecclesiæ: non vero peccat, saltem contra Jus ecclesiasticum, participans cum suspenso tolerato; bene vero participans cum publice denunciato in actibus, a quibus suspensus est; quia ideo denunciatur a Judice, præcipue in sequentibus, 1. in actibus jurisdictionis; quia sunt invalidi. 2. Extra necessitatem eum inducendo ad actum ei mortaliter prohibitum. 3. Ei in actu graviter prohibito cooperando; quia in utroque graviter agit contra mentem Ecclesiæ; non vero peccat cum suspenso, etiam publice denunciato in aliis actibus humanis participans; quia Ecclesia hanc participationem cum excommunicatis non toleratis sub veniali solum, non vero cum suspensis prohibet. II. solemniter exercens Ordinem sacrum, a quo suspensus est, vel non sacrum vi Ordinis, irregularitatem incurrit, *Cap. 1. de sent. excom. in 6.* etiamsi suspensio esset ad tempus, ac mera pœna,

Cap.

Cap. cit. & cap. 1. *de re jud. in* 6. *Suar. Bonac. Pont. apud Tourn.* quamvis secundum hodiernam Ecclesiæ praxim in minoribus constituti suspensionem, ab exercitio sui Ordinis non soleant incurrere, nec soleant minores vi Ordinis, sed etiam a sæcularibus exerceri, *apud Tourn.* III. suspensus ab officio, vel beneficio novum acquirens beneficium graviter peccat; quia ad beneficia est inhabilis, *Cap. cum delict. de consuet.* & si simul a novo possidendo esset suspensus, invalida est illius collatio; si vero solum a possesso, est saltem dubia illius acquisitio, & pro majori securitate dispensatione, novaque collatione indiget, *Tourn.* quia de illius validitate, & invaliditate ex utraque parte graves stant auctores, & in dubio, quod securius est, faciendum; idem dicendum de nova pensione acquirenda, quia an conditionem beneficiorum in his pœnalibus sequatur, res apud auctores est valde dubia, *ibid.*

Hinc graviter peccat 1. suspensus exercens id, a quo est suspensus, etiam in aliena Diœcesi, *Tourn. & alii*; nisi parvitas materiæ a mortali excuset, ut si suspensus ab ingressu Ecclesiæ modico tempore, durante officio, ingrederetur, *ibid.* potest tamen ea, quæ laicis licent, ut baptizare sine solemnitate, urgente necessitate, more sæcularium Sacramenta recipere, lucrari indulgentias, canere Epistolam etiam cum Alba, & Tunica, sed sine manipulo, *Tourn.* quia non censetur canere ex officio, cum non raro sæculares id præstent, vel canere Vesperas in Choro, ut alii laici, non vero capitula, & orationem, quæ solis Sacerdotibus competunt, & si sit in sacris, vel beneficiarius, tenetur privatim recitare officium. 2. Graviter peccat a nominatim denunciato sine necessitate Sacramenta, a quibus suspensus est, petens; quia illius peccato cooperatur; & Sacramentum pœnitentiæ ex defectu jurisdictionis esset invalidum; vel eum ad alios actus ei graviter prohibitos inducens, vel Missam celebranti inserviens; quia esset cooperans; non vero illius Missam, eum non inducendo, audiens, *Tourn. & P. Gerv.* nec cum eo manducans, colloquens, &c. quia in aliis communicatio ab Ecclesia non prohibita est. 3. Graviter peccat, & fit irregularis suspensus ab Ordinibus baptizans cum solemnitate, Missam celebrans, Evangelium cum Stola, & Epistolam cum Manipulo cantans, absolutionem impertiens, extremam Unctionem, Eucharistiam ministrans, aquam in Domi-

Dominica benedicens, orationem in officio publico cum Dominus vobiscum cantans; quia sunt solemnes Ordinis functiones. *Tourn.* sic Episcopus suspensus ab Episcopalibus, seu Pontificalibus, peccat graviter & fit irregularis conficiens Chrisma, consecrans Calices, conferens Ordines, vel Confirmationem solemniter more Episcoporum benedicens, *Tourn. Pont.* non vero fieret irregularis conferendo primam Tonsuram, *Pont. Tourn.* quia non est Ordo, & potest conferri a non Episcopo: nec fit irregularis, licet graviter peccet suspensus a jurisdictione, aut beneficio ferendo censuras, vel in foro externo illas absolvendo, beneficia, vel approbationem conferendo, fructus beneficii percipiendo, Missam celebrando; quia non violat suspensionem ab Ordine; nec Presbyter suspensus a Sacerdotio, faciens functiones Diaconi, vel Subdiaconi; quia non violat Ordinem, a quo suspensus est; nec suspensus etiam a cathedra, prædicando, *Tourn.* quia licet propria quadam ratione prædicatio ad Presbyterum, vel Diaconum pertineat, non tamen est vere functio Ordinis sacri, *ibid.* nec suspensus a minoribus aperiens januam Ecclesiæ, accendens luminaria, præparans urceolos, &c. quia etiam moderno tempore fiunt a sæcularibus, nisi juxta votum Concilii Trid. Ordinum minorum functiones solis ordinatis restituerentur, *Tourn.* nec contra Episcopi prohibitionem ob inculpabilem defectum, v.g. ob manuum trepidationem, Ordines exercens, fit irregularis; quia non est suspensio; nec illegitimus sine dispensatione ordinatus celebrans fit irregularis sua actione, *Favet*, *Haber. apud Tourn.* 4. Suspensus absolute, ac indefinite, est suspensus suspensione totali ab Ordine; officio, & beneficio simul, *Tourn. & alii*; quia, ut supra dictum, locutio indefinita æquivalet universali: Suspensus ab officio simpliciter, & absolute, est etiam ab usu Ordinis, jurisdictionis, & omnis ecclesiastici Ministerii, *Tourn.* quia, qui prohibet totum, etiam prohibet omnes ejus partes. Suspensus ab Ordine simpliciter censetur suspensus ab omni Ordine; quia non est potior ratio de uno, quam de altero. Suspensus ab Ordine Superiori, non est suspensus ab inferiori; quia potest ob culpam esse indignus ad superiores, attamen dignus ad inferiores, quæ minorem requirunt sanctitatem; & ita docet antiqua Ecclesiæ praxis. Suspensus ab Ordine inferiori censetur a superiori; quia cui non licet minus,

ilus; nec licere debet majus; nisi suspensus esset ob culpam in exercitio inferioris commissam, sic colligitur ex cap. 4. *de temp. Ord. in* 6. vel si ordo inferior non includatur in superiori, uti minores non includuntur in majoribus. Suspensus a beneficio simpliciter, intelligitur de omnibus saltem ejusdem Diœcesis; non vero alterius, si suspensio sit a statuto lata; quia in eo loco solum obligat. Si sit ab homine lata privat, prout sententia exprimit; quia potest ab omnibus suspendi; cum persona ei sit subjecta; licet non omnia illius beneficia; in dubio consulendus est Episcopus. 5. Suspensus ab Ordine non licite, sed valide recipit beneficia, *Tourn.* quia alias collatio non est ipso jure irrita, *ibid.* collatio vero facta suspenso a beneficio *Tourn.* vel ab officio, *Thom. ex Charm.* non solum illicita, sed etiam invalida est, *Thom. ex Charm.* vel saltem dubia est novi beneficii, vel pensionis acquisitio, *Tourn.* suspensus vero a beneficio non privatur illius titulo; quia alias esset depositio; nec ab officio, sive jurisdictionis sive Ordinis, sed solum fructibus beneficii saltem secundum securiorem, *Tourn.* ac proinde potest exercere Ordines, celebrare Missam, agere Diaconum, absolvere, &c. Non potest tamen Jure communi resignare in favorem, nec permutare, nec beneficii bona administrare, nec ædes locare, &c. quia hi actus annumerantur fructibus beneficii; bene autem Jure particulari, ut Galliæ, *Tourn.* quia ibi in curiis sæcularibus habentur validi; nec potest Jure communi percipere fructus; nec pensiones saltem secundum securiorem, *Tourn.* nec distributiones pro præsentia in Choro, *ibid.* & tenetur etiam occulte suspensus fructus perceptos restituere Ecclesiæ, exceptis necessariis pro moderata sustentatione, si aliunde non habeat sustentationem, & pro substituto pro officio, & si ipsemet officium beneficii impleat; potest constituto alias concedenda retinere, *Tourn.* nisi esset pertinax, *ibid.* potest etiam stipendia anniversariis, Missis, vel oneribus personalibus debita percipere, quæ a fidelibus extraordinarie offeruntur, *Bonac. apud Tourn.* quia non sunt fructus beneficii, sed Ordinis, potest etiam eligere, præsentare, conferre beneficium; quia sunt actus officii; & tenetur horas canonicas dicere, & cætera beneficii munera peragere, licet fructus non percipiat; quia fit in pœnam ob suam culpam: jure vero gallico fructus prædictos percipit, ut supra dictum est. 6. Sus-

Suspensus ab officio simpliciter non est tamen suspensus a beneficio, & fructibus ejus, ac proinde potest percipere fructus, modo per alium suppleat beneficii munera; si Episcopus in locum Parochi ab officio suspensi alium Parochiæ præficiat, debetur ei congrua ex beneficio sustentatio, cujus onera sustinet; *Tourn.* nec suspensus ab una parte officii est suspensus ab alia; *Tourn.* 7. Suspensus ab Ordine non est suspensus a beneficio, & illius munera debet per alium exercere; nec a jurisdictione, quæ sine usu Ordinis exerceri potest; & suspensus a jurisdictione non est suspensus ab Ordine. Sic Episcopus suspensus a jurisdictione tantum, potest solemniter in pontificalibus celebrare, Ordines conferre, Ecclesias, ac Altaria consecrare; quia pertinent ad potestatem Ordinis, a qua non est suspensus. Econtra non potest ad beneficia eligere, vel ea conferre, nec censuras imponere, nec Confessarios approbare, &c. quia sunt actus jurisdictionis, a qua suspensus est, si sit denunciatus, nec valide; quia jurisdictionem amittit; suspensus vero a Pontificalibus nullum potest licite conferre Ordinem, nec confirmare, nec Ecclesias, ac Altaria consecrare, bene autem confessiones audire, baptizare, ut alii Sacerdotes celebrare. Suspensus autem ab officio sacerdotali, non potest Missam licite celebrare, nec pontificalia exercere, v. g. ordinare, Ecclesiam consecrare, nec confessiones audire; quia sine exercitio officii sacerdotalis exerceri nequeunt. Sic Sacerdos suspensus ab Ordine inferiori, v. g. Diaconatu, vel Subdiaconatu, non potest celebrare Missam; quia in celebratione Missæ includitur officium Diaconi, & Subdiaconi, *Tourn.* præcipue in solemni. 8. Sacerdos suspensus a celebratione Missæ, potest Baptismi, Eucharistiæ, Pœnitentiæ Sacramenta administrare, verbum Dei prædicare, Evangelium & Epistolam in Missa cantare. 9. Suspensus a confessione, potest celebrare, baptizare, prædicare; & Parochus suspensus ab officio parochiali potest dicere Missam, non vero cantare parochialem, nec audire confessiones, nec ministrare ex officio Eucharistiam.

Quær. 3. *Quisnam a suspensione possit absolvere?*

Dico. Suspensio lata absque loci determinatione ubique valet; quia sequitur suspensum; & si sit ab homine, in alia Diœcesi, etiam figens ibi domicilium, non potest absolvi, sed mittendus ad eum, a quo suspensus fuit; bene

autem

autem si sit a jure lata, *Tourn.* censura lata ut censura in contumaciam, durat, donec resipiscat, & simul absolvatur, *P. Gerv. Laym.* nec potest absolvi, nisi prius recedat a contumacia; *P. Gerv.* lata vero ut pura pœna cessat quatuor modis, 1. per elapsum temporis præfixi absque alia absolutione. 2. Per dispensationem Superioris habentis ordinariam, vel delegatam potestatem 3. Per absolutionem, videlicet quando est simpliciter lata in pœnam sine determinatione temporis. 4. Posita conditione, sub qua est lata, *Suar. Tol. Bassa.* nisi esset simul medicinalis; quia tunc debet simul absolvi, *Bassa.* suspensio lata ab homine potest solum absolvi ab eo, qui eam tulit, vel illius Superiore, vel successore, vel ex eorum delegatione, & a jure lata in puram pœnam, vel ad tempus, vel ad perpetuum, non potest absolvi ante tempus, nisi ab auctore canonis, *P. Gerv.* quia pœnalis stricte non absolvitur, sed dispensatur, quæ est reservata, etiamsi non expresse addatur, *ibid.* potest tamen Episcopus ab illa absolvere sive sit in perpetuum, sive ad tempus, sive in puram pœnam, sive ob contumaciam lata, si proveniat ex delicto occulto, & ad forum contentiosum non deducto, *Bonac. Suar. & Concil. Trid. Sess. 24. cap. 6.* & habentes a Papa privilegium absolvendi, ut mendicantes in foro conscientiæ pro suis subditis, *Paul. III. apud Bassa. P. Gerv.*

Quær. 4. Quænam sint suspensiones Papæ, & Episcopo reservatæ?

Dico. Suspensiones aliæ sunt ipso jure Papæ reservatæ, aliæ Episcopo. Suspensionem Papæ jure reservatam incurrunt, 1. qui sub nullo, vel ficto, aut fraudulento, insufficienti, debitis hypothecariis gravato titulo, vel cum promissione, vel juramento, se illius fructus non petituros, etiam in gravi necessitate, ordinantur, *Tourn.* 2. Qui scienter ab Episcopo, qui loco, seu Diœcesi, ac simul dignitati Episcopali renunciavit, uti censetur renunciasse Religionem ingressus, sacros Ordines recipiunt, *Cap. de Ord. ab Episc.* quia caput citatum non de aliis, sed de sacris duntaxat loquitur Ordinibus. 3. Excommunicatione ligati Ordines suscipientes, vel Religiosi in apostasia, vel post contractum, licet non consummatum matrimonium, nisi emissa in Religione approbata professione; vel eodem, vel duobus diebus continuis duos sacros Ordines suscipientes, ab ultimi executione manent suspensi, *ita in Jure*;

non

non vero eadem die quatuor minores, ac Subdiaconatum suscipientes, præsertim in Gallia, *Tourn.* 4. Ordines per simoniam realem, ac publicam recipientes, vel furtive non examinati, vel post Episcopi sub pœna excommunicationis prohibitionem, vel ante legitimam ætatem, Ordines sacros recipientes, *ita in Jure*; nec superveniente ætate tollitur, *Tourn.* potest tamen Episcopus ab his, & aliis præcedentibus absolvere, si occultæ sint, *ibid.* Suspensiones Episcopo jure reservatæ incurrunt, 1. Ordinati per saltum, modo Ordinis recepti functiones non fecerint, alias censura esset Papæ reservata; huic non subjacet recipiens Ordines, Tonsura non recepta, *Pont.* 2. Sine litteris dimissoriis ab alio ordinati, *Pius II.* 3. Ordinati ab Episcopo excommunicato, suspenso, vel interdicto, aut simoniaco per sententiam declarato, *ita in Jure*. 4. Per dimissorias capituli ante annum completum, nulla urgente beneficii causa, sacros Ordines recipientes; vel à proprio Episcopo extra suam Diœcesim sine licentia Ordinarii ordinati: in Gallia tamen de utraque dubitatur, *Tourn.* 5. Ecclesiam sibi commissam alienis debitis gravare præsumentes, *ita in Jure*. 6. Usurarios manifestos communione christiana, vel sepultura donantes, eorum recipientes oblationes, *Tourn.* in Gallia tamen alibi dicta quoad sepulturam prius servanda sunt. 7. Visitatores ab officio, & beneficio suspenduntur in decursu visitationis ultra sibi debitum exigentes, vel sponte oblatum recipientes, donec duplum gravatis restituant, *Greg. X.* 8. Parochus, vel alius Regularis, sponsos alterius Parochiæ matrimonio jungentes, *Concil. Trid. Seff.* 24. *cap.* 1. 9. Suspensi, vel potius interdicti ab ingressu Ecclesiæ, scienter celebrantes, vel in locis interdictis, vel excommunicatos publice denunciatos, vel interdictos ad divina officia ecclesiastica, Sacramenta, ac sepulturam admittentes, *Bonif. VIII.* 10. Decreto apprehensionis corporalis affecti (gallice *Decret de prise de corps*) quod, non obstante appellatione, suspendendi effectum habet, & colationem beneficii reddit nullam; non vero decretum citationis personalis (gallice *Decret d'ajournement personnel*) nisi simul suspensio intimetur, licet Officiales sæculares ab officio suspendat, *Tourn.* consulendum tamen in prædictis Rituale suæ Diæcesis; quia aliquando plures, vel pauciores sunt reservatæ.

QUÆSTIO IV.

DE INTERDICTO, CESSATIONE A DIVINIS, DEPOSITIONE, ET DEGRADATIONE.

Quæritur. 1. Quid, & quotuplex sit Interdictum?

Resp. Interdictum est censura ecclesiastica, privans hominem, vel locum, vel utrumque simul, publica divinorum officiorum celebratione, aliquorum Sacramentorum administratione, & usu ecclesiasticæ sepulturæ. Unde dividitur, 1. in locale, quod immediate locum afficit; & personale, quod immediate personas afficit; & mixtum, quod immediate locum, & personas, seu incolas afficit. 2. Locale ulterius dividitur in generale, quando tota civitas, provincia, diœcesis, vel regnum interdicitur; & particulare, quando aliquis locus, ut aliqua, vel omnes Ecclesiæ civitatis interdicuntur, *Thom. ex Charm.* non vero tota civitas. Similiter personale est duplex, Generale quando omnes incolæ, vel personæ communitatis, vel capituli interdicuntur: & partiale, quando una, vel plures personæ particulares interdicuntur.

Quær. 2. Ob quam causam possit ferri interdictum, & quomodo cesset?

Dico. Interdictum non debet ferri, nisi propter gravem culpam bono publico contrariam, & quidem personale, speciale ac locale sufficit culpa aliena, videlicet Capitis communitatis, vel præcipuorum membrorum. Interdictum in ea duntaxat loca, vel personas cadit, quæ saltem generaliter in sententia exprimuntur, si sit generale; & particulariter, si sit particulare. Interdictum cessat 1. latum contra communitatem, si membra desinant esse partes illius, figendo domicilium alibi, modo causam interdicti non dederint; quia tunc manent ubique interdicti, *Cap. si sententia, de sent. excom. in 6.* 2. Effluxo termino præfixo, si in puram pœnam fuerit latum; non vero cessat impleta conditione, si fuerit in medicinam latam absque absolutione, *P. Gerv. & alii.* 3. Interdictum generale locale, vel personale non potest tolli, nisi ab habente jurisdictionem in foro externo, & a quo fuit latum,

latum, nempe Episcopo, vel Papa, non vero ab habentibus privilegium absolvendi a censuris in foro conscientiæ tantum; quia locus, ac communitas non subjacent foro conscientiæ, bene autem interdictum personale particulare, *P. Gerv.*

Hinc 1. Interdicto Clero; non interdicitur populus, *Bonif. VIII.* quia est status specialis, nec juxta multos Sacerdos sæcularis nulli Ecclesiæ mancipatus; quia non est unum cum alio Clero corpus; nec Religiosi; quia est res odiosa; bene autem, si interdicantur omnes Ecclesiastici, vel simul essent Pastores; non possunt tamen Religiosi exempti interdici ab Episcopo interdicto personali; quia ei non subjacent, nec eorum Ecclesiæ interdicto locali speciali, bene autem generali, *Conc. Trid. Sess.* 26. *cap.* 12. *de Regul.* Interdicto populo, non interdicitur Clerus, *Bonif. cit.* nec studiosi; nec peregrini, *Bassæ.* quia non sunt pars populi: interdicta vero tota familia, etiam comprehenduntur Clerici, qui sunt in illa; quia sunt partes illius. 2. Interdicta civitate, interdicto subjacent etiam partes, ut suburbia, Ecclesiæ, ædificia subjacentia, quamvis alterius essent jurisdictionis civilis, vel spiritualis, ut Regularium, vel alterius Diœcesis; *P. Gerv.* modo Ecclesia matrix illud observet; *apud Tourn.* & interdicta communitate, omnes illius personæ, etiam innocentes, & absentes, ac sodalitia sunt interdicta, *Tourn.* quia sunt partes illius; excepto Episcopo, quia non comprehenditur interdicto adversus Clericum diœceseos lato, nisi expressa de ipso fiat mentio; *Innoc. IV.* nec interdicto personali a se lato; quia nemo habet vim coactivam in seipsum, aut æqualem, vel superiorem, sed in subditum, *Tourn.* 3. Interdicta Ecclesia, interdicuntur capellæ illius, & cœmeterium ipsi contiguum, sed non vicissim, *ibid.* quia accessorium sequitur principale; nec interdicitur cœmeterium muro ab alio separatum, *Tourn.* 4. Interdicto loco, non interdicuntur personæ illius, sed possunt alibi interesse divinis, & si interdicantur Cives nullibi possunt interesse divinis nisi desinant ibi esse cives, & causam interdicti non dederint; interdicta autem persona, non interdicitur locus, sed interdicto Parocho, possunt divina in illius Ecclesia celebrari ab alio. 5. Interdictum qualecunque generale, sive speciale, quod servatur ab Ecclesia principali, qualis est Cathedralis, debet servari etiam ab aliis ejusdem loci Ec-

clesiis, *Tourn.* possunt tamen in iis celebrari divina officia in silentio, januis clausis, ut infra, si nominatim non sint interdictæ; *Bonif. VIII.*

Quær. 3. Quinam sint effectus interdicti?

Dico. Tres sunt effectus interdicti, videlicet 1. privatio usus activi, & passivi certorum Sacramentorum, videlicet extremæ Unctionis, Ordinis, Eucharistiæ respectu sanorum, *ita in Jure*; & matrimonii saltem cum solemnitate, *P. Gerv. & alii*. 2. Privatio usus omnium divinorum officiorum, quæ fiunt in Ecclesia a Ministro tanquam a persona consecrata, & ad illa deputata, ut Missarum, horarum canonicarum, &c. 3. Privatio sepulturæ ecclesiasticæ. Interdictus tamen non privatur exercitio jurisdictionis exterioris, etiam nominatim denunciatus; & potest excommunicare, absolvere, indulgentias concedere, & eas lucrari, *Bonac.*

Hinc 1. Graviter peccat, tempore interdicti recipiens, vel administrans Sacramenta extremæ Unctionis, Ordinis, Eucharistiæ, non per modum Viatici, vel Matrimonium cum solemnitate; quia grave Ecclesiæ præceptum violant; potest tamen omnibus interdictis, etiam cum solemnitate conferri Baptismus, Confirmatio, Eucharistia morituris, cum consueta solemnitate, cum lumine & campana, *P. Gerv. Bonac. Tourn.* & pœnitentia, *P. Gerv.* modo causam interdicti sua culpa, consilio, vel auxilio non dederint, vel si dederint, de delicto satisfecerint, vel satisfaciendi cautionem præbuerint, vel si non possint, juramentum præstiterint, *Cap. alma. de sent. excom. in 6.* & matrimonium de jure novo saltem sine solemnitate, ac januis clausis, *P. Gerv. & alii*; vel consulendus Episcopus, *Tourn.* quia securius est, cum auctores non conveniant; & si pœnitentia non posset conferri infirmo, potest dari extrema Unctio; & si deessent Ministri pro Sacramentis tempore interdicti permissis, aliquos ordinare licet, *Tourn.* quia concedendo finem, conceduntur & media, sine quibus non potest haberi; & pro renovanda Eucharistia pro Viatico; licitum est semel in hebdomade, non pulsatis campanis, submissa voce, januis clausis, expulsis excommunicatis, & interdictis, celebrare, etiam in loco specialiter interdicto, *Nav. & alii*; quia periculosum, ac indecens esset Viaticum in alia Parochia petere, *Tourn.* 2. Graviter peccant celebrantes tem-

tempore interdicti divina officia, quæ sunt in Ecclesia à Ministro tanquam persona ad illa deputata, ut sunt horæ canonicæ, Missæ Sacrificium Processiones, &c. vel laici, vi, fraude, mendaciis se divinis ingerentes; quia gravem Ecclesiæ injuriam faciunt, & venialiter tantum, secluso dolo fraude, scandalo, contemptu, mendaciis, *Nav. Cajet.* quia lex non eos directe, & principaliter, sed Clericos afficit, ne laicos ad divina admittant. Possunt tamen ex concessione Bonifacii VIII. celebrari divina officia in Ecclesiis Regularium, & in aliis specialiter non interdictis, & in Collegialibus, etiam sub privatione præsentiæ; & obligati tenentur iis, ut antea, interesse, *Tourn. P. Gerv.* & patet *ex cap. alma mater*; quia, quod jure concessum, si aliunde ad id quis teneatur, illud implere tenetur, vide *in Part. I. tract. 2. Quæst. 1. quær.* 34. sed celebrari debent submissa voce, ut foris non audiantur, januis clausis, excommunicatis, & interdictis exclusis; & si non possint expelli, debent Clerici, & Sacerdotes cessare, Canone nondum incepto, *Bill.* & campanis non pulsatis, ne quidem campanula ad elevationem, *Bill.* exceptis ad concionem, Salutationem angelicam, & alicujus obitum, *P. Gerv. & alii*; & tempore interdicti generalis localis etiam solemniter, januis apertis, alta voce, campanis sonantibus, in quatuor festivitatibus, Natalis Domini, incipiendo a primis Vesperis, *P. Gerv.* & Paschæ, ac Pentecostes incipiendo a Missa solemni, vigiliæ, cum festis sequentibus, *Pallud. Soto, & alii*; & Assumptionis B. V. Mariæ a primis Vesperis, *P. Gerv.* & immaculatæ Conceptionis, *Leo X.* ac in Festo Corporis Christi, *Tourn.* divina officia in Ecclesiis, ac Monasteriis (non vero Oratoriis privatis) celebrari possunt, excommunicatis exclusis, sed interdictis admissis, modo, qui causam dederint, altari nullatenus appropinquent, *Bonifacius VIII.* videlicet accedendo ad Offertorium, & ad Communionem, *P. Gerv. & alii*.

Hinc 2. Graviter peccant celebrantes sepulturam ecclesiasticam, 1. si interdictum sit generale, etiam infantium, & amentium, qui nunquam peccaverunt, quæ debet fieri sine omni solemnitate in loco non sacro, seu non interdicto, exceptis Clericis nominatim non interdictis, qui illud non violaverunt, nec illius causam dederunt; hi namque ex speciali Innocentii III. privilegio possunt sepe-

liri in cœmeterio etiam speciatim interdicto, si alius desit locus pro sepultura fidelium destinatus, *Tourn. & alii*; sine campanarum pulsatione, cessantibus omnibus solemnitatibus, cum silentio. *Innoc. III. cit.* quod extenditur etiam ad Monachos, & Moniales, *Tourn.* exceptis supra dictis festivitatibus, in quibus exequiæ solemnes sicut alia divina fieri possunt, *P. Gerv. Billuart.* Si sit particulare locale, ut unius duntaxat Ecclesiæ, sepulturam in ea ecclesiasticam facientes; quia nullus in loco interdicto, sepeliri potest, bene autem in alio sacro non interdicto, modo ipse non sit interdictus, nec interdicti causam dederit, *Tourn.* 3. Si sit personale generale totius communitatis, vel particulare unius, vel alterius personæ, si sint nominatim denunciatæ; eas sepultura ecclesiastica donantes; quia non possunt gaudere christiana sepultura cum solemnitate consueta, & in loco sacro, bene autem, si nec communitas, nec particularis sit denunciatus, *Tourn.* quia, quibus vivis communicavimus, mortuis quoque communicamus, *Regul. Juris*. Sepultus autem tempore interdicti in loco non sacro, sublato interdicto, exhumandus, & sepeliendus in loco sacro, modo non specialiter interdictus fuerit, nec interdicto causam dederit, *Tourn.* non vero exhumari debet sepultus in loco sacro, si non fuerit specialiter denunciatus, 4. *Gerv.*

Quær. 4. A quibus interdictum violatur?

Dico. Interdicta generalia vix locum habent in Gallia; quia Regiis Sanctionibus, declarationi Pontificiæ innixis, jam anno 1350. & 1359. cautum est, ne quis Regna Galliæ interdicto subjiciat, *Tour.* & nullum locale incurritur, nisi sit denunciatum, *Suar. Tourn.* quia si persona non sit vitanda, nisi sit denunciata, nec locus, nisi denunciatus, vitandus est; nec in Gallia a sepultura ecclesiastica, nisi nominatim interdictus, excludendus est. Particulare vero personale ab ingressu Ecclesiæ incurritur 1. a celebrante in loco interdicto. 2. Ab admittente nominatim excommunicatum, vel interdictum ad officia divina, Sacramenta, vel ecclesiasticam sepulturam. 3. Ab Episcopis, vel Superioribus beneficiorum, & Ecclesiarum vacantium bona, vel hæreditatem usurpantibus. 4. A præsumentibus ferre censuras, non servata solemnitate præscripta sub pœna interdicti. 5. Ab Episcopis in visitationis decursu ultra debita recipientibus, & intra mensem duplum non restituentibus,

Quær.

Quær. 5. Quænam sint pœnæ contra violantes interdictum?

Dico. Pœnæ contra violantes interdictum sunt variæ, videlicet 1. Ecclesiastici personaliter interdicti exercentes actum proprium Ordinis, præter mortale incurrunt irregularitatem, *Cap. is cui de sent. excomm. in* 6. & suspensionem ab officio, ac proinde etiam a jurisdictione, *P. Gerv.* & violantes interdictum locale saltem generale, incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, privantur electione activa, & passiva, possuntque per sententiam privari beneficiis; & Regulares etiam exempti, non servantes interdictum locale a Papa, vel Episcopo latum, quando servatur ab Ecclesia Cathedrali, vel matrice loci, in quo habitant, ipso facto excommunicationem incurrunt, Clem. I. *de sent. excomm.* & *Concil. Trid. Sess.* 15. *cap.* 12. *de reformat.* etiamsi interdictum re ipsa sit nullum, *Bassa. Bonac. Laym. apud P. Gerv.* 2. Laici per violentiam se divinis ingerentes, præter mortale, excommunicationem incurrunt, *P. Gerv.*

Quær. 6. Quid sit cessatio a divinis, depositio, ac degradatio?

Resp. 1. Cessatio a divinis, est prohibitio celebrandorum officiorum divinorum, & administrandorum Sacramentorum, solemnitatis officii, ac ecclesiasticæ sepulturæ, ab homine, vel a jure facta ob justam causam.

2. Depositio est pœna ecclesiastica, qua Clericus in perpetuum, & sine spe restitutionis, privatur omni beneficio, & officio clericali, retento solo privilegio canonis, & fori, & vocatur in jure degradatio vocalis, seu verbalis.

3. Degradatio, est pœna ecclesiastica, qua Clericus in perpetuum, & solemniter privatur, non solum omni officio, & beneficio ecclesiastico, sed etiam privilegio canonis, & fori, retento solo caractere.

Quær. 7. Quinam sint effectus cessationis a divinis depositionis, ac degradationis?

Dico. Cessatio a divinis, sive ob pollutionem Ecclesiæ, sive in signum mœroris Ecclesiæ ob gravem aliquam sibi, vel honori Dei illatam injuriam indicta, licet eosdem habeat effectus, ac interdictum, illius tamen violatio non inducit irregularitatem; quia non est censura, *Thom. ex Charm.* Regulares tamen eam violantes incurrunt excommunicationem, *Clem.* 1. *de sent. excomm.* depositio privat

beneficio, & officio clericali, retento solo privilegio fori, canonis, ac immunitatis Ecclesiæ. Degradatio vero utroque privat, retento solo caractere Ordinis; quia est indelibilis; debetque fieri ab Episcopo, vel illius Vicario generali, assistentibus sex aliis in dignitate ecclesiastica constitutis, si sit Sacerdotis, & tribus, si sit Diaconi, vel Subdiaconi, *Conc. Trid. Sess.* 13. *cap.* 4. *de reform.* & fit spoliatione vestimentorum sui Ordinis, ac vasorum sacrorum, ac Tonsuræ, & traditione Judici sæculari, cum protestatione contra mortis periculum.

Hinc 1. Indicta cessatione a divinis, graviter peccat Clericus Sacramenta prohibita administrans, vel divinum officium publice celebrans, vel laicos sepultura ecclesiastica cum solemnitate officii funebris donans; non tamen fit irregularis; Regulares vero, non cessantes a divinis, excommunicationem incurrunt. 2. Depositus a Judice sæculari puniri nequit, nisi sit incorregibilis a Judice ecclesiastico declaratus. 3. Degradatus Episcopus potest valide ordinare, & Sacerdos consecrare, sed non licite, & tenetur ad horas canonicas.

TRA-

TRACTATUS VII.

DE MATRIMONIO.

Hic Tractatus continet tres quæstiones, videlicet 1. de Sponsalibus, & Denunciationibus. 2. de Essentia, & Existentia Matrimonii, 3. de Impedimentis Matrimonium impedientibus, & dirimentibus.

QUÆSTIO I.

DE SPONSALIBUS, ET DENUNCIATIONIBUS.

Quæritur. 1. Quid, & quotuplicia sint Sponsalia?

Resp. 1. Sponsalia sunt futuri Matrimonii promissio mutua, signo sensibili expressa. Alia sunt absoluta, quæ sine conditione contrahuntur, nempe 1. nuda promissione. 2. Datis arrhis Sponsalitiis, ut pecunia. 3. Annuli sub arrhatione. 4. Interveniente juramento. Alia sunt conditionata, quæ sub conditione contrahuntur, videlicet 1. sub licita, ac honesta, vel illicita, & turpi. 2. Contra, vel non contra bonum Matrimonii. 3. Sub conditione necessaria, 4. Sub impossibili. 5. Sub pœnali de futuro, ut certæ summæ solvendæ ab eo, qui injuste resilit; vel sub pœnali de præsenti, ut traditione annuli, vel certæ summæ pecuniæ, ut remaneat accipienti, si tradens resiliat; vel restituatur, & simul æquivalens, vel duplum, si accipiens resiliat; & vocatur in jure arrha.

Quær. 2.

Quær. 2. Quot ad sponsalia valida requirantur conditiones?

Dico. Ut sponsalia sint valida, septem debent habere conditiones, videlicet 1. Debent esse promissio vera; quia ficta, vel solum propositum non obligant. 2. Debent esse libera; quia vi, vel metu gravi, vel etiam reverentiali extorta, sunt ipso jure, ut Matrimonium, invalida. 3. Debent esse mutua; quia est contractus onerosus, ac proinde reciprocus. 4. Acceptata quia promissio non acceptata non obligat. 5. Signo externo manifestata: quia si non sit externa, non potest acceptari. 6. Inter personas ad contrahendum jure habiles, nullumque impedimentum dirimens habentes; quia esset alias iniqua, ac invalida. 7. Ut serventur cujuscunque Diœcesis consuetudines, vim legis habentes, saltem pro liceitate, *P. Gerv.*

Hinc: sponsalia non sunt valida, 1. Dicentis: statuo, te in uxorem ducere; quia est solum propositum; vel dicentis, non ducam aliam, quam te; quia potest nullam ducere. 2. Jocose, vel animo se non obligandi, vel non promitendi, contracta; quia non sunt vera, etiamsi juramento essent firmata; quia juramentum non mutat naturam contractus; tenetur tamen reparare scandalum, vel damnum inde secutum; & in foro externo tenetur ad contrahendum, nisi fictionem probet; etiam in foro interno, si sub ficta promissione usum corporis obtinuerit; quia ipsa conditionem onerosam implevit, & jus in pœnam peccati ita statuit. *Vid. P. I. tract.* 6. *Q.* 5. *quær.* 2. *Hinc num.* 4. nisi ob disparitatem conditionis, divitiarum, & ex aliis conjecturis fictionem advertere potuerit, *Sanch. & alii*; in dubio juxta communem sensum verborum decidendum, & in illis etiam dubiis stat possessio pro libertate, *Bonac.* 3. Sine plena advertentia, vel deliberatione facta, vel vi aut metu gravi vel etiam reverentiali, præcipue cum minis rigidæ tractationis contracta; quia promissio non est libera; ex metu vero levi injuste in hunc finem incusso, licet ipso facto non sint irrita, possunt tamen irritari ad nutum injuriam passi, *Billuart.* ex his tamen oritur impedimentum publicæ honestatis, non vero ex prioribus; quia priora sunt ipso jure invalida, 4. Facta sine acceptatione, vel cum acceptatione, sed sine repromissione; quia non sunt mutua; tenetur tamen promittens eam docere vi promissionis acceptatæ gratuito, & independenter a repromissione facta; secus, si non fuerit acce-

acceptata; quia promiſſio non acceptata non obligat; nec ſi non fuiſſet gratuita, ſed reſpectiva ad alterius repromiſſionem, quia tunc poteſt revocare promiſſionem, & in neutro caſu contrahit impedimentum publicæ honeſtatis; quia non niſi ex ſponſalibus validis oritur. 5. Sunt invalide contracta a parentibus pro infantibus illa ignorantibus, vel abſentibus; niſi ipſis poſtea tacite, vel expreſſe ratificantibus, vel ſi fuerint in eorum præſentia a parentibus contracta, ipſis non contradicentibus; quia Jura ita ſtatuunt, cum ſint de re ipſis naturaliter appetibili, & utpote contracta a parentibus ipſos amantibus, cenſentur in ipſorum favorem; ſecus ſi ab extraneo contraherentur *Bonac. & communior*; quia, cum extranei non ut proprii parentes, vel tutores eos amare ſoleant, poſſent ipſis eſſe nociva, ac oneroſa; nec valerent ſaltem in foro interno, ſi interne non conſenſiſſent; quia deeſſet conditio eſſentialis; nec a parentibus ante ſeptennium pro ipſis contracta, niſi ea poſt uſum rationis expreſſe, vel tacite approbaſſent, non reclamando poſt debitam ætatem, cognito contractu ſponſalitio, & habita libertate reclamandi, *S. Thom.* 6. Sunt invalide contracta ante ſeptennium, *in Jur. cap. litteras & cap. infantes;* etiamſi uſum rationis ante ſeptennium habuiſſent, *P. Gerv. & com.* niſi parum diſtet a ſeptennio *S. Thom.* quia quod parum deeſt, inquit, quaſi nihil deeſſe videtur, quod aliquid ad ſpatium ſex menſium extendunt apud Billuart; vel poſt ſeptennium contracta, ſed ante uſum rationis alias ad mortale ſufficientis; poſſuntque contrahentes ante pubertatem poſt annos pubertatis reſilire; quia Jura ita ſtatuunt. 7. Sponſalia ſunt invalida, contracta cum impedimento dirimente, ut conſanguinitatis, etiamſi ſub conditione diſpenſationis obtinendæ, ante conditionis eventum, vel etiamſi juramento firmata eſſent, vel ſponſa imprægnata; valere tamen incipiunt, & impedimentum publicæ honeſtatis inducunt, obtenta diſpenſatione, etiam ſine novo conſenſu, perſeverante ſaltem virtualiter eadem voluntate, *Billuart*; quia perinde eſt, ac ſi tunc primo poneretur conſenſus, & hoc modo etiam alii contractus convaleſcere ſolent; cenſetur autem perſeverare virtualiter eadem voluntas, quamdiu non revocatur: non perſeverante autem eadem voluntate, non valent ſponſalia, etiam obtenta diſpenſatione, niſi novus conſenſus accedat, ad quem quidem pars diſſentiens tene-

tenetur; quia, cum contrahentes se mutuo consensu ad exspectandum eventum conditionis, nempe dispensationis, obligaverint, illicite illum dissentiens revocavit, etiamsi non expresse promiserit procurare dispensationem; quia eo ipso, quod sincere contraxerit, etiam ad requisita ad valorem contractus se obligasse censetur, modo impedimentum non ignoraverit, & illud ignorasse, pro foro externo probare possit; tunc enim, cum ignoraverit impedimentum, nec illius dispensationem voluisse præsumitur; quia nihil volitum, nisi præcognitum. 8. Nec sunt valida post emissum votum simplex castitatis, vel Religionis, aut Ordinis contracta, *P. Gerv.* quia omnis simplex promissio rei illicitæ est nulla, *Tamb. ibidem*; sunt tamen valida clandestine contracta sine præsentia Parochi, ac testium, & impedimentum publicæ honestatis causant, *Bill.* quia Concilium Trid. nihil circa sponsalia innovavit: non vero sunt licita, ubi mos viget vim legis habens, ut in facie Ecclesiæ contrahantur; antea tamen clandestine contracta non sunt mortaliter mala *Bill.* quia fere ordinarie, & sine reprehensione antea fieri solent; Matrimonium tamen clandestinum nullum non habet vim sponsalium, *S. Congr. Card.* bene autem Matrimonium impuberum in forma Concilii Trid. contractum; quia etiamsi sit nullum, vim habet sponsalium, & impedimentum publicæ honestatis inducit ex speciali juris dispensatione; *Cap. finali de sponf. impub. & S. Congr. Card. Concil. Trid. apud Billuart.* nisi ante pubertatem essent habiles ad copulam; quia tunc subsistit Matrimonium, & malitia supplet ætatem. *ibid.*

Quær. 3. *Quomodo valeant sponsalia conditionata?*

Dico. Sponsalia conditionata 1. sub conditione necessaria, vel de præsenti verificata, vel impossibili, statim sunt valida, *Bonac. Sanch.* quia, verificata conditione, transeunt in absoluta, & conditio necessaria, vel impossibilis est ex dispositione juris quasi non apposita, *Cap. & in de condit.* modo contrahens non suspendat consensum 2. Sub conditione honesta possibili, aut indifferenti de futuro, suspenduntur usque ad conditionis eventum, & tunc, impleta conditione; statim sunt valida sine novo consensu, modo prior consensus non fuerit interim revocatus; quia consensus non revocatus virtualiter adhuc durat. 3. Sub conditione turpi; si sit contra substantiam,

vel

vel bonum Matrimonii, sunt invalida; quia sunt contra mentem Ecclesiæ, *Cap. fine dial condit. apposit.* & contra institutionem Matrimonii: sub conditione vero turpi; sed non contra substantiam Matrimonii sunt valida in foro externo, *S. Thom. apud Billuart, & Tourn. & alii*; quia conditio in jure habetur pro non apposita; *Cap. quicunque, & Cap. fin. de condit.* non vero in foro interno; *ibid.* quia deest consensus, ut supponitur; nec potest conditio illicita impleri: impleta tamen conditione turpi consurgit obligatio servandi sponsalia, etiam in conscientia; *Thom. ex Charm. Billuart*; quia tunc sine peccato servari possunt, & ita docet praxis Ecclesiæ, defloratorem compellentis ad ducendam puellam sub promissione Matrimonii defloratam. 5. Sponsalia sub conditione pœnæ; vel de præsenti, vel de futuro ab injuste resiliente solvendæ licite, ac valide contrahuntur, ac in utroque foro obligant ad pœnam; quia injuste resiliens alteri injuriam facit, & pœna dignus est. Pœna vero indistincte solvenda, sive aliquis juste, sive injuste resiliat, illicite, ac invalide apponitur; quia in jure prohibetur, libertatem Matrimonii minuit, & resiliens injuste punitur absque culpa; nec obligat in conscientia juste resilientem, etiamsi juramento fuisset confirmata; quia juramentum non est vinculum iniquitatis.

Hinc 1. Sponsalia statim sunt valida, 1. sub conditione, si sit dives, si revera sit dives; quia est verificata. 2. Sub conditione, si post mensem sol oriatur, vel Antichristus post annum nascatur, vel si sit virgo, *P. Gerv.* vel si parentibus centum aureos furto auferat, usum corporis concedat, *Tourn. Billuart*; quia istæ conditiones impossibiles, vel necessariæ aut turpes, quæ non sunt contra substantiam Matrimonii, in jure habentur pro non appositis. Non tamen valent in foro interno, si contrahens interne, non nisi sub his consentiat; quia tunc vel ficta est promissio, vel usque ad conditionis eventnm sponsalia suspenduntur, & conditione impleta etiam illicita, obligant, *Thom, ex Charm.* quia nihil illorum impletionem impedit, & ita in praxi receptum est.

Hinc 2. Sponsalia sunt nulla, 1. sub conditione, si addiscat volare; saltem in foro interno; quia cum sit impossibilis, censetur promissio ficta. 2. Sub conditione, si sterilitatem medicamento producat, vel castitatem perpetuam

tuam sine jure usus corporis servet; quia in utroque casu est contra substantiam, vel bona Matrimonii; licet enim usus corporis non sit de essentia Matrimonii, jus tamen usus est de illius substantia; valeret tamen cum conditione castitatis perpetuæ concesso jure corporis; quia tale B. Virginis fuisse, pie creditur; quia concessio juris, non vero usus est de matrimonii essentia.

Hinc 3. Juste resiliens non tenetur, 1. solvere pœnam resilienti impositam, & soluta, vel in contractu sponsalitio tradita, ut arrha, vel annulus, aut certa pecuniæ summa debet juste resilienti restitui, quia non est culpabilis; nisi juste resiliens, sciens se non obligari, solveret, vel arrham cederet; quia tunc censetur, non vi promissionis, sed gratuito dare, 2. Injuste resiliens perdit arrhas suas, & tenetur restituere arrhas alterius partis, impensas, ac damna reparare, & solvere pœnam, si aliqua de futuro fuerit imposita; quia alteri facit injuriam, vel tenetur contractum servare.

Quær. 4. *Quinam sint sponsalium effectus?*

Dico, Quatuor sunt sponsalium effectus, videlicet, 1. gravis contrahendi Matrimonium obligatio præfixo, vel primo opportuno tempore, una parte explicite, vel implicite exigente, quia est contractus onerosus in materia gravi sub mortali obligans tempore præfixo, vel primo opportuno, si nullum fuerit præfixum, *reg. Jur.* 14. 2. Impedimentum publicæ honestatis in primo consanguinitatis gradu ex validis solum sponsalibus oriens, quia ita Concilium Trid. *Sess.* 24. *de Matr. cap.* 3. statuit. 3. Nova obligatio servandi castitatem cum aliis, *P. Gerv.* quia contrahentes per sponsalia acquirunt jus ad rem, & se obligant non tradendi jus corporis alteri; quæ obligatio est justitiæ. 4. Accedente conjunctione affectu maritali, ubi Concilium Trid. non est acceptatum, transeunt in Matrimonium, *Tourn.* non quidem præcise vi sponsalium; sed quia consensus de præsenti maritalis censetur consensus matrimonialis.

Hinc 1. Graviter peccat, contractis sponsalibus, injuste resiliens, vel Matrimonium notabiliter ultra tempus præfixum, vel opportunum differens; quia gravem comparti facit injuriam: non potest tamen cogi a Judice sæculari ad contrahendum, ut declaravit Senatus Parisiensis 1645. bene autem per censuras ab Ecclesiastico, *Alex. III.* raro

tamen;

tamen, ob periculum rixarum, contentionum, inimicitiarum, & vitæ amariſſimæ in Matrimonio coacto futuræ, *Tourn.* 2. Contractis valide, & abſolute ſponſalibus; etiam privatim, & occulte, ſponſus non poteſt valide inire Matrimonium cum ſorore; vel matre ſponſæ, nec ſponſa cum fratre, vel patre ſponſi; bene autem ſponſus cum vidua fratris ſponſæ; quia vidua non eſt affinis ſponſi; ſoror vero, & mater ſponſæ, ſunt in primo gradu ſponſi affines; etiamſi ſponſalia fuiſſent diſſoluta morte, vel mutuo conſenſu, *Declar. Card. ſub Alex. VII:* vel ſi poſt annos pubertatis reſiliant. Bene autem valide contraherent poſt ſponſalia conditionata ante conditionis eventum diſſoluta, vel a parentibus ante ſeptennium pro infantibus contracta, & poſt annos diſcretionis non ratificata; quia in neutro caſu adhuc fuerunt valida. Cenſentur autem ratificata, ſaltem tacite; ſi, indicata ipſis poteſtate reſiliendi, non reclament; *S. Thom.* 3. Poſt ſponſalia cum altero peccans, præter peccatum luxuriæ, videtur committere aliud injuſtitiæ, ad ſpeciem adulterii imperfecti reducibile; quia alteri tribuit jus ſponſo ex juſtitia vi promiſſionis debitum, *Billuart*; ſponſa ſaltem hanc circumſtantiam in confeſſionali aperire tenetur; *Lug. P. Gerv.* quia ſponſus gravius inde onus, ac majorem patitur injuriam, quam ſponſa, ſi ipſe peccaret cum alia; *ibid.* 4. Contractis ſponſalibus, affectu maritali cognoſcens ſponſam; non poteſt amplius reſilire quacunque de cauſa, ubi non viget Concilium Trid. quia verum inde conſurgit Matrimonium.

Quær. 5. Quot modis ſponſalia diſſolvantur?

Dico. Sponſalia octo præcipue ſolvuntur modis, etiamſi juramento fuiſſent firmata; quia acceſſorium ſequitur principale, videlicet, 1. mutuo, ac libero conſenſu. 2. Per ſacri Ordinis ſuſceptionem, *Tourn. & alii, & cap. unico.* 3. Per ingreſſum Religionis, quoad partem in ſæculo manentem; quia ingrediens cenſetur cedere juri ſuo; vel per ſubſequens votum ſimplex caſtitatis, Religionis; vel Ordinis, quoad partem non voventem; quia vovens cenſetur remittere promiſſionem. 4. Per ſubſequens Matrimonium cum altera, licet graviter peccet, *Cap. 1. de ſponſ.* 5. Per ſuperveniens impedimentum dirimens, ut affinitatis, vel cognationis ſpiritualis ex baptiſmo, vel confirmatione; quia tunc res promiſſa fit illicita, ac moraliter impoſſibilis. 6. Per fornicationem ſponſi, vel ſponſæ, *Cap-*

que-

quemadmodum. 7. Mutatio notabilis circa bona corporis, vel animi, aut circa bona temporalia, sponsalibus supervenions, quæ si fuisset præsens cognita, vel prævisa, sponsalia prudenti judicio non fuissent contracta, *S. Thom.* quia sponsalia sicut omnes alii contractus intelliguntur rebus, ita, & in eodem statu manentibus. 8. Per diuturnam alterius absentiam, vel per lapsum temporis pro Matrimonio contrahendo præfixi; quia prudenti judicio censetur resilire.

Hinc. Dissolvuntur sponsalia; 1. libere consentiente comparte, vel resiliente, adepto anno pubertatis, etiam altera parte dissentiente, vel annis pubertatis ab altero nondum adeptis: non tamen possunt resilire, elapso triduo post pubertatem, vel habita cum comparte copula, vel si sint juramento firmata, nisi mutuo consensu quia jura ita statuunt; nec ante annos pubertatis etiam mutuo consensu; quia jura prohibent, *Cap. a nobis;* cum vero contraxerint pubes, & impubes, hic adepta pubertate pro nutu potest resilire, non vero alter, nisi mutuo consensu; quia impuberis privilegio jure non gaudet; nec valeret dissolutio, vi, vel metu extorta, bene autem ex metu parentum, vel ob asperitatem sponsi remissa, *P. Gerv. Bonac.* quia non est in hunc finem incussus. 2. Uno sponsorum ingrediente Religionem, potest in sæculo permanens resilire, & nubere alteri, etiam ante professionem, vel exspectare illius egressum, & egrediens tenetur ei nubere requirenti; quia per ingressum Religionis dissolvuntur sponsalia ex parte duntaxat in sæculo manentis, non vero Religionem ingressi, sed solum post professionem legitime factam, nisi eam emisisset cum gravi compartis reclamantis damno, non nisi per Matrimonium reparabili, ut si ab eo post sponsalia cum infamia fuisset violata, vel imprægnata; tunc enim votum esset de re illicita, & parti læsæ injuriosa, ac proinde invalidum, quia votum non est vinculum iniquitatis. 3. Emittente uno sponsorum votum castitatis, vel Religionis, aut Ordinis, potest altera mutare statum, ac nubere alteri, *P. Gerv. & alii;* quia vovens censetur remittere promissionem; vovens tamen, exigente comparte, tenetur ei nubere, & servare votum, in quantum potest sine compartis præjudicio, videlicet, vovens castitatem reddendo, non vero petendo debitum, & soluto Matrimonio, servando castitatem; vovens vero

Reli-

Religionem, vel Ordines, exigente comparte, contracto Matrimonio, potest patere, & reddere; quia nondum vovit castitatem; soluto tamen Matrimonio, tenetur adhuc ingredi Religionem, vel suscipere Ordines; quia manet obligatio voti, in quantum nullum præjudicium affert; per professionem vero dissolvitur ex utraque parte; quia est mors spiritualis. 4. Contracto cum alia Matrimonio, sed per mortem iterum soluto, debet inire cum priori sponsa Matrimonium ei antea promissum, *Billuar*; *& alii contra alios*; quia vinculum subsequens, cum non sit perpetuum, sponsalia cum alia contracta non omnino extinguit, se suspendit ex parte contrahentis, licet extinguat ex parte relicti; quia nubens cessit juri suo. Non vero solvuntur sponsalia priora per posteriora, etiamsi essent firmata juramento, vel sponsa priorum fuisset ignara, quia posteriora sunt de re illicita alteri debita, ac proinde invalida, etiamsi secuta esset copula, nisi fuisset facta affectu maritali, ubi non viget Concilium Trid. quia tunc transeunt in Matrimonium; si tamen secunda priorum ignara pateretur damnum, non nisi per Matrimonium reparabile, puta, quia est gravida, deberet ducere secundam; quia obligatio reparandi damnum injuste passum, prævalet obligationi promissionis primæ sponsæ, quæ nullum, vel leve damnum patiens, eam ex charitate relaxare tenetur, *Gonet. P. Gerv.* 5. Dissolvuntur sponsalia peccante sponso cum sorore, vel matre sponsæ, vel baptizante sponso, vel e baptismo levante infantem sponsæ; quia contrahit affinitatem cum sponsa: exigente tamen parte innocente, tenetur petere dispensationem, etiamsi magnis fieri deberet impensis; *Tamb. & alii*; quia jus innocentis id exigere videtur. 6. Fornicante sponso, vel sponsa, etiamsi vi fuerit oppressa; quia fit notabiliter vilior; vel si uterque fornicetur, potest resilire sponsus, non vero sponsa; quia crimen sponsæ est longe gravius, & majorem sponso inferens infamiam: exigente tamen parte innocente, fornicans tenetur stare promissis. 7. Superveniente notabili deformitate, infirmitate, morbo contagioso, epilepsia, paralisi, mutilatione, uti est abscisso nasi, orbitas oculorum, lepra, &c. *Cap. quemadmodum*; vel superveniente infamia ex crimine proprio, parentum, propinquorum, gravibus inimicitiis inter utriusque familiam, vel sponsos, ortis, asperitate vel sævitia, hæresi ob peri-

culum perversionis in se, vel in prole, paupertate, vel divitiis notabilibus inopinate obtentis; quia in prædictis casibus prævisis judicio prudentum non contracta fuissent sponsalia; vel si sponsus cognoscat, sponsam esse corruptam, quam credebat virginem; pauperem, ac debitis gravatam, quam credebat divitem ignobilem, quam credebat nobilem; illegitimam, quam credebat legitimam, & vicissim, excepta fornicatione antecedente; quia ob antecedentem potest resilire sponsus, non sponsa; quia sponsa fit vilior, non sponsus, nisi nata esset proles ex sponsi fornicatione expensis familiæ nutrienda; quia inde rixæ timendæ, ac onus improvisum, vel si fornicatio esset subsecuta; quia simul fregit fidem; ratio prædictorum est; quia res censentur mutatæ respectu ignorantis, *Lib. 5. de spons.* & si prædictæ mutationes fuissent cognitæ, virum prudentem ejusdem conditionis retraxissent a sponsalibus, modo causam contractui vere dederint, secus si tamen contraxisset; vel prædicta scivisset; quia licet sit dispar conditio, & longe nobilior comparte, tenetur stare promissis, nisi alia ratione, ob scandala, jurgia, dissensiones inter sponsos, parentes, & consanguineos secuturas, dissolvantur, *Billuart*; unde habens defectus occultos comparti probrosos, vel damnosos, reddentes Matrimonium odiosum, tenetur etiam non interrogatus illos manifestare, secus si non reddant injuriosum alteri, nisi interrogetur, vel si esset defectus infamans, ut copula occulta in sponsa; quia licet non posset eam negare, potest tamen eam dissimulare, *Billuart*. 8. Nolente comparte contrahere tempore præfixo, *Cap. sicut. de spons.* quia contrahentes censentur, noluisse diutius obligari ad exspectandum, nisi una pars esset legitime impedita; quia legitime impeditæ tempus non currit, *in Jure cap. quia de Conc. præb.* vel si nullum sit præfixum, oblata commoda opportunitate contrahendi, ter vel quater requisita, contrahere recusante; nulla allegata causa dilationis sufficiente; quia tunc censetur moraliter cedere juri suo; vel comparte longo tempore absente sine consensu alterius; juxta jus civile tamen exspectari debet per biennium, si intra provinciam fuerit, & si extra, per triennium, *Leg. 2. Cod. de repud.* in Jure tamen canonico sufficit brevius, *Alex. III. Cap. de illis*; præcipue, si urgeat grave damnum, vel periculum incontinentiæ; quia sine consensu compartis di-
sce-

ſcedens, & diu abſens, voluntatem mutaſſe cenſetur: in dubio autem, vel ſi cauſa diſſolutionis non ſit manifeſta, ſponſalia autem publica, ad judicium Eccleſiæ recurrendum; quia ſecuritas conſcientiæ, vel populi ædificatio id exigit; ſecus, ſi ſponſalia ſint occulta, vel cauſa notoria, vel crimen occultum, quod probari nequit; quia tunc poſſunt privatim diſſolvi, niſi eſſet ſcandalum, vel compars juridice urgeret ad contrahendum, tunc enim, ſuppreſſo crimine, acquieſcere debet; quia crimen, quod probari nequit, injuſte manifeſtatur, *Billuart*.

Quær. 6. *Quomodo ſponſalia, ac proclamationes Matrimonio præmitti debeant, & quibuſnam ex cauſis diſpenſari poſſint proclamationes?*

Reſp. Prænot. Proclamatio eſt publica futuri Matrimonii inter certas perſonas denunciatio, in qua debet exprimi, 1. nomen, cognomen, pater, mater, etiamſi eſſent mortui, facta mortis mentione, conditio, Parochia contrahere volentium; & ſi unus deſponſandorum, vel uterque ſit viduus, debet exprimi cum nomine, & cognomine defuncti conjugis. 2. Qualis ſit denunciatio, prima, vel ſecunda, &c. & diſpenſatio unius, vel plurium. 3. Ut fiat ſine famæ læſione, vel ortus illegitimi appoſitione, vel Matrimonii antea illegitimi declaratione, *Rit. Argent.* Hoc notato.

Dico. Matrimonio præmitti debent, 1. ſponſalia non quidem neceſſario, ut firmum ſit Matrimonium, *Tourn.* quia nulla lege ſaltem communi illorum neceſſitas aſtruitur, ſed pius, ac laudabilis eſt illorum uſus. 2. Proclamationes neceſſitate præcepti, non medii; quia Concilia Lat. & Trid. *Seſſ.* 24. *cap. ide reform.* illas præcipiunt, ac nullum Matrimonium ob illarum defectum irritatur; & debent fieri, 1. a proprio contrahentium Parocho, qui in Gallia eſt, in cujus Parochia per ſex menſes commorantur, ſi ex eadem Diœceſi; & per annum, ſi ex diverſa venerint, *Edict. Reg. anno* 1697. & in Parochia parentum, *Edict. cit.* 2. Debent fieri in Eccleſia intra Miſſarum ſolemnia, *Concil. Trid. Seſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform.* tribus diebus Dominicis, vel Feſtivis continuis, *Concil. Trid. cit.* & in Feſtis de præcepto ſervandis, *P. Paul. Lugd.* quia alias impedimenta ſcientes poſſent abeſſe, ac Matrimonium futurum ignorare: non tamen in tribus immediatis, ſed cum competenti temporis intervallo, *Conc. Lat.* &

Edict. Reg. Blessense, sicut & inter ultimam, & Matrimonii celebrationem, juxta cujuscunque statuta Diœcesis, *Thom. ex Charm.* quia secus tempus pro impedimentis detegendis non esset sufficiens; non tamen cum nimio inter proclamationes, & Matrimonii celebrationem intervallo; quia alias debent reiterari: potest tamen eas dispensare Episcopus, urgente causa legitima, juxta Concilium Trid. cit. quales sunt 1. probabilis suspicio, Matrimonium malitiose impediendum. 2. Si longo tempore pro veris conjugibus fuissent habiti; 3. Notabilis corporalis, vel spiritualis utilitas: in Gallia tamen, supplicantibus præcipuis consanguineis, non nisi secunda, ac tertia proclamatio dispensari debet, *Edict. Reg. Blessense an.* 1579. *& Lud. XIV.* 1697. quod tamen Edictum plerumque non est receptum, vel ei usu contrario derogatum est. 4. Audita proclamatione, sub pœna excommunicationis (*Rit. Arg.*) quilibet impedimenti dirimentis, vel impedientis conscius, sub mortali illud Parocho manifestare tenetur, *ita com.* quia quilibet invaliditatem, damnum, & peccatum proximi impedire tenetur.

Hinc: graviter peccant 1. Parochus assistens, vel contrahentes Matrimonium, non præmissis proclamationibus sine Episcopi dispensatione; quia est grave Ecclesiæ præceptum, & insuper Parochus, vel alius illius nomine assistens, sine præviis denunciationibus, per triennium ab officio suspendendus est, *Cap. cum inhibitio, Innoc. III. in Conc. Lat.* & sic contrahentes in gradu prohibito, etiamsi ignoranter contraxissent, spe dispensationis consequendæ careant, *Conc. Trid. Sess.* 24. *cap.* 5. *reform.* nec filii eorum ex Matrimonio in gradu prohibito contracto legitimantur, *Cap. cum exhibitio*; facta tamen una proclamatione, & reliquis omissis, Parochus non incurreret pœnas Innocentii III. *Billuart.* quia ibi tantum requirit sub dictis pœnis, ut Matrimonium contrahendum publice in Ecclesia proponatur, quod unica fit denunciatione, *ibid.* & omissa unica, non incurrunt contrahentes pœnas Concilii Trid. *ibid.* quia non sunt latæ contra negligentes solemnitatem, sed solemnitates, *Billuart*; & odiosa stricte intelligenda; nec peccaret Parochus mortaliter, unicam omittens, si certus sit moraliter, nullum subesse impedimentum, *Sanch. Bonac.* 2. Graviter, vel leviter peccant pro gravitate materiæ, non factis proclamationibus in utriu-

utriusque Parochia, vel non in utraque, vel non in utroque domicilio, si plura habuerint infra sex menses, in eadem Diœcesi, vel infra annum in diversis Diœcesibus, nempe in actuali, & in quo antea commorati sunt, *Rit. Diœc. Arg.* vel non in Parochia parentum; vel tutorum, si sub ipsorum adhuc essent potestate, vel non cum eorum prævio consensu, *Edict. Reg. cit.* vel non in Ecclesia, nisi forte ob nimium populi concursum Missa parochialis extra illam celebraretur; vel non in Missarum solemniis; vel in concione in, vel ante Missam solemnem habita; vel non in festo de præcepto, sed quoad solemnitatem abrogato, sola relicta obligatione audiendi Missam, nisi forte approbante Episcopo; quia non est solemnis; vel si fiant in tribus diebus, sed nimio inter proclamationes, & nuptias intervallo, ut duorum mensium, *Rit. Rom.* vel quatuor juxta declarationem Congregationis Conc. Trid. & Rituale Diœcesi. Arg. proclamationibus non prius reiteratis; nisi propter litem, & oppositionem fuissent dilatæ nuptiæ, *Rit. Arg.* vel si fiant in tribus immediatis, præcipue Nativitatis Domini, Paschæ, ac Pentecostes, prima die solemni non omissa, *Rit. Diœces. Arg.* vel si eadem die promulgationis contrahant, *Diœc. Arg. & Conc. Mediol. III. sub S. Carolo Borrom.* vel in Gallia, si factæ fuissent in Vesperis, licet magnus fuisset populi concursus, *Senat. Parif.* 1603. *& Conc. Trid. cit.* vel a sæculari, etiam apparitore ad fores Ecclesiæ, etiamsi Parochus eos facere recusasset, *Senat. Parif.* 1614. vel non exhibito proclamationum in alia Parochia factarum testimonio a Parocho, non nisi elapsis ab ultima proclamatione 24. horis dato, *Rit. Arg.* 3. Graviter peccat sciens, nupturos in gradu prohibito esse consanguineos, vel alio impedimento, vel etiam impediente, ut voto simplici castitatis, esse ligatos, & post proclamationes Parocho non manifestans, etiamsi impedimentum sit occultum, nec probari possit, vel contrahentes sint in bona fide; quia ei non incumbit onus probandi, sed Parocho inquirendi; nec tendit ad punitionem, sed ad impediendum Matrimonium invalidum, vel graviter illicitum, pro quo unicus sufficit testis, *Cap.* 27. *de sponf. apud Thom. ex Charm.* & quia quivis juxta S. Thomam superiori præcipienti peccatum, alteri inferens damnum, declarare tenetur, etiamsi sub sigillo naturali, vel juramento occulta-

re promisisset; quia juramentum non potest esse vinculum iniquitatis, & prævalet honor Sacramenti, & salus proximi, etiamsi afferret infamiam, ut copula illicita, nisi secreta admonitione a Matrimonio possent retrahi; quia non est injusta, sed materialis solum diffamatio, cum nullitas Sacramenti, ac fornicatio alio modo impediri nequeant; vel nisi aliis esset notum, & sufficienter denuntiasse constaret; vel si sine gravi suo incommodo, vel sine magno scandalo revelare non posset, vel non nisi testibus incertis ipse comperisset, *P. Gerv.* vel si ex confessione duntaxat illius haberet notitiam; quia, si eos secrete deterrere nequeat, contrahere volentibus suam non potest negare assistentiam; quia prævalet sigillum confessionis; nec si Parochus solus extra confessionem impedimentum sciat, nec probare posset, *Tourn.* quia, cum sit Judex, non potest esse testis, ab alio vero declarato impedimento, ulterius progredi nequit, nisi sublata oppositione, vel impedimenti dispensatione obtenta. 4. Graviter peccant Matrimonium malitiose impedientes, falsum impedimentum denunciantes, possuntque excommunicatione, aliisque pœnis juris plecti, *Rit. Arg.*

QUÆSTIO II.

DE ESSENTIA, ET EXISTENTIA MATRIMONII.

Quæritur. 1. Quid, & quotuplex sit Matrimonium?

Resp. 1. Matrimonium, ut contractus definitur: contractus, quo vir, & fœmina sibi invicem legitime tradunt, & accipiunt corporum suorum dominium perpetuum ad usum conjugalem; ut Sacramentum vero definitur: legitimus, & indivisibilis contractus, quo vir, & fœmina sibi invicem tradunt, & accipiunt corporum suorum dominium perpetuum ad usum conjugalem, in lege gratiæ elevatus a Christo ad gratiam significandam, & conferendam; & pro vinculo sumptum habitualiter permanente, definitur: viri, ac mulieris conjunctio maritalis, inter personas legitimas individuam vitæ consuetu-

ſuetudinem retinens, in lege gratiæ ſignificativa, & collativa gratiæ.

2. Matrimonium triplex eſt, nempe 1. legitimum, quod eſt contractus mere civilis inter perſonas a lege non prohibitas, quale etiam reperitur inter infideles; & non baptizatos, & poſt alterutrius baptiſmi receptionem diſſolvi poteſt. 2. Ratum, quod baptiſmo eſt firmatum, nulla tamen perfecta, & ad genetationem apta copula ſecuta. 3. Conſummatum, quod per carnalem copulam maritalem, & ſaltem per viri ſeminationem completur, *Bill.* quia ſola vaſis penetratio non eſt apta generationi, ut omnes docent, ac proinde nec in foro conſcientiæ Matrimonium conſummatur, ſaltem ſine viri ſeminatione, licet in foro exteriori ſola penetratione vaſis pro conſummato habeatur, *P. Gerv.*

Quær. 2. An Matrimonium ſit Sacramentum, illiuſque uſus ſit licitus, & neceſſarius?

Dico. Matrimonium eſt verum, ſoliuſque novæ legis Sacramentum; quia omnes habet conditiones Sacramenti, & ab Apoſtolo Epheſ. 3. a SS. Patribus, ac ipſo Concilio Trid. *Seſſ.* 24. *Can.* 1. Sacramentum eſſe dicitur; & a Chriſto Domino inſtitutum fuit, probabilius Matthæi 19. v. g. dicente: *quod Deus conjuxit, homo non ſeparet*; quia tunc novum onus indiſſolubilitatis imponens, etiam novum gratiæ ſacramentalis ſubſidium ſuperaddidiſſe, recte creditur; uſuſque Matrimonii eſt licitus, ac honeſtus, poteſtque eſſe meritorius; quia Chriſtus illud inſtituendo, & Apoſtolus *Hebr.* 13. connubium honorabile, & thorum immaculatum vocando, approbarunt; & licet ab initio mundi fuerit de præcepto naturali, ac divino; quia pro ſpeciei humanæ propagatione, & conſervatione medium fuit neceſſarium, & a Deo præceptum dicente, Gen. 1. *creſcite & multiplicamini*; & adhuc poſſet obligare, ſi deficeret ſpecies humana; defacto tamen non obligat, nec communitatem, nec unumquemque in particulari; quia homines propria voluntate ſufficienter conſervationi ſuæ ſpeciei vacant; & tam in lege antiqua, quam nova multi ſine crimine ſeipſos ſpiritualiter caſtraverunt propter Regnum cœlorum.

Quær. 3. An valeant Matrimonia infidelium, & indiſſolubilia, ac Sacramentum fiant per baptiſmum?

Dico. Verum, ac firmum eſt Matrimonium inter infi-

deles legitime contractum; quia possunt vere inter se contrahere; non tamen est omnino indissolubile, nec inter baptizatum, & non baptizatum; quia potest fidelis ab infideli separari, 1. *Cor.* 7. nec Sacramentum; quia hoc Sacramentum necessario est inter duos, quorum licet unus sit baptizatus, alter tamen ex defectu baptismi est incapax Sacramenti; subsequente vero utriusque baptismo Matrimonium infidelium fit ratum, ac indissolubile; quia ratione fidei conjunctionem Christi cum Ecclesia indissolubilem significat; imo etiam probabilius fit Sacramentum, accedente præsentia Parochi, testium, & novo consensu, & intentione saltem implicita faciendi, quod facit Ecclesia, *S. Thom.* quia adsunt essentialia Sacramenti; nempe materia, forma, minister, & intentio: etiam inter fideles potest dari Matrimonium validum in ratione contractus, licet non sit in ratione Sacramenti; quia Lutherani solum intendentes contractum civilem, vel Catholicus ex malitia, vel errore expresse nolens Sacramentum, validum faciunt contractum, non vero Sacramentum, cum desit intentio; defacto tamen non est validum baptizati cum non baptizato; quia Ecclesia illud irritat, & prohibet; licet neobaptizatum cum infideli cohabitare permittat, si possit sine injuria creatoris.

Quær. 4. *An Matrimonia Catholicorum cum hæreticis sint licita, ac valida.*

Dico. Illicita, non tamen invalida sunt orthodoxorum cum hæreticis connubia. Illicita 1. quia ordinarie adest periculum seductionis, perversæ educationis prolis, rixarum, contentionum, transgressionum legum Ecclesiæ, jejuniorum, &c. 2. Quia sacris Canonibus, & in Gallia a Ludovico XIV. anno 1680. sunt prohibita sub pœna nullitatis quoad actus civiles, filiorum legitimationem, parentum successionem, &c. *Tourn.* non tamen nulla; quia nulla lege irritantur, servatis aliis Ecclesiæ legibus, quibus hæretici ratione baptismi obstricti sunt, etiam aliquando dispensatione SS. Pontificum, ut Greg. XIII. Clem. VIII. Urb. VIII. &c. pro publico Ecclesiæ bono, regnorum ac familiarum pace permissa sunt, & adhuc multis in locis, ubi hæretici Catholicis permixti sunt, permittuntur sine peccato ex parte Catholici; quia, supposita Papæ dispensatione, utuntur jure suo, & comparti publice petenti ministrans Sacramentum non magis peccat,

ac

ac si comparti in statu mortalis; nolenti pœnitentia se præparare, administraret, omissoque Sacrificio, & Benedictione, assistente solum Parocho, ubi viget Concilium Trid. Prophanatio Sacramenti, si quæ sit, ac peccatum compartis orthodoxo est per accidens, & minime intentum, quod compars evitare posset, si vellet se ad Religionem convertere. Pacta autem de educanda una parte infantum in hæresi sunt illicita, non vero assecurantia partem educandam in Religione Catholica.

Quær. 5. Quænam sit materia, forma, & Minister Sacramenti Matrimonii?

Dico. Materia remota Sacramenti Matrimonii sunt contrahentium corpora, materia proxima est contractus naturalis, ut est potestatis corporum ad actum conjugalem traditio: forma vero est mutuus contrahentium consensus, verbis, aut nutibus expressus; quia corpora sunt quid indifferens, circa quæ fit contractus, traditio est materiæ remotæ, seu corporum ad contractum applicatio, & mutuus contrahentium consensus, seu acceptatio ea determinat formaliter ad esse ratum, ac firmum Matrimonii contractum; & Minister sunt contrahentes, *S. Thom. ac communior*; 1. quia proferunt formam, nempe verba, vel signa mutuum consensum exprimentia; & si parochus esset Minister, Matrimonia clandestina ante Concilium Trid. non fuissent Sacramenta, nec defacto, præsente Parocho dissentiente, vel contradicente contracta; quia deesset Minister cum intentione Sacramenti; nisi velis dicere, aliquando contrahentes esse Ministros Sacramenti Matrimonii, quando nempe soli sine Parocho consensum sensibiliter exprimunt, ut in Matrimonio clandestino; aliquando Parochum, quando nimirum consensum sensibilem in utroque contrahente, eos interrogando, elicit; quam potestatem, constituendi Parochum tanquam Ministrum hujus Sacramenti, Christum Ecclesiæ suæ reliquisse, recte creditur; & sic forte variæ reconciliantur sententiæ.

Quær. 6. Quisnam ad Matrimonium requiratur consensus?

Dico. Non requiritur ad valorem Matrimonii consensus in usum, seu in copulam; quia est quid consequens ad valorem, & sic sine usu Matrimonium inter B. Virginem, & S. Josephum verum fuit Matrimonium; sed solum consensus in Jus radicale, & mutuam, ac irrevocabilem in corpora potestatem, & quidem 1, verus, internus, ac mu-

mutuus; quia ita exigit natura contractus onerosi. 2. Verbis, vel signis externis juxta morem Patriæ expressus; quia alias non posset mutuo acceptari. 3. De præsenti; quia alias non differret a sponsalibus. 4. Ut sit utriusque consensus simul, saltem moraliter; quia alias non esset mutuus. 5. Omnino liber; quia contractus matrimonialis ex metu gravi, injuste a causa libera in hunc finem incusso, ipso jure positivo declaratur nullus, *Alex. III. cap. cum locum de sponf.* 6. Ab errore immunis, & publice, id est coram Ecclesia expressus; quia ubi viget Concilium Trid. adesse debent Parochus, & testes. 7. Ut sit absolutus, vel expresse, nulla conditione addita, vel implicite, conditione reipsa impleta, vel juris dispositione conditione habita pro non adjecta, ut de re necessaria, impossibili, vel turpi saltem in foro externo, modo non sit contra substantiam Matrimonii, *Cap. fin. de conditione*; non tamen ad valorem requiritur consensus parentum, *Conc. Trid. sess. 24. cap. 1. de reform.* nec in Regno Galliæ, nisi quoad effectus civiles, *Tourn.* quia ita declaravit Henricus IV. & Ludovicus XIV. exceptis, filiis Regis, vel aliis Regii sanguinis, præsertim throno proximis; quia antiqua imperii Gallicani consuetudine legitime præscripta, & Ecclesiæ auctoritate munita ita est receptum, *Cleric. Gallic.* bene autem ad liceitatem; quia Concilium Trid. *Sess. 24. cap. 1. de reform.* Matrimonia filiorum familias sine parentum, vel tutorum consensu contracta detestatur; in Gallia tamen mares post 30. & fœminæ post 25. annos, requisito perscriptum juridicum, licet non obtento parentum consensu, contrahere possunt, *Henric. II. an.* 1556. ad verum Sacramentum Matrimonii inter Christianos etiam absentes, servato ritu legitimo, sufficit consensus per litteras, nuncios, aut procuratorem, *Sanch. & alii communiter*; quia Ecclesia tale agnoscit, cum habeat omnia essentialia saltem moraliter præsentia.

Hinc 1. Matrimonium est 1. nullum; si consensus ex alterutra parte sit fictus, *Cap. 26. de sponf.* peccatque graviter ficte contrahens contra reverentiam Sacramenti, & justitiam; quia invalide perficit Sacramentum, & violat æqualitatem contractus onerosi, teneturque injuriam resarcire tollendo fictionem per veram contractus celebrationem: nisi tanta sit conditionis disparitas, & fictionis evidentia, ut altera pars voluntarie decepta censeatur,

Bill.

Bill. vel nisi ipsa decepta etiam alterum decepisset simulando se virginem, cum non sit, *ibid.* quia injuria censetur compensata; vel si grandia mala fundata ex tali Matrimonio timerentur; quiatunc sufficit compensatio; vel si decipiens cum alia legitime contraxisset; quia tunc potius teneretur excommunicationem sustinere, quam ad primam accedere, vel in aliam regionem fugere, *Innoc. III. cap. inquis. de sent. excomm.* & primæ damna pecuniis compensare; valeret tamen Matrimoninm mutuo contractum animo se non obligandi ad actualem copulam, vel si ambo simul voveant castitatem, *Bonac.* quia non requiritur consensus in copulam, sed sufficit potestas tradita, licet voto sit ligata. 2. Graviter peccant signis solum æquivocis consensum præbentes; quia in re gravi Sacramentum reddunt dubium, & venialiter saltem, alio modo, quam verbis illum exprimentes; quia sine causa recederent a ritu in Ecclesia usitato, & Ecclesia ita præcepisse videtur, *Cap. tuæ fraternitatis*; nisi essent signa ex juris dispositione, vel consuetudine pro interni consensus declaratione instituta, ut in quibusdam locis annuli subarrhatio, manus porrectio, solemnis sponsæ in sponsi domum traductio, consensus parentum, præsente, ac tacente sponsa præ verecundia, modo interne non dissentiat; sed securius verbis expressus exigitur. 3. Est nullum ipso jure positivo, vi, vel metu gravi initum; quia deficit consensus sufficienter liber, ut dicetur infra Q. 3. *quær.* 5. *Hinc*. 6.

Hinc 2. Invalidum, ac illicitum est Matrimonium, si contrahatur 1. sub conditione de futuro, si patruus sponsam hæredem instituat, pater consentiat, dotem promissam solvat, quia non perficitur Matrimonium, donec impleatur conditio, *Urb. III. cap. de condit.* etiamsi coram Parocho, & testibus fuisset contractum; nisi non exspectato patris consensu, copula affectu maritali fuisset secuta, *Congreg. Card. Concil. Trid. sub Clem. VIII.* quia tunc contrahentes censentur recessisse a conditione; nec requiritur novus coram Parocho consensus, *ibid.* 2. Sub conditione, si sponsa sit nobilis, vel dives aut non corrupta, si sponsus non aliter consentiat, nec conditio in re existat; valet tamen, si conditio existat; quia conditione existente, consensus implicite est absolutus. 3. Sub conditione, si se pro quæstu adulterandam tradat, generationem prolis evitet, vel donec ditiorem inveniat; quia est contra

tra

tra fidem, prolem, ac indissolubilitatem, ac proinde contra bona, ac substantiam Matrimonii; valet tamen, saltem in foro externo, si contrahat sub conditione, si furto, ac latrociniis se nutrire velit, solem stare faciat, vel post mensem sol exurgat; quia conditiones turpes, impossibiles, ac necessariæ a Jure canonico pro non adjectis habentur, & in Jure civili, qui sub conditione stipulatur, quæ omnino extitura est, pure videtur stipulari, nempe sine conditione, *apud Tourn.* vel etiam in foro interno, modo interne non dissentiat, vel usque ad conditionis eventum, v. g. post solis ortum consensum suspendat; quia tunc in foro interno non valeret. Parochi autem similes conditiones impediant, vel conditionis eventum, vel verificationem exspectent, vel sponsalia solum contrahant; quia regulariter omnes sunt illicitæ, *P. Gerv.*

Hinc 3. Valida sunt 1. filiorumfamilias, Matrimonia, insciis, ac invitis parentibus, vel tutoribus, etiam sine legitima causa contracta; quia nulla lege irritantur, convenit tamen, ut se consilio, ac voluntati parentum honestum Matrimonium proponentium conforment; quia pietas, ac reverentia parentibus debita ita exigit, & ipsis insciis, ac invitis contrahentes ordinarie graviter peccant; quia Lege civili, ac canonica graviter prohibetur: non possunt tamen parentes eos præcepto cogere ad certas nuptias, præcipue si in cælibatu vivere, vel Religionem ingredi velint; quia Concilium Trid. sub excommunicatione ipso facto subditos, vel alios directe, vel indirecte ad Matrimonium cogere prohibet, *Sess.* 24. *Can.* 9. sed solum possunt paterne ad honestum eos inducere, ab inhonesto retrahere, & contra eorum voluntatem sine justa causa contrahentes privatione hæreditatis punire; quia aliquando necesse est, ad stultos, ac indiscretos adolescentum amores refrænandos; & possunt eos cogere, si aliunde ad Matrimonium teneantur, puta filium, quia virginem sub spe Matrimonii defloravit, vel quia necessarium est, ad sedandas graves, ac inveteratas inimicitias, vel ad sustentandam patris inopiam; quia præcepto charitatis, vel justitiæ obligantur; non vero peccant insciis, ac invitis parentibus contrahentes, si legitimam sine consensu parentum habeant contrahendi rationem, ut si longe a parentibus distent, ac honestum urgeat Matrimonium, vel incontinentiæ periculum, vel parentes judicaren-

rentur irrationabiliter inviti, puta, quia honesto Matrimonio contradicunt ex odio, morositate, avaritia, ne dotem solvere, vel bona infantium restituere debeant, vel auxilio infantium non absolute necessario careant, vel ad Religionem, vel ad certas nuptias a quibus sunt alienissimi, cogere velint: in Gallia tamen non possunt Matrimonio jungi sine consensu parentum in scriptis, si non sint præsentes, etiamsi nubens esset vidua. *Ludov. VIII.* 1639. vel si solo patre consentiente, mater reluctetur, *Tourn.* quia reverentia etiam matri debita exigit, ut filius annum 30. vel puella 25. exspectet, sub pœna nullitatis quoad effectus civiles, nempe dotem, hæreditatem, prolium legitimationem, &c. & ipso facto incapaces sunt successioni patris, matris, avorum, & quorumlibet consanguineorum, *Ludovicus XIII.* nisi mares obtentis 30. & puellæ 25. annis, consensu scripto debita cum forma juridice petito, licet non obtento, contrahant, *Edict. Reg.* 1556. non idem tempus respectu tutorum observandum; quia ultra 25. annum non protenditur tutorum auctoritas, *Edict. Blessens.* 1639. *apud Tourn.* nec antea possunt nuptiis pupillorum obsistere, nisi allegata gravi causa, *Tourn.* sine eorum tamen consensu ante 25. annum contractæ sunt æque quoad civiles effectus nullæ, *ibid.* si autem parentes, vel tutores essent absentes in remotis regionibus sine spe proximi reditus, valerent adhibito consilio sex proximorum parentum consanguineorum, vel si non adsint, amicorum, aut vicinorum coram Judice, *Declar. Reg. an.* 1636. *&* 1724. vel matre iterum nupta expetito, licet non exspectato consensu ejus, modo tutores, ac consanguinei consentient, *Const. Henr. II. & III. ac Ludov. XIV.* præter tutorum consensum etiam consanguineorum paternorum, ac maternorum adhibendus, & si sint divisi, Magistratus, ac Judicis, *Comit. Blessens. art.* 43. *Rit. Arg.* filiifamilias extra suum regnum Galliæ sine consensu parentum bona tamen fide contrahentes juxta leges Regni, in quo degunt, valide contrahunt, etiam quoad effectus civiles, *Tourn.* & sic judicavit Senatus Paris. *an.* 1624. 2. Valida sunt vagorum legitime contrahentium Matrimonia; attamen non nisi facta diligenti inquisitione, & consulto Episcopo jungendi sunt, *Concil. Trid. Sess.* 25. *cap.* 7. *de reform.* & in Diœcesi Argentinensi sub pœna suspensionis, *Rit. Arg.* 3. Valide contrabit

hit procurator, licet principalis dormiat; quia in dormiente digno Sacramenti gratia recipi potest, non minus quam a delirante antea contrito, & confesso per absolutionem subsequentem; vel si dato mandato in amentiam cadat, vel si mandato ficte dato, antequam procurator contrahat, animum mutet, & vere consentiat; quia consensus principalis censetur virtualiter perseverare, & moraliter esse præsens per procuratorem; secus si interim consensum revocet, vel procurator alium substituat, nisi ad hoc specialem commissionem habeat; vel conditiones acceptas mutet; quia deesset consensus.

Quær. 7. Quænam sint Matrimonii bona, onera, & proprietates?

Dico. Tria sunt bona Matrimonii, proles, fides; & Sacramentum, quibus tria præcipua compensantur Matrimonii onera, nempe 1. ex libidine orta corporis debilitas prolis procreatione, & ad cultum Dei educatione. 2. Molestia comparti placendi, parturiendi, familiæ providendi, fidelitate sibi invicem reddendi debitum cum alterius exclusione. 3. Mutua sibi invicem, ac perpetua subjectio, ac patiens tolerantia, Sacramenti indissolubilitate, & gratia. Tres quoque sunt Matrimonii proprietates, videlicet 1. unitas excludens polygamiam, seu pluralitatem uxorum, ac virorum. 2. Indissolubilitas, qua conjux ab altera vivente separari nequit. 3. Castitas conjugalis, qua usus Matrimonii sanctificatur.

Quær. 8. An pluralitas uxorum, vel virorum sit licita?

Resp. Pranot. Monogomia est unius cum uno solum conjuge conjunctio. Polygamia est pluralitas uxorum simultanea cum uno viro. Biviratus est pluralitas virorum simultanea cum una uxore. Bigamia est pluralitas virorum, vel mulierum successiva. Hoc notato.

Dico. Biviratus, seu multiplicitas virorum cum una muliere ipso Jure naturæ est illicitus; quia repugnat primo fini Matrimonii, nempe generationi, quam impedit, ut patet in meretrice; & educationi prolis; cum ob illius incertitudinem a nullo curetur, & licet Deus eam absolute posset permittere; quia summum habet conservandi, vel destruendi generis humani dominium, nunquam tamen permisit, *S. Thom.* Polygamia, seu pluralitas uxorum cum uno viro repugnat quidem Legi naturali, ac fini Matrimonii secundario; quia æqualitas a Lege natura-

turali ad contractum requisita non servatur, ubi mulier totum corpus, vir vero non totum tradit; nec servatur individuæ vitæ societas, pax, familiæ tranquillitas, & amor; estque primævæ Matrimonii institutioni contraria, quia *Genes.* 2. instituendo Matrimonium Deus dicit: *erunt duo in carne una*; non tamen adversatur fini primario Matrimonii, nempe procreationi, ac educationi prolis; quia unus vir sufficit pluribus fœminis fœcundandis, & pluribus prolibus ex iis educandis: fuitque post diluvium, sola tamen Dei dispensatione, permissa, & antiquis Patriarchis etiam in Lege Mosaica multiplicandæ posteritatis, ac Mysteriorum causa, *S. August.* quia solus Deus Jus naturale dispensare potest, quam dispensationem Lege Evangelica Christus iterum revocavit, *Matth.* 19. ac Matrimonium ad primæ institutionis suæ statum reduxit: & Christianis plures habere uxores plane est interdictum, prout Concilium Trid. definivit, *Sess.* 24. *Can.* 2. permissa tamen bigamia seu pluralitate uxorum, vel virorum successiva; quia Apostolus 1. *Cor.* 7. loquens de non nuptis, & viduis ait: *quod si se non contineant, nubant, melius est enim nubere, quam uri*; & Ecclesiæ praxis eam permittit.

Quær. 9. *An Matrimonium sit indissolubile*?

Resp. Prænot. Dissolutio Matrimonii alia est propria, & quoad vinculum, qua conjuges priori libertati restituuntur, & ad alias transire possunt nuptias. Alia impropria, seu divortium, vel quoad thorum, qua conjuges fiunt immunes ab obligatione reddendi debitum; vel quoad habitationem, qua fiunt immunes ab obligatione simul cohabitandi; vel ab utraque tum reddendi debitum, tum cohabitandi. Hoc notato.

Dico. Matrimonium sive legitimum, sive ratum, sive consummatum, quoad vinculum est ex ipsa natura contractus, ac primæva ejus institutione, ipsoque Jure divino indissolubile; quia ipse jam Adamus ipsius indissolubilitatem pronunciavit, & Christus confirmavit, *Matth.* 19. dicens *quod ergo Deus conjunxit, homo non separet*; & consummatum ex Jure etiam naturali; quia repugnat primo Matrimonii fini, nempe prolis generationi, & rectæ ejus educationi ob incertitudinem prolis, quæ ex frequenti separatione oriretur; in nova vero Lege novum acquisivit indissolubilitatis gradum ex ipsa Sacramenti significatio-

tione ; quia Matrimonium Christianorum , teste Apostolo Ephes. 5. est ex institutione Christi in ratione Sacramenti signum conjunctionis Christi indissolubilis cum Ecclesia per charitatem, & gratiam, prout est ratum, & per carnem assumptam, prout est consummatum.

Hinc: nullo jure dissolvi potest Matrimonium fidelium consummatum , nisi dispensatione divina ; quia significat unionem Christi cum Ecclesia , per carnem assumptam , quod omnino est indissolubilis ; quod enim Deus assumpsit, nunquam dimisit : potest autem dissolvi quoad vinculum 1. Matrimonium infidelium etiam consummatum ex Dei dispensatioue in triplici casu, videlicet, uno conjugum ad Fidem catholicam converso , altero *vel nullo modo, vel non fine blasphemia divini Numinis , vel ut pertrahat ad peccatum mortale , & cohabitare volente , Innoc. III. cap. quanto . de divort.* quia , cum Deus sit Auctor naturæ, ac supremus corporum nostrorum Dominus , potuit illorum usus ad tempus sub certis conditionibus permittere, nempe usque ad unius conversionem; non vero dissolvitur, utroque conjuge ad fidem converso, *Cap. gaud. de divort.* nisi contraxissent in gradu Jure naturæ prohibito, ut pater, & filia, frater, & soror; quia nulla urget ratio; nec manente parte fideli innupta; quia non ipso jure per baptismum dissolvitur, sed per subsequentes nuptias compartis conversæ, *Cap. gaud. cit.* cum in favorem partis fidelis dispensatio concessa sit; & si infidelis ante conversionem ad aliud transiret Matrimonium, esset invalidum, & eo ad fidem postmodum converso, deberet dissolvi: potest tamen valide novum contrahere Matrimonium post secundas partis fidelis nuptias; quia Matrimonium prius vere est dissolutum; vel post professionem in Religione approbata, *Tourn.* quia Matrimonia infidelium etiam consummata æquiparantur Matrimoniis fidelium non consummatis, *Tourn.* nec tenetur fidelis, soluto iterum per mortem conjugis Matrimonio , redire ad priorem conjugem infidelem, etiam tunc ad fidem conversam, *Tourn.* quia matrimonium prius cum infideli contractum fuit per secundum cum fideli legitime dissolutum; bene autem si infidelis converteretur, antequam fidelis transeat ad secundas nuptias ; quia tunc utrisque conversis conjugibus lex non favet ; & qui ante baptismum plures dimiserit uxores per libellum repudii , tenetur redire ad pri-

primam; quia Matrimonium cum aliis fuit nullum; nec dissolvitur consentiente infideli, fidelem pacifice sine injuria creatoris, ac sine peccato sibi cohabitare; quia 1. *Cor.* 7. Apostolus ita videtur præcipere: his tamen temporibus, Ecclesia mentem Apostoli interpretante, Jure divino potest dissolvi; quia semper evidens videtur esse perversæ vitæ periculum, & Creatoris contumelia ex consortio cum infideli, *Sanch. & alii apud Tourn.* nec hodie iis cohabitare permittitur, *Cap. Judæi. & cap. seq.* proles autem doli capaces suæ libertati relinquendæ, incapaces, vel in dubio sequi debent conditionem conversi, *Cap. ult. de convers. infid.* licet attento jure communi infantes minores triennio apud matrem, & majores apud patrem essent educandi. Nec dissolvuntur Matrimonia hæreticorum, conversa una parte ad Fidem catholicam; *Conc. Trid. Sess.* 24. *Can.* 5. nisi cum aliquo impedimento dirimente, vel pacto libelli repudii, vel alia conditione contra substantiam Matrimonii essent contracta. 2. Potuit dissolvi Matrimonium Judæorum dispensatione divina, ob duritiam cordis ipsorum concessa, per libellum repudii a viro solum ob legitimas causas uxori traditum, ut licite alium ducere potuerit, *Deut.* 14. 3. Dispensatione duntaxat divina dissolvi potest Matrimonium ratum, etiam fidelium per solemnem, in Religione a Sede Apostolica approbata professionem, *Conc. Trid. Sess.* 24. *Can.* 6. quia in amore solum, ac jure promisso consistens significat unionem Christi cum Ecclesia solum per amorem, & gratiam, quæ in membris subinde dissolvitur: non vero per votum simplex castitatis, *Alex. cap. meminimus. tit. qui cler.* nec per vota scholasticorum, vel coadjutorum Societatis Jesu, *P. Gerv. Tourn.* quia sunt simplicia, nec eos constituunt immobiliter Religiosos, licet contrahendum reddant invalidum, quamdiu durant, ut dicetur infra; bene autem per vota Equitum Ordinis Melitensis, *Tourn. P. Gerv.* quia sunt veri, ac permanenter Religiosi, quamvis non cohabitent; nec si infra bimestre copula vi fuerit extorta; quia Matrimonium vere fuit consummatum, dummodo fuerit perfecta; potest tamen injuriam passus profiteri Religionem altero invito; quia ob violentiam non debet privari jure suo; non vero manens in sæculo nubere alteri; quia, cum Matrimonium sit consummatum, non dissolvitur; copula vero vi extorta post bi-

bimestre, non potest amplius Religionem ingredi altero invito; quia non habuit jus negandi debitum, nec injuriam patitur: si tamen post plures menses, vel annum Matrimonium non sit consummatum, quilibet potest adhuc valide profiteri Religionem, & dissolvi Matrimonium; quia jura statuunt sine limitatione, Matrimonium ratum professione religiosa dissolvi, exigente tamen altera parte debitum elapso bimestri, tenetur reddere: antea vero cogitans, vel non cogitans Religionem ingredi, non tenetur reddere infra bimestre, & eam cogens graviter peccat; quia posset mutare animum, & non tenetur sibi præcludere aditum ad statum religiosum. Ingressa una parte Religionem contracto Matrimonio rato post annum duodecimum, compars exspectare debet sine mutatione status usque post annum decimum sextus; quia antea non potest profiteri, *Conc. Trid.* testanti juramento; Matrimonium se non consummasse, creditur, si virgo sit, vel corrupta, & non traducta in domum sponsi, secus si corrupta fuerit traducta; quia est suspecta. Obtinens dispensationem professionis post Matrimonium ratum emissæ, potest contrahere cum alio, etiam vivente priore adhuc conjuge sine status mutatione, *Durand*, *& alii*; quia prius Matrimonium fuit vere dissolutum, sicut miraculo a morte resuscitatus non tenetur redire ad primas nuptias, sed potest contrahere cum alia, *Tourn.* nec dissolvitur per sacri Ordinis susceptionem, *Joan. XXII. extravag. antiq. vot.* quia per Ordinis sacri susceptionem non moritur civiliter, sicut Religiosus per professionem, *S. Thom.* nec per solum Religionis ingressum; quia pars in sæculo manens exspectare debet professionem. Matrimonium ratum probabilius nec a Papa dispensari potest, *Alex. III.* quia etiam Matrimonium ratum Jure divino est indissolubile, nisi professione religiosa; nec potest per adulterium dissolvi Matrimonii vinculum; qui ita definivit Conc. Trid. *Sess. 24. Can. 7.*

Quær. 10. An conjuges teneantur cohabitare?

Dico. Conjuges regulariter tenentur alterutro exigente sub mortali in eadem domo cohabitare, eadem mensa, ac thoro uti; quia ratio Matrimonii, quæ est individua vitæ societas, Lex divina eos conjungens, ac legitima prolis generatio, & educatio id exigunt, nisi legitima auctoritate, vel ratione excusentur; ad virum spectat determi-

nare

nare locum habitationis; uxorque per se tenetur eum sequi patriam, vel domicilium mutantem; non vero perpetuo vagantem, nisi præscivisset; quia vir est caput familiæ; nisi in contractu Matrimonii locus habitationis fuisset stipulatus; quia tunc vir sine causa necessaria illam mutare nequit.

Hinc 1. Potest vir ad breve tempus, etiam invita uxore, ab ea discedere juxta prudentis arbitrium, recreationis, vel peregrinationis, aut alterius negotii causa, secluso periculo incontinentiæ; nec tenetur uxorem sequi volentem secum ducere; non vero uxor sine viri licentia, *P. Gerv.* quia est subdita viro. 2. Potest vir per longum tempus discedere ex gravi causa pro alenda familia, vel alio notabili illius emolumento, pro conservatione bonorum, pro agenda lite, vel bono publico ex mandato Principis, Legationis, vel militiæ causa quo in casu non tenetur uxor maritum sequi, nisi vellet alibi per longum tempus commorari; quia tunc non solum tenetur, viro exigente, sequi, sed etiam vir tenetur, sponte sequi volentem secum ducere, *Cap. quod super. de col.* modo ipsi suppetant necessariæ expensæ pro uxore secum ducenda; imo uno conjuge in exilium misso, tenetur alter sequi; quia nihil tam humanum est, quam fortuitis casibus mulieris virum, vel uxorem viri participem esse, *Leg. si cum dot. §. si morit. ff. solut. Mat.* capto tamen viro ab hostibus non tenetur uxor eum adire, sed eum redimere; quia captivitas potest esse uxori nimis molesta. 5. Viro nullibi figente domicilium, non tenetur uxor eum sequi, sed potius ipse a tali vagandi modo debet desistere, quia uxori nimis esset onerosum, nisi uxor ante Matrimonium præsciverit: quia tunc consensisse censetur. 4. Uxorem ex necessitate, vel sanitatis causa habitationem alio transferentem tenetur vir sequi, *Tamb. & com.* nisi esset affecta morbo contagioso; quia tunc licet possit cohabitare; quia prævalet Matrimonii amor, & evitatio periculi incontinentiæ; non tamen tenetur cum probabili infectionis periculo; quia nimis esset molestum; nec potest ei cohabitare cum probabili vitæ periculo; quia non est vitæ suæ Dominus; bene autem secluso mortis periculo, *cap. 1. & 2. de conjug. lep.* 8. Tenetur maritus alimenta, & vestimenta uxori; quia in hunc finem accipit dotem vel etiamsi sponte non dotatam duxerit; quia in hoc consensit; vel

S 2 si dos

si dos sine culpa uxoris pereat, vel illius solutio reddatur impossibilis; quia est inculpabilis; secus si posset solvi, vel ipsa sine culpa mariti ex levitate, vel malitia a marito discesserit; quia tunc est in culpa, nisi redire intendat, *Sanch.* vel si bona uxoris ex ipsius culpa Fisco fuissent addicta; quia tunc eam alere tenentur parentes, si sint divites, vel maritus, si sint pauperes; quia id exigit amor conjugum reciprocus; similiter si maritus sit inops, vel bonorum jacturam fecerit, vel ex delicto in exilium delegatus, vel carceri inclusus, aut triremibus mancipatus, & bonis propriis careat, tenetur eum uxor ex suis bonis etiam extra dotem alere; secus si sine culpa uxoris ab ea recesserit, nisi forte pœnitentia ductus redire velit; tunc licet adhuc extra domum degat, sicut uxor redire volens, sustentari debet; non tamen tenetur uxor solvere debita mariti, nisi præcise pro uxoris, ac familiæ sustentatione contracta; quia tunc videtur obligari saltem ad partem, *P. Gerv.*

Quær. 11. *Quibus ex causis possit fieri divortium?*

Dico. Divortium perpetuum tribus ex causis fieri potest, videlicet, 1. ob culpabile, & moraliter certum, & perfectum unius conjugum adulterium, *Matth. cap.* 5. *&* 14. quia frangenti fidem non est fides servanda. 2. Per adulterium spirituale; hæresim scilicet, & apostasiam post unam, aut alteram admonitionem pertinaciter persistentem, *cap. ult. de convers. conjug.* etiamsi non solicitet ad hæresim; *cap. cit.* quia semper imminet periculum, vel perversionis in conjuge, vel infectionis in prolibus; accedente tamen Judicis sententia; quia alias non esset perpetuum. 3. Per Religionis ingressum consentiente tamen, & Religionem etiam ingrediente comparte, si juvenis sit, vel vovente castitatem, si senex, nec suspecta sit de incontinentia, *cap. cum sis de convers. conjug.* & consentiente Episcopo, saltem ut licite fiat; *P. Gerv.* quia ita usus obtinuit. Divortium vero temporale etiam fieri potest tribus ex causis, 1. ob solicitationem ad quodcunque crimen grave, post admonitionem reiteratam; quia vergit in detrimentum spirituale salutis alterius conjugis, omnibus aliis obligationibus præferendæ. 2. Ob imminens gravis damni corporalis compartis periculum; quia Matrimonii societas non obligat cum tanto incommodo. 3. Mutuo conjugum consensu, modo absit incontinentiæ, vel alterius gra-

gravis incommodi periculum; imo aliquando etiam gravis est divortii faciendi obligatio; nimirum, 1. ob ita evidens perversionis periculum, ut moraliter impossibile sit resistere. 2. Si nocens alio modo emendari nequeat. 3. Si nocentem retinens sceleris patronus haberetur, *cap. si vir. de adult.* facto autem divortio, liberos alere debet innocens, *Authent. ut liceat*, §. *illud coll.* 8. impensis tamen rei, etiamsi innocens habeat media, *Bassa Sanch. & alii apud P. Gerv.* nisi, 1. parens innocens sit infidelis; quia tunc debet fidelis educare prolem. 2. Si mulier transeat ad secundas nuptias, supposito, quod primum fuerit nullum; quia tunc tenetur pater. 3. Si mater sit causa divortii, & dives, vir vero pauper; quia tunc tenetur mater.

Hinc 1. Legitimum fit, ac perpetuum divortium probato coram Judice adulterio unius conjugis, vel hæresi cum pertinacia, vel per professionem legitime factam consentiente, & simul profitente altera parte, si sit juvenis, vel castitatem vovente, si sit senex, & non suspecta de incontinentiæ periculo. Non vero potest fieri divortium, 1. si conjux violenter fuerit oppressa, vel bona fide, supposita morte proprii viri, alteri nupta; vel ab alio pro proprio viro habito latenter cognita; vel si unus in alterius adulterium consenserit, vel illud toleraverit, cum impedire potuisset, vel vir uxorem ipsemet prostituerit, *cap. 6. de eo, qui cogn.* vel si vir occasionem ad illud dederit denegando, ad vitam necessaria, vel eam e domo expellendo, vel alia duriori, & injusta ratione cum ea agendo, *Tourn.* vel si injuriam adulterii remiserit expresse, vel tacite, eam ad societatem thori admittendo, vel aliis signis condonando, *cap. si illi*; vel si uterque adulterasset, *cap. 4. de divort.* etiam divortio jam facto, *P. Gerv.* quia tunc debent reconciliari; vel etiamsi unus gravius, vel pluries lapsus, esset altero, nisi post reconciliationem iterum esset lapsus, *Billuart*; quia tunc nova esset ratio divortii; vel si mulier in infidelitate accepto libello repudii alteri fuisset nupta, utroque postmodum converso, tenetur prior vir eam recipere, *Innoc. III. cap. gaud.* quia non debet ut adultera puniri, quæ legum publicarum licentia alteri nupsit; nec sufficiunt solum tactus, amplexus, oscula, mollities, vel pollutio cum tertia, *Sanch. & com.* nec sola vasis sine seminatione penetratio, *P. Gerv.* nec sodomia saltem imperfecta, id est sine seminatione, *Bill.*

S 3 quia

quia in prædictis non est completa carnis divisio, bene autem bestialitas, sodomia perfecta, id est cum seminatione, *P. Paul. Lugd. Billuart.* 2. Nec potest fieri divortium propter hæresim, si unus unico duntaxat actu infidelitatis lapsus sit, *Billuart*; quia debet esse pertinax; nec fit compensatio, si uterque lapsus sit in hæresim, *Sanch.* vel unus in hæresim, & alter in adulterium, *ibid.* quia jure non statuitur. 3. Nec fit divortium legitimum Matrimonii consummati per professionem religiosam non consentiente altera parte, & professa tenetur redire ad alteram non consentientem, vel sponte, vel quod tutius est, Judicis sententia, *Tourn.* nec reversus ad uxorem tenetur ea mortua redire in monasterium, *cap. quidem*; sed potest nubere alteri; quia professio fuit nulla; nec convalescit professio, si compars postea consentiat, vel moriatur, vel professum non repetat, vel labatur in adulterium, & amittat jus cohabitandi, nisi obtenta licentia, vel facto legitimo divortio, renovetur professio: nec potest manens in sæculo, invito invalide professo, Religionem ingredi; quia professio nulla non est causa divortii perpetui; valeret tamen professio cum consensu compartis professi, etsi in sæculo relictus non servet conditiones suas, vovendo Religionem, vel castitatem; & si professus cum consensu comparti auctoritate legitima ob periculum incontinentiæ compartis revocetur, potest reddere, non vero petere debitum, & eo mortuo tenetur redire ad Religionem, *Tourn.* quia non servato integro juris ordine suspenditur duntaxat voti obligatio, & votum ex sua parte in quantum potest, servare debet.

Hinc 2. Potest, & aliquando debet fieri divortium saltem temporale, 1. si unus conjugum alterum ad congressum sodomiæ, pollutionem, usuras, fraudes, homicidia, furta, veneficia, hæresim, &c. periculose solicitaret, vel cogeret, *cap. 3. & 6. de divort.* perversaque prolis educatio probabiliter timeretur. 2. Si adultera admonita sine spe emendationis in eodem crimine pergat, scandalum, ac suspicio turpissimi Lenocinii oriatur, *cap. si quis vel ipse*; quia tantis malis vix aliud sufficit remedium, & quilibet tenetur consulere propriæ suæ saluti. 3. Ob immoderatam sævitiam, perpetuam discordiam, jurgia, & duriorem tractationem, ut verberum, mutilationis cum scandalo, & offensione vicinorum, ob copulam, & cohabitationem peri-

ricu-

riculosam, ut ratione morbi contagiosi, amentiæ, furoris, &c. quia Matrimonium non tollit jus vitandi proprium periculum animæ, & corporis: non sufficit tamen leve damnum, vel discordia; quia hæc pro conservanda fide conjugali patienter perferenda sunt, alias nimis frequenter fierent divortia; nec si gravioris mali adhibitum fuerit remedium, uti certa summa solvenda, & oppignorata a damnum sævum inferente, nullo autem reperto sævitiæ remedio, potest a Judice perpetuum etiam fieri divortium, *Sanch.*

Quær. 12. *An divortium propria possit fieri auctoritate?*

Dico. Licet conjux a sua comparte adultera, hæretica, scandalosa, nociva, &c. propria posset auctoritate quoad thorum separari, denegando ei debitum; quia fit occulte, & ad illius emendationem; non potest tamen ab ea separari quoad habitationem, nisi accedente Judicis ecclesiastici sententia, *cap. porro de divort.* quia, cum ordinarie fit publica, privata auctoritate non potest fieri sine scandalo, perturbatione societatis, & sæpe sine temeritate, & periculo in propria causa graviter errandi, nisi periculum gravissimi mali sit in mora, nec ullus esset ad Judicem accessus, vel occulte, secluso scandalo, fieri posset, & de causa sufficienti certo constet, *Sanch. apud P. Gorv.*

Hinc: graviter peccat ex levibus adulterii conjecturis societatem thori disrumpens, vel deprehenso in adulterio conjuge, vel alia ratione, non exspectata Judicis sententia, aufugiens, vel illum expellens; non vero peccat auctoritate privata se a thoro separans, delicto moraliter certo; nec aufugiens, si mortis periculum, vel mutilationis, aut lapsus in gravia scelera immineat; quia necessitas urgens recursum ad Judicem non patitur; nec occulte sine strepitu, & sine scandalo eum deserens, sub prætextu peregrinationis, militiæ, mercaturæ, vel etiam publice, si post unum, aut alterum annum absentiæ mariti uxor pariat, vel notorie gravida appareat; quia in utroque casu cessat perturbationis, scandali, ac infamiæ periculum, cum in priori divortium sit occultum, & in secundo causa publice notoria nulla tergiversatione celanda, favetque huic opinioni, *Cap. ex parte de spons.* in foro tamen externo divortium publicum sine Judicis auctoritate vix subsistit.

Quær. 13. *An lata divortii sententia, statum mutare, vel propria auctoritate possint reconciliari?*

Dico. Post latam divortii perpetui sententiam potest pars innocens mutare statum; non autem pars nocens, quamdiu pars innocens jus retinet ipsam revocandi; nec tenetur per se pars innocens post solemne; ac perpetuum divortium partem nocentem, etiam pœnitentem, & emendatam suscipere, nisi per accidens ex charitate erga se, vel compartem, si in se, vel comparte proximum agnosceret incontinentiæ periculum, præcipue si occulte, & non sæpe sit lapsa, *Cap. vir. tit. de adult.* quia tunc emendatio illius sincera, ac stabilis creditur: post latam vero temporalis divortii sententiam, neuter conjugum statum cum Matrimonio incompossibilem assumere potest; quia pars innocens partem nocentem sufficienter emendatam iterum suscipere tenetur, & nocentem ad reconciliationem compellere potest, etiam implorato Judice, & nocens petitus ab innocente in conscientia ad eum redire tenetur; quia separatio innocentem non gravare debet; potestque reconciliatio propria fieri auctoritate, *P. Gerv.* quia nulla lex obstat.

Hinc: potest post factum divortium perpetuum pars innocens invita altera vovere continentiam, ingredi, & profiteri Religionem, sacros suscipere Ordines; non vero pars nocens; nisi mulier in Monasterium a Judice sæculari detrusa intra biennium a marito non repetatur. *Authent. sed hodie ad leg. Jul.* quia consentire videtur; vel si sciente, & non contradicente innocente statum mutet, vel diligenter, id est trina, vel una pro trina vice admonitus reconciliari noluerit, *Cap. gaud. de conv. conjug.* quia consentire, vel irrationabiliter consensum negare præsumitur; nimis enim durum esset, nocentem semper tenere suspensum; *P. Gerv.*

Quær. 14. Qualis sit Obligatio reddendi, ac petendi debitum; quando jus petendi debitum amittatur; & a quo amissum dispensari possit?

Dico. Gravis est obligatio sub mortali contra justitiam reddendi debitum rationabiliter, ac serio explicite, vel implicite quibusdam signis petenti, nisi aliqua rationabilis causa excuset; quia debitum est res vi contractus Matrimonii ex justitia debita; & ita jubet Apostolus. 1. *Cor.* 7. nisi jus petendi amiserit, quod fit, 1. per adulterium innocenti notum. 2. Per affinitatem ex fornicatione cum consanguinea conjugis in primo, vel secundo gradu superveniem-

venientem, 3. Per cognationem spiritualem cum conjuge ex baptismate, vel in confirmatione subortam. 4. Per votum simplex castitatis ante, vel post Matrimonium emissum. Nunquam tamen per se gravis est obligatio petendi debitum; quia nemo per se tenetur uti jure suo, bene autem per accidens graviter, vel leviter prout charitas magis, vel minus urget, 1. si ex signis quibusdam judicet, compartem illud desiderare, vel illo carere, molestum esse, & ex verecundia illud exigere non audere. 2. Dum unus conjugum advertit in altero incontinentiæ periculum. 3. Dum ad fovendum mutuum amorem reddere debitum judicatur necessarium. 4. Dum prolis generatio valde necessaria sit bono publico, ut in Principibus, &c. vel paci familiæ; quia charitas ita dictat. Imo aliquando nec petere, nec reddere licet; quia ratione impedimenti dirimentis antea incogniti, vel Matrimonio supervenientis, vel alia causa, vel circumstantia, copula potest fieri illicita. Possunt Episcopi dispensare circa omne impedimentum petendi debitum Matrimonio legitime contracto exortum, ut ex incestu, affinitate, &c. *Tourn. P. Gerv. & com.* quia ita consuetudine est receptum, & alii ab iis ad id deputati; an autem etiam Religiosi mendicantes dispensare possint, ut docet Tournely *Tom.* 4. *de cens. & dispens.* in impedimento ex voto castitatis ante Matrimonium emisso proveniente, eos dispensare posse, Matrimonio jam consummato, & P. Gervasius, ac Bonagratia etiam in aliis Matrimonio jam contracto supervenientibus, incertum videtur; quia nulla certa ratione probatur. Unde in praxi securius est, ut dispensatione indigentes ad Episcopum, vel alios ab eo dispensandi potestatem habentes mittantur, vel pro iis dispensatio petatur.

Hinc 1. Graviter peccat speciali peccato injustitiæ in confessione explicando, se reddens impotentem ad debitum pollutionibus, adulteriis, ebrietatibus, nimis indiscretis macerationibus; similiter uxor saltem venialiter, *P. Paul. Lugd.* indiscretis abstinentiis, ac mortificationibus se deformem, & marito exosam exhibens, nisi inde præberet ei occasionem accedendi ad aliam, vel secum peccandi; qui tunc posset esse mortale; cum teneatur impedire peccatum alterius; non tamen abstinere ab abstinentias & maceratione moderata; licet minus potens, vel grata fieret; quia non censetur, se obligasse ad omittendum modera-

tum

tum virtutis exercitium cum detrimento suæ salutis. 2. Si unus conjugum diu sit absens, præcipue si immineat periculum incontinentiæ, nisi urgens familiæ necessitas excuset, vel negotia fuissent a comparte prævisa, ducendo v. g. militiæ Officialem, Aulicum, &c. quia censetur consensisse. 3. Negans debitum ad vitandum prolium multiplicitatem; quia hic est finis Matrimonii; vel ob paupertatem, vel metum impotentiæ eas sustentandi; quia melius est sic esse, nempe inopem, quam penitus non esse, Deique providentiæ confidendum, nisi mutuo consensu fiat. 4. Debitum etiam ob communionem intentam negans, si absolute petatur, vel in comparte periculum incontinentiæ advertat, &c. quia prævalet justitia de votioni.

Hinc 2. Non peccat negando debitum. 1. si constet alterum conjugum esse adulterum, hæreticum pertinacem; quia jus petendi amisit. 2. Si secluso incontinentiæ periculo benevole, amicabiliter, & non ut debitum justitiæ petatur, vel frigide, remisse, ita, ut dilationem, vel negationem non curare censeatur, quod pro viris facilius, quam uxoribus admittitur; quia istæ sæpe ob verecundiam urgere non audent; modo absit incontinentiæ periculum. 3. Si petens non sit sui compos, ut ebrius, amens, quia in hoc statu non petit rationabiliter; nisi majus malum, ut probabile iracundiæ, blasphemiæ, vel pollutionis periculum timeatur; quia tunc tenetur ex charitate reddere. 4. Si ex redditione proximum vitæ, vel gravis morbi, ut venerei, lepræ, &c. periculum probabiliter timeatur; quia unus conjux non habet potestatem in corpus alterius, nisi salva consistentia sui, vel ipsius corporis, *S. Thom.* etiamsi esset periculum incontinentiæ; quia alia via sibi consulere potest; non sufficit tamen solum periculum remotum, ut si in partu ordinarie periclitaretur, nisi judicio Medicorum ex partu in probabili mortis periculo constitueretur, *S. Thom.* 5. Si petatur tempore importuno, ut fluxus menstrui, vel puerperii, &c. vel non salva debita honestate. 6. Si nimis frequenter petat, ita, ut alter conjux illud reddere sit impar; ut si ter, quaterve peteret in eadem nocte, *Billuart*; nec peccat, si parum differat secluso periculo incontinentiæ in mora, vel si raro neget, *P. Gerv.* 7. Si non possit reddere sine gravi sui incommodo; non tamen sufficit levis febris, dolor dentium, vel infirmitates prægnantibus, & parturientibus

tibus communes. 8. Nec in primo bimestri post initum Matrimonium; quia habent libertatem deliberandi.

Hinc 3. Peccat graviter petendo, vel reddendo, 1. si moraliter constet de nullitate Matrimonii; quia esset fornicatio. 2. Si uterque cum dubio de valore Matrimonii contraxerit, vel bona fide contracto, de valore Matrimonii uterque dubitet, factaque debita inquisitione, v. g. an prior maritus sit mortuus, dubium adhuc subsistat; quia periculo fornicationis se exponerent; si vero unus duntaxat dubitasset, tenetur reddere alteri, qui bona fide contraxit, *Luc. III. cap. dum. de secund. nupt.* quia negando se exponeret periculo injustitiæ, quod majus est periculo fornicationis; secùs si uni certo constet, Matrimonium esse nullum; quia esset fornicatio, *Billuart.* 3. Si ambo ante, vel post Matrimonium voverint castitatem, vel unus cum alterius consensu, *Cap. 1. de conv. conjug.* quia Deo promissa servare, cum sine injustitia possint, tenentur: si tamen unus solum altero inscio vovisset, tenetur reddere alteri; quia hic non privatur jure suo alterius voto; nec privatur redditione, & petitione, qui consummato Matrimonio voverit Religionem; vel suscipere Ordines, quia non est votum actuale castitatis sed solum futuræ promissio in Religione, vel in ordinis susceptione; mortua tamen conjuge tenetur ingredi Religionem vel suscipere Ordines, vel Matrimonio solum rato ingredi Religionem, non vero suscipere Ordines; quia per professionem religiosam dissolvitur Matrimonium ratum, non vero per Ordines. 4. Si ambo contraxerint impedimentum affinitatis in primo, vel secundo gradu ex adulterio, v. g. mariti cum sorore uxoris, & uxoris cum fratre mariti, *Cap. 1. & 10. de eo, qui cogn.* nisi vi fuisset ab eo oppressa; quia non esset culpabilis, vel fratrem esse mariti ignoraverit; quia non esset incestus formalis; bene autem si ex metu, etiam gravi, non totis viribus restitisset; quia, cum hoc sit intrinsece malum, est culpabilis, vel solum legem privationis petendi debitum ignoraverit; quia peccantes etiam pœnas ignoratas incurrunt: si vero unus duntaxat contraxisset affinitatem; tenetur reddere innocenti, *Innoc. III. cap. 6.* quia alter sine culpa non debet privari jure suo; secus si in copulam incestuosam consensisset; quia tunc uterque est in culpa. 5. Si ambo contraxerint cognationem spiritualem ex baptismo, vel confirmatione, sine necessitate suos infan-

tes

tes sibi invicem baptizantes, vel e baptismo levantes, vel in confirmatione assistentes, ignorantes tamen hanc legem, nec illius pœnam incurrunt; quia non peccant, & pœna absque culpa non videtur justa, *Bill.* & si unus solum contraxisset cognationem spiritualem, tenetur reddere alteri; quia istius culpa non debet alteri imputari. 6. Si copula ex utraque parte esset illicita ex circumstantia ipsum actum afficiente; ut in loco sacro, vel publico, vel in vase in debito, vel cum abortus periculo, vel gravis detrimenti corporis, vel animæ; quia actus ratione sacrilegii, vel scandali, homicidii, vel contra vas est in se malus. 7. Si petenti petere graviter prohibitum sit, ut si voto sit ligatus, vel affinitate, aut cognatione spirituali; quia esset cooperari illius peccato; potest tamen ab eo petere, & convertere redditionem in petitionem, vel eum petendo, prævenire, ut impediat illius peccatum; potest etiam reddere, si illicite petat solum ob malam voluntatem, puta malo fine; vel si copulam perficeret frustrando semen, quia ob malitiam alterius non privatur jure suo; vel si solum cum veniali petat; quia datur ordinarie causa excusans in reddente, ut ne displiceat petenti, vel odium, vel rixas causet, vel ut graviora mala, ut accessum ad aliam, &c. impediat; vel si adulter notus petat; quia licet amiserit jus petendi, potest tamen sine peccato amicabiliter petere, & innocens cedere juri suo; vel si uxor enitatur fœtus mortuos, posset petere, & reddere, præcipue, si aliqua spes esset vivos pariendi, prout fere semper est adhibitis cautelis, *Tamb.* non tamen teneretur, *Sanch.* quia videtur ob tantum periculum corporale, ac spirituale prolis posse abstinere, imo nec licere, putat Billuart, Nec peccat reddendo tempore menstrui, & puerperii, & petendo non nisi venialiter peccat, *Cajet. Nav. & alii*, quia est aliquod, sed raro, periculum prolis vitiosæ; nec venialiter peccat reddens, si uxor sit gravida, secluso periculo abortus *Sanch. Bonac.* nec petens sine honesto; quia nimis grave, ac periculosum esset tanto tempore abstinere, & Apostolus videtur id permittere pro remedio incontinentiæ, 1. *Cor.* 7.

Quær. 15. *Quænam requirantur conditiones, ut actus conjugalis sit licitus?*

Dico. Actus conjugalis, ut licitus, ac honestus sit, debet 1. exerceri fine honesto, nempe generandæ prolis causa;

sa; quia Matrimonium ad hunc a Deo est institutum, vel debiti reddendi gratia; quia est actus justitiæ, vel pro remedio incontinentiæ in se, vel comparte; quia est actus charitatis licitus, cum & Apostolus dicat, 1. Cor. 7. *propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat*; vel ex affectu, quo vir, & uxor naturaliter afficiuntur, modo in hoc, & prædictis libidinis inordinatio, & excessus excludantur, nec in illius delectatione, ut fine ultimo sistant, *Innoc. XI.* quia talis effectus, utpote naturalis, videtur honestus, nec rationi, nec fini Matrimonii, quod est vinculum amoris, repugnat, *Thom. ex Charm.* 2. Debet servari modus substantialiter debitus nempe vas naturale, immissio, & retentio seminis; quia sunt substantialia ad finem generationis, quibus servatis reliqua accidentalia circa situm, modum, inordinata, plerumque non nisi venialia sunt. 3. Exerceri debet in loco, situ, ac tempore debito, videlicet in loco secreto, tempore nocturno, uxore succumbente viro, quia ita verecundia, honestas, ac ratio dictat, quæ tamen non cadunt sub præcepto gravi, secluso scandalo; nec peccant per quoscunque tactus, aspectus, oscula, amplexus, turpiloquia libidinosa, secluso pollutionis periculo, & intra terminos honestatis naturalis, si fiant ex intentione copulæ; quia sunt medium ad finem honestum, & venialiter duntaxat peccant, si sine ordine ad copulam in iis sistant; quia sistere in voluptate veniale est, *Innoc. XI.*

Hinc 1. Venialiter peccat exercens actum conjugalem solius voluptatis causa, vel cum fine honesto in Matrimonii actu delectationem immoderatam, ac inordinatam rationem obscurantem intendens, vel ei consentiens; quia ut sic est turpis, & inhonesta; secus si solum permittat, illam impedire ob corruptionem naturæ non valens. 2. Graviter peccat in actu conjugali affectum ad aliam dirigens, ac in illius cogitatione turpi se delectans; quia est species adulterii interni, secus si in pulchritudine sine illius desiderio delectaretur, *Sanch.* periculosum tamen, ac dissuadendum est. 3. Graviter peccant peccato sodomiæ imperfectæ, actum conjugalem in vase non naturali sive consummantes, sive inchoantes cum intentione consummandi in naturali, *Billuart*, alios vero tactus, oscula, aspectus libidinosos inter conjuges præsentes secluso pollutionis periculo communiter excusant Auctores a mortali, & si fiant cum intentione copulæ etiam a veniali. 4. Graviter

pec-

peccant conjuges semen frustrantes, vel se polluendo, sive generationem impediendo, semen receptum ejiciendo, aut ejicere conando, se ex industria retrahendo ante seminationem, nisi hoc alio fine faciant fini Matrimonii non contrario; & secluso in utroque periculo pollutionis, *Cajet. Palud. Bill. & alii*; nec vir post seminationem expectare tenetur uxoris seminationem, *Billuart*; sed potest uxor adhuc postea se ad id excitare manibus; quia est ejusdem actus conjugalis consummatio, *ibid.* sed nimis absurde, præcipue, cum ad generationem communiter non censeatur necessaria. Nec peccat, si ligitime congredi intendens ob senium, vel uxoris indispositionem extra vas præter intentionem seminet, *Cajet. Sanch.* quia festinationi naturæ corruptæ attribuitur. 5. Leviter peccat non servando situm debitum, secluso periculo pollutionis, & servato vase naturali; quia est inversio ordinis naturæ; nisi justa subesset causa, ut uxore prægnante, ne proles suffocetur, *P. Gerv.* 6. Graviter peccant exercentes actum conjugalem, vel etiam tactus, & blanditias lascivas in loco publico, vel coram infantibus, vel aliis hominibus; quia est scandalum; vel in loco sacro, seclusa necessitate; quia est sacrilegium; vel in die communionis in petente est saltem veniale; quia impedit devotionem: nullum vero ordinarie in reddente; quia est actus justitiæ; præcipue si carnales illecebræ imaginationi non inhæreant, nec devotionem impediant; nec in die festi, quamvis mutuo consensu abstinere laudabile sit, *P. Gerv.* sic tempore menstrui non est nisi veniale; quia leve, ac raro duntaxat est periculum prolis vitiosæ, & nullum in reddente, quia justa causa excusatur; sic si uxor est gravida, leve est in petente, *Billuart*; nisi fiat pro remedio incontinentiæ; quia deficit finis honestus, & nullum in reddente; quia ordinarie commode recusare nequit, modo absit periculum abortus. 7. Graviter peccant conjuges exercentes inter se tactus, amplexus, oscula, aspectus, turpiloquia, delectationes morosas cum periculo pollutionis; quia ipsis graviter est prohibita; vel in proprio corpore in absentia compartis, cum delectatione venerea, etiam secluso periculo pollutionis; quia tendunt ad pollutionem; & venialiter inter præsentes, si in illis sistant sine intentione copulæ, vel si ad illam essent impotentes; quia sistunt in voluptate; & nullum, si secluso periculo pollu-

pollutionis immediate ad copulam referuntur; quia tendunt in finem naturalem, ac legitimum.

QUÆSTIO III.

DE IMPEDIMENTIS MATRIMONII.

Quæritur. 1. Quid, & quotuplicia sint Matrimonii impedimenta?

Resp. 1. IMpedimentum Matrimonii in genere est omne, quod obstat, ne rite fiat. Aliud est impediens, quod reddit Matrimonium tantummodo illicitum, aliud dirimens, quod Matrimonium reddit nullum, ac irritum.

2. Quatuor de facto sunt impedimenta Matrimonium impedientia hoc versu contenta:

Ecclesiæ vetitum, tempus, sponsalia, votum.

3. Quindecim sunt impedimenta Matrimonium dirimentia, quæ his versibus continentur:

Error, conditio, votum, cognatio, crimen.
Cultus disparitas, vis, Ordo, ligamen, honestas.
Amens, affinis, si clandestinus, & impos.
Si mulier sit rapta, loco nec reddita tuto.
Hæc facienda vetant, connubia facta retractant.

Quæ in particulari definiuntur, ut sequitur 1. Error est inhabilitas ad contrahendum Matrimonium orta ex errore circa personam, vel circa qualitatem redundantem in personam.

2. Conditio est inhabilitas ad contrahendum orta ex servitute vera ignorata a parte libera.

3. Votum est inhabilitas ex voto castitatis in Religione approbata per solemnem professionem facto.

4. Cognatio est inhabilitas ad contrahendum Matrimonium inter personas, vel carnaliter, vel spiritualiter, vel legaliter propinquas; & est triplex, nempe consanguinitas, quæ est vinculum personarum, quarum una ab alia, vel ambæ ab eadem tanquam a communi, & propinquo stipite per carnalem generationem descendunt. Illius linea est ordinata personarum ab eodem stipite descendentium collectio diversos gradus continens. Gradus

est

est mensura distantiæ unius personæ ab alia in eadem consanguinitatis scala. Alia est directa, quæ est ordinata series earum personarum, quarum una ab altera procedit, sive ascendendo, ut a genitis ad genitores, & dicitur recta ascendens; vel descendendo a genitoribus ad genitos, & dicitur recta descendens. Alia est indirecta, quæ continet personas descendentes quidem ab uno communi stipite, sed quarum nulla descendit ab altera; ut frater, & soror a patre, consobrinus, & consobrina; & est æqualis, quando personæ, quarum cognatio quæritur, æqualiter distant a communi stipite, ut frater, & soror a patre; vel inæqualis, quando personæ inæqualiter distant a communi stipite, ut frater, & filia sororis a patre. Triplex est regula pro cognoscendis gradibus. Regula 1. pro cognoscendis gradibus in linea recta est sequens: tot sunt gradus, quot sunt personæ dempto stipite, a quo ducitur deputationis initium. Regula 2. pro linea collaterali æquali; tot gradibus duo distant inter se, quot ambo distant a communi stipite. Sic frater, & soror distant inter se uno gradu; quia uno distant a patre, qui est stipes. Regula 3. pro linea collaterali in æquali: tot gradibus personæ distant inter se, quot remotior distat a communi stipite. In jure vero civili etiam quoad lineas collaterales sicut in directa, tot sunt gradus, quot sunt personæ, seu generationes ex utraque linea collaterali dempto stipite communi, sic duo fratres sunt in secundo gradu, filii fratrum in quarto, *Tourn.*

Cognatio vero spiritualis est propinquitas proveniens ex baptismi, & confirmationis collatione, & susceptione in utroque Sacramento; & legalis est propinquitas personarum ex adoptione perfecta consurgens, adoptio vero perfecta est personæ extraneæ in filium, vel nepotem, &c. assumptio legitima auctoritate facta, hic transit in potestatem adoptantis, & in omne jus, ut filius naturalis, vel nepos, fitque hæres necessarius. Imperfecta est, per quam non transit in potestatem adoptantis, & licet fiat hæres, non tamen necessarius; adoptari possunt tam viri, quam fœminæ, modo sui juris sint, non vero mancipia. Adoptare vero possunt 1. solum viri, mulieres vero non nisi ex speciali concessione Principis. 2. Illi soli, qui sui juris sunt. 3. Nati viginti quinque annorum. 4. Naturaliter potentes ad consummationem Matrimonii. 5.

Octo-

Octodecim annorum majores adoptivo, *ita in Jure Sylvius*. In Gallia tamen adoptio perfecta non est in usu, nisi forte, ubi jus scriptum viget, *Tourn.*

5. Crimen est inhabilitas ad contrahendum Matrimonium orta ex homicidio, vel adulterio, vel utroque simul.

6. Cultus disparitas est inhabilitas ad contrahendum inter personas, quarum una est baptizata, altera non baptizata.

7. Vis est inhabilitas ad contrahendum Matrimonium orta ex metu injuste incusso a causa libera in ordine ad Matrimonium contrahendum.

8. Ordo est inhabilitas ad contrahendum Matrimonium orta ex susceptione sacrorum Ordinum.

9. Ligamen est vinculum prioris Matrimonii, sive rati, sive consummati, quo durante, secundum Matrimonium Jure naturali, & divino est irritum.

10. Publicæ honestatis est propinquitas orta ex sponsalibus validis, aut Matrimonio rato non consummato etiam invalido, *ita in Jure*.

11. Amentia est inhabilitas ineundi Matrimonium defectu usus rationis.

12. Affinitas est propinquitas orta ex copula carnali, sive licita, sive illicita inter cognoscentem, & consanguineos personæ cognitæ, & vicissim inter cognitam, & consanguineos cognoscentis. Hujus stipes sunt personæ, quæ per copulam fiunt una caro, & gradus computantur, ut consanguinitatis, & in eo gradu, in quo aliquis est consanguineus viro, vel cognoscenti, in eo est affinis cum uxore, vel cognita; affinitas autem non parit affinitatem.

13. Clandestinitas est inhabilitas ad contrahendum Matrimonium orta ex defectu præsentiæ Parochi, & duorum saltem testium.

14. Impotentia est inhabilitas ad contrahendum orta ex incapacitate consummatam, & completam copulam exercendi. Alia est ab intrinseco, ex frigiditate, vel defectu necessariorum ad copulam, alia ab intrinseco, vel maleficio, aut hominum malitia, aut injuria. Alia perpetua, quæ absque miraculo, vel peccato, aut vitæ periculo non est vincibilis; alia temporalis, quæ arte Medicinæ, aut Ecclesiæ potestate vinci potest; alia absoluta, quæ est inhabilitas quoad omnes; alia relativa, quæ est inhabilitas respectu quarumdam tantum personarum.

15. Raptus generatim est fœminæ abductio de loco in locum vi, aut seductione facta Matrimonii ineundi, vel libidinis explendæ causa. Unde raptus alius est violentiæ, quando filiafamilias renitens educitur e domo paterna; & seductionis, quando filiafamilias blanditiis, & promissis seducta consentit suæ aductioni non consentientibus parentibus, sub quorum est potestate. Sub nomine parentum comprehenduntur etiam tutores.

Quær. 2. *Quisnam impedimenta Matrimonium impedientia, vel dirimentia instituere possit?*

Dico. Ecclesiam jus, & auctoritatem habere statuendi impedimenta Matrimonium impedientia, ac dirimentia, de fide constat, *Concil. Trid. Seff.* 24. *Can.* 4. quam potestatem etiam habet S. Pontifex pro universa Ecclesia, *P. Gerv.* quia illius caput est; non vero Principes sæculares in quantum est Sacramentum impedimenta illius dirimentia instituere possunt, *Tourn.* quia ut sic, est res spiritualis potestati sæculari non subjecta; nec indirecte, addendo conditiones contractui civili, eum irritantes, *ibid.* quia etiam irrito contractu civili, adhuc subsistit Sacramentum, ac illius materia proxima, nempe contractus naturalis, ac sacramentalis potestati sæculari non subjectus, utpote spiritualis: eos autem constituere posse impedimenta, Matrimonium suorum subditorum ut est concontractus civilis irritantia in ordine ad effectus civiles, multi docent Theologi, uti *Tourn. Bill. & alii*, & ita statuerunt Reges Galliæ quoad Matrimonium infantium sine consensu parentum contractum; propterea tamen non sequitur, consequenter irritari Sacramentum defectu materiæ, quia contractus, non ut civilis, sed naturalis ut sacramentalis est materia Matrimonii proxima in mutuo contrahentium consensu consistens cum conditionibus ab Ecclesia præscriptis.

Hinc 1. Infideles, sive in suis, sive in alienis existant terris, non ligantur impedimentis ab Ecclesia introductis; quia illi non sunt subditi; bene autem suorum Principum, si illis subjiciantur; quia possunt ut Christiani Principes impedimenta Matrimonii, ut est contractus civilis in ordine ad effectus civiles dirimentia instituere.
2. Fideles etiam hæretici, & apostatæ, ubivis locorum existant, ligantur impedimentis Matrimonii ab Ecclesia statutis; quia ratione baptismi Ecclesiæ subditi sunt, excepto

cepto impedimento clandestinitatis, ob specialem Ecclesiæ dispositionem, ubi Concilium Trid. non est receptum. 3. Impedimenta dirimentia a Principibus instituta non valent, nisi in ordine ad effectus civiles, ut exhæreditationem, rescissionem donationum, legitimationem prolium, dotis, & omnium, quæ vi contractus Matrimonii consequi possunt; ita declaravit in Gallia Henricus III. & Ludovicus XIII.

Quær. 3. *Quot sint impedimenta Matrimonium impedientia?*

Dico. Quatuor duntaxat de facto sunt impedimenta Matrimonium impedientia, videlicet 1. Ecclesiæ vetitum, quo non intelligitur illud tempus jure, sed a legitimo Judice ecclesiastico, servato juris ordine, vetitum. 2. Tempus ab Adventu usque in diem Epiphaniæ inclusive, *Rit. Diæc. Argent.* & a die Cinerum usque ad Octavam Paschæ inclusive pro solemnitatibus nuptiarum jure prohibitum, *Conc. Trid. Seff.* 24. *cap.* 10. 3. Sponsalia cum alio contracta, non dissoluta, *cap.* 10. *de spons.* 4. Votum simplex castitatis, vel ingrediendi Religionem, aut suscipiendi sacros Ordines, vel non nubendi; quia Jure divino obligat, *cap.* 6. *qui cler.*

Hinc 1. Graviter peccant, valide tamen contrahunt contra prohibitionem Parochi ob Catechismi ignorantiam, vel consensum parentum obtinendum, vel impedimenti inquirendi causa, *P. Gerv.* 2. In Adventu, vel Quadragesima, vel tempore Paschali benedictionem nuptialem, vel solemnem sponsæ in domum traductionem, vel solemniora convivia, vel tripudia celebrantes, *Sanch.* non tamen prohibentur contractus, vel ejus consummatio. *P. Gerv.* 3. Contractis sponsalibus cum uno, contrahens Matrimonium cum altero. 4. Post votum simplex castitatis, ingressus Religionis, Ordinis sacri suscipiendi, vel non nubendi, Matrimonium contrahentes, & non consummato, tenetur ingredi Religionem, & soluto Matrimonio prædicta vota servare.

Quær. 4. *Quot sint impedimenta Matrimonium dirimentia?*

Dico. Impedimenta Matrimonium dirimentia sunt quindecim, quarum sex sunt de Jure naturæ, videlicet 1. error circa substantiam personæ; quia consensus cum tali errore non subsistit. 2. Consanguinitas in primo gradu lineæ rectæ usque in infinitum, *Nicol. Tourn. Thom. ex Charm. & alii*; quia natura æque, vel magis abhorrere

T 2 vide-

videtur Matrimonium avi cum nepte, quam patris cum filia ob eundem, vel majorem pudorem, & reverentiam homini naturaliter insitam erga avos, & altiora principia, & in linea collaterali in primo gradu saltem Jure naturali variabili, *Tourn. Thom. ex Charm.* quia filii Adam potuerunt ex necessitate generis humani propagandi, ducere sorores, quamvis nunc ab istis Matrimoniis natura etiam abhorreat, ita, ut nec a gentibus barbaris fieri soleant. 3. Ligamen Matrimonii rati, vel consummati cum alio, nisi ratum dissolvatur. 4. Amentia, nisi lucida quis habeat intervalla; quia deficit consensus. 5. Impotentia, nempe perpetua, sive relativa sit ad compartem. 6. Vis, ac raptus violentiæ, quamdiu est invita, de quo infra.

Hinc 1. Invalide contrahit *ratione erroris* 1. contrahens, ut Jacob cum Lia, putans esse Rachelem; vel cum secundo genita intendens primo genitam; nisi postea ratificet Matrimonium; quia error in priori casu est circa substantiam personæ, & in secundo redundat in substantiam personæ, & cum neutra contrahere intendit; etiamsi error esset vincibilis, vel concomitans. 2. Invalide contrahit cum paupere, si inter duas, quarum una pauper, & altera dives, pro divite se declarasset; quia tunc error qualitatis etiam redundat in substantiam: valeret tamen Matrimonium ducentis pauperem, ignobilem, corruptam, quam putavit divitem, nobilem, aut virginem; quia error est circa accidentia; nisi sub hac solum conditione consensisset; quia deficeret consensus non subsistente conditione; vel si personam, quam divitem credidit, prius cognovisset, & cum ea contraxisset, licet errore qualitatis divitiarnm inductus; quia circa hanc personam in particulari consentit; nisi tali conditione, si sit dives, consensum limitasset; non tamen sufficit limitatio habitualis, aut interpretativa, sed debet esse actualis, aut virtualis quia alias fere nullum esset Matrimonium validum; cum innumeri non contraxissent, si defectus compartis non cognovissent.

Hinc 2. *Ratione consanguinitatis*, invalide contrahit Matrimonium, pater cum filia, avus cum nepte, &c. frater cum sorore; nec Papa in istis dispensare potest, *Tourn.* quia Ecclesia non potest dispensare in Jure naturali, *ibid.*

Hinc 3. *Ratione ligaminis*, invalide contrahit maritus vivente priore conjuge, quamvis bona fide mortuam crede-

diderit; teneturque ipsa revertente ad eam redire derelicta secunda, quamprimum priorem vivere agnoscat, vel dubitet; nec pro contrahendo cum secunda sufficit distantia loci remotissimi, vel desperatæ infirmitatis testimonium, vel absentiæ diuturnitas, nec unius viri, etiam oculati, & non suspecti assertio, licet nonnulli aliter sentiant; quia si unus testis in aliis materiis est nullus, a potiori in re tanti momenti; sed requiritur authenticum e registris mortuorum testimonium, & in Gallia, si veniat e longinquo, personæ publicæ sigillo, ac subscriptione munitum, ut Episcopi; vel si sit uxor militis, a Capitaneo, aut loci Magistratu. Valet autem sine sufficienti certitudine de morte prioris conjugis contractum, modo revera sit mortuus, quamvis graviter peccaverit, & nec reddere, nec petere debitum audeat, donec notitiam certam habeat, non tamen, cognita a Judice causa mortis probabilis, separandi sunt, donec constet de prioris mariti vita, *P. Gerv.* aut Judex ob alias rationes aliter pronunciaverit.

Hinc 4. Ratione amentiæ; invalide quis contrahit cum perpetuo amente; valeret tamen Matrimonium contractum tempore lucidi intervalli, *Tourn.* sed non nisi consulto Episcopo jungantur: vel contractum per procuratorem vi consensus antea dati, licet tampore contractus careret usu rationis, sicut valeret tempore contractus per procuratorem dormientis, de amente tamen adhuc videtur difficultas, præcipue si in amentiam perpetuam sit lapsus; quia consensus antea datus videtur interruptus.

Hinc 5. Ratione impotentiæ; 1. invalide contrahit naturaliter, vel senectute frigidus, vel nimis calidus præ calore nimis propere, & nunquam intra vas seminare valens, vel utroque testiculo orbatus, ut spadones, licet vas naturale penetrare valerent; quia vel non seminant, vel semen non est ejusdem rationis, ac prolificum: sufficeret tamen, si unicum haberet testiculum; quia copulam ad generationem aptam adhuc exercere posset, *Bill.* 2. Invalide contrahit cum conjuge nimis arcta, vel maleficio impedita, sine alio maleficio, vel alio peccato, aut vitæ periculo viro non aptanda; quia est impotentia saltem relative, ac moraliter perpetua; nec valeret, si adhibito maleficio, vel cum vitæ periculo postea fuerit curata, sed debet renovari consensus in facie Ecclesiæ, si impedimen-

dimentum fuerit manifestum, vel secrete, si fuerit occultum, & sine infamia publice renovari nequeat; quia fuit nullum: provenire autem censetur ex maleficio, si in somno soleat pollui, extra copulam calefieri, vel ipsa arcta fieri ad congressum viri, vel sibi exosi, cum antea se diligerent; non tamen Matrimonium irritatur, si per levem incisionem, vel alio remedio licito viro posset aptari, quam tenetur pati, nisi maximum inde pateretur incommodum; & si nollet, subsisteret tamen Matrimonium, *Sanch. Billuart*; quia impotentia non censetur perpetua; nec sufficit in muliere impotentia seminandi; quia juxta multos ad generationem non requiritur; nec, si semen non retineat, *P. Gerv.* vel si mortaliter ægrotent; quia potentia censetur morbo tantum impedita; in Gallia tamen horum non legitimantur infantes, quoad effectus civiles; bene autem quoad spirituales; *Rit. Arg.* nec irritatur Matrimonium, si adimpletis annis pubertatis nondum coire possent; puia non est impotentia perpetua: non tamen valeret, si ante annos pubertatis fuisset contractum; quia ex dispositione juris ante annos pubertatis contractum solum habet rationem sponsalium, nisi antea essent potentes; quia tunc malitia supplet ætatem, *Cap. tua & cap. de illis.* 3. Invalide contrahunt hermaphroditi, nisi juxta sexum prævalentem, vel si neutrum prævaleat; possunt alterutrum eligere, sed ad illud retinendum juramento debent adstringi a Judice ecclesiastico; nec antea debet Parochus assistere contrahentibus; comparte tamen mortua valide, sed graviter illicite contraheret secundum alium sexum; quia electio non tollit potentiam naturalem. 4. Si impotens ob frigiditatem nubat alteri, & suscipiat prolem, tenetur redire ad priorem, *Cap. Laud. de frigid.* quia censetur, non fuisse impotentiam perpetuam, secus si maleficio fuisset impeditus, & illud alio maleficio tollat, vel nubendo alteri respectu illius cesset, vel miraculo, vel vitæ periculo curetur; quia censetur, fuisse respectu primæ perpetuum; si compars interim, dum credebatur impotentia perpetua, ingressa est Religionem, potest in ea profiteri, & facta professione alias alteri nubere; quia Matrimonium non fuit consummatum; si sacros solum Ordines receperit, & repetatur a comparte facta potente, tenetur ad eam redire; quia SS. Ordines non solvunt Matrimonium ratum; si non repe-

repetatur, potest manere, sed uxor non potest cum alio contrahere. 5. Si constet de impotentiæ perpetuitate, debent auctoritate Judicis statim dissolvi; si appareat dubia, non nisi elapso triennio, & experientia, & remediis adhibitis, computato anno a tempore Matrimonii contracti, *Cap. laud. de frigid.* supposito, copulam ex tunc fuisse tentatam, secus posset experientia ulterius extendi experimento non sufficienti adhibito, *Bill.* in Gallia diversæ sunt in diversis provinciis consuetudines circa triennalem experientiam; unde standum est judicio Judicis; possunt tamen cohabitare, ut frater, & soror, elapso triennio secluso incontinentiæ periculo, *Thom ex Charm.* 6. Matrimonium non dirimit impotentia Matrimonio contracto superveniens, & tactus sine periculo pollutionis, istis non sunt mortales, & ex defectu seminis veri proliferi, ut in castratis, coire non est prohibitum, *Sanch.* quia adesse potest finis remedii incontinentiæ. Si dubitetur, an ante, vel post Matrimonium contractum supervenerit impotentia, præsumendum est pro Matrimonio *Cap. final. de sent. & re jud.* si nunquam exerceri potuerit copula, præsumendum præcessisse.

Quær. 5. *Quot sint impedimenta Matrimonium dirimentia Jure ecclesiastico?*

Dico. Undecim sunt impedimenta Jure ecclesiastico Matrimonium dirimentia, nimirum 1. conditio, nempe servitutis ignoratæ a comparte libera, *Cap. si quis in gen.* quia non est æqualitas in traditione potestatis corporum; 2. Votum solemne castitatis in Religione approbata professæ, *Conc. Trid. Sess.* 24. *can.* 9. 3. Cognatio inter personas carnaliter propinquas, nempe per consanguinitatem in linea collaterali usque in quartum gradum inclusive; vel spiritualiter per propinquitatem ex baptismo, & confirmatione provenientem, primo inter baptizantem, confirmantem, & suscipientes seu patrinos cum baptizato, vel confirmato, quæ dicitur paternitas respectu baptizantis, confirmantis, ac suscipientis, & filiatio respectu baptizati, vel confirmati; Secundo inter baptizantem, confirmantem, & suscipientes cum baptizati, vel confirmati parentibus, quæ dicitur compaternitas; vel legaliter; primo in linea recta, quæ vocatur paternitas, inter adoptantem, & adoptatum, & legitimos adoptati descendentes tempore adoptionis sub illius potestate existentes, &

probabiliter usque in quartum gradum, *Nav. Tolet. & alii*, quia imitatur consanguinitatem, & vices filii naturalis gerit, licet Tournely in uno tomo aliter sentiat, in alio tamen idem asserat. Secundo in collaterali, quæ vocatur fraternitas inter adoptivum & filios legitimos adoptantis, & hæc tantum durat usque in mortem adoptantis, vel adoptati, aut suorum filiorum emancipationem, *Auct. cit.* & tertio per modum affinitatis inter adoptantem, & uxorem adoptati, & inter adoptatum, & uxorem adoptantis, *Auct. cit.* 4. Crimen, nempe primo, adulterium solum cum fide ante, vel postea data futuri Matrimonii, *Cap. relat.* Secundo homicidium solum cum conspiratione, vel saltem cum consensu sine conspiratione, & cum animo contrahendi, *Cap. Laud.* externe manifestato, *P. Gerv.* Tertio homicidium cum adulterio simul, & cum intentione contrahendi sine conspiratione, *Capit.* 3. *&* 6. *de eo, qui &c.* modo occisio alteri sit nota; *Sanch. apud P. Gerv. & Paul. Lugd.* etiam ignorent, incurri impedimentum dirimens; quia est pæna. 5. Cultus disparitas, baptizati cum non baptizata, 6. Vis, per metum gravem injuste incussum a causa libera ad Matrimonium extorquendum, *Cap.* 2. *q.* 4. *propos.* 2. quia tollit liberum consensum. 7. Ordo, nempe sacer ante Matrimonium susceptus, *Conc. Trid. Sess.* 24. *Canon.* 9. 8. Publicæ honestatis ex sponsalibus validis in primo gradu cum sorore, & matre sponsæ, & vicissim, *Conc. Trid. Sess.* 24. *cap.* 3. & cum filia compartis, aut ex Matrimonio rato non consummato usque in quartum gradum inclusive. *S. Pius V.* cum consanguineis, non vero cum affinibus, *Tourn.* permanens etiam dissolutis sponsalibus, vel Matrimonio rato etiam dissoluto. 9. Affinitas proveniens ex qualibet carnali copula ad generationem apta superius explicata, etiamsi fuisset illicita, vel vi extorta, *Cap.* 6. *tit. de eo, qui cogn. consang.* vel fuisset involuntaria, & in somnis habita, *Billuart*; & dirimit Matrimonium usque in quartum gradum inclusive ex copula licita, *Cap. non debet*; & ex illicita usque in secundum inclusive, *Concil. Trid. Sess.* 24. *cap.* 4. 10. Clandestinitatis ex defectu præsentiæ formalis Parochi domicilii sponsi, vel sponsæ, vel loci, si contrahentes sint vagi, ad hunc finem Matrimonii nempe contrahendi adhibiti, & scientis quid agatur, sive sponte,

te, sive invite, vel contradicendo assistentis in propria, vel aliena Parochia, & duorum saltem testium, *Concil. Trid.* nec Matrimonium cum hoc impedimento contractum vim Sponsalium habet; nec in conscientia obligat; quia personæ contrahentes declarantur inhabiles. 11. Raptus violentiæ, ut omnes docent, & seductionis, videlicet filiæfamilias consentientis, parentibus vero, vel tutoribus invitis, vel non consentientibus, ante annum vigesimum quintum, Matrimonii ineundi, vel libidinis explendæ causa abductæ, ut docet S. Thomas, Tournely, & alii in Gallia communiter; quia ob blanditias seductoris deficit plena libertas teneræ puellæ serio reflectendi ad pericula, & gravitatem contractus, a quo, si attenderet, desisteret: contrarium docet Billuart, ac alii; præsertim extranei; negantes, seductione, blanditiis, &c. libertatem lædi, verum minus tute; quia puella muneribus, ac blanditiis, &c. excæcata in materia ita lubrica non majorem videtur habere libertatis usum, quam metu gravi; vel saltem reverentiali devicta, & blanditiis abducta sub potestate raptoris constituta non magis est libera, quam violenter abducta; ergo nec magis valere videtur illius Matrimonium, & si violentia requireretur, raptus non differret a vi, nec Concilium Trid. novum, nec essentialiter distinctum instituisset impedimentum, quod est contra communem; duratque raptus donec in loco tuto constituta libere consentiat. Raptor, & complices ejus excommunicationem incurrunt, fiunt perpetuo infames, incapaces ad dignitates, & si sit Clericus, de proprio gradu decidit, *Conc. Trid. Sess.* 24. *cap.* 6. & in Gallia raptus etiam seductionis pœna mortis punitur, *Henr. III. & Ludov. XIII.* 1639.

Hinc 1. Invalide contrahitur Matrimonium, *ratione conditionis diversæ* a mancipio cum libera, ignorata a libero servitute alterius, etiamsi non esset perpetua, *P. Gerv.* valeret tamen 1. si servitutem sciverit; quia consensisse censetur, *Cap. propos. de conjug. serv.* 2. Si ambo sint mancipia, *Cap. dignum est*, quia nulli fit injuria; etiam dissentiente domino; quia Ecclesia illa habet rata, & juxta S. Thomam non tenetur obedire dominis de Matrimonio contrahendo, vel servanda virginitate: partus autem sequitur ventrem, nisi alia sit consuetudo. 3. Si sit servus, vel mancipium improprie tantum quoad bona immobilia,

bilia, *Gob.* vel Judicis sententia; ut ad triremes, vel perpetuum exilium, aut mortem damnati; quia nulla lege ecclesiastica istorum Matrimonia, quoad Sacramentum, & vinculum irritantur, licet unus conjugum hanc circumstantiam ignoraverit, *Tourn.* esset tamen nullum quoad effectus civiles, prolis legitimationem, dotem, hæreditatem, &c. etiamsi contraxerit, postquam fuga evaserit, *Senat. Paris.* 1625. vel pendente appellatione, si contingat, injustam declarari; nisi ante sententiam Judicis circa appellationem mortuus fuisset, *Fevrelius*; vel uxor ignorantiam conditionis damnati ad triremes probare posset; quia tunc posset consequi effectus Matrimonii, *Tourn.*

Hinc 2. *Ratione voti*, invalide contrahitur Matrimonium emisso voto solemni castitatis in Religione approbata, vel etiam simplici Societatis Jesu post biennium Noviciatus, antequam a suis Superioribus fuerit dispensatum, *Greg. XIII.* quamvis non dirimat Matrimonium ratum antea contractum, *Tourn. P. Gerv.* quia, cum sit votum simplex, non constituit hominem immobiliter Religiosum; nec Matrimonium dirimit votum simplex in alia societate ab Ecclesia ad hoc non privilegiata, vel in Religione non approbata; nec votum solemne in Religione non approbata dirimit Matrimonium etiam vi, vel gravi metu consummatum, *Tourn.* nec consummatum paulo antequam fuerit contractum, saltem hæc opinio securior est, *Tourn.* potest tamen Papa dispensare votum etiam solemne ad Matrimonium valide contrahendum, *Tourn.* quia est Juris ecclesiastici, & facta Ecclesiæ id probant.

Hinc 3. *Ratione cognationis ex consanguinitate*, invalide contrahit Matrimonium, 1. in linea collaterali inæquali frater cum filia fratris, & sororis, & cum illius nepte, & pronepte. 2. Cum filia fratris, ac Sororis patris, vel matris, & illius Filia, ac nepte. 3. In linea æquali filius fratris, & sororis cum filia alterius fratris, vel sororis, nepos fratris, vel sororis cum nepte alterius fratris, vel sororis, pronepos fratris, vel sororis cum pronepte alterius fratris, vel sororis, Reliquos gradus vide in arbore consanguinitatis. 4. Ratione cognationis spiritualis invalide contrahitur cum ea, quam quis baptizavit, vel quam suscepit e baptismo, vel confirmatione, vel cum ejus matre, etiamsi fuisset baptizata domi, & sine aliis cæremoniis; vel ex necessitate; valeret tamen in-

ter

ter patrinum, & Matrinam; *S. Pius V.* vel inter baptizantem, & matrinam, vel cum matre, quæ fuit infidelis tempore baptismi infantis, *Tourn.* quia non subjacet Ecclesiæ, vel inter patrinum, vel matrinam in supplemento dumtaxat ceremoniarum cum baptizato, vel parentibus; quia non sunt vere patrini ex defectu Sacramenti jam antea collati, vel inter procuratorem patrini cum baptizata, vel parentibus; quia non contrahit cognationem; cum non proprio, sed alieno nomine assistat, nempe principalis, qui impedimentum contrahit, licet baptizans ex commissione illud contrahat; qui agit in Persona Christi; nec contrahunt in ordine ad petendum debitum parentes baptizantes in mortis articulo propriam prolem legitimam, *Joan. VIII. & Paul. V.* vel ex baptismo levantes ex ignorantia facti invincibili, putantes esse alienam, *Cap. si vir*; nec alii eadem facti ignorantia ducti, *Tourn.* sic levans filium Petri existimans esse Pauli non incurrit cognationem spiritualem cum Petro, ac illius filio; quia non habet intentionem fungendi munere patrini respectu filii Petri, & nemo invitus patrinus censeri debet, *Sanch. Bonac. & alii apud Tourn.* nisi intentionem haberet suscipiendi infantem præsentem cujuscunque sit, sic baptizans filium Petri putans, esse Pauli, cognationem incurrit; quia tenetur habere intentionem baptizandi personam præsentem, *ibid.* baptizans tamen prolem concubinæ, vel alterius extra Matrimonium in necessitate contrahit cognationem spiritualem, *Nav. & alii apud Tourn.* quia lex favet tantum Matrimonio junctis; vel si plures admittantur patrini, quam Concilium Trid. permittit, sine duorum permissorum assignatione ex imperitia Parochi, omnes contrahunt cognationem, *Nav. & alii apud Tourn.* & S. Congregationem ita declarasse asserit Fagnanus. 5. Invalide contrahitur Matrimonium inter adoptantem, & filiam adoptatam, & posteros usque ad quartum gradum inclusive; & inter adoptatam & filiam adoptantis legitimam, quamdiu manet in potestate adoptantis; bene autem est validum cum illegitima, vel cum alia adoptata, vel mortuo adoptante, vel adoptato emancipato, etiam cum filia emancipata adoptantis; quia tunc cessat impedimentum, *Cap. per adoptionem. cap. 6. causa 30. q. 3.* & adoptantis cum matre adoptati; quia inter istos nulla est cognatio.

Hinc

Hinc 4. *Ratione criminis*, invalide contrahunt Matrimonium, 1. mutuo consensu, vel conspiratione occidentes conjugem per se, vel alium physice, vel moraliter suadendo, mandando, cum intentione postea invicem contrahendi Matrimonium. 2. Committentes adulterium cum promissione etiam ficta Matrimonii, vel conditionata, *Nav. apud Tourn.* quia utraque æque ad homicidium inducit, vel si post adulterium facta fuisset promissio Matrimonium contrahendi cum adultera, *Tourn. & comm.* 3. Commisso adulterio sine fide data de futuro Matrimonio occidens conjugem etiam sine conspiratione, vel consensu adulteræ, cum illius tamen notitia, & cum intentione cum ipsa contrahendi; vel durante actuali Matrimonio contrahens cum alia, etiamsi postea propria uxor moriatur, non potest cum secunda manere, nec de novo contrahere, *Cap. fin. hoc tit. Tourn.* quia æquivalet adulterio cum promissione Matrimonii futuri; nisi bona fide ignorasset, maritum jam esse uxoratum, modo ignorantia non sit culpabilis, *Tourn.* quia, cum non excuset à peccato adulterii, non excusat a pœna, *Cap. fin. hoc tit. apud Tourn.* valet tamen Matrimonium, 1. si dato veneno mors non fuisset secuta, vel solum incuria Medici, vel altero nesciente, vel sciente, sed non consentiente, nec cooperante, vel solum factam occisionem ratihabente, non supposito simul adulterio; quia simul cum adulterio sufficit notitia homicidii, *Billuart*. 2. Si ex odio, vindicta, ob rixas, avaritiam, vel in adulterio deprehensam conjugem occidisset sine fide de Matrimonio futuro, vel sine intentione occisa conjuge cum complice contrahendi, sed cum alia, *Coninck*, *Laym. & alii*; vel solum intentione implicita tacendo, *Tourn.* vel nullo signo externo manifestata, *P. Gerv.* quia non est nociva; vel si occisa conjuge Matrimonium modo promittant; quia canones strictè interpretandi, *cap. laud. de conviv. infid.* vel fide solum mortua uxore data, *Tourn.* vel si non fuisset acceptata, *ibid.* vel si adulterium cum promissione Matrimonii non fuisset utrique notum, sed alterum esse uxoratum, fuisset ignoratum, *Sanch. & comm.* vel si fuisset solum putatitium morte conjugis ignorata; vel si promissio fuisset revocata ante adulterium, *P. Gerv.* secus si postea revocaretur, *Billuart*; quia impedimentum jam esset contractum, non autem antea; vel si homicidium sine notitia compartis fuisset commissum, *Sanch. Paul. Lugd.*

vel

vel si consilium, vel mandatum non influxisset in mortem conjugis, *Tourn.* vel si vivente uxore propria cum alia contraxerit, ipsa ignorante; esse uxoratum, non solum potest mortua priore uxore, sed tenetur ei nubere, *Tourn.* nisi postea consenserit cognito Matrimonio mariti, *ibid.* vel si cum secunda non consummasset, vel solum post mortem propriæ uxoris, potest, ac tenetur quoque ei nubere; quia non concurrit adulterium simul cum promissione Matrimonii.

Hinc 5. *Ratione cultus disparitatis*. Christianus invalide contrahit cum judæa, vel ethnica etiam cathecumena; valet tamen Matrimonium infidelis cum infideli, vel catholici cum hæretico, sed hoc est mortaliter illicitum, nisi cum Papæ dispensatione pro bono publico Ecclesiæ, Regnorum pace, ac familiarum concordia, secluso tamen perversionis periculo, & excluso pacto educandi partem infantium in Religione hæretica; quia est intrinsece malum, *ita praxis Ecclesiæ*.

Hinc 6. *Ratione vis, vel metus*, invalide contrahit metu mortis, mutilationis, gravis corporis cruciatus, gravium verberum, servitutis, vel amittendi instrumenta, quibus libertas probari potest, captivitatis, quæ est quædam servitus, exilii, carceris diuturni, & vinculorum atrocium, amissionis status, stupri, sive in viro, sive in fœmina, *S. Thom.* quia prædicta mala de jure, vel ex communi Doctorum sententia metum gravem inferunt, *apud Tourn.* etiam propinquis personæ ducendæ inferenda, ut ejus patri, matri, patruo, amitæ, fratri, sorori. *Tourn.* valeret tamen Matrimonium metu stupri, vel aliorum prædictorum malorum promissum, postea tamen transacto periculo sponte contractum; quia liberum erat illud Parocho, aut Judici, vel parentibus aperire, & reclamare; vel si post Matrimonium ex metu gravi contractum habita fuerit copula sponte, & affectu maritali, id est animo vivendi conjugaliter, *S. Thom. S. Bonav. S. Antonin. & alii*; quia suppletur consensus, qui defuit; vel si spontanee, ac diuturne cohabitarint, etiam sine copula, *ex cap. 21. de sponsal. & unanimi Canonistarum doctrina apud Tourn.* quia est signum sufficiens novi consensus; non vero valeret, si copula vi, vel metu gravi fuisset extorta, vel spontanee, sed non animo maritali fuisset habita, & uterque conjugum graviter peccat, *Tourn.* quia copula in

utro-

utroque casu est fornicaria, ac intrinsece mala; in foro tamen externo copula censetur sponte, & affectu maritali habita, nisi contrarium probetur, *Cap.* 30. *de spons.* nec valeret cohabitatione, si etiam sublato metu non auderet, nec posset reclamare, vel fugere, vel si in utroque casu ignoraverit, Matrimonium metu gravi contractum esse invalidum, *Nav. Sylv. & alii;* quia posterior consensus non majorem habet vim, quam prior, cui innititur, & error circa personam, putando, se accedere ad suam, quæ non est, impedit consensum, quem pars tali errore affecta, si invaliditatem compertam habuisset, in copulam, vel habitationem non dedisset, 2. Metu infamiæ juris, *Tourn.* ut si deprehensa in crimine infami Matrimonio ob communicationem accusationis consentiat, ne prodatur; quia, licet juste possit accusare, injuste tamen exigit Matrimonium; levis tamen esset metus puellæ timentis, ne innocenter de crimine non ommisso diffametur, *Tourn.* quia implorato Judice, vel ope legis, liberari potest. *S.Thom. Pont.* nisi ex circumstantiis, ut si aliunde suspecta, vel accusatoris probitate gravem in fama læsionem timeret. 3. Metu excommunicationis injustæ, si non nisi difficulter per appellationem ei occurri possit, *Tourn.* quia gravis est pœna, ac diffamatio, & ad vitandum scandalum etiam excommunicatio injusta ad multa urget, multisque bonis privat; non vero metus excommunicationis justæ, *ibid.* quia facile vitari potest parendo Judici. 4. Metu amissionis omnium bonorum, vel majoris, aut notabilis illorum partis, vel lucri necessarii, ac notabilis, *Tourn. Sanch.* quia vir constans jactura similium bonorum terreri solet; amissio tamen omnium bonorum artificis consistentium in modica pecuniæ summa, quæ suo labore facile lucrari potest, non grave damnum censeretur, *Tourn.* ac proinde nec metu gravem incutere potest. 5. Metu reverentiali parentum, tutorum, magistratuum, vel aliorum, animo repugnante, ac quasi invito contrahens, quibus ob reverentiam ipsis debitam, & verecundiam resistere non audet cum minis rigidæ tractationis, verborum, periculo diuturnæ offensionis, difficilis, ac morosæ cohabitationis, *Tourn. Bill.* cum asperitate vultus, verborum in hunc finem incusso; quia considerata ætate sexus, præsertim fœminei censetur respective gravis, & libertatem æque, ac cadens in constantem virum mi-

minuere; idem dicendum, si preces nimis importunæ cum reverentia personæ consensum a timido, ac pusillanimi sexu simul extorqueant, *Sanch. & alii*; vel Principis, qui sævire solet in eos, qui blanditiis suis resistunt, *Auct. cit.* non vero irritatur Matrimonium metu proveniente ex solo pudore, verecundia, respectu parentum; quia censetur metus levis seclusa comminatione verberum, cohabitatione admodum difficili, ac morosa, *Tourn. & alii*; nec si esset ex speciali meticulosa indole; quia Jura non attendunt id, quod in particulari, sed quod in communi fieri solet; nec si minæ prodeant ab eo, qui multa minari, & nihil, vel parum exequi solet: *Tourn.* quia hujusmodi minæ contemni, & virum constantem non movere solent: secus si eas exequi consueverit, vel si sint ab eo, qui est atrox, ac crudelis, & sævire solitus, cum ejus voluntati resistitur, etiamsi minas verbis non addat: vel in dubio, *Tourn.* quia nemo experiri vellet, an vir auctoritatem habens, mala serio minetur, *ibid.* & vultus terribilis viri potentis, & frons ad terrorem composita efficacius plerumque minas indicant, quam lingua, *Decius, & alii Juris-consulti apud Sanch.* & indignatio patris cum asperitate vultus respectu puellæ metum gravem in Jure censetur inferre, si diuturna prævideatur, *Tourn.* quia admodum grave est ante oculos patris, vel alterius sibi offensi, & inobedientiam exprobrantis versari. Secus si amica patris boni indoles reconciliationem brevi futuram annuntiaret. 6. Invalide contrahit lethali febri oppressus cum filia medici, aliter ei mederi nolentis, si a communitate sit conductus, ut omnibus loci incolis medeatur, vel si solus sit in loco, *Tourn. & alii*; quia etiamsi non teneretur ex justitia absque stipendio mederi, sine injustitia tamen non potest aliud, quam legibus permissum exigere, & ægrotum ad Matrimonium cogens, metu, vitam defectu Medici amittendi, in utroque casu, libertatem illius graviter lædit, non tamen irritum esset Matrimonium, si nullatenus esset obligatus, ac ægrotus alium habere posset Medicum, & Matrimonium tanquam stipendium operæ suæ proportionatum exigeret, *ibid. Sanch. Soto, & alii*; quia timor mortis urget ab intrinseco, & liberum est ei per alium Medicum vitæ suæ remedium quærere, quamvis hæc opinio non careat difficultate, præcipue, si non idem, ac æque securum apud alium ha-

bere

bere possit remedium. Minor esset difficultas, si æger proprio motu se ad Matrimonium obtulisset, sic 1. valet Matrimonium, si stuprator parentum iram placandi causa sponte in Matrimonium se offerat; vel si puella ad evitandam mortem a furibus, vel sicario inferendam Matrimonium transeunti, ut opem ferat, promittat; vel si Princeps in civitate ab hoste obsessus proprio motu Matrimonium cum filia obsidentis spondeat, ut urbis suæ excidium avertat; vel capite damnatus, ut evadat incolumis, meretricem, vel aliam se in Matrimonium offerentem, vel a Judice oblatam, ducat, *apud Tourn.* quia in prædictis metus non in hunc finem incutitur, sed metu conterriti sponte per Matrimonium sibi vitæ conservandæ remedium quærunt, etiamsi obsidio, vel mortis damnatio injusta esset, modo metum incutiens Matrimonium non intendat, nec illud pro auferenda injustitia offerat, *Tourn.* quia tunc idem esset, ac si civitatis excidium, vel injustæ sententiæ executio minaretur, nisi oblatum Matrimonium acceptet. 2. Valet Matrimonium concubinarii metu mortis instantis ex morbo, naufragio, tempestate, bello, vel metu gehennæ cum concubina, contractum, *Tourn.* quia metus non est a causa libera in hunc finem incussus. 3. Post sponsalia contracta per excommunicationem ad contrahendum compulsi, vel data Matrimonii fide in stupro deprehensi a parentibus stupratæ accusationem minantibus, vel a Judice ad Matrimonium cum stuprata inducti, *Tourn.* quia in neutro casu metus est injustus, cum jus accusandi, & ad Matrimonium cogendi habeant. Secus si parentes mutilationem, vel mortem per se inferendam minando stupratorem ad ducendum stupratam induxissent; quia metus esset injuste incussus, cum jus propria auctoritate vulnerandi, vel occidendi non habeant, vel si Judex, aut parentes stupratorem non data ab eo fide ad Matrimonium cogerent, *Tourn. Pont.* quia Jure saltem communi eam tantum dotare, vel ducere tenetur, nisi alia sit loci consuetudo, vel ratio, *vide P. I. pag.* 366. *num.* 2. vel si juridice secundum allegata, & probata, falsis tamen testibus de stupro fuisset convictus: quia radicaliter, & in re metus est injustus, vel si Judex cogeret ad ducendam, cui fidem dederat, quæ postea tamen fornicata est occulte, ita, ut probari nequeat, *Tourn.* quia in conscientia non tenetur eam ducere.

Hinc

Hinc 7. *Ratione Ordinis*, post susceptionem Subdiaconatus, vel Diaconatus, vel Presbyteratus invalide contrahitur Matrimonium; non tamen irritant hi Ordines Matrimonium antecedens.

Hinc 8. *Ratione publicæ honestatis*, 1. invalide contrahit sponsus post pubertatem resiliens, vel mortua sponsa, cum sorore, vel matre, aut filia sponsæ propriæ; quia contraxit cum istis impedimentum publicæ honestatis. 2. Invalide contrahit cum nepte conjugis in Religione ante Matrimonii consummationem professæ, vel clandestine junctæ, quia etiam ex Matrimonio rato dissoluto per professionem religiosam, *S. Congr. Card. Concil. Trid.* & ex Matrimonio invalido, modo non sit ex defectu consensus nullum, oritur impedimentum publicæ honestatis, ut declaravit S. Pius V. quamvis non oriatur ex sponsalibus nullis, *Conc. Trid.* valeret tamen Matrimonium sponsi cum vidua fratris sponsæ; quia est tantum affinis propriæ sponsæ, vel cum sorore sponsæ, si prius Matrimonium fuisset contractum cum errore, vel ex metu gravi, vel in amentia; quia fuit nullum defectu consensus.

Hinc 9. *Ratione affinitatis*, invalide contrahit sponsus cum sponsa, cujus sororem, vel matrem antea cognovit, etiamsi essent, senes, vel steriles; non tamen invalidum est Matrimonium, si cum propria consanguinea peccaverit; quia non fit propterea cum sponsa affinis; nec si cum sorore sponsæ copulam solum imperfectam habuerit; nec si contrahat pater, & filius cum matre, & filia; quia per Matrimonium patris cum matre, filius; non fit affinis cum filia; nec si duo fratres contrahant cum duabus sororibus; quia per Matrimonium fratris non fit alter frater affinis cum altera sorore; nec si vidua contrahat cum marito sororis primi mariti sui defuncti; quia solum cum sorore proprii mariti, non vero cum illius marito fit affinis; affinitas enim non parit affinitatem: nec si quis nubat successive viduis a duobus fratribus relictis, cum non fiat affinis cum altera: nec si quis nubat matri, vel sorori, aut filiæ novercæ suæ, *P. Gerv.* quia licet noverca fiat affinis cum ipso, non vero ipse cum illius consanguineis; nec si ex duabus viduis una nubat filio unius, & altera cum filio alterius, v. g. Agnes filio Luciæ, & Lucia filio Agnetis, quamvis in hoc casu posset una dicere de filio alterius postea nato, esse filium filii sui, & fra-

trem mariti sui, *Gab. Tourn.* quia est natus ex filio suo; & a matre mariti sui, suumque maritum esse fratrem nepotis sui.

Hinc 10. Defectu *præsentiæ Parochi*, invalide contrahitur Matrimonium, ubi viget Concilium Trid. absente Parocho, vel præsente, sed ebrio, vel dormiente, vel nesciente, quid agatur, vel non in hunc finem, sed convivandi gratia adhibito; quia non assistit formaliter; vel non proprio, vel uno solum teste adhibito: valent tamen Matrimonia sine præsentia Parochi, 1. in Hollandia, vi constitutionis Benedicti XIV. 1741. licet Concilium Trid. ibi fuerit promulgatum per Margaritam Parmensem de mandato Philippi I. 2. Ex Ecclesiæ indulgentia inter hæreticos, & catholicos cum hæreticis, & inter solos catholicos inita in locis hæreticorum, ubi carent Parocho, vel Episcopo, aut aliis Sacerdotibus ad id deputatis, vel si ad illos tutus accessus non pateat, adhibitis duobus, vel tribus testibus, *Congr. Card.* 1603. 3. In Anglia, vel alibi, ubi Concilium Trid. non est receptum, etiam expresse ibi in hunc finem habitantes, *Billuart*, *& alii*; quia non fraus, sed jus habitationis iis patrociniatur; etiam peregrini, & ibi transeuntes, *ibid.* quia, cum teneantur ad festa, & jejunia, æquum est, ut sentientes incommoda, sentiant etiam commoda, & favorem Ecclesiæ, excepta in his fraude; quia, cum cohabitatione jus non acquirant, nec ipsis dolosis, ac fallacibus Ecclesia favere censetur, *Urb. VIII.* & si sint diversarum Parochiarum, unus ubi Concilium Trid. est publicatum, & alius ubi non est publicatum, valet contractum clandestine in loco, ubi non est publicatum, *Congr. Card.* quia sequitur valorem loci; sic valet contractum ab infidelibus non baptizatis, etiam ubi viget Concilium Trid. quia non sunt Legi Ecclesiæ subjecti; secus si Angli, vel alii hæretici in Gallia, vel alibi, ubi est receptum, sine præsentia Parochi, ac testium contrahant; quia tenentur legibus locorum. 4. Valent Matrimonia hæreticorum, coram Ministro hæretico sine testibus contracta; quia tacite Ecclesia dispensare censetur, & conversorum Matrimonium etiam ratum, ac liberos legitimos habet, *Declar. S. Pœnit.* 5. Valet Matrimonium, si Parochus, quamvis in aliena Parochia, vel Diœcesi assistat; quia assistentia non est actus jurisdictionis contentiosæ, *Fagn. in cap. quoniam*, vel si occasionaliter

liter convivandi & confabulandi causa, vel coacte, vel contradicens assistat, *Thom. ex Charm.* modo ad contrahendum fuerit adhibitus; quia non consensus, sed assistentia duntaxat a Concilio Trid. requiritur; vel si assistat contra prohibitionem Episcopi; *P. Paul. Lugd. & alii*; sed non licite; etiamsi nondum esset Sacerdos, valide assistit, *S. Congr. Card. Conc. Trid.* securius tamen est, ut nondum Sacerdos abstineat; *Tourn.* non potest tamen delegare nisi Sacerdotem; *Conc. Trid. Sess. 24. cap. 1. de ref.* nec sufficit ratihabitio; nec delegatio non acceptata. 6. Etiam valet, si esset suspensus, excommunicatus, vel irregularis, *S. Congr. Card.* modo non sit publicus hæreticus *Billuart.* quia privatur jurisdictione, accessat esse Parochus, vel si esset intrusus sine titulo colorato, *Tourn.* 7. Valet coram alieno Parocho, si contrahentes sint vagi; quia non habent proprium, non tamen conjungendi sunt, nisi post diligentem inquisitionem, & cum licentia Episcopi; *Concil. Trid. Sess. 24. cap. 7. & Rit. Arg.* ut supra dictum est. 8. Valide contrahunt studentes in Universitate; tyrones opificum, famuli, mercatores, milites præsidiarii, licet brevi ibi tempore habitent, & non intendant diu ibi habitare, modo ibi non sint solius recreationis, vel ruralia exercendi causa; & non statim ad suum domicilium sint reversuri, *S. Congr. Concil. Trid. Fagn. in cap. signif.* etiamsi illi expresse ex metu, ne Matrimonium impediatur, ad alibi contrahendum migrassent; modo prius in hoc casu in Gallia per sex menses ex eadem Diœcesi, & per annum ex diversa, ibi commorati sint; quia licet fraude domicilium mutaverint, jure tamen inde consecuto; & non fraude contraxerunt, 9. Valet Matrimonium, etiamsi testes sint consanguinei, infames, excommunicati, impuberes, fœminæ, infideles; quia praxis Ecclesiæ ita approbat, ne Matrimonia sæpe fiant ambigua. 10. Etiam valet Matrimonium, si coram Parocho, & testibus contractum ex alio impedimento occulto fuerit nullum; si clam renovetur consensus, si sine scandalo coram Parocho, & testibus renovari nequeat, *Sanch. Nav. citans S. Pium V.* quia in hoc casu censetur Ecclesia solemnitatem non exigere, secus si Parocho, & testibus impedimentum constet; vel periculum sit, ut in foro externo probetur; vel in utroque foro dispensatum fuerit, *Congreg. Card. Concil. Trid.*

Hinc 11. *Ratione raptus*, Invalide contrahit raptor cum rapta, 1. etiamsi rapta postea consentiat, nisi sit in loco tuto, ac libero, *Concil. Trid. Sess.* 24. 2. Etiamsi ipsa muneribus, blanditiis, &c. consentiente fuisset abducta, invitis tamen parentibus, saltem juxta tutiorem, *Auct. cit.* quia est raptus seductionis, & talis consensus non videtur magis liber, quam metu gravi, vel reverentiali obtentus, & blanditiis in materia naturæ corruptæ ita consentanea a sexu fragili sæpe difficilius resistitur. 3. Etiamsi non Matrimonii, sed libidinis causa fuerit abducta, *Tourn. Cabass. Bonac. Henno, & alii*; modo postea, vel expleta libidine, rapta vi retineatur ad contrahendum Matrimonium, *Bill.* quia retentio Matrimonii ineundi causa rationem raptus habet, *ibid.* 4. Etiamsi rapta sponsalia promiserit, sed sine consensu parentum, vel etiam consentientibus parentibus, ipsa tamen invita, fuerit rapta, *Bill. Pont. & alii*; quia licet habeat jus ad compellendum vita juridica sponsam ad contrahendum Matrimonium promissum, non tamen via facti, cum non possit esse Judex in propria causa. 5. Invalide contrahit cum rapta etiamsi post viginti quinque annos contraxerit, si antea fuerit rapta seductione, *Tourn.* secus si postea fuerit seducta, *ibid.* quia post viginti quinque annos non amplius est sub parentum, aut tutorum potestate, *Henricus III. Edict. Bles.* 6. Etiamsi fœmina rapiat virum, *Tournely*; quia in viro æque, ac in muliere libertatem aufert, & licet Concilium Trid. de solo raptore loquatur, quia raptus raro a muliere fieri solet, raptricem tamen etiam ob indentitatem rationis comprehendere videtur. Contrarium tenet *Thom. ex Charm. Billuart, & alii*; quia Concilium Trid. in hoc casu de solo loquens raptore, in hac re, utpote odiosa, non debet ultra litteram extendi, & censetur, solum voluisse infirmiori sexui, ac frequentiori malo consulere, non vero casum insolitum comprehendere. Unde in praxi, cum impedimentum videatur dubium, consulendus est Episcopus. Valeret tamen Matrimonium, 1. si sponsus abduceret sponsam cum consensu parentum sibi desponsatam, ipsa cousentiente, licet parentibus postea sine justa causa renitentibus, *can. lex illa, & can. cum causa extravag. Pont. Gob. Less. & alii*; quia in loco libero promisit sponsalia, & habet aliquod jus vi sponsalium in sponsam, & Matrimonium; non vero ipsa renitente, *Auct. supra*

supra cit. 2. Si tantum eam de uno cubili in aliud, aut in agro inventam per paucos passus duceret. *Tourn.* 3. Si seductione rapta non esset bonis moribus instructa, sed corrupta; quia non censetur seducta; *Tourn.* nisi a crimine destitisset, *ibid.*

Quær. 6. Quisnam in impedimentis Matrimonii dispensare possit, ob quas causas dispensatio dari soleat; & quomodo revalidari debeat Matrimonium invalide contractum?

Dico. In impedimentis Jure naturali Matrimonium dirimentibus, vel impedientibus, nec Papa, nec Episcopus dispensare potest, *P. Gerv. Thom. ex Charm. Billuart*; quia non sunt domini Juris naturalis, nec Deus Ecclesiæ talem dedit potestatem. Ecclesiam vero dispensare posse in impedimentis Jure ecclesiastico institutis, patet *ex Concil. Trid. Sess. 24. can.* 3. & ex communi Ecclesiæ usu, & Jure ordinario solus Papa in iis dispensare potest; *P. Gerv. Thom. ex Charm. & alii*; quia solus supremum est Ecclesiæ caput visibile, & Juris ecclesiastici Superior; etiam in voto solemni castitatis; *Thom. & alii*, declarando, saltem illud non obligare certis in circumstantiis; quia ita docet praxis Ecclesiæ, *Tourn.* potest tamen Episcopus dispensare, 1. in impedimentis solum impedientibus, exceptis sponsalibus, in quibus nec Papa dispensare potest; *P. Gerv.* quia obligant Jure naturali, & dispensatio esset in præjudicium alterius; potest tamen tanquam Judex ex legitima causa declarare, illa esse irrita, vel dissolvenda, *P. Gerv.* & excepto voto castitatis perpetuæ, & Religionis ingrediendæ, *P. Gerv.* quia Papa ista sibi reservavit, nisi votum esset dubium, vel non perpetuum, vel non absolutum; *vide Tr. de Religione; Q. 1, quær. 12. Hinc.* 3. vel nisi contracto jam Matrimonio in ordine ad petendum debitum; sicut etiam quoad affinitatem, & cognationem spiritualem Matrimonio contracto supervenientem; *ita docent communiter Auctores*; non vero ejus Vicarius-generalis, nisi specialiter ab Episcopo ei concedatur; quia ex generali concessione Vicariatus potest tantum ea, quæ sunt jurisdictionis necessariæ, non vero voluntariæ, prout est dispensare, *P.Gerv.* 2. In impedimentis dirimentibus occultis post Matrimonium jam contractum, nisi in quibusdam casibus jus obstet. 3. Ante Matrimonium ex Papæ delegatione expressa, vel tacita, vel consuetudine suæ Ecclesiæ, vel in casu dubio, vel magna

necessitate, *Tourn.* quia bonum Ecclesiæ, ac Fidelium ita exigit. Papa dispensare potest valide sine ratione; quia est supremus Legislator; sed non licite; quia non ageret ut fidelis dispensator Mysteriorum Dei; Episcopus vero nec valide, nec licite dispensare potest sine legitima causa, quia non est Superior legis: ad revalidandum Matrimonium supplendum est, quod pro illius valore defuit, nempe consensus validus.

Hinc 1. Dispensatio petenda est, 1. a S. Pœnitentiaria pro impedimentis occultis provenientibus ex crimine occulto Papæ reservatis pro foro solum interno a Confessario per se, vel, quod consultius est, per alium in hac materia peritum, vel Episcopum; & concedi solet gratis in forma commissoria, qua demandatur facultas dispensandi selecto ab oratore, qui debet esse approbatus ab Ordinario, & S. Theologiæ, vel Juris canonici Doctor in Universitate graduatus, *Tourn. P. Gerv.* si in rescripto habeatur: *discreto viro doctori*, sæpe tamen defacto Parochus, vel etiam Confessarius in eo nominatur. 2. ab Episcopo, Matrimonio jam contracto, si simul concurrant sex circumstantiæ a Benedicto XIV. allegatæ, videlicet, 1. si Matrimonium fuerit contractum in faciem Ecclesiæ, omnibusque adhibitis solemnitatibus. 2. Si fuerit contractum bona, saltem unius contrahentium fide, ex juris vel facti ignorantia. 3. Si sit consummatum. 4. Si sit occultum; censetur autem occultum, quamvis quinque vel sex personis in aliquo oppido, vel septem, aut octo in civitate innotescat, *Benedict. XIV. in instruct. Pastor. ad Confess. Diœces. Basil.* non vero si majori parti notum sit, *P. Gerv.* 5. Si non facilis sit ad Papam recursus ob paupertatem, rusticitatem, locorum distantiam, aliasque similes causas, uti etiam est difficultas longius abstinendi ab usu Matrimonii, & periculum incontinentiæ, aut infamiæ; vel ad illius legatum, *Tourn.* si majorem, quam Episcopus habeat potestatem, quam ordinarie sine speciali privilegio non habet, *Barbos. & alii apud P. Gerv.* 6. Si non possint separari sine scandalo, & sit impedimentum, in quo Papa dispensare consueverit; *Tourn.* deficiente autem una ex præfatis circumstantiis, si personæ sint pauperes, ac rusticæ, dispensatio per Ordinarium a S. Sede procurari debet in forma pauperum, nisi ipsemet aliunde ex indulto, vel consuetudine legitime præscripta dispensandi potesta-

testatem habeat, *Tourn.* III. ab Episcopo etiam Matrimonio nondum contracto pro impedimento ex crimine occulto in confessione mox detecto, v. g. affinitatis ex copula illicita, vel pro impedimento criminis, circumstantiis ita urgentibus, ut nec Sedes Apostolica consuli, nec Matrimonium, ad quod omnia sunt disposita, sine gravi scandalo, & paratorum ad nuptias infamia multum differri possit, nullaque præter Ordinarii dispensationem pateat via *Tourn.* quia Papa ex præsumpta Ecclesiæ voluntate, pro bono Ecclesiæ, ac fidelium, consentire censetur, *Bened. XIV.* vel si Confessarius ob temporis angustias, & imminens periculum infamiæ, scandali, &c. nec ad Episcopum recurrere queat, ipsemet in Diœcesi Basileensi potestate per instructionem Past. ad Confes. ejusdem Diæcesis pro hujusmodi casu expresse, & specialiter subdelegata cum pœnitente dispensare potest in confessionali, data a peccatis, ac censuris absolutione, eo modo, quo infra dicetur; mutatis mutandis; suadendo tamen pœnitenti emissionem voti castitatis usque ad tempus obtentæ dispensationis ab Episcopo, & postea declarando se voto ad contrahendum esse impeditum, prædictum facile tollitur periculum scandali, infamiæ, &c. ut solicitari possit pro alterius simul impedimenti dispensatione ab Epispoco occulte obtinenda, præcipue si confessio apud proprium facta fuerit Parochum, per alium enim Confessarium dispensatio voti separatim ab alio impedimento esset petenda, ut ostendi possit sine alterius impedimenti occulti manifestatione; unde in praxi suadendum est, ut res Parocho in confessione declaretur. IV. ab Episcopo petenda dispensatio pro impedimentis dubiis, vel facti, ut si dubitet sponsus, an cum consanguinea sponsæ commercium illegitimum habuerit; vel juris; ut si saniores dubitent Theologi, an impedimentum in hoc, vel illo casu contractum fuerit, *Tourn.* quia casus dubii Papæ non reservantur, *ibid.* nec postea recurrendum ad Papam, si resciatur, *Tourn.* quia absolute dispensatum est; vel si dispensatio a Papa nulliter fuerit obtenta, ubi consuetudo invaluerit, brevia nulliter obtenta ab Episcopo revalidandi, *Tourn.* quia consuetudo hoc in casu tribuit jus dispensandi. V. Pro impedimentis manifestis, & pro foro externo petenda est a Dataria Romana, vel in forma nobilium, vel honestorum, aut pauperum; pauperes autem censen-

tur ordinarie, qui de suis tantum laboribus, & industria vivunt: soletque a Dataria concedi in forma commissoria, & dirigi ad Ordinarium sine expressione illius nominis, eoque ante executionem mortuo devolvitur ad successorem; & valere incipit executo mandato Papæ, si sit commissoria; vel si sit in forma gratiosa immediate a Papa concessa, in foro interno, quamprimum Papa dixit: fiat, vel dispensamus; & in foro externo, expeditis litteris dispentationis: non tamen licite contrahitur Matrimonium ex sola præsumptione dispensationis in forma gratiosa concessæ, vel expeditæ; valide tamen, si tempore contractus revera fuisset concessa. VI. contrahentes e diversis Diœcesibus in utraque dispensari debent, saltem securius est, nisi consuetudo habeat, sufficere dispensationem loci celebrationis, vel nisi dispensatio sit a Papa, *Tourn.*

Dico. 2. Dispensatio a Papa sine ratione, vel sine sufficienti sibi nota concessa valet; non vero Episcopi, & utraque est graviter illicita *P. Gerv. Bill.* vid. *Tr. de leg.* Q. 2 *quær.* 3. *Hinc* 1. Causæ autem, ob quas Papa dispensare solet, sunt sequentes, 1. angustia loci; ubi alii paris conditionis, quam consanguinei inveniri nequeunt; 2. Ob dotem minus competentem. 3. Ob conservationem bonorum amplissimorum in eadem familia. 4. Ob conservationem illustris familiæ; 5. Ob meritum oratoris in Ecclesiam, aut ingentem pecuniæ summam in urgentes Ecclesiæ necessitates expendendam. 6. Ob prolem bona fide ex consanguinea susceptam. 7. Ob lites ex successione magni momenti, ne mulier defectu viri succumbat. 8. Propter graves inter consanguineos, vel affines inimicitias componendas. 9. Propter pacem confirmandam. 10. Propter oratricem filiis gravatam. 11. Propter oratricem excedentem 24. annum, quæ hactenus conditionem parem non potuit invenire. 12. Propter infamiam aut scandalum ex nimia familiaritate, seclusa tamen copula. 13. Propter copulam scienter admissam vesana libidine, non vero pro faciliori dispensatione habita. 14. Vehemens inter oratores ex nimia familiaritate copulæ suspicio. 15. Paupertas, saltem pro gratis obtinenda dispensatione; & licet pauperes censeantur, qui de suis tantum laboribus, & industria vivunt, attamen etiam inter nobiles dantur.

Hinc 3. Matrimonium nullum, 1. defectu consensus,

fice,

ficte, metu, vel errore contractum, revalidari debet per renovationem mutui consensus, externe manifestati; quia prior fuit nullus; etiamsi unus duntaxat conjugum non consensisset, saltem in praxi est securius, nisi scandalum, vel aliud grave incommodum timeatur; quia tunc sufficit, ut qui ficte, vel errore, aut metu promisit, vere consentiat, *S. Bonav. S. Anton. S. Thom.* modo alter consensum solemniter datum non retraxerit; quia videtur adhuc moraliter durare; imo si comparti crimen, vel invaliditas revelari nequeat ob odia, rixas, Matrimonii, ac prolium desertionem, &c. sufficere posset consensus liber in copulam maritalem; quia libera cohabitatio, ac copula conjugalis eam consensisse probant, *Clem. III. & Alex. III.* 2. Matrimonium nullum ex alio impedimento, si sit notorium, obtenta dispensatione, per novum consensum coram Parocho, & testibus renovari debet; quia tunc urget ratio Concilii Tridentini; si sit occultum, nec periculum revelationis, & fuerit contractum in facie Ecclesiæ, sufficit mutuus consensus; quia probari potest vi prioris Parochi, ac testium assistentiæ, *S. Pius V.* occultum vero dicitur, vel quod omnino secretum, & nulla ratione, vel jure potest probari; vel quod non est notum pluribus, quam quinque communitatis decem saltem personis constantis, *Tourn.* nec ad forum contentiosum est deductum, vel deducendum; vel quod ob distantiam loci ignoratur, vel ob diuturnitatem temporis oblivioni traditum est; & non est periculum revelationis, si scientes non sint garruli, vel detractores; non tamen ad revalidandum Matrimonium sufficit velleitas, v. g. contraherem; sed requiritur consensus de præsenti, v. g. de novo consentio, vel contraho, *Thom. ex Charm.* vel dicendo: casu, quo fuerit nullum, nonne de novo consentis? si dicat ita, valet; si dicat non, melior dispositio exspectanda est. Si vero clandestine fuerit contractum, debet renovari in præsentia Parochi, ac testium, ubi viget Concilium Trid. quia alias in foro externo Matrimonium non posset probari; vel Confessarius petat licentiam eos jungendi coram fidissimis testibus.

Quær. 7. In quibusnam casibus ad S. Pœnitentiariam pro dispensatione recurrendum sit, & quanam causa sint alleganda?

Dico. In quadruplici materia recurrendum est ad S. Pœni-

Pœnitentiariam 1. pro dispensatione in impedimentis, sive impedientibus, sive dirimentibus, Matrimonio contracto, sive contrahendo, modo ex crimine occulto sint, & in quibus Episcopus dispensare non potest. 2. Pro dispensatione votorum. 3. Pro censuris reservatis, & irregularitate. 4. Pro condonanda obligatione restitutionis ob horas canonicas neglectas. Causæ allegandæ pro dispensatione 1, impedimentorum sunt supradictæ. 2. Pro dispensatione votorum, præcipue Religionis sunt inopia parentum, aut fratrum, debilitas virium, metus incontinentiæ, defectus dotis, &c. 3. Pro censuris, submissio mandatis Ecclesiæ, & pro irregularitate, Ecclesiæ utilitas. 4. Pro restitutione, restituendi difficultas.

Quær. 8. Quomodo dispensatio a S. Pœnitentiaria, & Dataria petenda sit?

Dico. Pro modo petendi dispensationem a S. Pœnitentiaria observanda sunt sequentia, 1. ut impedimentum sit dispensabile, 2. Ut communiter scribatur latine, quamvis etiam in lingua vernacula recipi soleat, *Tourn.* 3. Ut rite exponatur impedimentum secundum speciem suam, & qualitates a jure, vel stilo curiæ requisitas. 4. Ut exprimatur nomen, ac cognomen illius, ad quem a S. Pœnitentiaria sit rescribendum, & oppidum, seu civitas; ac Regio vulgari nomine, & locus; per quem responsio secure dirigi possit cum data diei, mensis, ac anni; non vero nomen oratoris, nisi Fictum. Pro Dataria vero exprimi debet, 1. nomen, & cognomen oratoris. 2. Diœcesis originis, nisi aliud habeat domicilium fixum. 3. Si orator, & oratrix sint ex duabus Diœcesibus, ambæ exprimendæ sunt, *Tourn.* formulam pro S. Pœnitentiaria vide in fine.

Hinc 1. In linea recta consanguinitatis in quocunque gradu, & primo collaterali pro nullo dispensatio petenda est, quia, cum sint ex Jure naturæ, non dispensantur; & si in istis gradibus Matrimonio juncti sint in ignorantia invincibili, & separari nequeant sine scandalo, in ea relinquendi sunt; & in secundo non nisi pro magnis Principibus ob publicam causam, *Conc. Trid.* nec a S. Pœnitentiaria dispensatio petenda in aliis gradibus consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita; quia, cum non sint ex crimine occulto, a Dataria petenda est, nisi Matrimonium jam sit contractum; quia tunc S. Pœnitentia-

tiaria ad illud revalidandum in iis dispensat, modo occulti sint; vel si publici sint, & dispensatio fuerit petita a Dataria occulte subreptitie, vel obreptitie, modo falsitas non consistat in narratione præcedentis copulæ non habitæ, *Tourn.*

Hinc 2. Dispensatio est nulla, 1. si sit obreptitia, allegando falsum, & si causa finalis, & principalis dispensationis non fuerit vera saltem tempore, quo dispensatio concessa est; si autem plures allegentur copulativæ, sufficit, si illa sit vera, cui rescriptum innititur; vel si sint disjunctivæ, si alterutra sit vera; si nulla specificata sit in rescripto, sufficit, si una ex allegatis in petitione sufficiens sit, & vera, *P. Gerv.* imo si in rescripto alia fuisset allegata, & non vera, omissa vera in petitione allegata, non censetur invalida, *Billuart.* quia præsumitur, non esse de stilo curiæ, apponere allegatam; vel si falsa solum fuisset causa impulsiva, sine qua adhuc dispensasset, modo non ex fraude, vel malitia, sed ex ignorantia, vel simplicitate factum sit, *Innoc. III.* in dubio autem censetur tantum impulsiva; & in dubio, an sit obreptitia, aut subreptitia, valida est; quia valori actus favendum, *Sanch. apud P. Gerv.* 2. Est nulla, si sit subreptitia, reticendo verum, ut si in petitione fuisset omissa qualitas a jure, vel stilo curiæ requisita; vel reticeatur verum, ratione cujus dispensatio non fuisset concessa, vel non nisi cum certa conditione, ac limitatione *cap. super de rescrip.* v. g. omittendo, impedimentum esse notorium; quia in hoc S. Pœnitentiaria non solet dispensare, sed Dataria; vel si dives peteret in forma pauperum, *Billuart*; quia licet adhuc fuisset concessa, non tamen nisi certa conditione, & solutione eleemosynæ; vel reticendo, Matrimonium jam esse contractum bona, vel mala fide, nempe cum notitia impedimenti, vel ignorantia graviter culpabili, *Sanch.* vel cum spe facilioris dispensationis, vel jam esse consummatum, *Tourn.* vel cum impedimento ignorato, non promissis denunciationibus, *ibid.* quia Concilium Trid. *Sess.* 24. *de reform. cap.* 3. hos omni dispensationis gratia vult carere, & iis difficilius dispensatur; vel non declarando, copulam pro motivo dispensationis allegatam intercessisse cum spe, & intentione dispensationis facilius obtinendæ, *Tourn.* quia est fraus, etiamsi una duntaxat pars hanc intentionem habuisset, *ibid. Corradus contra P.*

Gerv.

Gerv. si vero aliæ causæ dispensationis sint sufficientes, non necessario esponenda est copula, ac proinde nec illa intentio facilioris dispensationis, *P. Gervasius*; nec tenentur oratores in foro externo eam fateri ab Ordinario interrogati, etiamsi in rescripto dicatur (*si copula non fuerit*) valetque dispensatio obtenta in foro externo, modo copula sit occulta, & non probetur in foro externo, *P. Gerv.* quia non tenentur se diffamare; bene autem eam fateri tenentur Confessario pro executione dispensationis, in foro conscientiæ concessæ, *Nav. Bassa, Bonagr. apud P. Gerv.* vel etiam in foro externo, si habita fuisset copula incestuosa notoria pro dispensatione cognationis carnalis, vel spiritualis, ac publicæ honestatis; sive copula cum spe, sive absque spe facilioris dispensationis fuisset habita, *Sanch. Barbos. Corrad. & alii apud Tournely*; non vero si sit occulta, *Sanch. Reinfest. ibid.* quia licet Papa ob copulam incestuosam in Dataria majorem soleat imponere pœnitentiam, non tamen censetur exigere illius manifestationem, si sit occulta, cum sui diffamatione; putat tamen Tournely, ad S. Pænitentiariam esse recurrendum exponendo, dispensationem cognationis publicæ a Dataria petitam; quia tutius est, & si petita, sed nondum concessa dispensatione, copula incestuosa notoria fuerit habita, de novo dispensatio petenda est, *Tourn. & S. Congr. Concil. Trid.* quia verum non esset, tempore dispensationis non intercessisse copulam; valeret tamen dispensatio, si fuisset cupula habita, concessa jam dispensatione; vel post petitam fuisset repetita, *Tourn. & alii*; quia in priori casu non amplius est incestuosa, cum sit inter dispensatos, & in secundo idem crimen quoad speciem jam fuit expositum, licet numerus interim fuerit auctus, qui exprimi non solet. 3. Est nulla, si reticeatur pro dispensatione affinitatis, oratorem duas cognovisse sorores sponsæ; quia est duplex affinitatis impedimentum cum sponsa; vel esse ex copula licita; quia S. Pænitentiaria in hac dispensare non solet, cum non sit de crimine occulto; vel dupliciter esse consanguineum ex patre, & matre, *Sanch. Gob.* vel esse in linea recta, vel inæqualiter distantium a stipite, non exprimendo propinquiorem, si sit primus gradus, *Sanch. & alii*; vel exprimendo per errorem, vel ignorantiam tertium pro secundo gradu; valeret tamen exprimendo secundum ejusdem speciei, v. g. consanguini-

tatis

tatis loco tertii; quia remotior in propinquiori comprehenditur; secus foret, si exprimeret consanguinitatis gradum loco affinitatis, *Sanch. & alii*, quia est diversæ speciei; vel si sint plura impedimenta, & consanguinitatis, & affinitatis, vel plures consanguinitates, & separatim nunc pro uno, postea pro altero petatur; quia debet peti dispensatio pro omnibus simul, alias censetur fraus. 4. Est nulla, si pro dispensatione impedimenti publicæ honestatis non addat, esse ex sponsalibus, vel ex Matrimonio rato, & in quo gradu; quia notabiliter differunt; vel si jam semel obtenta dispensatione uxoricidii, non addatur secunda vice, esse pro relapso, *Gob. Tamb.* quia in istis ægerrime dispensari solet; vel an sit ex solo homicidio, vel adulterio, aut ex utroque; quia diversa sunt. Vel pro cognatione spirituali non exprimendo, an sit filiatio, & paternitas, vel compaternitas, & commaternitas, *Sanch.* quia filiatio, & paternitas a compaternitate notabiliter differunt; an filium Baptismi carnaliter cognoverit; vel an duplex sit, puta quia ex fonte sacro, & eandem ex confirmatione tenuit, vel filios illius tenuit, qui etiam suos ex Baptismo levavit. Non tamen necessario exprimendus prior gradus, aut propinquior in linea collaterali, si sit remotior primo, *Clem. VIII.* Letteræ tamen declaratoriæ pro foro externo, & scandalo vitando sunt petendæ, non vero pro valore; nec si fit ex copula occulta, *Sanch.* modo non sit primus gradus; nec si eandem sororem sponsæ sæpius cognoverit, vel jam petita dispensatione, bene autem, si concessa jam dispensationem iterum cognoverit; quia novum non dispensatum contraheret impedimentum; non autem ante sæpius eandem cognoscendo, *Sanch.* nec si plures ejusdem ex baptismo, vel Confirmatione susceperit, *Clem. VIII.* quia affinitas, vel cognatio spiritualis non censetur inde multiplicata, *Tourn.* nec an sit ex Baptismo, vel Confirmatione, *Tourn.* quia hæc nihil, vel parum rem mutant: obtenta vero dispensatione ad contrahendum cum una sorore sponsæ defunctæ, non potest contrahi cum alia sine nova dispensatione, *P. Gerv.* & si concurrat duplex impedimentum, unum occultum ex copula illicita, aliud consanguinitatis publicum, pro publico publice ad Datariam, & pro occulto occulte ad S. Pœnitentiariam recurrendum, faciendo mentionem alterius publici a Papa dispensandi, *Bass. Bonagr.*

Quær.

Quær. 9. *Quænam pro valida dispensationis executione observanda sint?*

Dico. Pro valida executione dispensationis a S. Pœnitentiaria obtentæ pro Matrimonio contrahendo, ordinarie juxta Tournely præscribuntur, & servandæ sunt sequentes conditiones; 1. ut executor sit Doctor S. Theologiæ, vel juris Canonici graduatus, nisi ad alium dirigatur rescriptum. 2. Ut sit approbatus ab Ordinario personæ dispensandæ. 3. Ut; adhibita admonitione, ac consilio opportuno de veritate sincere coram Deo aperienda, & adhibito examine; an impedimentum sit occultum, an causæ allegatæ, præcipue Finalis, sine qua S. Pœnitentiaria non dispensasset, veritate nitantur; an res ita, ut exposita fuit, reperiatur. 4. Ut prius audiatur confessio sacramentalis, etiamsi impedimentum dispensatum nullum supponat peccatum, nec mortale commiserit. 5. Ut sublata sit occasio peccandi, nec antea dispensandum. 6. Ut injungatur ei gravis pœnitentia, quæ potest esse minor, si jam in aliis confessionibus proportionata fuerit imposita. 7. Ut injungantur alia de jure injungenda, nempe restitutio famæ, bonorum, &c. Si de istis peccatis simul fiat accusatio, 8. Ut impedimentum sit occultum; unde si in examine cognoscat, esse notorium; non exequenda dispensatio. 9. Ut aliud canonicum impedimentum non obstet; alias illius dispensatio petenda a S. Pœnitentiaria, si sit occultum, vel a Dataria, si sit manifestum; & ut Matrimonium contrahatur, servata forma Concilii Trid. nimirum contrahendo præviis, vel omissis de licentia Ordinarii, denunciationibus, coram Parocho, & testibus. 10. Ut dispensetur in foro conscientiæ, id est, in Sacramento Pœnitentiæ. 11. Litteris S. Pœnitentiariæ laceratis; scilicet quamprimum moraliter fieri potest; ita, ut nec rescriptum, nec delictum cognosci possit; quia dispensatio in foro judiciali nullatenus suffragatur, id est; impedimento postea ad judicium deducto, non potest dispensatus amplius uti dispensatione, nisi occulte; & sine scandalo; v. g. pro maritali jure; sed ad Datariam recurrendum. 12. Ut litteræ non latori restituantur; quia restitutæ nec ei suffragantur in foro externo; valeret tamen dispensatio, licet graviter peccet, & excommunicetur Confessarius earum restitutor. Pro Matrimonio renovando, ac continuando insuper requiritur 1. ut

ut orator a quibusvis sententiis ; censuris ; & pœnis sit absolutus . 2. Ut imponatur confessio sacramentalis pro quolibet mense per tempus arbitrio Confessarii statutum , ut ad duos , vel melius ad sex menses ; *Tourn.* 3. Ut separatio , sine scandalo ; & cohabitatio sine incontinentiæ periculo fieri nequeat ; quæ ordinarie timenda sunt . 4. Ut compars de nullitate prioris consensus certior fiat , eo nempe modo , ut novum in Matrimonium consensum absolutum præbeat ; ut supra *Quær.* 6. *Hinc* 3. 5. Ut de novo secrete contrahant , id est , sine Parocho , & testibus , *Tourn.* & in debiti redditionem nullus consentiat ; donec prævie novum consensum a comparte impedimenti nescia obtineat ; quia alias fornicaretur .

Hinc: invalida est dispensationis executio facta 1. a Doctore in Jure , vel Licentiato tantum , vel a Magistro in Universitate , non graduato ; nisi esset ad id privilegiatus a Papa ; vel alius ; executionem sibi delegari precatus , eam obtinuerit ; *ibid.* vel proprio motu ad Parochum , vel Confessarium directa fuerit ; litteræ tamen ab alio apertæ non amittunt valorem , & a Doctore graduato adhuc executioni mandari possunt . 2. A non approbato ab Episcopo , si sit in favorem sæcularis , vel a Superiore , si sit in favorem Regularis, vel a non approbato pro Monialibus , si sit in favorem Monialis ; non requiritur tamen ; ut sit approbatus pro illo conventu , & in quo degit dispensanda , & aliquando ab Ordinario solum approbato hujusmodi dispensatio committitur ; *Nav. apud Tourn.* securius autem est ; ut quis approbationem specialem pro Monialibus ab Ordinario petat ; *Tourn.* quia alias non posset illius excipere confessionem ; quæ ordinarie præscribitur . 3. Non adhibita admonitione de veritate dicenda ; saltem executor graviter peccare videtur , &c. quia præcipitur ; nisi pœnitentis probitas, ac religio jam nota sit Confessario ; quia alias se exponeret decipi in re gravi : 4. Invalida est dispensatio omisso examine expresse præscripto de veritate , an impedimentum sit occultum ; & causæ dispensationis sint veræ , præcipue finalis ; etiamsi in re essent veræ ; *Sanch.* quia sub hac conditione supponitur concessa dispensandi facultas : Valeret tamen ; si aliunde facti veritas Confessario perspecta sit , vel in rescripto examen expresse non præscribatur , sed tantum dicatur : si ita sit , prout de facto ordinarie fieri solet :

gra-

graviter tamen peccaret, si culpabiliter examen omitteret: quia conscientia illius a Papa oneratur de veritate inquirenda. *Tourn.* non sufficit autem pro dispensatione allegatum incontinentiæ periculum, si solum adsit tentatio, vel periculum unius lapsus; sed requiritur periculum ex habitu, vel vehementia tentationis, votum sæpius violandi, *Nav.* quamvis *Tournely* unius lapsus periculum sufficere credat; non tamen requiritur inquisitio, an causa allegata fuerit sufficiens, sed solum, an fuerit vera; quia hoc pertinet ad dispensationem committentem; potest etiam ab uno ad alium recurrere Confessarium, modo non ex fine laxioris, vel minus eruditi fiat; potest etiam prior Confessarius, re propius perpensa, a priori sua opinione recedere, *Tourn.* neutrum vero fieri potest in dispensationibus Datariæ; non primum; quia judicium ab uno inceptum ab eodem debet terminari, *Sanch. ex leg.* 30. *ff. de judiciis*; etiamsi prior in electionem alterius consentiat: non secundum; quia perimitur jurisdictio Judicis delegati lata sententia definitiva, etiamsi eam ferendo erraverint, ac proinde in utroque casu ad S. Pontificem recurrendum est, & facto examine, pœnitentis assertioni credendum est, nisi Confessarius, rem non ita esse, aliunde noverit; quia tunc non debet exequi dispensationem, quidquid pœnitens dicat; nisi ex alterius confessione scias; quia tunc sigillum confessionis servandum est. 5. Invalida est dispensatio, si fiat extra confessionem sacramentalem, vel non sublata occasione peccandi, vel non injuncta pœnitentia præscripta; quia sub his conditionibus dispensandi potestas conceditur. 4. Agendo contra castitatem conjugalem, v. g. adulterando, &c. peccat simul contra votum castitatis, licet sit dispensatum; quia tantum est dispensatum quoad usum Matrimonii; & si in alia pœnitentiæ opera votum sit permutandum, non sufficit unum, sed saltem duo bona opera imponi debent; quia, cum dicatur in plurali, non verificarentur verba rescripti; & operum præscriptorum durat obligatio, quamdiu durat dispensatio, ac incipit obligatio, dum consummatur Matrimonium; quia non antè operatur dispensatio; & cessat per mortem conjugis commutationis usus; quia reviviscit voti castitatis obligatio: non vero Religionis; & si debeant quotidiana bona opera imponi, debent ita imponi, ut primævæ obligationis sint

recor-

recordatio, sed tamen faciliora, præcipue in dispensatione voti Religionis.

Forma solita dispensationis post absolutionem a peccatis, ac censuris a Confessario deputato, mutatis mutandis, adhibenda pro Matrimonio contrahendo.

Et insuper auctoritate apostolica mihi specialiter delegata, dispenso tecum super impedimento primi (seu secundi, seu primi, & secundi) gradus ex copula illicita a te habita cum sorore mulieris, cum qua contrahere intendis, proveniente; ut præfato impedimento non obstante, Matrimonium cum dicta muliere publice, servata forma Concilii Tridentini, contrahere, consummare, & in eo remanere licite possis, & valeas. In nomine Patris, &c.

Pro legitimatione prolis.

Et insuper, eadem auctoritate apostolicam prolem, quam ex Matrimonio susceperis, legitimam fore, nuncio, & declaro. In nomine Patris, &c. Passio Domini nostri, &c.

Ad remanendum in Matrimonio contracto.

Et insuper, auctoritate apostolica mihi specialiter delegata, dispenso tecum super impedimento primi affinitatis gradus ex copula illicita, quam cum sorore tuæ putatæ conjugis antea habuisti, ut, illo non obstante, renovato consensu cum præfata conjuge, Matrimonium cum illa contrahere, consummare, & in eo remanere licite possis, & valeas, & pariter eadem auctoritate apostolica prolem, si quam suscepisti, & susceperis, legitimam fore, decerno, & declaro, &c.

A voto castitatis ad contrahendum Matrimonium.

Et insuper, auctoritate apostolica mihi specialiter delegata, dispenso tibi votum castitatis, quod emisisti; ad effectum, ut Matrimonium contrahere, & debitum conjugale reddere, & petere licite possis, & valeas, & in opera, quæ tibi præscripsi, dispensando commuto. In nomine Patris, &c.

A voto castitatis ad perseverandum in Matrimonio.

Et insuper, auctoritate apostolica mihi specialiter concessa, dispenso tecum, & te, non obstante voto castitatis, quod emisisti, & transgressus fuisti, in dicto Matrimonio remanere, & debitum conjugale reddere posse, & debere declaro; & ut idem debitum etiam exigere licite pos-

possis, & valeas, tecum eadem auctoritate apostolica dispenso. In nomine Patris, &c.

Formula scribendi pro dispensatione ad sacram Pœnitentiariam.

Dispensatio pro foro interno a S. Pœnitentiaria, non vero a Papa petitur; unde interius scribitur.

Eminentissime, & Reverendissime Domine,

N. mulier emisit votum simplex castitatis, manet in periculo incontinentiæ, nisi nubat, supplicat sibi votum commutari ad effectum contrahendi Matrimonium.

Terminent Epistolam, seu Supplicationem sic:

Dignetur Eminentia vestra rescribere ad N. & N. (*& exprimant nomen, & cognomen, cui est rescriptum*) ad civitatem N. (*exprimendo vulgari lingua nomen oppidi*) & dirigere breve, seu gratiam simplici Confessario (*seu Confessario Magistro in Theologia, sive Decretorum Doctori, sive Parocho, cui pœnitens aperuit suam conscientiam, ne ipse pœnitens, & præsertim fœmina cogantur circumire pro executione gratiæ S. Pœnitentiariæ.*

Inscriptio exterius fit, ut sequitur:

Eminentissimo, ac Reverendissimo Domino, Domino Cardinali majori Pœnitentiariæ.

Romam.

Et si tardaverit responsio, Confessarii rescribant, ne forte sit perdita, & nunquam desperent pœnitentes; consultius tamen est, ut Confessarius pro obtinenda dispensatione, suppresso nomine ea indigentis, Episcopum, vel alium in his materiis experientiam habentem, adhibeat.

FINIS SECUNDÆ PARTIS.

INDEX OMNIUM QUÆSTIONUM. PARTIS SECUNDÆ.

TRACTATUS I.

De Sacramentis in Genere.

QUÆSTIO I.

DE ESSENTIA, ET EXISTENTIA SACRAMENTORUM.

QUÆSTIO II.

DE MINISTRO, ET SUBJECTO SACRAMENTORUM.

X 2 5 quod-

QUÆSTIO III.

DE EFFECTIBUS, ET CEREMONIIS SACRAMENTORUM.

TRACTATUS II.

DE SACRAMENTIS IN PARTICULARI.

QUÆSTIO I.

DE BAPTISMO.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

DE CONFIRMATIONE.

TRACTATUS III.

DE EUCHARISTIA.

QUÆSTIO I.

DE EUCHARISTIA PROUT EST SACRAMENTUM.

X 3 9 *qui-*

QUÆSTIO II.

DE EUCHARISTIA PROUT EST SACRIFICIUM.

TRA-

TRACTATUS IV.

DE PŒNITENTIA.

QUÆSTIO I.

DE ESSENTIA, ET EXISTENTIA PŒNITENTIÆ.

QUÆSTIO II.

DE CONTRITIONE.

QUÆSTIO III.

DE CONFESSIONE.

QUÆSTIO IV.

DE SATISFACTIONE.

QUÆSTIO V.

DE MINISTRO PŒNITENTIÆ.

11 quis-

QUÆSTIO VI.

DE EFFECTIBUS PŒNITENTIÆ.

QUÆSTIO VII.

DE PURGATORIO, SUFRAGIIS, ET INDULGENTIIS.

TRA-

TRACTATUS V.

DE EXTREMA UNCTIONE, ET ORDINE,

QUÆSTIO I.

DE EXTREMA UNCTIONE.

QUÆSTIO II.

DE ORDINE.

QUÆSTIO III.

DE IRREGULARITATE.

TRA-

TRACTATUS VI.

DE CENSURIS.

QUÆSTIO I.

DE CENSURIS IN GENERE.

QUÆSTIO II.

DE EXCOMMUNICATIONE.

QUÆSTIO III.

DE SUSPENSIONE.

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

DE INTERDICTO, CESSATIONE A DIVINIS, DEPOSITIONE, ET DEGRADATIONE.

TRACTATUS VII.

DE MATRIMONIO.

QUÆSTIO I.

DE SPONSALIBUS, ET DENUNCIATIONIBUS.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

DE ESSENTIA, ET EXISTENTIA MATRIMONII.

QUÆSTIO III.

DE IMPEDIMENTIS MATRIMONII.

6 *quis-*

FINIS.

